

B/11304.

A KÚRIA ELNÖKE

2016. El. II. A. 2. szám

A Kúria elnökének
országgyűlési beszámolója
a Kúria 2015. évi tevékenységéről
a jogegység biztosítása és
az önkormányzati normakontroll körében

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezető	3
1.1. A Kúria feladatai	3
1.2. A Kúria 2015. évi szakmai célkitűzései	4
2. A bírósági jogalkalmazás egysége érdekében kifejtett tevékenység a 2015. évben	10
2.1. A Kúria Teljes Ülése	10
2.2. Kollégiumi ülések és szakmai tanácskozások	11
2.2.1. A Büntető Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai	11
2.2.2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai	12
2.2.3. A Polgári Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai	13
2.3. A jogegységi tanácsok tevékenysége	15
2.3.1. A büntető jogegységi tanács tevékenysége	15
2.3.2. A közigazgatási-munkaügyi jogegységi tanács tevékenysége	19
2.3.3. A polgári-gazdasági jogegységi tanács tevékenysége	24
2.4. A kollégiumok előtt az adott évben felmerült szakmai problémák és azok megoldása érdekében tett intézkedések.....	25
2.4.1. A Büntető Kollégium kollégiumi véleményei	25
2.4.2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium kollégiumi véleményei.....	25
2.4.3. A Polgári Kollégium kollégiumi véleményei.....	27
2.5. A joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége.....	27
2.5.1. A büntető joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége.....	27
2.5.2. A közigazgatási és a munkaügyi joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége...	35
2.5.3. A Polgári Kollégium joggyakorlat-elemző tevékenysége.....	41
2.6. A Kúria elvi bírósági határozatai, elvi bírósági döntései	45
3. A Kúria Önkormányzati Tanácsának 2015. évi tevékenysége	46
4. A Kúria 2016. évi szakmai célkitűzései	56
Összegzés	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

Mellékletek :

1. sz. melléklet: A Kúria 2015. évi jogegységi határozatai
2. sz. melléklet: A Kúria 2015. évben elfogadott kollégiumi véleményei
3. sz. melléklet: A Kúria által a 2015. évben közzétett elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések
4. sz. melléklet: A Kúria 2015. évi ügyforgalmi adatai

Tisztelt Országgyűlés!

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 117.§ (1) bekezdésének b) és c) pontjaiban foglaltak szerint a Kúria

- bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében kifejtett tevékenységéről, valamint
- az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének és megsemmisítésének, továbbá a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának vizsgálata során szerzett tapasztalatairól

az alábbi beszámolót nyújtom be:

1. Bevezető

1.1. A Kúria feladatai

Magyarország Alaptörvénye, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.), továbbá a vonatkozó eljárási törvények rendelkezései értelmében a Kúria **elbírálja** a törvényben meghatározott ügyekben a törvényszék, továbbá az ítéletábla határozatai ellen előterjesztett **jogorvoslatokat**, valamint a **felülvizsgálati kérelmeket**, emellett

- a bíróságokra kötelező **jogegységi határozatot** hoz,
- dönt az **önkormányzati rendelet** Alaptörvényen kívüli más, magasabb szintű jogszabályba ütközéséről és **megsemmisítéséről**,
- dönt a helyi **önkormányzat** törvényen alapuló **jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról**,
- elbírálja a **népszavazással** kapcsolatos jogorvoslatokat,
- polgári és közigazgatási ügyekben a bírósági határozat ellen irányuló, ún. **valódi alkotmányjogi panasz sikeressége** esetén dönt a követendő eljárásról, azaz a

konkrét jogvitában meghatározza az **alkotmányellenes helyzet megszüntetésének eljárási eszközét,**

- az **elvi bírósági határozatokon** kívül **elvi bírósági döntéseket** is közzétesz, valamint
- **joggyakorlat-elemzést folytat** a jogerősen befejezett ügyekben, ennek keretében feltárja és vizsgálja a bíróságok ítélkezési gyakorlatát (Bsz. 24. § (1) bekezdés)

1.2. A Kúria 2015. évi szakmai célkitűzései

a) Az egységes és magas színvonalú ítélkezési gyakorlat biztosítása az új jogegységi eszközökben rejlő lehetőségek kiaknázásával

A 2015. évi célok között szerepelt az ítélkezési gyakorlat aktuális kérdéseinek vizsgálata kúriai joggyakorlat-elemző csoportok keretein belül. A társadalom széles körét érintő, illetve a joggyakorlat egysége szempontjából kiemelkedő fontosságú jogalkalmazási problémák feltárása érdekében 2014. december 15-én tanácskozást tartottunk, amelyen a Kúria vezetői mellett több állami szerv (ÁSZ, GVH, MNB) képviselője, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke és több jogi kar képviselője is részt vettek, és javaslatot tettek a 2015. évben vizsgálandó kérdésekre. A javaslatokra figyelemmel, a Kúria kollégiumvezetőinek véleménye alapján 2015. évre az alábbi kilenc vizsgálati tárgykörben állítottam fel joggyakorlat-elemző csoportot:

1. A Kúria nem érdemi határozatainak vizsgálata
2. A közös tulajdon megszüntetésével kapcsolatos bírói gyakorlat
3. A költségkedvezményekkel kapcsolatos bírói gyakorlat
4. Egyes alapjogokat sértő bűncselekmények bírói gyakorlata
5. Szabálysértési ügyek bírói gyakorlata
6. Az általános forgalmi adó levonhatóságával összefüggő perek gyakorlata
7. Az ingatlan-nyilvántartási perek gyakorlata
8. A gyülekezési jog gyakorlásával kapcsolatos bírói eljárások
9. A munkaviszony jogellenes megszüntetésének jogkövetkezményeivel kapcsolatos bírói gyakorlat

A jogszabály rendelkezése értelmében az elemző csoportok vezetői és tagjai a Kúria bírái. Az előző évekhez hasonlóan az elemző csoportok munkáját – élve a jogszabály által adott lehetőséggel – idén is külső szakértők segítették, akik között egyaránt megtalálhatók az alsóbb fokú bíróságok bírái, más jogászai szakmák képviselői, valamint egyetemi oktatók és tudományos kutatók. A 2015. évi elemző munkát is jelentős mértékben megkönnyítették az előző években szerzett tapasztalatok. A cél ebben az évben is az volt, hogy a felmerülő elméleti kérdések minél hamarabb sok szempontú műhelyvitákban kapjanak egyértelmű megoldást. Mindez segítheti az ügyek gyors és színvonalas elintézését.

b) A Kúria jogegységi aktusainak felülvizsgálata

A jogbiztonság szempontjából elengedhetetlen, hogy a Kúria a jogszabályi változásokra, továbbá az Alkotmánybíróság Alaptörvény-értelmező tevékenységére figyelemmel időről-időre felülvizsgálja jogegységi aktusait.

A 2015-ös évben felülvizsgált jogegységi aktusokról a beszámoló 2.3. pontjában olvasható részletes tájékoztatás.

c) Az új Polgári Törvénykönyv alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdések feltárása

2014 novemberében kezdte meg működését a Kúrián az új Polgári Törvénykönyv gyakorlati alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdéseket feltáró testület. Figyelemmel arra, hogy e kérdések feltárása és megválaszolása az elmélet és a gyakorlat szoros együttműködését igényli, a testület tagjai a Kúria, a Legfőbb Ügyészség, a Magyar Ügyvédi Kamara, a Magyar Országos Közjegyzői Kamara képviselőjéből, valamint a jogi egyetemek felkért oktatóiból kerülnek ki.

d) A gyakornoki program folytatása

2015. évi célkitűzéseink között szerepelt – a középtávú intézményi stratégia megvalósításának részeként – a hatékony igazságügyi alkalmazotti struktúra kialakítása, melynek szerves részét képezi a 2014-ben indult gyakornoki program folytatása.

A 2015. évi gyakornoki program pályázati felhívását 2015 januárjában tettük közzé, a pályázatok beérkezésének határideje 2015. február 20-a volt. Összesen tizenkét pályázat érkezett, a pályázókat a Kúria és a doktori iskolák képviselőiből álló bizottság 2015. március 26-án hallgatta meg.

A pályázatokat két szempontból értékelte a testület. Az első szempont a szakmai felkészültség volt, vagyis annak kérdése, hogy valóban hasznos lehet-e egy kúriai gyakorlat a kutatási célok eléréséhez, a doktori tanulmányok elmélyítését is szolgálja-e. A második szempontot az a szándék jelentette, hogy a Kúria bepillantást kíván adni az ifjú tudósgenerációnak a napi gyakorlatba. Végül a testület a második szempont előtérbe helyezésével mind a tizenkét pályázó számára lehetőséget adott arra, hogy doktori tanulmányait kúriai gyakorlattal alapozza meg. A gyakornoki pozíciót elnyert doktoranduszok figyelmét ugyanakkor felhívtam arra, hogy e döntés egyben szigorú követelményrendszert is jelent: az év végén a gyakornoki aktivitás szigorú számon kérésével kell számolniuk.

A Kúria Büntető Kollégiuma öt, a Polgári Kollégium négy, a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium három gyakornokot fogadott. A gyakornokok egy-egy kúriai ítélkező tanácshoz lettek beosztva, munkájukat a Kúria kijelölt tanácselnöke vagy bírása felügyelte és értékelte. Egy gyakornok kúriai joggyakorlat-elemző csoport munkájában működött közre. 2015 májusában utólag két fő csatlakozott a gyakornoki programhoz.

Az együttműködés második évének tapasztalatait az állam-és jogtudományi doktori iskolák vezetőivel, a programban részt vett doktoranduszokkal, továbbá a munkájukat felügyelő kúriai bírakkal 2015. december 2-án közös tanácskozás keretében vitattuk meg. A tanácskozáson a gyakornokok beszámoltak tevékenységükről. A beszámolók alapján a gyakornokok a Kúria ítélkező tanácsainak tevékenységét határozattervezetek készítésével, összefoglaló anyagok írásával segítették, de lehetőségük nyílt tárgyalások hallgatására is. A Kúrián szerzett tapasztalatok minden szempontból ösztönzően hatottak: az év folyamán két gyakornok sikerrel védte meg doktori disszertációját, egy gyakornok a Kúrián végzett munkája alapján változtatta meg doktori témáját, emellett többen publikációk formájában, egyetemi oktatóként vagy konferencián tartott előadás keretében osztották meg

tapasztalataikat.

A fentiek összegzéseként elmondható, hogy a Kúria gyakornoki programjának második éve eredményesen zárult, az első év tapasztalatai alapján már lehetőség volt az együttműködés részleteinek pontosabb kidolgozására. Ez természetesen nem zárja ki a program további „finomhangolásának” szükségességét.

e) Főtanácsadói rendszer kiépítésének folytatása

A Kúria és az OBH stratégiájával összhangban 2014-ben indult el az a folyamat, amelynek eredményeként a Kúrián a tartós titkári foglalkoztatás megszüntetésére kerül sor. Tekintettel arra, hogy a Kúrián nincsenek olyan feladatok, amelyeket a titkárok önálló hatáskörben végezhetnének, ennek a foglalkoztatási formának a hosszabb időtartamon keresztüli fenntartása indokolatlan. Ezzel egyidejűleg lehetővé vált egy olyan főtanácsadói rendszer kialakítása, amely hatékonyan képes segíteni a bírók érdemi munkáját.

2014-ben egyértelművé vált a főtanácsadói rendszer létjogosultsága a Kúrián, ebben az évben hét magasan képzett főtanácsadó segítette hatékonyan a bírák munkáját, létszámuk 2015 első negyedévében 12-re bővült, így ez az év már a kiteljesedés időszakaként jellemezhető.

2015-ben a Kúria minden kollégiumában olyan létszámú főtanácsadói kar működött, amely érdemben segítette az ítélezés és az ahhoz kapcsolódó igazgatási munka hatékonyságát.

Ennek során a főtanácsadók bizonyos mértékben specializálódtak, az ítélezési munkához kapcsolódva a felmerülő jogértelmezési kérdésekben összefoglaló anyagokat, az európai uniós jog értelmezésével kapcsolatos elemzéseket készítettek. A kollégiumi munka támogatása körében a főtanácsadók részt vettek az egyes jogszabály-tervezetek véleményezésében, jogegységi határozatok és kollégiumi vélemények előkészítésében.

A főtanácsadók 2015. évi tevékenységük során eredményesen integrálódtak a Kúria szervezetébe: egyre több felkérést kaptak, hogy adott kérdésben fejtsék ki álláspontjukat. Az elmúlt év eredményeihez hozzátartozik a személyes munkakapcsolatok létrejötte és megerősödése is, mert hosszabb távon ez teszi lehetővé, hogy valódi bizalmi légkör alakuljon ki a főtanácsadók és a kollégiumok, illetve az ítélező tanácsok között. A Kúria főtanácsadói rendszere a kölcsönös tanulás elvén nyugszik; egymástól tanulni viszont csak bizalmi

légkörben lehetséges. A legtöbb esetben a tudomány világából érkező főtanácsadók eltérő szemléletük, bizonyos jogterületeken meglévő elmélyültebb szaktudásuk révén érdemben tudják segíteni a Kúria bíráinak munkáját. Működésük azonban csak akkor lehet eredményes, amennyiben megismerik az ügyek végső fokon történő elbírálásához és az ítélkezési gyakorlat egységének biztosításához szükséges felsőbírói szemléletmódot. A bírói szervezetrendszer csúcán elhelyezkedő Kúria biztosítja a lehetőséget, hogy a főtanácsadók ráláthassanak a bírói joggyakorlat alakulására, megismerkedhessenek a napi jogértelmezési kihívásokkal, belülről lássanak rá az ítélkezési tevékenységre. E folyamatos tapasztalatszerzést a főtanácsadók is nélkülözhetetlennek tartják.

A főtanácsadói létszám bővülése magával hozta a főtanácsadók – ügyszakokon és kollégiumokon átívelő – intézményes együttműködését. Havonta egy alkalommal tartanak tanácskozást, amelynek keretében megvitatják a mindenki számára érdekes jogkérdéseket. E rendszeres tanácskozást egészítik ki azok a szakmai beszélgetések, amelyek a több jogterületet is érintő jogértelmezési kérdések kapcsán alakultak ki. A 2015. évi együttműködés jelentős állomása volt az ítéleti bizonyosság és a túlbizonyítás témakörében végzett közös kutatómunka, amelynek eredményeiről 2015 szeptemberében a Kúrián megrendezett konferencián számoltak be.

f) Visszatérés a régi Igazságügyi Palotába

A Kúria szakmai és erkölcsi tekintélyének megőrzése elképzelhetetlen történelmi elődeink tisztelete, az általuk megfogalmazott szakmai-etikai értékek követése nélkül. A hagyománytisztletnek egyúttal a Kúria külső megjelenésében is meg kell mutatkoznia, így különösen a legfelső bírói fórumnak otthont adó épületnek kell mind külső, mind belső kialakításában tükröznie az intézmény közel ezer évre visszatekintő múltját és a bírói hatalmi ágban betöltött vezető szerepét. A 2012. évben nyilvánvalóvá vált az a kormányzati szándék, hogy a Kúria idővel visszatérjen a Hauszmann Alajos által tervezett, 1896-ban elkészült és átadott Igazságügyi Palotába, amely ma a Néprajzi Múzeumnak ad otthont.

Figyelemmel arra, hogy a régi Igazságügyi Palotába történő visszatérés hosszú távú, több év alatt megvalósítható célkitűzés, a Kúria a 2015-ös évben ünnepi Teljes Ülés keretében kívánta

megerősíteni a visszatérés szándékát. Kemecsi Lajos úrnak, a Néprajzi Múzeum főigazgatójának köszönhetően 2015. május 11-én a Kúria több, mint fél évszázad elteltével újra az Igazságügyi Palota dísztermében tarthatta meg Teljes Ülését. A tanácskozáson meghívottként vett részt dr. Polt Péter legfőbb ügyész, dr. Handó Tünde, az Országos Bírósági Hivatal elnöke, dr. Hámori Attila, az Országos Bírói Tanács soros elnöke, dr. Bánáti János, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke. Ünnepi köszöntőmben hangsúlyoztam, hogy a teremben a széksorok a Parlament felé néznek, kifejezve, hogy a törvényhozással való összhang megteremtése a jogalkalmazó egyik legfontosabb feladata.

g) A Kúria honlapjának megújítása

Figyelemmel arra, hogy a jogkereső állampolgárok jelentős része az interneten tájékozódik, a 2015-ös évben kezdeményeztem a Kúria internetes honlapjának tartalmi és formai megújítását. Tartalmi szempontból a legfontosabb célkitűzés a Kúria szakmai tevékenységének minél szélesebb körű bemutatása, hazai és nemzetközi kapcsolatainak továbbfejlesztése volt. Formai szempontból egy letisztult és elegáns, jól strukturált, könnyen kezelhető, felhasználóbarát honlap kialakítása volt a cél. Tíz hónapos előkészítő munka eredményeként 2015 októberére teljesen megújult a Kúria honlapja, amelyen a látogatók eligazodását a tematikus blokkokra osztott menüszerkezet szolgálja. Új tartalomként jelent meg a "Hatályos iránymutatások" oldal, a Kúria Jogi Szakkönyvtárának lapja, a fotó-, videó-, hanganyagtár, valamint az Új Ptk. Tanácsadó Testület oldala.

Annak érdekében, hogy a Kúrián folyó szakmai munka minél szélesebb körben ismertté váljon, és az érdeklődők pontos tájékoztatást kapjanak a legfőbb bírói fórum által elbírált, széles körben ismertté vált ügyekről, „Kúriai esetek” címmel 2015 júniusában videós kerekasztal-beszélgetés sorozatot indítottam. E sorozat részei a „Fotók, videók, hanganyagok” menüpontban találhatóak.

A Kúria honlapja a <http://www.kuria-birosag.hu> címen érhető el.

2. A bírósági jogalkalmazás egysége érdekében kifejtett tevékenység a 2015. évben

2.1. A Kúria Teljes Ülése

A Kúria Teljes Ülésének tagjai a kúriai bírák, részvételük a Teljes Ülésen kötelező. A Teljes Ülést a Kúria elnöke hívja össze, a munkatervben előzetesen meghatározott időpontban, évente legalább egy alkalommal. A Teljes Ülés állandó meghívottjai az Országos Bírósági Hivatal elnöke és a legfőbb ügyész. A Teljes Ülésre meg kell hívni a Kúriára beosztott és kirendelt bírákat. Az ülésre eseti jelleggel a Kúria elnöke más személyeket is meghívhat. A meghívottakat szavazati jog nem illeti meg.

2015-ben három alkalommal hívtam össze a Kúria Teljes Ülését.

2015. január 26-án a Kúria Teljes Ülése a megnyitást követően három kollégiumból álló együttes jogegységi tanácsá alakult, és meghozta az 1/2015. BKMPJE számú jogegységi határozatot az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozat hatályon kívül helyezéséről.

A 2015. március 2-án megtartott Teljes Ülésen került sor a „Kúria Bírája 2014” és a „Kúria Tisztviselője 2013” emlékérmek átadására. A „Kúria Bírája 2014” emlékérmét dr. Orosz Árpád tanácselnök kapta, a „Kúria Tisztviselője 2014” emlékérmét pedig Nacsa Lajosné, a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium tisztviselője vehette át. Ezt követően dr. Bencze Mátyás, a Debreceni Egyetem jogi karának dékán-helyettese tartott előadást a bírói indokolás színvonalának mérhetősége témakörében végzett kutatásáról. Majd dr. Stark Marianna és dr. Kozma György kúriai tanácselnökök tartották meg tanácselnöki beszámolójukat.

2015. május 11-én a Teljes Ülés előtt megtartottam hivatalos elnöki beszámolómat a Kúria 2014. évi működéséről, amelyben többek között a Kúria Önkormányzati Tanácsának 2014. évi működésére is kitértem, kiemelve, hogy a Kúria eljárásnak a kezdeményezése több esetben a rendelet újragondolására, a törvénysértés önkéntes megszüntetésére készíti az önkormányzatot. Ezt követően a Kúria elvi közzétételi tanácsainak elnökei tartották meg beszámolóikat az általuk vezetett elvi közzétételi tanács működéséről. Majd a Kúria ún. „közjogi tanácsának” – a Pp. XXIV. fejezetében foglalt, eredményes alkotmányjogi panasz alapján indított ügy elbírálására alakított tanácsnak – elnöke, dr. Kalas Tibor kollégiumvezető úr tartotta meg beszámolóját, illetve a Kúria Bírói Tanácsának elnöke, dr. Bartal Géza

tanácselnök úr számolt be a Bírói Tanács működéséről. Végül, ötödik napirendi pontként dr. Hámori Attila, az Országos Bírói Tanács soros elnöke tartotta meg tájékoztatóját.

Összegzésként elmondható, hogy a Kúria Teljes Ülése – jóllehet e minőségében jogegységi eszközök kibocsátására nem rendelkezik hatáskörrel – rendkívül fontos belső szakmai fórum, amely lehetőséget teremt arra, hogy a Kúria különböző jogterületeken ítélező bírái megismerjék egymás és a kúriai joggyakorlat-elemző csoportok munkáját, szempontokat kapjanak a több jogágot érintő értelmezési kérdések megnyugtató megoldásához. Különös jelentőséggel bírnak e körben a rendszeresen megtartott tanácselnöki beszámolók, amelyek elsősorban az azonos típusú ügyeket tárgyaló tanácsok között biztosítanak információcserét, ami által megelőzhető az esetlegesen divergáló kúriai gyakorlat. Végül, de nem utolsósorban a meghívott előadóknak köszönhetően lehetőség nyílik a társszakmák, illetőleg a jogtudomány által felvetett problémák megismerésére, továbbá a magyar igazságszolgáltatásra nézve is irányadó nemzetközi bírói fórumok (Európai Unió Bírósága, Emberi Jogok Európai Bírósága) joggyakorlatának megismerésére.

2.2. Kollégiumi ülések és szakmai tanácskozások

2.2.1. A Büntető Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai

A Büntető Kollégium 2015-ben összesen négy kollégiumi ülést és két munkaértekezletet tartott. Hagyományosan megrendezésre került a büntető kollégiumvezetők évente kétszeri országos értekezlete. Emellett az év folyamán két tanácselnöki értekezletre került sor.

A 2015. január 19-i büntető kollégiumi ülés kitüntetési javaslatokat véleményezett.

A 2015. március 23-i büntető kollégiumi ülés „A védői jogok a bírósági eljárásban” tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport által készített összefoglaló véleményt vitatta meg és fogadta el.

A 2015. április 8-10. között megtartott Büntető Kollégiumvezetők Országos Értekezlete aktuális jogalkalmazási kérdésekről tárgyalt.

A 2015. június 1-i büntető kollégiumi ülés megvitatta és elfogadta a „Határozatszerkesztés” tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport által készített összefoglaló véleményt, megvitatta az érdekellentét esetén a több terhelt védelmét ellátó ugyanazon védő kizárásáról

szóló BK vélemény tervezetét és a90/2011. BK vélemény III.7. pontjának módosításáról szóló BK vélemény tervezetét.

A 2015. július 6-i, a Kúria mindhárom kollégiumának együttes ülésén hozta meg a 2/2015. BKMPJE jogegységi határozatot.

A 2015. november 18-20-i Büntető Kollégiumvezetők Országos Értekezlete aktuális jogalkalmazási kérdésekkel foglalkozott.

A 2015. december 14-i büntető kollégiumi ülésen került sor az éves beszámoló elfogadására.

2.2.2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai

A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium 2015. évben hat kollégiumi ülést tartott.

A kollégium 2015. január 20-i ülésén a kollégium megvitatta a kollégium működését aktuális érintő kérdéseket, így a folyamatban lévő szervezeti változásokat, valamint az EJEB Pákozdi-ügyben hozott ítéletének gyakorlati kihatásait.

A 2015. március 23. napján tartott ülésen a kollégium meghallgatta a kollégiumvezető beszámolóját a kollégium 2014. évi működéséről. Megtárgyalta és elfogadta a KK 21.(MK 145.) számú és a KK 22.(MK 146.) számú (megváltozott munkaképességűek ellátásaival kapcsolatos) állásfoglalások felülvizsgálatáról szóló 1/2015.(III.23.) KMK véleményt. Emellett a kollégium elfogadta a közigazgatási bíróságok gyakorlatát vizsgáló, valamint a felmondások és azonnali hatályú felmondások joggyakorlatát vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét.

A kollégium 2015. június 8. napján tartott ülésen a kollégium megvitatta a kisajátítási perek gyakorlatát, valamint a közigazgatási perjog kérdéseit vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét. Ezen túlmenően tárgyalta a közigazgatási és munkaügyi bíraskodás átalakításának helyzetét, szakmai kérdéseit, valamint megvitatta a kollégium ítélkezési és ügyforgalmi helyzetét. A kollégium a Polgári Kollégiummal közös jogegységi határozatok vizsgálatával kapcsolatos szövegszerű előterjesztést nem tett.

A 2014. szeptember 7. napján tartott ülésen a kollégium megvitatta az Országos Bírósági Hivatal munkacsoportjának a közigazgatási bíraskodás fejlesztésével kapcsolatos megkeresését, valamint a kollégium működését érintő további kérdéseket.

A kollégium 2015. november 23. napján elfogadta a 2/2015.(XI.23.) KMK véleményt a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozatok felülvizsgálatáról. Egyúttal a kollégium véleményezte, majd elfogadta a kollégium 2016. évi munkatervét és ügyelosztási rendjét. Emellett megvitatta és elfogadta a Kormánytisztviselői Döntőbizottság határozatainak bírósági felülvizsgálatát vizsgáló és a közigazgatási perrendtartás szabályainak vizsgálatára alakult joggyakorlat-elemző csoportok összefoglaló véleményeit. Végül tárgyalta a kollégium működésével kapcsolatos aktuális kérdéseket is.

A kollégium 2015. december 16. napján tartott rendkívüli ülésen a Bjt. 171. §-a alapján előterjesztést tett a kollégium bírái közül a soron kívüli előresorolásra érdemesek személyére.

2.2.3. A Polgári Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai

2015. évben a Polgári Kollégium – nem számítva a csak személyi kérdésekben (pályázatok véleményezése, kitüntetési javaslatok megtétele, ügyelosztási rend véleményezése) összehívott üléseket – két alkalommal tartott szakmai kollégiumi ülést.

A 2015. február 2-án megtartott ülésen a kollégium két joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét fogadta el.

- Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazhatósága kölcsönszerződéseknél
- A párhuzamosan megindított szerződés érvénytelenségének megállapítása és a végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránti perek egyes anyagi- és eljárásjogi kérdései

A 2015. október 5. napján megtartott ülésen a kollégium megvitatta az új Pp. kodifikációjához a felülvizsgálati témabizottság által készített tervezetet.

2015. évben szükség szerint került sor tanácselnöki értekezlet megtartására.

2015. április 13-án a tanácselnöki értekezlet a polgári jogi tárgyú elvi iránymutatások Elvi Csoport által elkészített összefoglalóját vitatta meg.

2015. június 29-én a tanácselnöki értekezlet – amelyen magam is részt vettem – a felülvizsgálati eljárás új Pp.-beli szabályozásával kapcsolatban alakította ki álláspontját.

Ugyanez a tanácselnöki értekezlet egységesítette a végrehajtási felfüggesztése iránti kérelmek elbírálásának kollégiumi gyakorlatát, amikor úgy foglalt állást, hogy az ilyen kérelmeket elbíráló határozatokat tanácsban kell meghozni. A határozat indokolásában azonban csak a törvényei feltételek fennállására vagy azok hiányára kell utalni.

A kollégiumon belül 2015. évben is eredményesen működött az Elvi Csoport, amely a kollégium vezetésével együttműködve részt vett a jogegységi kezdeményezések feldolgozásában, a törvényszékek és ítélőtáblák kollégiumi anyagainak, valamint a jogszabály-tervezeteknek az észrevételezésében. Az Elvi Csoport 2015. évi tevékenységéből kiemelendő a korábban még felül nem vizsgált elvi iránymutatások felülvizsgálatára irányuló előkészítő munka.

A kollégium jogegység biztosítása érdekében kifejtett tevékenységének hatékonyságát nagymértékben fokozta, hogy 2015-ben már 3 főállású és 2 részfoglalkoztatású főtanácsadó dolgozott a Polgári Kollégiumban. A főtanácsadók részt vettek az Elvi Csoport, valamint a joggyakorlat-elemző csoportok tevékenységében, a Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Értekezletének előkészítésében és munkájában. Emellett jogszabály-tervezeteket és kollégiumi anyagokat véleményeztek, szakmai anyagokat készítettek, különböző szakmai kérdésekben segítették a kollégium munkáját.

A Polgári Kollégium 2015. évben is aktívan segítette a jogalkotási munkát azzal, hogy a közvetlenül vagy az OBH-n keresztül részére megküldött jogszabály-tervezetekre észrevételeket tett. Összesen 68 jogszabály-tervezet érkezett a kollégiumhoz, amelyek közül 46 tervezetre tett érdemi észrevételt.

A Polgári Kollégium tagjai jelentős szerepet vállaltak a készülő új Polgári Perrendtartás folyamatban lévő kodifikációjában. Az egyes munkabizottságokban a kollégium számos tagja, illetve munkatársa vett részt tagként, illetve a munkabizottság elnökeként.

A kollégiumvezető részt vett a Ptk.-val kapcsolatos jogalkotási teendők áttekintésére az igazságügyi miniszter által felállított munkabizottságban, valamint tagja az általam felállított, a Ptk. gyakorlati alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdéseket vizsgáló Tanácsadó Testületnek.

A Magyar Igazságügyi Akadémia szervezésében, valamint más fórumokon a kollégium több bírója, valamint főtanácsadója tartott szakmai előadást. A kollégium számos tagja 2015-ben is

rendszeresen publikált, kommentárokat írt, illetve jogi folyóiratokban szakmai tanulmányokat jelentetett meg.

2.3. A jogegységi tanácsok tevékenysége

2.3.1. A büntető jogegységi tanács tevékenysége

A Kúria büntető jogegységi tanácsa a 2015-ös évben négy jogegységi határozatot hozott.

1/2015. BJE számú jogegységi határozat

A legfőbb ügyész – az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében – jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta abban a kérdésben, hogy amennyiben a terhelt külföldről Magyarországra történő átadása során a specialitás szabályának alkalmazásáról nem mondott le és az átadás alapját képező bűncselekményt korábban Magyarországon vele szemben jogerősen kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának a próbaideje alatt követte el, akkor a korábbi felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelése az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény (a továbbiakban: EUtv.) 30. § (1) bekezdése alapján a specialitás hatálya alá esik-e.

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa az indítványt alaposnak találta, és kimondta:

Az EUtv. specialitás szabálya (miszerint az európai elfogatóparancs alapján Magyarországra a büntetőeljárás lefolytatása céljából átadott személlyel szemben az átadása előtt elkövetett, az átadásának alapjául szolgáló bűncselekménytől különböző egyéb bűncselekmény miatt nem indítható büntetőeljárás, nem ítéltető el, és egyéb módon sem fosztható meg szabadságától) nem akadályozza a magyar bíróságot abban, hogy átadott terhelt marasztalása esetén az átadott személlyel szemben a korábbi jogerős elítéléséhez kapcsolódó, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény szerinti jogkövetkezményeket teljes körűen alkalmazza.

Így, ha a terhelt a Magyarországra történő átadása során a specialitás szabályának alkalmazásáról nem mondott le és az átadása alapját képező bűncselekményt a Magyarországon vele szemben korábban jogerősen kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának próbaideje alatt követte el, a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelése nem sérti az EÜtv. 30. §-ának (1) bekezdésében foglalt specialitás szabályát, ezért ahhoz a külföldi igazságügyi hatóság hozzájárulása nem szükséges.

Ha azonban a terhelt a Magyarországra történő átadása során a specialitás szabályának alkalmazásához fűződő jogáról nem mondott le és az átadó külföldi állam igazságügyi hatóságától az EÜtv. 30. §-ának (2) bekezdésének g) pontja szerinti hozzájárulás nem került beszerzésre, akkor az átadás előtt elkövetett, az átadás iránti kérelemben nem szereplő ítélettel kiszabott, végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelése az erre irányuló, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 572. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti különleges eljárásban sérti a specialitás elvét.

2/2015. BJE számú jogegységi határozat

A legfőbb ügyész által kezdeményezett jogegységi indítvány szerint a Kúria ítélkező tanácsainak gyakorlata megosztott abban a kérdésben, hogy a legfőbb ügyész jogosult-e a törvényesség érdekében jogorvoslat benyújtására olyan nem ügydöntő végzés ellen, amelyben a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatát hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasítja.

A jogegységi határozat szerint a bíróság nem ügydöntő határozatai alaki jogerővel rendelkeznek és vagy megtámadhatóak fellebbezéssel – és csak ezt követően áll be az alaki jogerő és válik végrehajthatóvá –, vagy rendes jogorvoslattal egyáltalán nem támadhatóak meg, következésképpen az alaki jogerő nyomban a határozat meghozatalával bekövetkezik, és végrehajthatóvá válik. E körbe tartozik a másodfokú bíróság hatályon kívül helyező és új eljárás lefolytatását elrendelő határozata. Ezért a másodfokú bíróság elsőfokú határozatot hatályon kívül helyező és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasító végzése alaki jogerővel bír, ekként ellene a legfőbb ügyész a törvényesség érdekében jogorvoslatot jelenthet be.

3/2015. BJE számú jogegységi határozat

1. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) a Magyar László kontra Magyarország ügyben 2014. május 20-án meghozott és 2014. október 13-án véglegessé vált ítéletében megállapította, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége nélküli életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéelés megsértette az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 3. Cikkének azon rendelkezését miszerint „senkit nem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni”. Az elnöki kegyelmezés jogintézménye nem teszi lehetővé annak megismerését, hogy mikor és milyen feltételek mellett kerülhet az elítélt feltételes szabadságra.

Az EJEB rendelkezéseit is figyelembe véve a 2014. évi LXXII. törvény 93-162. §-ai módosították a 2013. évi CCXL. törvényt (a továbbiakban: Bv. tv.) és a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés esetére 2015. január 1. napjával bevezette a kötelező kegyelmi eljárás jogintézményét.

A Bv.tv. 436. §-nak (1) bekezdése szerint az 1978. évi IV. törvény alkalmazásával kiszabott büntetések és intézkedések végrehajtása során - egyes, a Bv. tv.-ben meghatározott, de jelen ügyre nem vonatkoztatható kivételtől eltekintve - a Bv. tv. rendelkezései az irányadóak, következésképpen azt a módosítás hatályba lépése előtt kiszabott büntetések esetén is alkalmazni kell.

2. Magyar László ügyében az EJEB döntését követően a legfőbb ügyész a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontja alapján felülvizsgálati indítványt nyújtott be, mert nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv megállapította, hogy az eljárás lefolytatása vagy a bíróság jogerős határozata megsértette a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely rendelkezését, feltéve, hogy a nemzetközi emberi jogi szerv joghatóságának Magyarország alávetette magát.

A felülvizsgálati eljárásban a Kúria a Bfv.II.1812/2014/7. számú határozatában a tényleges

életfogytig tartó szabadságvesztést kiszabó jogerős bírósági határozatokat megváltoztatta, a feltételes szabadságra bocsátásból kizárásra vonatkozó rendelkezést mellőzi, és megállapította, hogy Magyar László terhelt az életfogytig tartó szabadságvesztésből legkorábban negyven év letöltése után bocsátható feltételes szabadságra.

3. A Kúria Büntető Kollégiumának vezetője jogegységi indítványában az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, elvi kérdésben jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta. Az indítványban meghatározott elvi kérdés az, hogy életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásakor a perbíró ítéletében továbbra is kizárhatja-e a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét.

4. A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa megállapította: az életfogytig tartó szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátás kizárásának lehetősége 1999. március 1-je óta az alkotmányos jogrend része, amelynek - törvényi előfeltételek megvalósulása esetén történő - bírósági alkalmazását nemzetközi szerződés nem tiltja. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés (TÉSZ) kiszabásának kialakult ítélkezési gyakorlatától eltérésre a hatályos jogszabályok, az EJEB esetjoga, alkotmánybírósági döntés és a Kúria Bfv.II.1812/2014/7. számú, 2015. június 11-én kihirdetett felülvizsgálati határozata nem adnak okot.

Nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv döntése folytán, törvényben kihirdetett nemzetközi szerződésnek megfelelő határozat meghozatala nem közvetlenül, az Emberi Jogok Európai Egyezménye (Egyezmény), mint ítélkezésre szolgáló anyagi vagy eljárási jogszabály alapján, hanem az emberi jogi szerv döntésének alapulvételével annak magyar jogrendszerbe beillesztésével, a büntetőeljárásról szóló törvény szerinti felülvizsgálati eljárás lefolytatásával, az egyezményesértéssel nem érintett hatályos jogszabályok alkalmazásával történik. Magyar László ügyében az EJEB döntésében kifogásoltak nem valamely konkrét jogszabályra, hanem egy szabályozás hiányosságára vonatkoztak, ezért a Be. 416. §-ának (1) bekezdés g) pontja alapján benyújtott felülvizsgálati indítvány elbírálására a Be. 423. §-ának (3) bekezdés utolsó fordulata az irányadó, miszerint a felülvizsgálati indítványt a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével kell elbírálni.

4/2015. BJE számú jogegységi határozat

A Pécsi Ítéltábla elnökének az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében előterjesztett indítványára a Kúria Jogegységi Tanácsa a Be.-nek a sértettre és a magánfélre vonatkozó rendelkezései, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény, továbbá 42/2005. (XI. 14.) AB határozat elemzése alapján megállapította, hogy a NAV a költségvetési csalás bűncselekménye miatt indult eljárásban nem minősül sértettnek, így magánfélként polgári jogi igényt nem érvényesíthet és ennek biztosítására zár alá vétel elrendelésére vonatkozó indítványt sem terjeszthet elő.

2.3.2. A közigazgatási-munkaügyi jogegységi tanács tevékenysége

A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium a jogegység követelményének biztosítása érdekében 2015. évben több jogegységi határozatot hozott. Ezek tárgya igen változatos képet mutatott. Ennek révén szükségessé vált a korábban hozott jogegységi határozatok, közös kollégiumi vélemények, valamint egyéb jogegységet szolgáló eszközök felülvizsgálata az időközben megváltozott jogszabályi rendelkezések okán. Emellett pedig egyes általános eljárási és speciális ágazati kérdések rendezése is megtörtént a jogegységi határozatokban.

1/2015. KMJE jogegységi határozat

Ez évhez kötődően felmerült, hogy a pénzügyi felügyeleti tevékenységgel kapcsolatos közigazgatási perekben ki tekinthető alperesnek. A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: MNB tv.) rendelkezéseit a 2014. évi CIV. törvény 2015. január 1. napjától módosította, amely egyértelművé tette, hogy az ezt követően indult ügyekben a Pénzügyi Stabilitási Tanács (a továbbiakban: PST) által hozott határozat felülvizsgálatára irányuló közigazgatási per alperese az MNB. Emellett pedig a PST pusztán a jegybank nevében jár el. A módosító törvény ugyanakkor nem rendelkezett az akkor folyamatban lévő hatósági és peres eljárásokról.

A jogegységi tanács a vizsgálat során az alábbi tényezőket vette figyelembe: az MNB tv. rendelkezései három különböző területen, így a folyamatban lévő hatósági eljárások, a folyamatban lévő perek, valamint a közigazgatási szerv hallgatása miatti bírósági kötelezések

tekintetében is egységesen azt a jogalkotói akaratot tükrözték, hogy a korábban PSZÁF hatáskörbe tartozó feladatok tekintetében 2013. október 1-jétől az MNB legyen a hatáskörrel rendelkező hatóság. Az MNB tv. VI. Fejezete rögzítette a hatósági eljárások közös szabályait is. E fejezet az MNB, mint hatóság egyes hatósági eljárásait szabályozza, a PST-re a jogalkotó ebben a körben nem utal. Kiemelt jelentőséggel bírt a jogegységi döntés meghozatalakor, hogy az MNB tv. 55.§ (1) bekezdése értelmében az MNB döntése ellen fellebbezésnek nincs helye, az ügyfél az MNB határozatának és önálló jogorvoslással megtámadható végzésének bírósági felülvizsgálatát kérhette és kérheti a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságtól.

A jogegységi tanács álláspontja szerint a fent írtakkal együtt értelmezendő az MNB tv. 4.§ (9) bekezdése, valamint 13.§ (1) bekezdése és (2) bekezdés k) pontja. Utóbbi két jogszabályhely a PST pénzügyi rendszer felügyeletével összefüggő döntéshozatali jogköréről rendelkezik. Kiemelendő a 4.§ az MNB tv. I. Fejezet 2.) pontjában került elhelyezésre, mely az MNB alapvető és egyéb feladatait szabályozza. A 4.§ (9) bekezdése az MNB hatáskörébe adja a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletének ellátását az ott írt célok biztosítása érdekében. Az MNB tv. 8.§-a szerint a PST egyike az MNB szerveinek éppúgy, ahogy a legfőbb döntéshozó Monetáris Tanács, a döntések végrehajtásáért és az MNB irányításáért felelős igazgatóság, és a tulajdonosi ellenőrzést ellátó felügyelőbizottság. Ezek egyike sem önálló szerv. A fentiekre figyelemmel az MNB tv. rendelkezései abba az irányba mutatnak, hogy a 4.§ (9) bekezdésében meghatározott hatáskör kizárólagos gyakorlója az MNB, a PST csak a nevében eljáró szerve.

2/2015. KJE jogegységi határozat

A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (továbbiakban: a Harm.tv.) 18.§ (1) bekezdés b) pontja szerint a tartózkodási engedély kiadását vagy meghosszabbítását, amennyiben a Harm.tv. másként nem rendelkezik, meg kell tagadni, illetve a kiadott tartózkodási engedélyt vissza kell vonni, ha a harmadik országbeli állampolgár a tartózkodási jogosultság megszerzése érdekében az eljáró hatósággal hamis adatot, valótlan tényt közölt, vagy a tartózkodási cél vonatkozásában az eljáró hatóságot megtévesztette.

A jogegységi tanács a jogszabályhely vizsgálata során azt a megállapítást tette, hogy az – a mérlegelésre és a tudatállapot tartalmára való utalás hiánya, a jogkövetkezmény jellege folytán – egyértelműen objektív felelősségi alakzatként értelmezhető. Ezt az objektív felelősségi jelleget erősíti, hogy a tartózkodási engedély iránti kérelem folytán megindult eljárásban a kérelmezőnek a saját maga általa nyilvánvalóan ismert személyi körülményeiről kell adatot szolgáltatnia.

A jogszerű jövedelem (amely a közterhek megfizetésének alapjaként szolgált, illetve amelynek mértékéről az adóhatóság rendelkezik megbízható információval) értelmezése folytán az idegenrendészeti hatóság okkal tájékozódott az adóhatóságnál és fogadta el az adóhatóság által visszaigazolt jövedelmet jogszerű jövedelemként, e közlést valós adatként, szemben a kérelmező munkaszerződésében közölt, jóval magasabb összeggel. Így téves az a feltételezés, hogy a munkaszerződésben megjelölt összeg a valós, és az adóhatósággal közölt és ennek alapján az adóhatóság által igazolt jövedelem tekinthető hamis adatnak. Így a keresőtevékenység célú tartózkodás esetén a megélhetést jogszerű keresőtevékenységből származó, jogszerű (adózott) jövedelemmel lehet igazolni.

Felmerült az önellenőrzés szerepe is. Ám az, hogy a munkáltató utólag, a kérelmező hamis adatközlését követően korrigálja az Art. 49.§ szerint önellenőrzéssel az adóhatóság felé a kérelmező munkaviszonyból származó jövedelmének összegét, nem változtat azon a tényen, hogy a kérelmező a tartózkodási engedély megszerzése érdekében hamis adatot, valótlan tényt közölt, tekintettel arra, hogy a tényközlés időpontja az adatszolgáltatással egyszer és mindenkorra rögzült. A hamis adatközlés ténye szempontjából sem a munkáltató, sem a kérelmező utólagos önrevíziója nem releváns, tekintettel arra, hogy a tényközlés a munkaszerződés csatolásával (az adatszolgáltatás időpontjában) megvalósult. Emellett a jogegységi tanács arra is tekintettel volt, hogy az idegenrendészeti hatóságnak a közölt adat hamis tartalmáról vagy a tény valótlanágáról meg kell győződnie. A Harm.tv. 18.§ (1) bekezdése az abban foglalt jogkövetkezményt illetően (megtagadás, visszavonás) kógens előírást tartalmaz, a hatóságnak mérlegelési lehetősége ebben a tekintetben nincs.

3/2015. KMJE jogegységi határozat

A jogegységi indítvány értelmében a jogegységi tanácsnak azt kellett eldöntenie, hogy a felülvizsgálati eljárás lefolytatásának lehetősége miként alakul, ha a közigazgatási határozat

az egymillió forintnál alacsonyabb összegű bírság mellett azonos jogalaphoz származó más határozati rendelkezést is tartalmaz.

Nem volt egyértelmű a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 340/A. § (2) bekezdésének b) pontjának felülvizsgálati gyakorlatban való értelmezése, amely jogszabályhely a felülvizsgálati lehetőséget kizárta bírságot kiszabó ügyekben, ha a bírságot kiszabó határozatban megállapított fizetési kötelezettség az egymillió forintot nem haladja meg, de a felek egyébként a határozati kötelezés más részét támadták felülvizsgálati kérelmükkel.

A jogegységi tanács vizsgálata keretében értelmezte a „bírságot kiszabó” ügy fogalmát. Alapul véve a teleologikus jogértelmezést, a tanács szerint a rendelkezés bevezetésével a törvényalkotó alapvető célja az volt – összhangban a polgári jog vagyoni jogi ügyeire irányadó szabályozással –, hogy a Kúria elé a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálata keretében se érkezenek egy meghatározott értékhatár alatti ügyek. Ennek okán az értékhatár szerinti korlátozás kizárólag a bírságoló határozatokra értelmezhető. A bírságoló határozat alatt pedig nem érthető más, mint az a határozat, amely az adott cselekmény jogkövetkezményeként bírságot szab ki, de semmilyen további jogkövetkezményt nem alkalmaz.

A jogszabályhely nyelvtani és objektíve tételezhető célja szerinti értelme alapján arra az álláspontra helyezkedett a jogegységi tanács, hogy a Pp. 340/A. § (2) bekezdés b) pontjának hatálya alá csak azon közigazgatási ügyek tartoznak, amelyekben a közigazgatási határozat kizárólag bírságot kiszabó rendelkezést tartalmaz. Más tartalmat csak abban az esetben lehet tulajdonítani a vizsgált szabályozásnak, amennyiben az a bírságoló határozat megjelölés mellett alkalmazta volna a „más jogkövetkezmény” fordulatot is. Ugyanakkor sem anyagi jogi, sem eljárásjogi szempontból nem valósítható meg felülvizsgálati eljárásban az azonos jogalaphoz kötődő bírság, valamint egyéb határozati rendelkezés elválasztása, a jogorvoslatot ilyen helyzetben egységesen és korlátozástól mentesen kell biztosítani. Ennek okán a jogegységi tanács azt állapította meg, hogy a Pp. 340/A. § (2) bekezdés b) pontja csak azon ügyben zárja ki a felülvizsgálatot, amelyben a közigazgatási határozat kizárólag bírságot kiszabó rendelkezést tartalmaz.

2/2015. BKMPJE jogegységi határozat

A jogegységi tanács az 1/2003. KPJE határozatot, az 1/2007. KPJE határozatot, az 1/2008. KPJE határozatot és a 2/2008. KPJE határozatot hatályon kívül helyezte. Az 1/2003. KPJE határozat a közigazgatási szervezetrendszer időközben bekövetkezett változására tekintettel meghaladottá vált. Az 1/2007. KPJE határozat, amely a csőd- és felszámolási eljárás egyes szabályait értelmezte, az idő múlására tekintettel tárgyát veszítette.

Az 1/2008. KPJE határozat fenntartása – a közigazgatási perjog folyamatban lévő kodifikációjára is tekintettel – a jogegységi tanács döntése alapján nem volt indokolt, hiszen az a későn fellépő ügyfél fellebbezési jogát zárta ki a közigazgatási határozat végrehajtásának felfüggesztése tárgyában hozott végzés ellen. A 2/2008. KPJE határozat az alapul vett jogszabályok tartalmilag jelentős változása miatt meghaladottá vált, hiszen az a társadalmi szervezetek megszűnésének vagyoni viszonyait rendezte.

A jogegységi tanács az 1/2002. (IV. 22.) PK-KK közös véleményt, az 1/2003. (II. 17.) PK (helyesen: PK-KK közös) véleményt, a 3/2005. (XI. 14.) PK-KK közös vélemény 2. pontját, továbbá az 1/2009. (VI. 24.) PK-KK közös vélemény 2-3. pontját nem tartotta fenn. Az 1/2002. (IV. 22.) PK-KK közös vélemény és az 1/2003. (II. 17.) PK (helyesen: PK-KK közös) vélemény, amely a felülvizsgálati szabályok korábbi egyes részletszabályait értelmezte, a Pp.felülvizsgálatra vonatkozó rendelkezéseinek megváltozása folytán meghaladottá váltak. A 3/2005. (XI. 14.) PK-KK közös vélemény 2. pontja az Alkotmánybíróság hatáskörére és eljárására vonatkozó szabályok változása miatt vált meghaladottá. Az 1/2009. (VI. 24.) PK-KK vélemény 2-3. pontja a Pp. 155/A. § (3) bekezdésének módosítására, valamint a Pp. 249/A. §-ának és 340. § (3) bekezdésének hatályon kívül helyezésére tekintettel elvesztette jogszabályi alapját, ezért nem volt fenntartandó.

A jogegységi tanács a BKT-PKT-GKT 1/1981. számú közös állásfoglalást és a BKT-PKT-GKT 1/1986. számú közös állásfoglalást elvi iránymutatásként sem tartotta fenn. Előbbi közös állásfoglalás a Be. és a Pp. szakértőkre vonatkozó szabályainak megváltozása folytán – figyelemmel a Kúria tárgybeli joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleményére is – meghaladottá vált. Utóbbi közös állásfoglalás részben a büntetőjogi szabályozás megváltozása folytán, részben a Ptk. részletesebb szabályozására (új Ptk. 5:42. §) tekintettel vált meghaladottá, illetve szükségtelenné.

2.3.3. A polgári-gazdasági jogegységi tanács tevékenysége

A Polgári Kollégium öttagú jogegységi tanácsa 2, a Polgári Kollégium, mint jogegységi tanács pedig 3 jogegységi határozatot hozott, 2 esetben a többi kollégiummal, mint jogegységi tanáccsal közösen.

Az 1/2015. PJE jogegységi határozat szerint a felszámolási eljárásban a zálogtárgy értékesítése során befolyt vételárból levonható a zálogtárggyal kapcsolatban a felszámolás kezdő időpontját követően keletkezett adókötelezettség, illetve egyéb közteher, mert ezek a Cstv. 49/D. § (1) bekezdés szerinti, a zálogtárgy megőrzésének, állagmegóvásának, értékesítésének költségei körébe tartoznak.

A 2/2015. PJE jogegységi határozat szerint a felszámoló intézkedése ellen előterjeszhető kifogás 8 napos határideje eljárásjogi határidő, így elmulasztása igazolással kimenthető.

Az 1/2015. BKMPJE jogegységi határozat hatályon kívül helyezte az 1/2012. BKMPJE számú határozatot az Alkotmánybíróság 28/2014. számú határozatában elfoglalt álláspontra tekintettel (a hatályon kívül helyezett jogegységi határozat szerint a közterületen intézkedő rendőr nem közszereplő, ezért képmása felhasználásához kell a hozzájárulása).

A 2/2015. BKMPJE számú jogegységi határozattal a Kúria felülvizsgálta a több kollégium által együttesen hozott elvi iránymutatásait: a jogegységi határozat hatályon kívül helyezett 4 korábban meghozott KPJE határozatot, 4 PK-KK közös véleményt (illetve azok egyes pontjait), valamint 2 BKT-TKT-GKT állásfoglalást. A jogegységi határozat ugyanakkor továbbra is fenntartandónak ítélte 16 korábban közösen meghozott elvi iránymutatást.

A 3/2015. PJE számú határozattal a Polgári Kollégium jogegységi tanácsként eljárva felülvizsgálta az 1/2014. PJE-vel nem érintett elvi iránymutatásait. A jogegységi határozattal a Polgári Kollégium hatályon kívül helyezett 4 PJE határozatot, 1 PK véleményt, valamint az elvi irányítás 1997 előtti eszközei közül 22 PK állásfoglalást, 4 GK állásfoglalást és 1 GKT

állásfoglalást, 3 további állásfoglalásnak pedig csak az indokolását helyezte hatályon kívül. Hatályban tartott ugyanakkor 14 PJE határozatot, 5 kollégiumi véleményt és 53 kollégiumi állásfoglalást.

Egy további folyamatban lévő jogegységi eljárás – mely 2015-ben nem fejeződött be – tárgya annak a kérdésnek az eldöntése volt, hogy ha jogi személy követ el személyiségi jogsértést, akkor az ún. objektív jogkövetkezmények csak a jogi személlyel szemben alkalmazhatóak, vagy a jogi személy tevékenységi körében eljáró természetes személlyel (tag, alkalmazott, vezető tisztségviselő) szemben is. A jogegységi eljárás során feltárára került a hazai bírói gyakorlat (mintegy 150 ügy vizsgálatával), nemzetközi összehasonlító tanulmány készült, emellett a jogegységi tanács megkereste az Európai Legfelsőbb Bírósági Elnökök Szervezetét az egyes európai országok jogszabályi hátterének és bírói gyakorlatának megismerése érdekében. 2015. november 23-án pedig neves jogászprofesszorok részvételével szakmai megbeszélésre került sor.

2.4. A kollégiumok előtt az adott évben felmerült szakmai problémák és azok megoldása érdekében tett intézkedések

2.4.1. A Büntető Kollégium kollégiumi véleményei

A 2015. évben a Büntető Kollégium nem alkotott kollégiumi véleményt.

2.4.2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium kollégiumi véleményei

2015. évben a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium a Bszi. 27. § (1) bekezdése alapján eljárva két kollégiumi véleményt –egy alapvetően munkaügyi (társadalombiztosítási) kötődésű, valamint egy közigazgatási tárgyú véleményt – fogadott el az egységes jogalkalmazás biztosítása érdekében. A vélemények elfogadását a kapcsolódó ítélkezési gyakorlat, valamint a tervezetek kollégiumi ülésen való előzetes megvitatása előzte meg.

1/2015. (III.23.) KMK vélemény

a KK 21. (MK 145.) számú és a KK 22. (MK 146.) számú állásfoglalás felülvizsgálatáról

A Kollégium egyes társadalombiztosítási határozatok bírói felülvizsgálhatósága kapcsán az alábbiakat mondta ki: a megváltozott munkaképességűek ellátásainak (rehabilitációs ellátás, rokkantsági ellátás) állapotváltozás miatti módosítása vagy megszüntetése tárgyában hozott társadalombiztosítási határozat végrehajtását a bíróság az eljárás folyamán bármikor felfüggesztheti. Az igénylő egészségromlása folytán utóbb bekövetkezett változások a társadalombiztosítási határozat jogszerűsége szempontjából nem vehetők figyelembe. A megváltozott munkaképességűek ellátása (rehabilitációs ellátás, rokkantsági ellátás) iránti igényt elutasító társadalombiztosítási határozat ellen csak e határozat meghozatalát követően megváltozott munkaképességűek ellátására jogosulttá vált személy által benyújtott kereset bíróság általi elutasításának van helye.

2/2015.(XI.23.) KMK vélemény

a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozatok felülvizsgálatáról

A Kollégium megvizsgálta a mérlegeléssel összefüggésben hozott közigazgatási határozatok fogalmi elemeit és felülvizsgálhatóságát. Ennek keretében megállapította az alábbiakat: mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozatnak minősül az a határozat, amelyben a hatóság döntését olyan jogszabályra alapozza, mely kizárólag a döntés kereteit jelöli ki. Mérlegelési jogkörben hozott határozat az is, ahol a döntési lehetőségeket meghatározó jogszabályi rendelkezés a döntés meghozatalának feltételeit és szempontjait nem jelöli meg. Az a közigazgatási határozat nem minősül mérlegelési jogkörben hozott határozatnak, amelyben a hatóság a határozathozatalhoz szükséges bizonyítékok értékelése alapján döntési lehetőségeket nem biztosító jogszabály alkalmazásával dönt. A mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálatának célja – a közigazgatási perek általános céljával összhangban – a határozat törvényességének elbírálása. Amennyiben a jogszabály a mérlegelési tevékenységhez feltételeket határoz meg, a hatósági határozat törvényességének alapja ezek vizsgálata. Ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a mérlegeléshez szükséges feltételeket a hatóság nem vizsgálta, az ahhoz szükséges bizonyítást nem folytatta le, úgy szükségtelen a mérlegelési tevékenység közvetlen vizsgálata. Mérlegelési szempontoknak azok a körülmények tekinthetők, amelyeket a hatóságnak az érdemi mérlegelési tevékenység során kötelezően figyelembe kell venniük. A mérlegelési szempontok vizsgálatának

elmulasztása szintén a határozat megalapozatlanságát eredményezi. Téves vagy az ügy érdemével össze nem függő mérlegelési szempont alkalmazása esetén a mérlegelés jogsértőnek minősülhet.

2.4.3. A Polgári Kollégium kollégiumi véleményei

A Polgári Kollégium 2015-ben nem fogadott el kollégiumi véleményt.

2.5. A joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

A joggyakorlat-elemzés vizsgálati tárgyköreit – a Bszi. rendelkezéseivel összhangban – minden év elején meghatározom. A vizsgálati tárgykör összetettségére, illetve a vizsgált ügyek számára figyelemmel az elemző csoport munkájának befejezésére, az összefoglaló vélemény elfogadására gyakran a tárgyévet követő évben van lehetőség. Jelen beszámolómban ezért több olyan joggyakorlat-elemző csoport működéséről is számot adok, amelyet még 2014-ben állítottam fel.

2.5.1. A büntető joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

2015-ben a Büntető Kollégium két – 2014-es évben felállított – joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét fogadta el.

Határozatszerkesztés büntetőügyekben

A 2015-ös évben – a Polgári Perrendtartás hatálya alá tartozó bírósági eljárásokban született határozatok formai követelményeit érintő korábbi joggyakorlat-elemzés szerves folytatásaként – „Határozatszerkesztés a büntetőügyekben” tárgykör elemzésére joggyakorlat-elemző csoportot állítottam fel. A joggyakorlat-elemzésben négy büntető szakágban bíraskodó és négy más szakágba beosztott kúriai bíró vett részt. Ezen kívül a csoport munkáját segítették az alsóbb szintű bíróságok bírái, a Legfőbb Ügyészség, az ügyvédi kar, valamint a jogtudomány képviselői is.

A joggyakorlat-elemzés célja a külföldi példákat is figyelembe véve olyan formai-tartalmi javaslatok kidolgozása volt, amelyekkel biztosítható a büntetőeljárásról szóló törvény hatálya

alá tartozó érdemi határozatok egységes szerkesztési elveket követő, a szakszerűség követelményének megtartása mellett is közérthető, áttekinthetően tagolt, és nyelvhelyességi hibáktól mentes megfogalmazása gördülékeny, magyaros stílusban. Az elemző csoport céljának tekintette továbbá annak megvizsgálását is, hogy milyen formai kellékekkel, milyen szerkezeti követelmények megtartásával biztosítható a határozatok egységes informatikai adatbázis szerinti feldolgozása, illetve milyen segítséget nyújthat az informatika felhasználása a határozatok egységes szerkesztéséhez. A joggyakorlat-elemző csoport az összefoglaló jelentését 2015 márciusában elkészítette, a jelentést a Kúria Büntető Kollégiuma a 2015. júliusi ülésén megtárgyalta és elfogadta.

A jelentés a Kúria büntető ügyekben hozott határozatait általában színvonalasan szerkesztettnek ítélte meg. E határozatok szerkezete kivétel nélkül megfelelt a törvényes követelményeknek. A határozatok többnyire jól áttekinthetőek, megfogalmazásukban közérthetőek, s rendszerint ésszerű mértékben megindokoltak. Az egységet mutató vonások mellett azonban a határozatok indokolási részben eltérő szerkesztési szokások is kimutathatók. Ezek egységesítésére a csoport javaslatokat dolgozott ki, és a különböző határozat-típusokra mintahatározatokat adott közre.

A csoport az elemző munka eredményeként számos kritikai megállapítást fogalmazott meg az alsóbb fokú bíróságok határozatainak szerkesztési gyakorlata körében. Az észlelt hibák, hiányosságok kiküszöbölése érdekében az elsőfokú bíróságok határozatainak egységes szerkesztéséhez – a jelentése mellékleteként – útmutatót adott közre. A joggyakorlat-elemző csoport javaslatot tett az egységes elvek szerint történő határozatszerkesztés informatikai támogatásának (pl. intelligens dokumentumszerkesztő program) létrehozására.

Az elemző csoport által készített és a Kúria Büntető Kollégiuma által elfogadott összefoglaló jelentést a határozatok szerkesztésének formai, tartalmi követelményeit szabályozó elnöki utasítás előkészítése során figyelembe vettem.

Védői jogok a bírósági eljárásban

A 2014. évben felállított elemző csoport összefoglaló jelentése szerint a büntetőeljárás törvény a védő jogait és kötelezettségeit alapvetően helyesen, az emberi jogok és szabadságok nemzetközi normáival, valamint a nemzetközi emberi jogi bíraskodással összhangban

szabályozza, de szükség mutatkozik bizonyos törvényi és egyéb jogszabályi korrekcióra.

A bíróságok a védő jogait minden tekintetben biztosítják, azok gyakorlását direkt módon, visszaélésszerűen (pl. szómegvonás védőbeszéd közben) nem korlátozzák. A kivételek esetiek, s jellemzően a törvény szabályainak (pl. kötelező védelmi ok) elvételére, vagy – adott esetben a részleges, illetőleg nem egyértelmű szabályozásból eredő – félreértelmezésére (pl. irattanulmányozási díj alapulhat-e iratmásolaton; kizárható-e potenciális érdekellentét esetén a belső helyettesítés; a védőt megilleti-e a váddal kapcsolatos álláspont kifejtése; a másodfokú tanácsülés szabályai miként vonatkoznak a nem ügydöntő határozatra), illetőleg hanyagságra (pl. a bizonyítási indítvány elutasításának indokát nem vagy nem kellően tartalmazza az ítélet) vezethetőek vissza.

A hatályon kívül helyezések körében általában nem, vagy kis számban fordult elő, hogy annak oka a védői jogok megsértése (korlátozása) volt, sőt több bíróság gyakorlatában még relatív eljárási szabálysértés miatt sem került sor kasszációra.

A bíróságok a védő meg nem felelőnek értékelt joggyakorlását rendszerint meggátolják (pl. az ismételten ugyanarra a tényre irányuló kérdés kapcsán a felelet megtiltásával).

A bíróságok munkáját ugyanakkor jelentős mértékben nehezíti a jelenlegi szabályozás és gyakorlat mellett lehetséges perelhúzás (pl. nem tilalmazott közvetlenül a tárgyalás előtt a védőcsere, illetőleg a védő részéről a megbízás elvállalása), illetve a nevesített védői kötelezettség nemteljesítése (pl. a másodfellebbezés írásbeli indokolásának elmaradása)

A joggyakorlat-elemző csoport javaslatokat fogalmazott meg további vizsgálatra (védői jogok a vádemelést megelőző bírósági eljárásban), kollégiumi vélemény kialakítására (a terheltek közötti érdekellentét esetén a közös védő kizárása), kollégiumvezetői értekezleten megvitatásra (az előzetes letartóztatáshoz kapcsolódó iratbetekintés, illetőleg az EU irányelv közvetlen vertikális hatálya), a büntetőeljárásról és az ügyvédekről szóló törvények, illetőleg a Be. egyes végrehajtási rendeleteinek javítására. Ezen túl javaslatot fogalmazott meg a legfőbb ügyész felé arra nézve, hogy utasításban szabályozza, hogy a jelentős kihatású vádmódosítást egységes szerkezetbe kell foglalni a vádirattal.

A rendkívül nagyszámú ügy vizsgálatán alapuló, és kifejezetten az ítélkezési gyakorlat támogatására koncentrálnak összefoglaló vélemény két legfontosabb javaslata közül az egyik szerint a Be.-ben meg kell teremteni a tételesen meghatározott (védői) eljárási kötelezettség (pl. értesítési kötelezettség a helyettes állításáról; a másodfellebbezés írásbeli indokolása), továbbá az egyéb eljárási kötelezettségek kifejezett – legalábbis ismételt vagy súlyos fokú – megsértésének szankcionálási lehetőségét. A másik javaslat szerint a Be.-ben részben kevésbé merev (pl. visszatérés a határozathozatali tanácskozásról), részben pedig egyértelműbb (pl. pontosan mit ölel fel) szabályozást igényel a vádtól eltérő minősítés lehetőségének megállapítása.

A 2015-ös évben felállított, büntető ítélkezést érintő joggyakorlat-elemző csoportok összefoglaló véleményeit a Büntető Kollégium 2016. első félévében fogadta el.

Szabálysértési ügyek bírói gyakorlata

A „Szabálysértési ügyek bírói gyakorlata” vizsgálati tárgykörre felállított joggyakorlat-elemző csoport – ítélőtáblai, törvényszéki, járásbírói bírúk, továbbá az ügyészi szervezet és a rendőrség egy-egy képviselőjének bevonásával – a szabálysértési törvényt alkalmazó bíróságok gyakorlatát az eljárási kérdésekre összpontosítva elemezte.

Az elemző csoport 2014. I. félévében jogerősen befejezett – véletlenszerűen kiválasztott – ügyeket vizsgált, mégpedig akként, hogy

- a jogerősen első fokon befejezett járásbírói ügyet az illetékes törvényszék,
- a kizárásos és kijelöléses törvényszéki és ítélőtáblai ügyeket az ítélőtábla, a kúriai ügyeket a Kúria vizsgálta.

A tárgykör vizsgálatát elsősorban az indokolta, hogy a 2012. évi I. törvénnyel hatályba lépett új szabálysértési szabályozás – szakítva az eddigi elméleti megközelítésekkel – megerősítette a büntetőjogi és büntető eljárásjogi elemeket a jogterületen. A kriminális jelleg erősödésére utal az önálló elzárásbüntetés kiszélesítése akként, hogy egyrészt megnőtt az önálló elzárással fenyegetett tényállások száma, illetőleg a törvény bevezette annak a lehetőségét, hogy szinte bármely tényálláshoz kapcsolódóan ki lehessen szabni önálló elzárást abban az esetben, ha a cselekmény ismétlődően követik el. Az Alkotmánybíróságnak a 38/2012. (XI.12.) AB

határozatában foglalt összegzése szerint a szabálysértés elvesztette a közigazgatás-ellenes magatartások szankcionálásában betöltött szerepét, és a „bagatell büntetőjogi” jellege vált dominánssá.

A vizsgálat eredményeként a joggyakorlat-elemző csoport a következő megállapításokat fogalmazta meg.

A törvényalkotó kriminalitás irányába elmozduló álláspontjának – mint a szabálysértési jog egyik lehetséges útjának – tudomásulvétele mellett az elemző csoport szükségesnek tartja – az elzárásnak az eredetileg ezzel a büntetéssel nem fenyegetett szabálysértések miatti kiszabhatósága, és az elzárásra való általános átváltoztathatóság miatt – revízió keretében a szabálysértések közül kiszűrni a kétségesen kriminális jellegű cselekményeket (például, közel sem kimerítően említve: jogosulatlan közterületi értékesítés – Szabs.tv. 200/A. §, jégen tartózkodás szabályának megsértése – Szabs.tv. 202. §, tiltott fürdés – Szabs.tv. 202/A. §).

A szabálysértési hatóság határozatának megalapozatlansága nem kivételes eset. Egyfelől a bizonyítás terhének áthárítása, másfelől az eljárás megszüntetésének irányába eltolódás helyett célszerűbb a bíróságot konstruktív jogkörrel felruházni, vagyis legyen lehetősége a hatályon kívül helyezésre, és a szabálysértési hatóság új eljárásra utasítására.

A szabálysértési törvény továbbra is olyan szabályozási hiányosságokban szenved, hogy megfelelő alkalmazása jelenleg sem lehetséges a büntető anyagi jog és a büntetőeljárás jog rendelkezéseinek átvétele, kiegészítő alkalmazása nélkül (pl. az ügyészi fellépés esetén a bírósági eljárás módja, a tárgyalás rendjének fenntartása, a tárgyalás nyilvánosságának kizárása, a sajtótájékoztató). A kiegészítő szabály alkalmazása során azonban mindig különös gondot kell fordítani arra, hogy az átvétel az eljárás egyik szereplőjének se okozzon jogsérelmet, illetve azt éppen annak elhárítására alkalmazza a bíróság. Ez a vizsgálatból levonható legfontosabb következtetés.

Az általános jogorvoslati jog kérdése is felülvizsgálatra szorul. A Szabs.tv. 35. §-a általános jogorvoslati jogot biztosít, majd számtalan helyen kizárja a jogorvoslat lehetőségét, és ismét számos esetben nem állapítja meg a jogorvoslat részletszabályait, vagyis azt, hogy ki, milyen jogorvoslatot, milyen határidővel jelenthet be, amely nem csak jogbizonytalanságot okoz, hanem gyakorta végrehajthatatlanná is teszi az általános rendelkezést. Ez a bírói gyakorlat

széttartásához vezetett, ami legérzékenyebben a nem ügydöntő határozatokkal szembeni jogorvoslati jog megszorító értelmezésében jelentkezett. Az egységes gyakorlat megeremtésében előrelépést jelentett a Szabs.tv. legutóbbi módosítása, amely többek között tisztázta a jogorvoslat benyújtására jogosultak körét. Hosszú távú megoldásként olyan szabályozásra volna szükség, amely szerint akkor van helye jogorvoslatnak, amennyiben azt a törvény külön rendelkezésével biztosítja.

A Kúria eseti döntéseivel maga is közrehatott a jogegység kialakításában egyes kérdésekben, így például az elzárással is büntethető szabálysértések esetén a bíróság célszerűségi alapú illetékességével kapcsolatban kimondta, hogy a vagylagos illetékesség ténylegesen a feljelentő választásának függvénye, a feljelentés beérkezésével pedig rögzül a bíróság illetékessége.

A joggyakorlat egységének biztosítása érdekében az elemző csoport szükségesnek látja annak egyértelmű szabályozását, hogy – a perújításon túl – miként korrigálható a bíróság jogerős ügydöntő határozata. Ide sorolható – a határozat kiegészítése helyett – az esetleges szabálysértési különleges eljárás kialakítása, és ezzel párhuzamosan a felülvizsgálat biztosítása a (szintén meghatározandó) feltétlen eljárási szabályszegésekre korlátozottan, továbbá a jogorvoslat a törvényesség érdekében és a jogegységi határozat meghozhatósága kérdéseinek világos elrendezése.

Egyes alapjogokat sértő bűncselekmények ítélkezési gyakorlata

A joggyakorlat elemző csoport – alsóbb szintű bíróságokon szolgálatot teljesítő bírák mellett – a Legfőbb Ügyészség, az Alkotmánybíróság és az Alapvető Jogok Biztosának Hivatal képviselőinek bevonásával végezte munkáját. A vizsgálat kezdetekor abból az előfeltevésekből indult ki, hogy nem minden gyűlölet motiválta bűncselekmény sorolható a „gyűlölet-bűncselekmény” fogalom körébe, hanem csak azok tartozhatnak ide, amelyeknél a gyűlölet oka, alapja valamely csoporttal szembeni előítélet. Ebben a megközelítésben ez a kategória tágabb kört ölel fel, mint a büntető anyagi jog által meghatározott, a nemzetiségi, faji, vallási stb. diszkrimináció legszélsőségesebb megnyilvánulási formáit jelentő bűncselekmények (pl. közösség tagja elleni erőszak, közösség elleni uszítás). Ekként kezelendők mindazon bűncselekmények, amelyek aljas indokból elkövetettként minősülnek, ha az aljas indok a fenti értelemben vett előítéletességi motívum.

Figyelemmel arra, hogy a bírósági szakba került eljárások száma évenként országos összesítésben is rendkívül csekély, az elemző csoport szokatlanul hosszú, tíz évre visszanyúló elemzési időszakot határozott meg. Vizsgálódásának tárgykörét a közösség tagja elleni erőszak, illetőleg a közösség elleni uszítás bűncselekményeit érintő kérdéskörön túl csak a nemzetiszocialista vagy kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása bűncselekményével kapcsolatos kérdések képezték. E bűncselekmények ugyanis közvetlenül kapcsolódnak az emberi méltóság védelméhez és az egyenlő bánásmód követelményéhez. A csoport a bírósági gyakorlat értékelő elemzésére vállalkozott, a vádemelést megelőző ügyészi, nyomozó hatósági tevékenységet mélyrehatóan nem érintette. A hazai bírósági gyakorlat elemzése mellett áttekintette az említett alapjogok védelmével kapcsolatos nemzetközi egyezményeket, a gyűlölet-bűncselekményekkel szembeni fellépés gyakorlatát egyes európai országokban, és mindezek hatását a szóban forgó cselekmények hazai szabályozására.

A vizsgálat alapján a joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményében az alábbi megállapításokat fogalmazta meg.

A közösség tagja elleni erőszak jogalkalmazási kérdései körében az összefoglaló vélemény kiemeli, hogy bűncselekménytani szempontból a közösség tagja elleni erőszak más bűncselekményekhez, így a garázdasághoz, tetteges becsületsértéshez, a kényszerítéshez képest speciális vagy kiemelt tényállás, Az emeli ki ebből a bűncselekményi körből, hogy a cselekmény indítéka, motívuma a passzív alany valamely csoporthoz tartozása (gyűlölet-, vagy előítéletességi motívum).

Ebből következően az ítélezési gyakorlat központi kérdése – és ítékezés tévedéseinek fő forrása is a valamely közösséghez tartozás mint motívum megállapíthatósága. Gyakori, hogy a nyomozás nem tárja fel a gyűlölet(előítélet)-motívumot bizonyító tényeket, körülményeket. Ezért a bírói gyakorlat erre a motívumra jellemzően az elkövető kijelentéseiből, annak indulati töltéséből, az elkövető és a sértett viszonyának feltárásából következtet. A bíróságok esetenként – helyesen – arra is tekintettel voltak, hogy az adott sértő, kirekesztő kijelentés az adott szituációban (pl. ittas emberek konfliktusa) túlmegy-e a szokásos szitkozódáson. A bíróságok azt is vizsgálták, hogy a cselekvőség a konkrét személy által előidézett konkrét sérelemre adott válaszreakció, tehát a sérelem megtorlása-e, mely motívumnak nincs

valóságos, ésszerűen magyarázható köze a sértett személy valamely védendő csoporthoz tartozásához. Ilyen esetekben a közösség tagja elleni erőszak helyett más bűncselekményt – jellemzően garázdaságot – állapítottak meg.

Az elemzés azt is megállapította, hogy a gyűlölet-kijelentéseket önmagukban – ha azokat nem kísérte a védett csoportok tagjaival szemben vagy rájuk vonatkozó más cselekvőség – a bíróságok rendszerint nem látták elégségesnek a közösség tagja elleni erőszak garázdaság-szerű alakzatának megállapításához akkor sem, ha ezek a kijelentések az eset körülményei alapján kihívóan közösségellenesek és riadalomkeltésre is alkalmasak.

A közösség elleni uszítás jogalkalmazási kérdései körében az összefoglaló vélemény hivatkozik a Kúria – illetve korábban a Legfelsőbb Bíróság – iránymutató gyakorlatára, amely szerint e bűncselekmény megállapításának feltétele, hogy az uszítás, mint a másokat aktív, tevékeny gyűlöletre ingerlő magatartás folytán olyan helyzet alakuljon ki, amelyben reálisan számolni kell azzal a lehetőséggel is, hogy a cselekmény folytán konkrét sérelem bekövetkezik, tehát az erőszakos cselekmény bekövetkezte közvetlenül fenyeget.

A közösség elleni izgatás/uszítás miatti vádemelések csekély száma legalább részben – visszavezethető az uszításnak mint elkövetési magatartásnak a már ismertetett szűk – aktív gyűlöletet megkívánó – értelmezésből származó viszonylag bonyolult (ténybeli és jogi) megítélésére.

A nemzeti szocialista és a kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása büntetővel kapcsolatos eddigi, jelentéktelen ügyszámon nyugvó ítélkezési gyakorlat mind az előzmény-bűncselekmények megállapítását, mind az elkövetési magatartásokat, mind a nagyobb nyilvánosság előttiség értelmezését illetően problémamentes. A bűncselekményeket nagyobb számban internetes közléssel (Facebook oldalon, vagy kommentként) követték el, a nagy nyilvánosság előttiség ekként valósult meg

A fenti bűncselekményekkel kapcsolatos büntetőkiszabási gyakorlat elemzésének eredményeként a csoport – figyelemmel arra, hogy az ügyek nagy számában került sor halmazati büntetés kiszabására, illetve ún. rövidített indoklásra – csak a főbb tendenciákat tudta kimutatni. Ezek a következők:

- A nemzeti szocialista és kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása miatt általában intézkedés alkalmazására (próbára bocsátásra) került sor, vagy csekély összegű, a törvényi minimumhoz közelítő mértékű pénzbüntetés került kiszabásra.
- Közösség elleni uszítás/izgatás esetén a jellemző büntetés a pénzbüntetés vagy közérdekű munka.
- Végrehajtandó szabadságvesztés kiszabására általában akkor került sor, ha a közösség tagja elleni erőszak valamely súlyosabban minősülő esetével halmazatban más bűncselekményben is bűnösséget állapított meg a jogerős ítélet, és ez a bűncselekmény súlyában az előbbi bűncselekmény súlyát megközelítette, vagy meghaladta, esetleg nagy számú bűncselekmény alkotott halmazatot. Egyébként e bűncselekmények tekintetében is a felfüggesztett szabadságvesztés kiszabása volt a jellemző

2.5.2. A közigazgatási és a munkaügyi joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége¹

2015. évben a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium három joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét fogadta el.

A kisajátítási perek gyakorlata

A kisajátítási perek gyakorlatát vizsgáló, 2014-ben felállított joggyakorlat-elemző csoport tevékenységének középpontjában állt a kártalanítás összegének meghatározása. Ennek megfelelően az összefoglaló vélemény javaslatot tett a kisajátítási eljárásban szakvéleményt adó szakértő szakértőkénti meghallgatására alapot teremtő eljárási szabály megalkotására a kapcsolódó peres eljárásban. A máig alkalmazott összehasonlító adatokon alapuló szakértői módszer tekintetében a csoport felvetette a további differenciálódást, másrészt a módszerek kiszélesítését és további, már létező ingatlanértékelési módszerek bevezetését. Állást foglalt amellet, hogy az egyes ingatlanok érték meghatározása során ne csupán az összehasonlító módszer legyen alkalmazható, hanem a nemzetközi értékelési szabványok is figyelembe

¹ A beszámoló összeállításáig „Az ingatlan-nyilvántartási perek gyakorlata” és „A gyülekezési joggal kapcsolatos bírói eljárások” vizsgálati tárgykörökben felállított joggyakorlat-elemző csoportok összefoglaló véleményeit a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium még nem fogadta el.

vehetőek legyenek kisegítő jelleggel. A joggyakorlat-elemző csoport szerint emellett indokolt lenne az igazságügyi szakértő számára az adóhatósági adatbázison túlmenően egyéb adatbázis igénybevételét is lehetővé tenni (pl. ingatlanforgalmazó cégek adatbázisai), illetve lehetővé tenni, hogy az adóhatóság az adatbázisban saját szűrési feltételeket alkalmazhasson a szakvélemény adásához szükséges összehasonlításra legalkalmasabb adatok keresése érdekében.

Közigazgatási perjog

A 2014-es évben a „Közigazgatási perjog” tárgykör vizsgálatára felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményében az alábbi megállapításokat tette: szükséges az egységes közigazgatási perrendtartás megalkotása, amelynek tárgyi hatálya a közigazgatási jogvitákra terjedjen ki. Szervezetileg szükséges lenne általános hatáskörű közigazgatási bíróság létrehozatala törvényszéki szinten, amely regionális illetékességgel működne (törvény kivételesen egyes ügyeket a járásbíróság hatáskörébe utalhasson, illetve jöjjön létre differenciált hatáskörrel a közigazgatási felsőbíróság is). A vélemény alapján a perorvoslati szabályokat differenciáltan, az egyes ügýtípusoknak megfelelően kell megállapítani. Míg a közigazgatási határozatok felülvizsgálata iránti perekben fő szabályként meg kell tartani – a kétfokú közigazgatási eljárást követő – egyfokú bírósági felülvizsgálatot, fellebbezésre csak kivételesen meghatározott esetekben legyen lehetőség. A Kúria felülvizsgálati eljárásába a jogegységi funkció erősítése érdekében be kell iktatni az előzetes szűrés intézményét. A közigazgatási perben az objektív jogvédelmi funkció hatékony ellátását a kereseti kérelemhez kötöttség feloldásával és a bizonyításban az officialitás elvének érvényesítésével kell biztosítani. Javaslat született végül arra vonatkozóan is, hogy a közigazgatási perben a bíróság tanácsban, tárgyalás tartásával járjon el, az egyesbírói- és a tárgyaláson kívüli eljárást kivételekként kell szabályozni.

A Kormánytisztviselői Döntőbizottság határozatainak bírósági felülvizsgálata

A 2014-ben felállított joggyakorlat-elemző csoport a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Kttv.) 190. § (2) bekezdése alapján megindult jogvitákat vizsgálva elemezte az irányadó jogi szabályozást, a Kormánytisztviselői Döntőbizottság (a továbbiakban: KDB) eljárásában és e határozatok felülvizsgálata iránt indított peres eljárásban felmerült anyagi és eljárásjogi problémákat. A csoport álláspontja szerint a jogbiztonság

érdekében szükségesnek mutatkozik a részletes eljárási kérdések törvényi szintű rendezése, amely a KDB működése kapcsán nem történt meg. Az összefoglaló vélemény szerint a bizalomvesztésre alapozott felmentési ok megállapításához nem elegendő valamilyen kormánytisztviselői kötelezettségzegés igazolása, szükséges a kölcsönös együttműködés szerinti munkavégzésben megnyilvánuló bizalmi elvben bekövetkezett „törésre” történő utalás is. A határozat bírósági felülvizsgálata iránti kereset általában nem terjeszthető ki a KDB által nem vizsgált kérdésekre, azonban bármelyik fél hivatkozhat a jogvita érdemi eldöntéséhez szükséges olyan további tényre, körülményre is hivatkozhat, illetve további olyan bizonyítékokat is előterjeszhet, amelyekre a KDB előtt nem hivatkozott, illetve nem terjesztett elő. A felek a KDB határozatának jogszerűségét gyakran súlyos eljárási jogszabálysértésre hivatkozva támadják. Ezért lényeges kérdés, hogy mi minősülhet az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértésnek és ennek mi lehet a jogkövetkezménye: eredményezheti-e egymagában a keresetnek helyt adó döntés hozatalát, vagy szükségképpen a bíróság előtt a teljes eljárás megismétlése szükséges. A csoport ennek megfelelően döntött arról, hogy a joggyakorlat-elemzés során megállapítottak tekintetében kollégiumi vélemény-tervezet kollégium elé terjesztése indokolt.

A 2015-ben felállított joggyakorlat-elemző csoportok közül két csoport összefoglaló véleményét 2016. első félévében fogadta el a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium.

A munkaviszony jogellenes megszüntetésének jogkövetkezményei

A tárgykör vizsgálatát indokolta egyfelől, hogy a munkaviszonyban felek eltérő helyzete és e jogviszony rendeltetése alapján a munkavállaló az, aki a megszüntetés során fokozott védelemre szorul, másfelől az is, hogy a munkáltató működése, gazdasági érdekei is veszélybe kerülhetnek a jogellenesen végrehajtott munkavállalói megszüntetés esetén. Kiemelkedő jelentősége van tehát annak, hogy a munkaviszony csak a törvényben előírt módon és korlátozások mellett legyen megszüntethető. A jogszerű megszüntetés érvényesülésének garanciája a jogellenes megszüntetés megfelelő szankciórendszere és ezek megfelelő alkalmazása, amely visszatartó erővel bír, és arra ösztönzi a munkajogviszony alanyait, hogy tartózkodjanak a jogsértésektől. Döntő fontosságú tehát, hogy a munkaügyi bíróságok ítéleteikben e szankciók alkalmazásával miként biztosítják a sérelmet szenvedett fél jogvédelmét és a prevenciót.

A joggyakorlat-elemző csoport nagyszámú anyagi jogi és eljárásjogi kérdést határozott meg, amelyek a munkaviszony jogellenes megszüntetésének jogkövetkezményeivel kapcsolatos teljes jogszabályanyagot és az ahhoz kapcsolódó bírói gyakorlatot felölelték. Elsődlegesen azt vizsgálta, hogy az új Mt. hatályba lépésére figyelemmel megváltozott jogszabályi környezetben a keresetekben megjelölt igénynek megfelelnek-e a törvénynek.

A joggyakorlat-elemzés azokat az első- és másodfokú munkaügyi pereket vizsgálta, amelyek 2012. július 1. után indultak és 2015. július 1-jéig jogerősen befejeződtek. A vizsgált időszakban a vizsgálati tárgykörbe tartozó kúriai ítélezést is figyelembe vette a csoport.

A vizsgálat eredményeként a joggyakorlat-elemző csoport számos következtetést, illetve javaslatot fogalmazott meg. Megállapította, hogy a jogellenes megszüntetés jogkövetkezményei körében már kialakult az elemezhető bírói gyakorlat, ami azonban több kérdésben nem egységes. További fontos következtetés, hogy az elmúlt három évben a munkaügyi perek száma csökkent, azonban továbbra is a munkáltatói jogellenes megszüntetés jogkövetkezményei iránt indult a legtöbb per. Felmerül ezért a kérdés, hogy a csökkenő ügyszám a jogkövetkezmények megváltozásával mennyiben függ össze. Míg a munkavállaló általi jogellenes megszüntetéssel összefüggő igények iránti keresetek – a régi Mt.-hez hasonló, egyértelmű szabályozásra figyelemmel – megfelelnek a törvénynek, addig a munkáltatói jogellenes megszüntetéssel összefüggő keresetek számos jogértelmezési kérdést vetett fel, amelyeket az elemző csoport meg is válaszolt. Így például az elmaradt jövedelem legfeljebb tizenkét havi távolléti díj összegéig terjedő mértéke átalány-kártérítésként, vagyis önálló jogcímként nem értelmezhető. A tizenkét havi távolléti díj egy mértékszabály, végösszeg, függetlenül az elmaradt jövedelem időtartamától. Míg a munkavállaló kárenyhítési kötelezettsége tekintetében a bizonyítás a munkáltatót terheli, addig a sérelemdíj iránti igény esetén a munkavállalónak személyiségi jogi jogsértést kell bizonyítania.

A joggyakorlat-elemző csoport álláspontja szerint az Mt. vonatkozó szabályai közül azok szorulnak változtatásra, amelyek a munkáltatói jogellenes megszüntetés jogkövetkezményeire vonatkoznak.

Az összefoglaló vélemény hangsúlyozza, hogy az új Mt. alapján a munkáltatói jogellenes megszüntetésnek már nincs a jogsértés súlyosságához mért, büntető jellegű szankciója. Ez különösen annak fényében ellentmondásos, hogy munkavállalói kötelezettségzegés esetén a

munkáltató a jogsértés súlyától függő jogkövetkezményeket (figyelmeztetést, hátrányos jogkövetkezményt, végső soron azonnali hatályú felmondást) alkalmazhat, és mindezek mellett a munkavállalótól kártérítést – súlyos gondatlanság esetén akár a teljes kár megtérítését – követelhet. Javasolt ezért a jogsértés súlyától függő mértékű, minden sérelmet szenvedett munkavállalót megillető szankció beillesztése, ami független a kártérítéstől.

A munkaviszony helyreállítását lehetővé tévő esetkörbe (Mt. 83.§ (1) bek.) indokolt beemelni a joggal való visszaélést is, mert a bírói gyakorlatból megállapíthatóan gyakori és súlyos munkáltatói jogsértésről van szó, amelynek megelőzése megfelelő jogkövetkezményt igényel. A kártérítés jellemzően nem elegendő ahhoz, hogy a munkáltatónak „ne érje meg”, ha valakit el akar távolítani. A legsérülékenyebb munkavállalói csoportok – így pl. a várandós, szülési szabadságon lévő, gyermekgondozás céljából fizetés nélküli szabadságon lévő nők – munkaviszonya csak akkor állítható helyre, ha a jogellenes megszüntetésre felmondással, a felmondási tilalom ellenére kerül sor. A jelenlegi szabályozás mellett tehát egy várandós munkavállaló munkaviszonyát a kártérítés „felvállalása” mellett megszüntetheti a munkáltató akár nyilvánvalóan jogellenes azonnali hatályú felmondással, és a munkavállaló eszik az anyagi juttatásoktól. Visszahelyezésükre jelenleg nyilvánvaló joggal való visszaélés esetén sincs mód.

Az általános forgalmi adó levonhatóságával összefüggő perek vizsgálata

Az áfa szabályozás egyik legsarkalatosabb pontja az adólevonási jog, azaz az előzetesen felszámítható adó visszaigénylése, a gyakorlatban is a legtöbb problémát és értelmezést igénylő kérdéskör. A hozzáadottérték-adózás alapvető követelménye, az adóhalmozódás kiküszöbölésének eszköze az adólevonási jog. Személyi és tárgyi feltételei vannak, de a legalapvetőbb feltétel, hogy a korábbi értékesítési fázisok során áthárított adó levonásra kerülhet abban az esetben, ha a beszerzés adóköteles tevékenységet szolgál. Az ÁFA levonás jogszerűségével kapcsolatos perekben hivatkoznak leggyakrabban az európai uniós jogra, a hozzáadottérték-adót érintő kiterjedt uniós jogi szabályozás azonban bonyolult, nehezen értelmezhető. Az egységes jogértelmezés ugyanakkor elengedhetetlen mind az ÁFA-csalások hatékony szankcionálása, mind az adólevonási jogukat jogszerűen gyakorló adóalanyok védelme szempontjából.

A tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport 279 db jogerősen lezárt ügy vizsgálata alapján bemutatta és értelmezte az adóhatóság, az elsőfokú bíróságok és a Kúria gyakorlatát, a peres felek jogi érveléseit, a bizonyítási eljárások tapasztalatait. Mindezek alapján az alábbi következtetéseket fogalmazta meg.

Az eljárások alapjául szolgáló tényállások három nagy csoportra oszthatók:

- gazdasági esemény hiánya
- felek közötti gazdasági esemény hiánya
- másik fél csalárd magatartása

Az alperesi (adóhatósági) határozatokban gyakran keveredik e három csoport. Szükséges lenne, hogy az alperesi határozat egyértelműen tartalmazza, hogy melyikre alapozza döntését, mert ez határozza meg a későbbi közigazgatási per kereteit, a felperes bizonyítási kötelezettségének irányát.

Kérdésként merült fel, hogy az alperesi határozatban foglalttól eltérő tényállás megállapítása esetén a bíróság milyen körben alkalmazhatja a Pp. 339.§ (3) bekezdését, amelynek értelmében a bíróság a közigazgatási határozatot hatályon kívül helyezi, és a határozatot hozó szervet új eljárásra utasítja, ha más jogalapon álló határozat meghozatalát látja indokoltnak.

Ugyanakkor az ÁFA levonhatóságával összefüggő perekre alapvetően nem a jogszabály-értelmezési viták, hanem a bizonyítási teher kérdésével és a bizonyítékok értékelésével összefüggő problémák a jellemzők. Az Európai Unió Bíróságának ítéletei elsődlegesen az adóhatóságra telepítik a bizonyítási terhet – nem megfélemezve az adózó együttműködési kötelezettségéről – a végső értékelést pedig a nemzeti bíróságra bízák.

A gazdasági esemény megtörténtével kapcsolatos „objektív” bizonyítékokat sem az EUB ítéletei, sem a magyar jogszabályok nem tartalmazzák taxatívan – erre a bizonyítékok sokszínűsége miatt nem is lenne lehetőség. Az objektív bizonyítékok körét a bírói gyakorlat alakíthatja ki, a joggyakorlat-elemző csoport ezért kiemelten foglalkozott a magyar bíróságok gyakorlatával. A jelenlegi gyakorlat szerint az alperesi (adóhatósági) határozat jogszerűségét az alapozhatja meg, ha nem egyetlen, hanem több, egymásra épülő objektív tényen vagy körülményen alapul, amelyek minden kétséget kizáróan alátámasztják az adólevonás jogszerűtlenségét. Az ún. körhinta-csalásra utaló bizonyítékok esetében szükséges, hogy az

adóhatóság a láncban résztvevő valamennyi szereplőt vizsgálja, és valamennyi szereplőre nézve vonja le a jogkövetkezményeket.

Az elemző csoport vizsgálta annak kérdését is, hogy a három nagy tényállás-csoportban mikor kell vizsgálni az adózó szubjektív magatartását („tudta vagy tudhatta”). Megállapította, hogy gazdasági esemény hiánya esetén nincs helye a szubjektív magatartás vizsgálatának. A másik fél csalárd magatartása esetén viszont csak akkor tagadható meg a levonási jog gyakorlása, ha az adóhatóság objektív körülmények alapján igazolja, hogy a számlabefogadó tudott vagy tudhatott a csalárd eljárásról. A legvitatottabb a második esetkör: a felek közötti gazdasági esemény hiánya. Ezekben az ügyekben az adóhatóság megállapítása szerint a gazdasági esemény megvalósult, de nem a felek között, a felperes adózó viszont arra hivatkozik, hogy őt megtévesztették (pl. strómannal kötött szerződést). Az aktavizsgálat alapján a bírói gyakorlat abba az irányba mutat, hogy ezekben az esetekben nincs helye a „tudta vagy tudhatta” kritérium vizsgálatának. A joggyakorlat-elemző csoport álláspontja szerint viszont a tényállástól függően ilyen ügyekben is vizsgálható a szubjektív magatartás.

Az összefoglaló véleményben a joggyakorlat-elemző csoport hangsúlyozta, hogy a vizsgálat tárgyát képező perekben a bírói gyakorlat nem statikus, hiszen az Európai Unió Bírósága rendszeresen hoz újabb és újabb, az ÁFA-levonás jogszerűségével kapcsolatos döntéseket, amelyek a hazai joggyakorlat alakulását is befolyásolják.

2.5.3. A Polgári Kollégium joggyakorlat-elemző tevékenysége

2015. évben a kollégiumban három joggyakorlat-elemző csoport működött, az alábbi tárgykörökben.

A Kúria nem érdemi határozatainak vizsgálata (valamennyi ítélkezési szakágban)

„A Kúria nem érdemi határozatai” tárgykör vizsgálatára felállított – valamennyi ítélkezési szakágot érintő – elemző csoport azokra az esetekre fókuszált, amelyekben a Kúria valamely törvényben meghatározott ok fennállása miatt elzárkózott a felülvizsgálati eljárás lefolytatásától és a jogerős ítélet érdemi felülbírálatától. A csoport a Kúria egyedi ügyekben

hozott határozatait aszerint vizsgálta, hogy azok milyen gyakorisággal és milyen okok alapján nem láttak lehetőséget a felülvizsgálati eljárás érdemi lefolytatására.

A csoport a tapasztalatok összegzése során figyelemmel volt arra, hogy míg a közigazgatási-munkaügyi, illetőleg a polgári és gazdasági szakágak eljárásának – egyben nem érdemi határozatainak – jogi alapját a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény rendelkezései, addig a Büntető Kollégium esetében ezt a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény rendelkezései határozzák meg. A kétféle eljárás között mutatkozó lényeges különbségekre figyelemmel a vizsgálat során szerzett tapasztalatoknak a két nagy terület közötti összehasonlítására nem volt lehetőség. Annak azonban nem volt akadálya, hogy a joggyakorlat-elemző csoport a felülvizsgálati kérelem befogadásának vagy elutasításának mozzanatát az eljárások mindkét típusában vizsgálat tárgyává tegye és elemezze.

Az elemző csoport összefoglaló jelentésében többek között a következőkre mutatott rá:

- A hatályos szabályok kizárják, hogy a fél a jogerős határozatnak kizárólag az indokolása ellen terjesszen elő felülvizsgálati kérelmet. A jogalap és az abból származó jogkövetkezmények speciális együtt-állása azonban bizonyos esetekben indokoltta teheti, hogy a bírói gyakorlat ezen lazítson és a rendelkező rész ellen irányulónak tekintsen olyan felülvizsgálati kérelmeket, amelyek formálisan az indokolásban elhelyezkedő, tartalmilag azonban az alkalmazott jogkövetkezményre nagymértékben kiható kérdést támadnak.
- Több kérelem esetén a felülvizsgálati korlátokat kérelmenként külön-külön kell megvizsgálni és érdemben csak az a kérelem bírálható el, amellyel kapcsolatban semmilyen korlátozó rendelkezés nem érvényesül. A befogadhatóságot illetően pedig egyik kérelem sem hat ki a másikra. A felülvizsgálati korláttal érintett kérelmet nem teszi érdemben vizsgálhatóvá, ha azt a korlátozás alóli valamely törvényi kivétel hatálya alá tartozó más kérelemmel együtt terjesztették elő.
- Az „ingatlanra vonatkozó jogviszony” terminológiának az alkalmazásával a jogalkotó indokolatlanul széles körben tesz befogadhatóvá olyan felülvizsgálati kérelmeket, amelyek sem tárgyi súlyuk, sem a felmerült jogkérdés alapul vételével nem igénylik a Kúria eljárását. A Kúrián jelenleg többségi álláspont szerint azok a perek tekinthetők

ingatlanra vonatkozó jogviszonynak, amelyek közvetlenül és nem áttételesen, nem egy másik jogviszony közvetítésével kapcsolódnak az ingatlanhoz.

- A felülvizsgálati kérelem mellőzhetetlen tartalmi kelléke és egyben fogalmi eleme a jogerős ítéletben feltételezett jogszabálysértésnek a tartalmi körülírása és a megsértett jogszabályhely konkrét megjelölése. Több jogszabálysértésre alapított felülvizsgálati támadás esetén valamennyinek külön-külön rendelkeznie kell a törvényben meghatározott követelményekkel.

A közös tulajdon megszüntetésével kapcsolatos bírói gyakorlat vizsgálata

A joggyakorlat-elemző csoport felállítását az indokolta, hogy a perek jelentős hányadát adják a közös tulajdon megszüntetésével kapcsolatos ügyek. A pertárgyérték olyan széles skálán mozog, hogy ezek az ügyek a bírósági szervezet minden szintjén jelen vannak; a Kúria a Pp. jelenleg hatályos rendelkezése szerint [Pp. 271. § (2) bek.] értékhatárra tekintet nélkül érdemben bírálja el az e tárgyú felülvizsgálati kérelmeket. Keresetváltogatás folytán a más tárgyban indított perekben is gyakran kell döntenie a közös tulajdon megszüntetéséről. Mindezekből következően a bírák széles körét érinti az adott vizsgálati tárgykör.

A legfőbb bírói fórum korábbi iránymutatása, az 1/2008. (V.19.) PK vélemény az ítéletekben leggyakrabban előforduló hivatkozás. Az 1/2014. PJE jogegységi határozat a szóban forgó PK véleményt az új Ptk. alapján elbírálandó ügyekben nem tartotta irányadónak, mivel az abban megfogalmazott elvi tételek részben beépültek az új kódexbe, részben meghaladottá váltak, továbbá bizonyos kérdésekben az új kódex eltérő szabályozást tartalmaz. Ehhez azonban hozzá kell tenni, hogy már az új magánjogi kódex hatályba lépése előtt megfogalmazódott, hogy a PK vélemény teljes felülvizsgálatára van szükség, mivel nem alakult ki egységes bírói gyakorlat.

A fentiekre figyelemmel az elemző csoport vizsgálata egyrészt az 1959. évi Ptk.-n alapuló bírói gyakorlat áttekintésére, másrészt az új Ptk. értelmezésével kapcsolatos bizonytalanságok feltárására fókuszált. A vizsgálat a törvényszéki és ítélőtáblai kollégiumvezetők bevonásával, megyénként 25-50 jogerősen befejezett ügyre kiterjedően történt, amelyek között egyaránt megtalálhatók voltak elsőfokon, illetve másodfokon jogerősen befejezett ügyek. Ezt egészítette ki a Kúrián felülvizsgálati eljárásban érdemben befejezett 50 ügy vizsgálata.

Az elemző csoport összefoglaló véleményében részletes megállapításokat és javaslatokat fogalmazott meg a keresetlevél mellékletei, a kötelező perben állás, a megváltási árra vonatkozó teljesítőképesség vizsgálata, a megszüntetés módjai, a közös tulajdonú ingatlan társasházzá alakítása kérdéseiben. Szempontokat fogalmazott meg a kereset elutasításával, a bennlakó tulajdonostárs bennmaradásra való feljogosításával kapcsolatban. Véleményt fogalmazott meg továbbá az ún. alternatív ítéleti rendelkezésekkel kapcsolatban, kiemelve, hogy célszerűségi és pergazdaságossági szempontokat figyelembe véve a közös tulajdon megszüntetése iránti perekben elfogadhatók a vagylagos kötelezést tartalmazó ítéleti rendelkezések. A kérdéskör ingatlan-nyilvántartási összefüggéseire is rámutat az összefoglaló vélemény, hangsúlyozva, hogy ha bírósági határozat rendel el tulajdonosváltást, a bejegyzési engedélyt a bíróság határozata pótolja.

A költségkedvezményekkel kapcsolatos bírói gyakorlat vizsgálata

A joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye alapján a problémák egy részét a hatályos jogszabályok egységes értelmezésével kezelni lehet, de jelentős számmal vannak olyan problémák is, amelyek a jogszabályok egymásnak ellentmondó volta, a szabályozási összhang hiánya, vagy magának a szabályozásnak a hiánya, illetve elavult volta miatt csak jogalkotással orvosolhatók.

Többek között országosan egységesíteni indokolt a költségmentesség engedélyezéséről rendelkező végzés tartalmát (kérelem elutasítása vagy engedély megtagadása). Egységes gyakorlat kialakítása indokolt abban is, hogy pl. a nagykorú, tanulmányokat nem folytató, jövedelemmel nem rendelkező gyermek eltartása a fél javára figyelembe vehető-e. Állást kell foglalni abban a joggyakorlatban régóta vitás kérdésben, hogy ha a fél illeték visszatérítésére jogosult, úgy az erre való utalás a határozat rendelkező részében, vagy az indokolásában szerepeljen-e, illetve az milyen formát kapjon.

A hatályos szabályozásban fellelhető eltérő fogalom-meghatározások, feltételrendszerek kiváltása érdekében olyan új, külön törvény megalkotása lenne indokolt, amely a jelenlegi, jellemzően alacsonyabb szintű jogszabályok helyett egységesen tartalmazza a polgári eljárásokban, illetve a törvény által meghatározott más eljárásokban igénybe vehető költségkedvezmények típusait, az ezek igényléséhez szükséges egységes feltételrendszert, illetve a csatolandó mellékletekre vonatkozó egységes szabályozást. Ez lehetővé tenné, hogy a

különböző törvényekben a rászorultság fogalmának eltérő, sokszor következetlen meghatározása helyett a rászorultság fennállását e törvény az egyes kedvezménytípusokhoz igazodva, egységesen állapítsa meg.

2.6. A Kúria elvi bírósági határozatai, elvi bírósági döntései

Az elvi bírósági határozatok és az elvi bírósági döntések kiválasztására és közzétételére a Kúrián büntető, polgári, gazdasági, munkaügyi és közigazgatási szakágú elvi közzétételi tanács működik. Az elvi közzétételi tanács az elnökből és további 4 tagból áll.

Ha a Kúria ítélkező tanácsa valamely, a társadalom széles körét érintő vagy a közérdek szempontjából kiemelkedő jelentőségű ügyben elvi kérdésekre is kiterjedő határozatot hozott, a tanács elnöke a határozat írásba foglalását követően haladéktalanul köteles arról az érintett szakág szerint illetékes kollégiumvezetőt tájékoztatni. A kollégiumvezető a határozatot az elvi közzétételi tanács elé terjeszti, amely indokolt esetben dönt annak elvi bírósági határozatként történő közzétételéről.

Ha valamely alsóbb fokú bíróság a fenti szempontoknak megfelelő határozatot hozott, és jogegységi eljárás lefolytatásának vagy elvi bírósági határozat közzétételének feltételei nem állnak fenn, a határozatot a Kúria érintett szakág szerint illetékes elvi közzétételi tanácsa elé terjeszti, amely dönt az elvi bírósági döntésként történő közzétételéről.

Az alsóbb fokú bíróságok elvi jelentőségű döntéseinek megismeréséhez elengedhetetlen a Kúria és az alsóbb szintű bíróságok közötti intenzív kapcsolattartás. A bíróságok közötti kapcsolattartást a Bszi. részletesen szabályozza. Ha a bíróság elnöke, az ítélőtábla vagy a törvényszék kollégiumvezetője, illetve a közigazgatási és munkaügyi regionális kollégium kollégiumvezetője arról szerzett tudomást, hogy a vezetése vagy a felügyelete alatt álló, illetve a közigazgatási és munkaügyi regionális kollégiumhoz tartozó bíróságon elvi jelentőségű döntés született, köteles erről a magasabb szintű bíróság elnökét - a határozatok és a szükséghez képest az egyéb iratok felterjesztésével - tájékoztatni. Ha a jogalkalmazás egysége érdekében szükséges, az ítélőtábla és a törvényszék kollégiumának kollégiumvezetője a Kúria elnökének vagy kollégiumvezetőjének elvi bírósági döntés közzétételére tesz javaslatot.

Az elvi közzétételi tanácsok valamennyi szakágban aktív tevékenységet folytattak a jogegység biztosítása érdekében, a közzétett határozatok lényegében a szakágak teljes ítélkezési területét érintik. Valamennyi szakágról elmondható az is, hogy eltérő döntések esetében az illetékes elvi közzétételi tanács által meghatározott elvi tartalmú határozat a jogegység biztosítását megfelelően szolgálja, a határozat közzétételét követően mind az érintettek, mind az alsóbb fokú bíróságok számára nyilvánvalóvá válik az adott kérdésben irányadó kúriai álláspont.

A Kúria elvi közzétételi tanácsai által a 2015. évben kiválasztott és közzétett elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések összefoglalóit a 3. sz. melléklet tartalmazza.

3. A Kúria Önkormányzati Tanácsának 2015. évi tevékenysége

I. Az Önkormányzati Tanács működése a számok tükrében

2015-ben a Kúriára önkormányzati rendeletek vizsgálatával kapcsolatban 70 ügy érkezett, amelyek közül 31 bírói kezdeményezés, 17 kormányhivatali kezdeményezés, 9 indítványt az alapvető jogok biztosa terjesztett elő, míg 13 ügyben indítványozási joggal nem rendelkező magánszemélyek nyújtottak be kérelmet önkormányzati rendelet törvényességi vizsgálatára. Legmagasabb a bírói kezdeményezések aránya, emellett az érkezés összességében is növekvő tendenciát mutat. Növekszik az állampolgárok igénye is, hogy közvetlenül kezdeményezhessék a számukra sérelmes rendeletek vizsgálatát.

Az Önkormányzati Tanács 2015-ben 63 ügyet fejezett be, amelyből 14 darab 2014-es, 49 darab 2015-ös ügy volt. A 63 befejezésből 44-ben érdemi döntés született, 19 pedig érdemi vizsgálat nélkül elutasításra került. Érdekesség, hogy törvényen alapuló jogalkotási kötelezettség megállapítására nem került sor, illetve egy esetben az előző évben elrendelt rendeletpótlási eljárást az Önkormányzati Tanács megszüntette, mert az érintett önkormányzat időközben teljesítette jogalkotási kötelezettségét.

II. Egyes tartalmi kérdésekről

1. A jogalkotói hatalom korlátai

Nagy visszhangot kiváltó ügy(csoport) volt a miskolci – a szegregáció kérdését is felvető – lakásrendeleti szabályozás. Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának a lakások bérletéről szóló rendelete akként rendelkezett, hogy az alacsony komfortfokozatú lakások leadása esetében pénzbeli térítés csak akkor fizethető, ha a bérlő a város közigazgatási határán kívül vásárol lakóingatlant, és arra 5 éves időtartamra elidegenítési és terhelési tilalom kerül bejegyzésre az önkormányzat által. A Kúria Önkormányzati Tanácsa a Köf.5003/2015/4. számú határozatában e rendelkezést megsemmisítette.

Az ügynek mintegy folytatása, hogy egyes környező települések, ahová a Miskolcra ily módon kiköltöztek települhettek (volna), szintén rendeletet alkottak „a más önkormányzat által elköltözés céljából nyújtott pénzbeli térítés helyi intézkedéseiről” címmel (a Nemzeti Jogszabálytár szerint Szerencs, Sátoraljaújhely, Abaújszántó, Taktaharkány, Monok, Hangony és Vilyvitány települések). Ezen rendeletek – egyébként a rendeletekben is megjelölt – célja az volt, hogy „a más településeken beilleszkedni nem tudó személyek ne részesülhessenek előnyben az adott település közigazgatási területén az évek óta életvitelszerűen élő személyekkel szemben abban az esetben, ha nevezettek városunkban más önkormányzat által nyújtott támogatás révén kívánnak letelepedni, illetve telepedtek le”. A rendeletek lényegében egyes szociális juttatásokból zárták ki az ily módon beköltözni szándékozókat.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa 2015. szeptember 22-én meghozott Köf.5017/2015/3. számú határozatában megsemmisítette Szerencs Város Önkormányzata által alkotott, a más önkormányzat által elköltözés céljából nyújtott pénzbeli térítés helyi intézkedéseiről szóló rendeletét (megjegyzendő, hogy az njt.hu honlapon, még mindig úgy szerepel, mint hatályos rendelet). A Kúria elvi élel állapította meg, hogy „A helyi önkormányzatoknak az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontjában adott rendeletalkotásra való felhatalmazása nem szolgálhat arra, hogy az önkormányzat meghatározott társadalmi csoportot, vagy jól körülhatárolható személyi kört valamely település elhagyására vagy valamely településen való letelepedés megnehezítésére használjanak.”

A Kúria döntése, illetve a kormányhivatali törvényességi felhívás nyomán a fentebb jelölt önkormányzatok hatályon kívül helyezték az e tárgyban alkotott rendeleteiket, így a probléma a szabályozás szintjén megoldódott.

A szociális ellátások törvényben meg nem engedett feltételekhez kötése a 2015. évben is előfordult. Az Önkormányzati Tanács a Köf.5051/2014/3. számú határozatában – Kiskorpád Község szociális rendeletének vizsgálata kapcsán – rámutatott, hogy a települési önkormányzat nem írhatja elő szociális ellátás igénybevételének feltételeként azt, hogy a kérelmező családja kertművelést folytasson. A Köf.5019/2015/5. számú döntésben pedig – Egerfarmos Község Önkormányzatának a szociális célú tüzelőanyag-támogatásról szóló rendelet vizsgálata kapcsán – ismét (2012-től immár több ízben) megállapította, hogy az önkormányzati rendeletben felhatalmazás hiányában nem lehet a szociális támogatás feltételévé tenni nem szociális célú szempontokat (ebben az ügyben a szociális juttatás feltétele volt, hogy az igénylőnek ne legyen az önkormányzattal szemben tartozása).

2. A közösségi együttélés szabályai

A Kúria 2015. évi gyakorlatának meghatározó eleme volt a közösségi együttélés szabályait meghatározó önkormányzati rendeletek vizsgálata. A Kúriához már 2013. év végén indítvány érkezett az alapvető jogok biztosától Budapest Főváros V. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről szóló rendelete törvényességi felülvizsgálatára. Mivel az Alkotmánybíróság korábban a 38/2012. (XI. 14.) AB határozatában az önkormányzati szabályozásra felhatalmazó hasonló tényállást már megsemmisített, ezért a Kúria az V. kerületi rendelet törvényességi vizsgálatát a Köf.5053/2013/9. számú végzésében felfüggesztette és az Alkotmánybírósághoz fordult a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.) felhatalmazó rendelkezéseinek alkotmányossági vizsgálatát kezdeményezve. A felhatalmazó rendelkezések alkotmányosságáról való döntést a Kúria a vonatkozó rendeletek érdemi vizsgálata előfeltételének tekintette.

Időközben több, a közösségi együttélés általános szabályait meghatározó önkormányzati rendelet vizsgálatát is kezdeményezték, a Kúria azonban az Alkotmánybíróság döntéséig (bevárva azt) felfüggesztette az eljárását. Így a Köf.5004/2015/4. számú végzésben Miskolc

Megyei Jogú Város Önkormányta közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek megszegésének jogkövetkezményeiről szóló rendelete, a Köf.5008/2015/3. számú végzésben Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Önkormányzata által alkotott, a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről szóló rendelet törvényességi vizsgálata tárgyában került az eljárás felfüggesztésre.

Az Alkotmánybíróság az alapvető jogok biztosa és a Kúria Önkormányzati Tanácsának fentebb említett kezdeményezésére a 29/2015. (X.2.) AB határozatában nem állapította meg a Mötv. azon felhatalmazó rendelkezéseinek alkotmányellenességét, amelyek feljogosították az önkormányzatokat a közösségi együttélés alapvető szabályainak megalkotására. Ezt követően a Kúria érdemben bírálta el a még hatályos vonatkozó önkormányzati rendeleteket:

- A Köf.5034/2015/3. számú határozatban törvénysértőnek ítélte a hódmezővásárhelyi rendeletet annyiban, hogy a választási plakát elhelyezésével összefüggő magatartást is a közösségi együttélés szabályaiba ütközőnek vélt, de nem találta törvénysértőnek, hogy a közösségi együttélés szabályainak a megsértését nemcsak természetes, hanem jogi személyek is elkövethetik.
- A Köf.5042/2015/3. számú határozatban Dömös Község Önkormányzat Képviselő-testületének a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek megsértésének jogkövetkezményeiről szóló rendeletét vizsgálta a Kúria, de nem tartalmi, hanem formai okból, törvénysértést amiatt állapított meg, hogy a rendelet meghatározott rendelkezéseiből nem derül ki, hogy mely közösségi együttélési szabály vagy tilalom megsértését tűzte a szabályozás céljául az önkormányzati jogalkotó (a normavilágosság követelménye sérült).
- A Köf.5052/2015/2. számú határozatban Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzat Képviselő-testületének a közösségi együttélés alapvető szabályairól szóló rendeletének csak két rendelkezését ítélte törvénysértőnek: egyrészt azt a rendelkezést, amely szankcióval fenyegeti azt, aki közterületen közhasználatú létesítményt szennyez, rongál (mivel ezt a magatartást már a szabálysértési törvény szabályozza), másrészt azt a tényállást, amely szankcionálja azt, aki közterületen lévő növényt szakszerűtlenül kezel (ez utóbbit a normavilágosság sérelme miatt). Az V. kerületi rendelet egyéb rendelkezéseinek törvényellenességét a Kúria nem állapította meg. A Kúria elvi összefoglalója szerint: „Az Mötv.-ben kapott, a közösségi

együttélés szabályainak megsértése kapcsán megalkotott önkormányzati rendelet kerete és korlátja az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése.”

3. A települési adó

Ahogy a közösségi együttélés szabályainak helyi megalkotása széleskörű mérlegelési és döntési lehetőséget ad az önkormányzatok kezébe a település életének a közösség egészének érdekét figyelembe vevő szabályozására, úgy anyagi téren az új adónem, a települési adó biztosít az önkormányzatoknak széleskörű mérlegelési és döntési jogosultságot.

A Kúria a Köf.5035/2015. számú határozatában az alapvető jogok biztosának absztrakt normakontroll eljárást kezdeményező indítványa alapján, első alkalommal foglalt állást a 2015. január 1-jével hatályba lépett új adónem, a települési adó kérdéskörében. A probléma a termőföld adóztatása volt.

A Kúria a települési adó bevezetését modellváltásként értékelte a helyi adók megállapításának rendszerében. A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Helyi adó tv.) új szabályai a települések – lényegében anyagi jogi keretek nélküli – adóztatási jogának szabadságát szolgálják. Ennek a szabadságnak a konkrét eljárásban levonható következménye az volt, hogy a települési adóval összefüggésben nem vehetők figyelembe a Helyi adó tv. – 1/A. § (2) bekezdésében megjelölteken kívüli – rendelkezései.

Az adóalanyi kör vonatkozásában a Kúria úgy ítélte meg, hogy különbséget kell tenni az adóalanyok között a termőföldhöz való viszony tekintetében: amennyiben a tulajdonos egyben egyéni vállalkozóként, mezőgazdasági őstermelőként, avagy jogi személy tagjaként folytat vállalkozási tevékenységet a tulajdonában álló termőföldjén, úgy e tevékenysége kizárja, hogy alanya legyen a települési adónak.

A közteher természete vonatkozásában a kárenyhítési hozzájárulásról azt állapította meg a Kúria, hogy annak megfizetését – a befizetések révén –, kártelepítési célból létrehozott és kockázatközösségként működő pénzügyi alap indokolja. A pénzügyi alap célja nem a „közös szükségletek kielégítése”, hanem a mezőgazdasági káresemény bekövetkeztekor a mezőgazdasági termelő kárainak megtérítése – quasi biztosítási jelleggel –, ezért az nem volt köztehernek tekintendő.

Ezzel szemben az a befizetés, amelyet az állam/helyi közhatalom által biztosított közszolgáltatásért, jogszabály alapján, lényegében az adott közszolgáltatás rendelkezésre állásáért kell megfizetni, köztehernek minősül. A mezei őrszolgálat az önkormányzat döntése alapján rendészeti jellegű közszolgáltatás nyújtására felállított és fenntartott intézmény, amely a törvényi előírások értelmében a földhasználónak vagy a termőföld tulajdonosának a szándékától független, mégis rendelkezésére álló közszolgáltatás. Ugyanakkor annak költségeihez jogszabályban – önkormányzati rendeletben – megállapított kötelezettsége folytán hozzá kell járulnia.

4. A helyi adók

A Kúria Önkormányzati Tanácsa 2015-ben – a települési adó kérdésén túlmenően - telekadó, építményadó, kommunális adónemben vizsgált felül önkormányzati rendeleteket. Az elbírált ügyek túlnyomó többsége telekadó kivetésével állt kapcsolatban. Az indítványok jelentős része konkrét normakontroll eljárásnak minősült, azaz bíróságokról érkezett, három indítványt nyújtott be az alapvető jogok biztosa (Köf.5022/2015, Köf.5024/2015, Köf.5035/2015.), Lipót Község telekadóról szóló rendeletének törvényességi vizsgálatát pedig kormányhivatal kezdeményezte (Győr- Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal, Köf.5020/2015.).

A Kúria a vagyoni típusú helyi adók esetében a törvényességi felülvizsgálat korábbi években kialakított alapjait fenntartotta. Ugyanakkor 2015-ben jellemzően elutasította azokat az indítványokat, amelyek az adómérték jogsértését állították arra hivatkozással, hogy a fizetendő adó eloldódott az adótárgy értékétől (Köf.5009/2015, Köf.5011/2015, Köf.5013/2015, Köf.5021/2015, Köf.5036/2015.).

A törvényességi vizsgálat lefolytatását követően megsemmisített rendelkezések oka részben az adóalap törvénysértő megállapítására (Köf.5018/2015.), a telektulajdonosok közötti indokolatlan megkülönböztetésre (Köf.5020/2015.) illetve jogalkotási hibára (Köf.5046/2015.) volt visszavezethető. A helyi adókról szóló törvényi szabályozás kogens jelleggel rögzíti az adótárgy megállapíthatóságát a helyi rendeletekben. A törvényellenesség mibenlétével összefüggésben a Kúria az alábbiakat tartotta fontosnak kiemelni döntéseiben:

A Köf.5046/2015. számú ügyben a Kúria – eltérően az indítványtól – alapvetően az Alkotmánybíróság határozatában foglaltak jogszerű végrehajtását hiányolta.

A bírói kezdeményezés annak megállapítására irányult, hogy Pécel Város Önkormányzata telekadóról szóló rendeletének adómértéket meghatározó 8. §-a törvénysértő volt, mert a 2011-es adóév vonatkozásában a helyi adókról szóló törvényben foglaltakra tekintet nélkül, eloldódott a perbeli adótárgyak értékétől. A tényállás elemét képezte továbbá az, hogy az Alkotmánybíróság 99/2011. (XI. 17.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) ezen okból már vizsgálta az adórendelet 8. §-át és azt, valamint az adóalap meghatározására vonatkozó rendelkezést 2011. december 31-ével megsemmisítette. Az önkormányzat a megsemmisítést követően, 2013-ban – az Abh.-ban foglaltakra hivatkozással, korrekciós indítással – az adórendelet 8. §-án alapuló mentességi szabályt alkotott, amelyet visszamenőleges hatállyal, 2011-re is alkalmazni rendelt és amelyet 2013-ban további egy alkalommal, ismételtén módosított. Ezzel szemben az adóalapra vonatkozó rendelkezést nem alkotta újra.

A Kúria az adórendelet 8. §-ának törvénysértését értelemszerűen nem vizsgálhatta, hiszen azt az Alkotmánybíróság az Abh.-ben már megsemmisítette. A Kúria nem létező rendelkezés törvényességét nem vizsgálhatta. Megállapította, hogy a 2011-ben hatályba lépett jogalkotásról szóló törvény tételes rendelkezésével kizárta a hatályon kívül helyezett rendelkezés módosítását, ezért az önkormányzat törvénysértést követett el a 2013-ban megalkotott rendelkezéseivel. Megállapította továbbá, hogy „...nem lehet az alkotmányellenessé minősített absztrakt adótényállási elemek alapján kivetett adókötelezettséget a konkrét adótényállásban az adózón számon kérni még akkor sem, ha a konkrét adókötelezettséget adókedvezménnyel utóbb csökkenti az önkormányzat. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban nem az adómérték alkotmányellenességét/törvénysértő jellegét állapította meg, amelyet adott esetben adókedvezménnyel korrigálni lehetne. Az Abh. azt mondta ki, hogy az önkormányzat az Helyi adó tv. 17. §-ba ütközően határozta meg a telekadó tárgyát. Ezt a törvénysértést az önkormányzat nem oldhatta fel azzal, hogy utóbb adókedvezményben részesítette az adózókat”.

A Köf.5020/2015. számú eljárásban az adómértéket megállapító rendeleti rendelkezés megsemmisítését a telektulajdonos adózók közötti indokolatlan megkülönböztetés támasztotta alá. Utóbb azonban megállapítható volt az is, hogy Lipót Község Önkormányzata telekadóról szóló rendelete a fentiekben hivatkozott Abh. alapján is törvénysértő lett volna. A lipóti adórendelet ugyanis – hasonlóan Pécel Város Önkormányzatának telekadó kivetését

szabályozó rendeletével – az adózók tulajdonában lévő telkek alapterületének összegét tekintette a telekadó alapjának. A helyi adókról szóló törvény szabályai szerint ugyanis (17. §) az adót az ingatlan-nyilvántartás szerinti önálló ingatlanonként és nem adózónként kell megállapítani.

A helyi adórendeletek elbírálásakor visszatérő kérdés volt az, hogy miként lehet egyensúlyt teremteni a helyi adókvetés törvényességének helyreállítása és az önkormányzatok helyi adóból származó saját bevételeinek védelme között. Érdemes utalni ebben a körben a Köf.5038/2015. számú határozatra, amely a törvénysértés megállapításának jogkövetkezményei tekintetében tett kísérletet az önkormányzati saját források védelmét jobban biztosító értelmezésre.

Az eljárás tárgyát a Szigetvár Város Önkormányzatának telekadóról szóló önkormányzati rendelete, azon belül az adómértéket meghatározó rendelkezés törvényessége képezte. Az alapperben a bíróság annak az adóhatósági határozatnak a jogszerűségét vizsgálta felül, amelyben az adózót több évre visszamenőlegesen, több telek után kötelezték a helyi adó megfizetésére. A Kúria – a lefolytatott bizonyítási eljárást követően, az alapiratokban fellelhető tényadatok alapján – megállapította, hogy a támadott telekadó rendelet adómértéket megállapító rendelkezése – 2012. január 1-jétől kezdődően – törvénysértő volt. Ugyanakkor értelmezve az Önkormányzati Tanács eljárásrendjének törvényi szabályait megállapította, hogy a jogkövetkezményt „(...) a jogi absztrakció szintjén megalkotott norma egyedi esetben megállapított törvénysértéséhez kellett igazítani. Ezért a Kúria a Bszi. (a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény) rendelkezéseire figyelemmel a törvénysértés megállapítása mellett nem semmisítette meg a vizsgált rendelkezést, de az egyedi eset körülményeihez igazítva kizárta annak perbeli alkalmazhatóságát. A Kúria határozata a Bszi. 56. § (4) bekezdése alapján nem érinti a törvénysértés megállapítását megelőzően létrejött jogviszonyokat, de nem terjed ki „valamennyi, a megsemmisítés időpontjában valamely bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügyre sem”.

5. A jogalkotás rendje

Az Önkormányzati Tanács gyakorlatának sajátos területe a jogalkotási eljárás szabályainak érvényesítése az önkormányzati rendeletalkotásban.

Az önkormányzati rendeletek hatályba léptetésével kapcsolatos problémák a jogalkotás rendjével összefüggő kérdéseken belül is markánsan megjelennek.

Így találkozott a Kúria Önkormányzati Tanácsa a Köf.5025/2015/4. számú ügyben olyan esettel, amikor az önkormányzati rendelet nem tartalmazott hatályba léptető rendelkezést. A döntés megállapította, hogy „Amennyiben az önkormányzat olyan rendeletet hirdet ki, amely nem tartalmaz hatályba léptető rendelkezést, úgy e rendelet közjogilag érvénytelen, ami a rendeletnek a kihirdetése napjára történő visszamenőleges megsemmisítését eredményezi.”

A Köf.5042/2015/3. számú határozat pedig az önkormányzati rendelet alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idő problémájával foglalkozott. A határozat szerint „A hatályba-léptető rendelkezés törvényességi vizsgálatakor a Kúria Önkormányzati Tanácsának a jogbiztonságra tekintettel kell mérlegelni: a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idő hiánya olyan fokú jogbizonytalanságot teremtett-e, hogy az az önkormányzati rendelet egészének megsemmisítését vonja maga után, vagy a felkészülési idő szűkös volta miatti megsemmisítéssel keletkezik olyan jogbizonytalanság, amely súlyosabb, mint a rendelet hatályában való fenntartása.”

Mind az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában, mind a Kúria gyakorlatában rendre felmerül, hogy a hatályba léptető rendelkezésnek a folyamatos ügyekre való alkalmazását előíró szabálya visszamenőleges hatályú. A Köf.5013/2015/5. számú ügyben megállapításra került, hogy „az önkormányzati rendelet módosító rendelkezése a módosított szabályozásba történt beépüléssel végrehajtottá vált. A szabályozási átmenetre vonatkozó rendelkezései azonban hatályban maradnak, amelyek ezért normakontroll tárgyát képezhetik a Kúria eljárásában. Amennyiben az ilyen rendelkezések visszamenőlegesen terhesebbé teszik az anyagi adójogi jogviszonyt, azok törvénysértését meg kell állapítani.”

Az új jogalkotási törvény és a jogszabályszerkesztésről szóló IRM rendelet előírja, hogy az önkormányzati rendeletek bevezető részében pontosan utalni kell arra, hogy az önkormányzat eredeti jogalkotói hatáskörben járt-e el, vagy törvényi felhatalmazás alapján. A Köf.5044/2015/3. számú határozatban Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata tulajdonát képező közterületek használatáról és rendjéről szóló rendelet vizsgálata során megállapításra került, hogy a rendelet bevezetőjében lévő felhatalmazó szabályok részben már nincsenek hatályban (önmagában ez még nem vezet törvényellenességhez, ha az új szabályozás is felhatalmazza az önkormányzatot), a

törvényellenesség azért került megállapításra, mert a vonatkozó törvények nem a kerületnek, hanem a fővárosnak adnak felhatalmazást. A Kúria kiemelte: „az önkormányzati rendelet bevezető részében pontosan utalni kell azokra a törvényekre, amelyek felhatalmazásán az önkormányzati rendelet nyugszik.”

A Kúria találkozott az ún. polgármesteri vétó intézményével, azzal a Mötv.-beli lehetőséggel, hogy ha a polgármester nem ért egyet a rendelettel, akkor a rendeletet csak minősített többséggel lehet elfogadtatni a második szavazási körben (vagy pedig módosítani szükséges a szövegen, hogy ne szerepeljen benne a kifogásolt szöveg). E körben a Köf.5043/2015/4. számú határozat megállapította, hogy „Önkormányzati rendelet megalkotásához kapcsolódó polgármesteri vétót követően, amennyiben a képviselő-testület a rendelet eredeti szövegét módosítani kívánja, azt módosító indítványok formájában kell megtenni.”

6. A Kúria döntéseinek végrehajtása

A bírósági döntések végrehajtása, vagy a végrehajtás mellőzése a jogállamiság minőségét jelzi. 2014. évi beszámolómban már utaltam arra, hogy kívánatos lenne a Kúria által megsemmisített rendelkezések pontos átvezetése (megjelenítése) a hatályos önkormányzati rendeletek gyűjteményében.

E probléma a 2015-ös évben is fennállt: a Kúria az 1. pontban elemzett szerencsi ügyben (Köf.5017/2015/3. szám) megsemmisítette a rendeletet, a Kúria határozata kihirdetésre került 2015. október 21-én a Magyar Közlöny 2015. évi 157. számában, ennek ellenére a Nemzeti Jogszabálytár önkormányzati rendeletek gyűjteményében még 2016 június végén is hatályos rendeletként szerepelt.

A korábbi években találkozott a Kúria olyan önkormányzati rendelettel, amely tartalma szerint korábban az Alkotmánybíróság által megsemmisített rendeleti szöveget hozta vissza. (Köf.5075/2012/4. számú ítélet, amelyben a Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata lakásrendeletében – tartalmában – a 90/2009. (IX. 24.) AB határozatában megsemmisített szöveget alkotta meg újra.)

2015. évben a Kúria Köf.5014/2015/4. számú ítéletében megsemmisítette Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás

dijáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályairól szóló rendelet azon szövegét, amely szerint az érvényes, de a szélvédő mögött nem látható parkolójegy az ellenőrzés napjától számított 5 munkanapos jogvesztő határidőn belül mutatható csak be. A fővárosi önkormányzat nem vezette át a változást, tartalmában azonos rendeletet tartott hatályban, ezért a Kúria a Köf.5018/2014/6. számú határozatában ezt a szöveget is megsemmisítette.

4. A Kúria 2016. évi szakmai célkitűzései

a) A joggyakorlat-elemzés folytatása

A 2016. évben a Kúria folytatja az ítélezési gyakorlat aktuális kérdéseinek vizsgálatát a joggyakorlat-elemző csoportok keretein belül. A társadalom széles körét érintő, illetve a joggyakorlat egysége szempontjából kiemelkedő fontosságú jogalkalmazási problémák feltárása érdekében 2015. december 4-én tanácskozást hívtam össze, amelyen a Kúria vezetői mellett az alsóbb szintű bíróságok vezetői, továbbá az igazságügyi tárca, az Országos Bírósági Hivatal, más állami szervek (Magyar Nemzeti Bank, Állami Számvevőszék) képviselői, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke és több jogi kar képviselője is részt vettek, és javaslatot tettek a 2016. évben vizsgálandó kérdésekre.

E javaslatokat is figyelembe véve, a Kúria kollégiumai véleménye alapján 2016. évre az alábbi tíz vizsgálati tárgykörben állítottam fel joggyakorlat-elemző csoportokat:

1. Az ítéleti bizonyosság elméleti és gyakorlati kérdései
2. A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége
3. A felszámoló jogállása a Cstv. 51.§-ában meghatározott kifogás alapján indult eljárásban
4. A társasházi jogvitákkal kapcsolatos ítélezési gyakorlat
5. Az előzetes letartóztatás vizsgálata
6. Nemzetközi vonatkozású büntetőügyek
7. A közbeszerzésekkel kapcsolatos ítélezési gyakorlat
8. Az Alaptörvény követelményeinek érvényesülése a bírósági ítélezésben
9. Az egyenlő bánásmód követelményének munkaügyi ítélezési gyakorlata
10. A joggal való visszaélés ítélezési gyakorlata

b) Az új Polgári Törvénykönyv alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdések feltárása

Az új Polgári Törvénykönyv gyakorlati alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdéseket feltáró Tanácsadó Testület 2016-ban is havi rendszerességgel ülésezik. A Tanácsadó Testület által megfogalmazott véleményeket a Kúria honlapján folyamatosan közzéteszük. A vélemények a <http://www.kuria-birosag.hu/hu/ptk> linken érhetők el.

c) A civil szervezetek nyilvántartásával kapcsolatos jogalkalmazási problémák feltárása

A Kúria, az ítéletábrák, a Fővárosi Törvényszék és a Budapest Környéki Törvényszék civil nyilvántartási ügyekkel foglalkozó tanácselnökei, bírái illetve bírósági titkárai, a Legfőbb Ügyészség képviselője, valamint az OBH munkatársai részvételével működő testület 2016-ban is havi rendszerességgel ülésezik.

d) Jogegységi csoportok felállítása az új Ptk. bírói gyakorlatának figyelemmel kísérése érdekében

A Kúria kiemelt feladatának tekinti, hogy a 2014. március 15. napján hatályba lépett új Polgári Törvénykönyv bírói gyakorlatát folyamatosan figyelemmel kísérje, és a felmerülő jogértelmezési problémákra idejekorán világos válaszokat adjon. A problémák közös feltárása érdekében kezdeményeztem ún. jogegységi csoportok felállítását.

A jogegységi csoportok – melyek az új magánjogi kódex könyveiben szereplő egy-egy jogintézményhez kapcsolódnak – tagjai szakmai érdeklődésük alapján, önkéntesen vehetnek részt a csoportok munkájában. Szándékom szerint a tagok virtuális tanácskozások formájában tartják egymással a kapcsolatot, erre irányuló igény esetén azonban személyes részvétellel is sor kerülhet tanácskozásokra. Kezdeményezésemről 2015. november 25-én az ország valamennyi bíróját e-mailben tájékoztattam azzal, hogy a vizsgálat tárgyát képező kérdéseket összefoglaló táblázat megfelelő kitöltésével jelezhetik részvételi szándékukat.

A beérkezett visszajelzések alapján elkészült a csoportok tervezett beosztása, a jogegységi csoportok tagjainak első tanácskozására 2016. április 1-jén került sor.

c) A gyakornoki program folytatása

A Kúria 2016. évi célkitűzései között szerepel a 2014-ben indult gyakornoki program folytatása. Ennek megfelelően a 2016. évre is pályázatot hirdettem az egyetemek állam-és jogtudományi karain, továbbá a Nemzeti Közszolgálati Egyetem közigazgatás-tudományi karán működő doktori iskolák hallgatói számára a Kúrián gyakornoki feladatok ellátására.

Pályázatot nyújthatott be az, aki doktoranduszként nappali vagy levelező tagozaton aktív hallgatói jogviszonyban áll. Pályázatot nyújthatott be az is, aki magyarországi jogtudományi iskola doktoranduszaként már abszolutóriumot szerzett, de még fokozatszerzés előtt áll. A korábbi gyakornoki programban való részvétel a pályázat benyújtásának nem volt akadály.

A pályázatok benyújtásának határideje 2016. február 19-e volt, összesen tizenöt pályázat érkezett. A pályázók meghallgatására és a pályázatok elbírálására 2016. március 30-án került sor.

d) Főtanácsadói rendszer kiépítésének folytatása

A Kúria főtanácsadói kara 2015-ben nem csupán létszámában bővült, hanem feladatköre is pontosabbá vált. A Kúriára újonnan érkező főtanácsadók már az együttműködés kiépült keretei között kezdhetik meg munkájukat. A 2016-os esztendő feladata a rendszer további „finomhangolása” és a személyes kapcsolatok erősítése.

Összegzés

Az előzőekben részletesen bemutatott, a bíróságok jogalkalmazása egységének, valamint az önkormányzati rendeletalkotás törvényességének biztosítása érdekében kifejtett tevékenység alapján meggyőződésem, hogy a Kúria – az ország legfőbb bírói szerveként – a 2015. évben is megfelelően élt azokkal a lehetőségekkel, amelyeket a jogalkotó a Kúria számára a jogegység hatékonyabb megvalósítása érdekében biztosított, és eleget tett Magyarország Alaptörvényéből, valamint a bírósági szervezeti törvényből fakadó követelményeknek.

A fentiekre figyelemmel kérem a tisztelt Országgyűlést, hogy beszámolómat elfogadni szíveskedjen.

Budapest, 2016. július 15.

Dr. Darák Péter

1. sz. melléklet

A KÚRIA 2015. ÉVI JOGEGYSÉGI HATÁROZATAI

TARTALOM

1. Büntető jogegységi határozatok	2
1/2015. BJE számú jogegységi határozat	2
2/2015. BJE számú jogegységi határozat	15
3/2015. BJE számú jogegységi határozat	22
4/2015. BJE számú jogegységi határozat	37
2. Polgári jogegységi határozatok	50
1/2015. PJE számú jogegységi határozat	50
2/2015. PJE számú jogegységi határozat	53
3/2015. PJE számú jogegységi határozat	58
3. Közigazgatási-munkaügyi jogegységi határozatok	63
1/2015. KMJE számú jogegységi határozat	63
2/2015. KJE számú jogegységi határozat	68
3/2015. KMJE számú jogegységi határozat	76
4. Együttes jogegységi határozatok	81
1/2015. BKMPJE számú jogegységi határozat	81
2/2015. BKMPJE számú jogegységi határozat	87

1. Büntető jogegységi határozatok

1/2015. BJE számú jogegységi határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész által indítványozott jogegységi eljárásban Budapesten, a 2015. év május hó 28. napján és a 2015. év szeptember hó 28. napján megtartott ülése alapján, az utóbbi napon meghozta a következő

jogegységi határozatot:

1. Az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény 30. §-ának (1) bekezdésében foglalt specialitás szabálya nem akadályozza a magyar bíróságot abban, hogy a büntetőeljárás lefolytatása céljából átadott terhelt marasztalása esetén az átadott személlyel szemben a korábbi jogerős elítéléséhez kapcsolódó, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény szerinti jogkövetkezményeket teljes körűen alkalmazza.

2. Amennyiben a terhelt a Magyarországra történő átadása során a specialitás szabályának alkalmazásáról nem mondott le és az átadása alapját képező bűncselekményt a Magyarországon vele szemben korábban jogerősen kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának próbaideje alatt követte el, a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelése nem sérti az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény 30. §-ának (1) bekezdésében foglalt specialitás szabályát, ezért ahhoz a külföldi igazságügyi hatóság hozzájárulása nem szükséges.

3. Amennyiben a terhelt a Magyarországra történő átadása során a specialitás szabályának alkalmazásához fűződő jogáról nem mondott le és az átadó külföldi állam igazságügyi hatóságától az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. számú törvény 30. §-ának (2) bekezdésének g) pontja szerinti hozzájárulás nem került beszerzésre, akkor az átadás előtt elkövetett, az átadás iránti kérelemben nem szereplő ítélettel kiszabott, végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelése az erre irányuló, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 572. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti különleges eljárásban sérti a specialitás elvét.

I n d o k o l á s

A.

I.

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdésének c) pontjában biztosított jogkörében, a Bszi. 32. § (1) bekezdése a) pontjának második fordulata alapján a legfőbb ügyész BF.1774/2014. szám alatt - az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében - jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

A jogegységi indítvány szerint az ítélkezési gyakorlat megosztott abban a kérdésben, hogy amennyiben a terhelt külföldről Magyarországra történő átadása során a specialitás szabályának alkalmazásáról nem mondott le és az átadás alapját képező bűncselekményt korábban Magyarországon vele szemben jogerősen kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának a próbaideje alatt követte el, akkor a korábbi felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelése az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény (a továbbiakban: EÜtv.) 30. § (1) bekezdése alapján a specialitás hatálya alá esik és ezért a külföldi igazságügyi hatóság hozzájárulása alapján rendelhető el.

Az indítványozó az eltérő álláspontok szemléltetésére a következő bírósági határozatokra hivatkozott:

1.

1.1. Terheltet a Kaposvári Városi Bíróság a 2010. január 21. napján kelt 6.B.607/2008/39. számú ítéletével – amely a Somogy Megyei Bíróság 2.Bf.132/2010/6. számú ítélete folytán 2010. április 13. napján emelkedett jogerőre – a 2007. május 15. és 2008. március között elkövetett csalás büntette és más bűncselekmények miatt 1 év és 4 hónap – végrehajtásában 4 év próbaidőre felfüggesztett – börtönbüntetésre ítélte. Megállapította, hogy a terhelt pártfogó felügyelet alatt áll.

A Kaposvári Városi Bíróság, 2011. november 2-án kelt 6.Bny.668/2011/2. számú végzésével a terhelt ellen – a fenti jogerős ügydöntő határozattal kiszabott szabadságvesztés próbaidejének tartama alatt, 2010. decemberében és 2011. januárjában elkövetett újabb bűncselekmények (3 rendbeli csalás büntette valamint sikkasztás büntette) miatt – európai és nemzetközi elfogatóparancsot bocsátott ki.

A terheltet Németországban elfogták és 2012. december 27. napján a magyar hatóságok részére kiadták. A terhelt nem mondott le a specialitáshoz fűződő jogának gyakorlásáról.

A Kaposvári Városi Bíróság a 2012. december 28-án meghozott 3.Bny.889/2012/2. számú végzésével elrendelte a terhelt előzetes letartóztatását.

1.2. A 3 rendbeli csalás büntette, valamint sikkasztás büntette miatt folyamatban lévő újabb büntetőeljárás alatt a Kaposvári Városi Ügyészség B.4806/2012/1-I. számú indítványa alapján eljáró Kaposvári Járásbíróság a Be. 572. §-a szerinti különleges eljárásban 2013. január 28. napján kelt 6.B.801/2012/4. számú végzésével – amely a Kaposvári Törvényszék 2.Bkf.82/2013/2. számú végzése folytán 2013. március 25. napján emelkedett jogerőre – a pártfogó felügyelet magatartási szabályainak súlyos megszegése miatt elrendelte a terhelttel szemben a Kaposvári Városi Bíróság 6.B.607/2008/39. számú ítéletével kiszabott 1 év és 4 hónap, végrehajtásában 4 év próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetés végrehajtását.

A szabadságvesztést a terhelttel szemben elrendelt előzetes letartóztatás megszakítását követően foganatba vették.

1.3. Ezt követően a Kaposvári Járásbíróság a 2013. november 27-én kelt 6.B.801/2012/14. számú végzésével elutasította a Kaposvári Járásbíróság 2013. november 21. napján kelt B.4806/2012/5. számú indítványát, amelyben a Kaposvári Járásbíróság 6.B.801/2012/4. számú végzésének a hatályon kívül helyezését indítványozta arra hivatkozással, hogy a terhelt

az EUtv. 30. § (2) bekezdésének f) pontjára tekintettel a specialitás szabályainak az alkalmazásához fűződő jogáról nem mondott le, ezért az átadás engedélyezése a más bűncselekmények miatt kiszabott szabadságvesztés végrehajtására – így a Kaposvári Járásbíróság 6.B.801/2014/4. számú végzésével elrendelt és a Kaposvári Városi Bíróság 6.B.607/2008/39. számú ítéletével kiszabott börtönbüntetés végrehajtására - nem terjed ki.

A fellebbezés alapján másodfokon eljáró Kaposvári Törvényszék a 2014. február 19. napján meghozott 2.Bpkf.27/2014/4. számú végzésével a Kaposvári Járásbíróság 6.B.801/2012/14. számú végzését a Kaposvári Járásbíróság – próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását elrendelő – 6.B.801/2012/4. számú, valamint a Kaposvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2.Bkf.82/2013/2. számú végzését hatályon kívül helyezte.

Határozatának indokolásában kifejtette, hogy a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelésére az EUtv. 30.§-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezés sérelmével került sor. A terheltet más ügyben kibocsátott európai elfogatóparancs alapján Németországban fogták el. Átadásának engedélyezésére kifejezetten csak ez utóbbi ügy miatt került sor. A terhelt az átadása után előzetes letartóztatásba került és utóbb a specialitás szabályának alkalmazásához fűződő jogáról nem mondott le. A német igazságügyi hatóságtól az EUtv. 30. § (2) bekezdésének g) pontja szerinti hozzájárulás nem került beszerzésére. Ezért az átadás előtt elkövetett, az átadás iránti kérelemben nem szereplő ítéletekkel kiszabott, végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelésére törvénysértően került sor.

1.4. A Kaposvári Törvényszék 1/3. alatti döntését követően a Kaposvári Járásbíróság a 2014. március 12. napján kelt 6.B.801/2012/19. számú végzésével elutasította a Kaposvári Járásbíróság B.4806/2012/7/I. számú indítványát, amely a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés utólagos elrendelésére irányuló különleges eljárás lefolytatása érdekében a német igazságügyi hatóságtól az EUtv. 30. § (2) bekezdése g) pontjának alkalmazásával történő utólagos hozzájárulás beszerzésére irányult.

A Kaposvári Törvényszék 2014. június 24. napján meghozott 2.Bpkf.249/2014/4. számú végzésével a járásbíróság határozatát hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a – különleges eljárás lefolytatásához, és a szabadságvesztés büntetés végrehajtásához szükséges – német igazságügyi hatóság általi hozzájárulás beszerzése iránti eljárás lefolytatására utasította. Végzésének indokolásában kifejtette, hogy az EUtv. 30. § (2) bekezdésének g) pontja szerinti hozzájárulás – amely az elítéltet átadó igazságügyi hatóság hozzájárulását jelenti – a már korábban kibocsátott európai elfogatóparancs alapján elfogott és átadott elítélttel szembeni különleges eljárás lefolytatásának feltétele. Utalt arra, hogy a hozzájárulás megtagadása esetén nincs törvényes lehetőség különleges eljárás lefolytatására és ezzel összefüggésben a felfüggesztett szabadságvesztés utólagos végrehajtásának elrendelésére.

2.

2.1. Egy másik terhelt ellen folyamatban lévő eljárásban a terhelttel szemben a Fővárosi Törvényszék a 2012. március 2. napján meghozott és fellebbezés hiányában első fokon 2012. március 26. napján jogerőre emelkedett - 3.Bk.469/2011/11. számú végzésével a (bolgár) Rusze-i Kerületi Bíróság V. számú Büntető Kollégiumának 505. jegyzőkönyvében jóváhagyott – 2010. október 26. napján kelt és ugyanekkor jogerőre emelkedett – egyezség, mint külföldi ítélet érvényét a 2010. szeptember 27-én elkövetett embercsempészség büntette miatt kiszabott 1 év és 6 hónap – végrehajtásában 3 év és 6 hónap próbaidőre felfüggesztett –

börtönbüntetésként ismerte el. Az alapítéleti rendelkezéssel egyezően a próbaidő kezdetét 2010. október 27. napjában határozta meg.

2.2. Ezt követően a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa a 2013. április 24. napján meghozott és ugyanezen a napon első fokon jogerőre emelkedett 41(I.)Kb.35/2013/43. számú, ítéletével a terheltet folytatólagosan elkövetett pénzhamisítás bűntette miatt 1 év és 6 hónap börtönbüntetésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte. Elrendelte egyúttal a Fővárosi Törvényszék 3.Bk.469/2011/11. végzésével elismert, külföldi bíróság által kiszabott próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetés végrehajtását.

Ebben az ügyben a Pécsi Járásbíróság a 2012. február 7-én meghozott 17.Bny.59/2013/3 számú végzésével a terhelttel szemben nemzetközi elfogatóparancsot bocsátott ki. A terhelt elfogására Olaszországban került sor. A terheltet az olasz igazságügyi hatóságok 2013. április 12. napján adták át a magyar hatóságoknak. A terhelt nem mondott le a specialitáshoz fűződő jogának gyakorlásáról.

2.3. A Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa – a 2. pont alatti [41(I.)Kb.35/2013/43. számú] jogerős ügyszöveg határozatát követően – a 2014. április 30-án kelt 41(I.)Kb.35/2013/62. számú végzésével a terheltnek a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos hatályon kívül helyezése iránt előterjesztett indítványát elutasította.

A terhelt és a katonai ügyész fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa, mint másodfokú bíróság a 2014. július 9. napján meghozott 6.Kbkf.10.022/2014/5. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Határozatának indokolása szerint a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa törvényesen döntött, amikor nem állapította meg a specialitás szabályának megsértését. A terheltet ugyanolyan bűncselekmény miatt ítélték el, mint amely az elfogatóparancsban is szerepelt, és amely miatt az átadása megtörtént.

A specialitás szabálya – helyes értelmezés mellett – az átadott személlyel szemben, az átadás előtt elkövetett, az átadás alapjául szolgáló bűncselekménytől különböző egyéb bűncselekmény miatti büntetőeljárás megindítására, elítélésre, vagy egyéb módon szabadságától való megfosztásra vonatkozik. A specialitás szabálya semmiképpen sem értelmezhető olyan módon, hogy kiterjeszthető lenne a kiadatás előtt már megtörtént jogerős elítélésre. Terheltet a bolgár bíróság az átadása előtt ítélte el jogerősen, melynek érvényét a magyar bíróság még a kiadatása előtt elismerte. A külföldi ítélet érvényének elismerése esetén az ahhoz kötődő jogkövetkezmények hatályának kezdő időpontja a külföldi ítélet jogerőre emelkedésének napja, s nem a külföldi ítélet érvényét elismerő magyar határozat jogerőre emelkedésének a napja. Ennek megfelelően, ha felfüggesztett szabadságvesztés elismerésére kerül sor, a próbaidő a büntetést kiszabó külföldi ítélet jogerőre emelkedésének napjával veszi kezdetét. Jelen ügyben a próbaidő kezdete 2010. október 27. napja volt. Ennek megfelelően a terhelttel szemben már a kiadatását megelőzően – és már a 2/2. alatti alapítélettel elbírált bűncselekmény elkövetését megelőzően - folyt a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje. Miután a magyar bíróság által elismert külföldi ítélet jogerős magyar elítélésnek tekintendő, semmiféle kapcsolatban nincs a specialitás szabályával.

II.

1.

A legfőbb ügyész szerint az eldöntendő elvi kérdés az, hogy amennyiben a terhelt a külföldről Magyarországra történő átadása során a specialitás szabályának alkalmazásáról nem mondott le és az átadás alapját képező bűncselekményt korábban Magyarországon vele szemben jogerősen kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának a próbaideje alatt követte el, akkor a korábbi felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelése az EÜtv. 30. §-ának (1) bekezdése alapján a specialitás hatálya alá esik-e, és ezért csak a külföldi igazságügyi hatóság hozzájárulása alapján alkalmazható.

A legfőbb ügyész a Kaposvári Törvényszék A/I/1/1.3. alatti 2.Bpkf.27/2014/4. számú végzésében kifejtett álláspontot tartja helytállónak.

Az EÜtv. 30. §-ának (1) bekezdése alapján az átadott személlyel szemben az átadása előtt elkövetett, az átadásának alapjául szolgáló bűncselekménytől különböző egyéb bűncselekmény miatt nem indítható büntetőeljárás, nem ítélt el, és egyéb módon sem fosztható meg szabadságától.

A korábban kiszabott, ám végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelése a terhelt személyi szabadságától való megfosztását jelenti. Erre figyelemmel az EÜtv. 30. §-a (2) bekezdésének a-g) pontjaiban meghatározott feltételek hiányában az átadás előtt elkövetett, az átadás alapjául szolgálóhoz képest más bűncselekmény miatt kiszabott próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés büntetés végrehajtása sem rendelhető el.

A specialitás szabályának alkalmazása független attól, hogy a felfüggesztett szabadságvesztést kiszabó ítélet az elfogatóparancs kibocsátása előtt, vagy azt követően emelkedett jogerőre, illetve hogy külföldi ítélet esetén annak érvényét a magyar bíróság mikor ismerte el.

Ha a terhelt a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztést kiszabó határozat alapjául szolgáló bűncselekményt az átadás előtt követte el, és a specialitás szabályának alkalmazásáról nem mondott le, az EÜtv. 30. §-a (2) bekezdésének g) pontjára figyelemmel a büntetés végrehajtásának elrendelésére csak az átadó tagállam igazságügyi hatóságának hozzájárulását követően kerülhet sor.

Törvényesen döntött ezért a Kaposvári Törvényszék az A/I/1/1.3. alatti, 2.Bpkf.27/2014/4. számú végzésével, amikor a terhelttel szemben - az európai elfogatóparancs kibocsátása előtt elkövetett bűncselekmény miatt - kiszabott próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelését ilyen hozzájárulás hiányában (utóbb) hatályon kívül helyezte.

A kifejtettekre figyelemmel a legfőbb ügyész a Bszi. 32. § (1) bekezdése a) pontjának második fordulata alapján, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, elvi kérdésben jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát tartotta szükségesnek.

2.

A legfőbb ügyész által bemutatott jogerős bírósági határozatok azt szemléltetik, hogy a jogegységi indítványban megjelölt jogkérdést a bíróságok eltérően értelmezik, ezért az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a Bszi. 32. § (1) bekezdése a) pontjának második fordulata szerinti okból jogegységi határozat meghozatala szükséges. A Kúria ezért a jogegységi indítvány érdemi elbírálása végett a Bszi. 38. §-a szerint ülést tartott, amelyen a legfőbb ügyész képviselője a jogegységi indítványt fenntartotta. Hangsúlyozta egyúttal, hogy bár a specialitás szabályának gyakorlati alkalmazása a mindennapi jogalkalmazás során számtalan jogértelmezést igénylő kérdés vet fel, közzétett ítélkezési gyakorlata nincs. Ezért is fontos, hogy egyes alapvető kérdésekben a Kúria iránymutatást adjon.

B.

I.

A Kúria jogegységi tanácsa a legfőbb ügyész jogegységi indítványát az alábbiak szerint – részben - alaposnak találta:

1.

A nemzetközi bűnügyi együttműködés egyik kiemelkedően fontos területe a kiadatás, amely közvetlenül érinti az egyének jogait és szoros kapcsolatban áll az emberi jogok érvényesítésének biztosításával.

A kiadatás az az eljárás, amelynek eredményeként az adott állam a területén tartózkodó, bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható, vagy a bűncselekmény miatt már elítélt személyt egy másik állam kérésére, annak büntetőeljárás lefolytatása vagy a büntetés végrehajtása céljából átadja.

Európában a bűnügyi együttműködés két centruma az Európa Tanács és az Európai Unió.

Az Európa Tanács keretében Párizsban, 1957. december 13-án kelt Európai Kiadatási egyezmény (lásd az európai kiadatási egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyveinek kihirdetéséről szóló 1994. évi XVIII. törvényt) a kiadatás intézményének komplex szabályozását adta a szerződő felek által közösen megállapított feltételek alapján.

Az Európa Tanács keretében az európai kiadatási egyezmény elfogadását követően végbement jelentős fejlődéssel párhuzamosan az Európai Gazdasági Közösség, majd az Európai Unió tagállamainak bűnügyi együttműködése is látványos fejlődésnek indult. Az Európai Unió tagállamai kezdettől fogva erősen törekedtek a bűnügyi együttműködés hatékonyságának a fokozására.

2.

Az Európai Unió Tanácsa 2002. június 13-án elfogadta a 2002/584/IB számú (utóbb, a 2009. február 26-án elfogadott 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal módosított) kerethatározatát (a továbbiakban: Kerethatározat) az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról, amely 2004. január 1. napjától lépett hatályba (bár akkor még több tagállam nem fogadta el az alkalmazásához szükséges belső jogszabályt). A Kerethatározat eredményeként

az egységes európai jogterület gondolata alapján a tagállamok közötti bűnügyi együttműködésben a kiadási forma megszűnt, és azt az európai elfogatóparancson alapuló átadás váltotta fel. Az európai elfogatóparancsra vonatkozó szabályozás – az Európai Unió tagállamai közötti bűnügyi együttműködésben - minden más kiadást szabályozó dokumentum helyébe lépett. Valamennyi nemzeti igazságügyi hatóság (végrehajtó igazságügyi hatóság) köteles arra, hogy a valamely személyre vonatkozóan egy másik uniós ország igazságügyi hatósága (kibocsátó igazságügyi hatóság) által kiállított átadási kérelmet - minimális ellenőrzéssel és szigorú határidőn belül - ismerje el és hajtsa végre. Az európai elfogatóparancs kibocsátása alapján elfogott személyt az elfogató parancsot kibocsátó uniós tagállam bíróságának kell átadni.

Hazánkban az európai elfogatóparancsra vonatkozó szabályokat első ízben az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény, napjaikban pedig az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény (EÜtv.) határozza meg.

Az EÜtv. 1. §-a szerint e törvényt a büntetőügyekben az Európai Unió más tagállamával (a továbbiakban: tagállam) folytatott együttműködés, valamint az európai elfogatóparancs alapján folytatott átadási eljárás során kell alkalmazni. Ha az együttműködés nemzetközi szerződésen alapul, a törvény alkalmazásának feltétele, hogy a végrehajtó tagállam a nemzetközi szerződés kötelező hatályát elismerte.

A tagállamokkal az EÜtv. alapján folytatott eljárásokban a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló törvényt, a Büntető Törvénykönyvről szóló törvényt (a továbbiakban Btk.) és a büntetőeljárásról szóló törvényt (a továbbiakban: Be.) az EÜtv-ben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni (EÜtv. 2.§).

Az uniós országok természetesen továbbra is szabadon alkalmazhatnak kétoldalú vagy többoldalú megállapodásokat, amennyiben ezek megkönnyítik vagy tovább egyszerűsítik az átadási eljárásokat.

3.

Az európai elfogatóparancs kibocsátása

Ha a terhelttel szemben büntetőeljárást kell lefolytatni, az Európai Unió valamely tagállamában történő elfogása és átadása érdekében a bíróság - feltéve, hogy a bűncselekmény tárgyi súlya ezt indokolja - haladéktalanul európai elfogatóparancsot bocsát ki. Ha a terheltten jogerősen kiszabott szabadságvesztést kell végrehajtani, az európai elfogatóparancsot a büntetés-végrehajtási bíró bocsátja ki. A vádirat benyújtása előtt az európai elfogatóparancsot a nyomozási bíró bocsátja ki [EÜtv. 25. § (1) bek.].

Az európai elfogatóparancs olyan cselekmények esetén bocsátható ki, amelyeknél a Btk. szerint a büntetési tétel felső határa legalább egyévi szabadságvesztés vagy szabadságelvonással járó intézkedés.

Ha a szabadságvesztést kiszabó vagy a szabadságelvonással járó intézkedést alkalmazó határozatot már meghozták, az európai elfogatóparancs csak akkor bocsátható ki, ha a kiszabott büntetés vagy az alkalmazott intézkedés tartama legalább négy hónap [EÜtv. 25. § (2) bek.].

A Kerethatározat meghatározása szerint az európai elfogatóparancs egy adott uniós országban elfogadott igazságügyi hatósági határozat, amely azt a célt szolgálja, hogy egy másik uniós országban egy adott személyt büntetőeljárás lefolytatása, illetve szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása érdekében elfogjanak és átadjanak.

Az átadás feltételül szabható, hogy azok a cselekmények, amelyek miatt az átadást kérték, a végrehajtó uniós ország joga szerint bűncselekménynek minősüljenek (a kettős büntethetőségre vonatkozó szabály). A törvényben felsorolt bűncselekmények elkövetői azonban a cselekmény kettős büntethetőségének mérlegelése nélkül kerülnek átadásra.

Az európai elfogatóparancsnak számos információt kell tartalmaznia az érintett személy személyazonosságára, a kibocsátó igazságügyi hatóságra, a jogerős ítéletre, a bűncselekmény jellegére, a büntetésre stb. vonatkozóan.

Az európai elfogatóparancsot az EUtv. 2. számú mellékletében szereplő tanúsítványnak megfelelően, az 1. számú melléklet figyelembevételével kell kibocsátani [EUtv. 25. § (3) bek.].

Általános esetben a kibocsátó hatóság közvetlenül továbbítja az európai elfogatóparancsot a végrehajtó igazságügyi hatóságnak. A Kerethatározat előírja a Schengeni Információs Rendszerrel (SIS) és az Interpollal való együttműködést. Ha a végrehajtó tagállam hatósága nem ismert, a kibocsátó tagállam igénybe veheti az Európai Igazságügyi Hálózat és az Eurojust segítségét.

Minden uniós országnak biztosítania kell a parancs alkalmazásának arányosságát. Az uniós országoknak figyelembe kell tehát venniük a bűncselekmény súlyát, a büntetést, valamint a parancs végrehajtásának költségeit és előnyeit.

Ha egy keresett személyt elfognak, jogában áll megismerni az európai elfogatóparancs tartalmát.

Minden esetben a végrehajtó hatóság dönt arról, hogy az érintett személyt továbbra is fogva tartja, vagy bizonyos feltételekkel szabadon bocsátja.

4.

A specialitás elve

A kiadatási jogban már a XIX. században megszilárdult az a garanciális szabály, hogy a kiadni kért személlyel szemben a kiadást megelőzően elkövetett olyan más bűncselekményért, mint amelyre a kiadást engedélyezték, a joghatósággal rendelkező megkereső államban nem folytatható le büntetőeljárás, nem foganatosítható személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés, illetve jogerősen kiszabott büntetés végrehajtása, továbbá a terheltet harmadik államnak sem adhatják ki, illetve át.

Ezt a garanciális szabályt a Kerethatározat is átvette.

A Kerethatározat 27. cikkének (2) bekezdése értelmében az átadott személy által az átadása előtt elkövetett egyéb – az átadásának alapjául szolgáló bűncselekménytől különböző – bűncselekmény miatt nem indítható az átadott személy ellen büntetőeljárás, az átadott

személy ilyen cselekmény miatt nem ítélt el, és egyéb módon sem fosztható meg szabadságától, kivéve az e cikk (1) bekezdésében említett esetet, amely szerint az átadáshoz adott hozzájárulás vélelmezhető, valamint az említett cikk (3) bekezdésében említett eseteket.

Ennek megfelelő szabályozást tartalmaz az EUtv. is.

Miután az átadással a keresett személy fizikai értelemben kikerül a végrehajtó tagállami igazságügyi hatóság hatóköréből, a nemzetközi jog általánosan elismert elvéből, a specialitás szabályából fakadóan főszabályként biztosítani kell, hogy a felelősségre vonására csak olyan cselekmények miatt kerüljön sor, amelyekkel kapcsolatban az átadást a végrehajtó igazságügyi hatóság engedélyezte. Másként megfogalmazva, a specialitás szabálya megtiltja a megkereső államnak, hogy az átadott személlyel szemben olyan cselekmény miatt folytasson eljárást, amelyet e személy a megkeresés előterjesztése előtt követett el, és amely nem szerepelt a megkeresésben.

Az EUtv. 30. §-ának (1) bekezdése szerint, az átadott személlyel szemben az átadása előtt elkövetett, az átadásának alapjául szolgáló bűncselekménytől különböző egyéb bűncselekmény miatt nem indítható büntetőeljárás, nem ítélt el, és egyéb módon sem fosztható meg szabadságától.

Az EUtv. meghatározza egyúttal a specialitás szabálya alóli kivételeket is. Ennek megfelelően az EUtv. 30. §-ának (1) bekezdése nem alkalmazható, ha

- a) a személy a végleges szabadon bocsátását követő negyvenöt napon belül nem hagyja el - bár erre lehetősége lett volna - Magyarország területét, vagy elhagyása után ide visszatér;
- b) a bűncselekmény szabadságvesztés vagy elzárás büntetéssel nem büntethető, vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel nem fenyegetett;
- c) a büntetőeljárás eredményeként nem kerül sor személyi szabadságot korlátozó intézkedés alkalmazására;
- d) a személlyel szemben szabadságelvonással nem járó büntetés vagy intézkedés, különösen pénzbüntetés szabható ki, illetve alkalmazható, még akkor sem, ha a büntetés vagy intézkedés személyi szabadságának korlátozását eredményezheti;
- e) a személy beleegyezett az átadásába, és ezzel egyidejűleg lemondott a specialitás szabályának alkalmazásáról;
- f) a személy az átadása után, az átadását megelőzően elkövetett meghatározott cselekmények vonatkozásában kifejezetten lemondott a specialitás szabályának alkalmazásához fűződő jogáról, vagy
- g) a személyt átadó tagállami igazságügyi hatóság a (4) bekezdéssel összhangban hozzájárulását adja [EUtv. 30. § (2) bek.].

Az EUtv. 30. § (2) bekezdésének f) pontja szerinti lemondás során a lemondó nyilatkozatot bíróság előtt kell megtenni, és azt jegyzőkönyvbe kell venni, amelyet mind az igazságügyi hatóság képviselőjének, mind a nyilatkozattevőnek alá kell írnia. A lemondó nyilatkozatot úgy kell megfogalmazni, hogy abból egyértelműen kitűnjön, hogy azt az érintett személy

önként és az abból adódó következmények teljes tudatában tette. A személy védőt vehet igénybe [EUtv. 30. § (3) bek.].

A hozzájárulás iránti kérelmet a 25. § (3) bekezdésében hivatkozott adatok és a 25. § (4) bekezdése szerinti fordítás kíséretében kell a 26. §-ban meghatározott úton előterjeszteni a tagállami igazságügyi hatóságnak [EUtv. 30. § (4) bek.].

II.

1.

A jogegységi eljárás alapjául szolgáló ügyekben az a jogértelmezést igénylő kérdés merült fel, hogy miként vehető figyelembe a már jogerősen elbírált bűncselekmények miatt kiszabott büntetés jogkövetkezményeinek alkalmazása az átadással érintett újabb bűncselekmény miatt indított büntetőeljárásban.

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész jogegységi indítványa alapján eljárva ezért mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a hazai bíróság által kibocsátott elfogatóparancs alapján az Európai Unió tagállamában elfogott, majd a magyar hatóságoknak átadott személy ellen folytatott büntetőeljárásban a vádemelést követően milyen büntetések kiszabására és általában milyen büntetőjogi következmények alkalmazására van lehetősége a bíróságnak.

1.1.

Ennek során abból indult ki, hogy nem képezi nemzetközi bűnügyi együttműködés tárgyát, hogy a megkeresésben megjelölt büntetéssel fenyegetett bűncselekmény miatt folytatott hazai eljárásban a törvényes keretek között milyen büntetés kiszabására kerülhet sor.

Nem képezi a nemzetközi bűnügyi együttműködés tárgyát, hogy amennyiben átadással lehetővé tett hazai büntetőeljárásban elbírált bűncselekmény elkövetésére felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatt vagy feltételes szabadság tartama alatt került sor, a bíróság egyidejűleg ennek következményeit levonja-e és miként vonja le.

Hasonlóképpen nem képezi a nemzetközi bűnügyi együttműködés tárgyát, ha a korábbi elítélés folytán kizárt a szabadságvesztés végrehajtásának próbaidőre történő felfüggesztése vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége, akkor ezt a bíróság megállapítsa.

A hazai bíróságok minden korlátozás nélkül alkalmazhatják a visszaesés különböző formáinak a Btk. szerinti jogkövetkezményeit is, mint például a felemelt büntetési tételkeretet, a súlyosabb végrehajtási fokozatot vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének a későbbi időpontban történő meghatározását.

1.2.

Miután az európai elfogatóparancsot az EUtv. 2. számú mellékletében szereplő tanúsítványnak megfelelően kell kibocsátani, az elfogatóparancs kötelező tartalma is segítségül szolgál annak megítélésékor, hogy a büntetőeljárás lefolytatása céljából kezdeményezett átadás végett kibocsátott európai elfogatóparancsban fel kell-e tüntetni az előzményi elítélésre vonatkozó adatokat.

Az elfogatóparancs e) pontjában azoknak a bűncselekményeknek a leírását kell megjelölni, amelyek miatt a terhelt átadását kéri.

Az elfogatóparancs f) pontjában foglalt kérdés pedig a következőképpen került megfogalmazásra:

„Az ügyre vonatkozó egyéb lényeges körülmények (nem kötelező információk):

(Megjegyzés: ide tartozhatnak a területenkívüliséggel, az elévülés megszakadásával és a bűncselekmény egyéb következményeivel kapcsolatos megjegyzések)”.

A törvény tehát nem hagy kétséget afelől, hogy az ide tartozható információk kitöltése nem kötelező, és ehhez képest nem is követelhető meg a kibocsátó államtól. A mindennapi gyakorlatban a hazai igazságügyi hatóságok nem is szokták feltüntetni az előzményi elítélésre vonatkozó adatokat.

1.3.

A legfőbb ügyész jogegységi indítványában hivatkozott ügyekben már elbírálták azokat a bűncselekményeket, amelyek miatti jogerős elítélés bizonyos jogkövetkezményekkel járhat az átadási eljárással érintett újabb büntetőeljárásban.

A korábban jogerősen kiszabott felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelése, a feltételes szabadság megszüntetése vagy a visszaesés megállapítása és következményeinek a levonása a terhelt átadásával biztosított hazai büntetőeljárásnak már kizárólag a belső jogra tartozó kérdése.

Nincs szükség az átadó külföldi igazságügyi hatóság előzetes hozzájárulására ahhoz, hogy a bíróság a felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatt elkövetett bűncselekmény alapján a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását elrendelje.

A felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelésére a Be. 572. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti különleges eljárásban is sor kerülhet a külföldi igazságügyi hatóság előzetes hozzájárulásának hiányában, amennyiben erről az alapügyben eljáró bíróság a törvény kötelező előírása ellenére nem rendelkezett.

Nincs szükség az átadó külföldi igazságügyi hatóság előzetes hozzájárulására ahhoz, hogy a bíróság a terheltet a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárja valamely olyan korábbi elítélése miatt, amely a nemzetközi elfogatóparancsban nem szerepelt, illetve amelyről az átadó ország nem tudott és ehhez képest az ahhoz fűződő jogkövetkezmények alkalmazásához sem járult hozzá.

Nincs szükség az átadó külföldi igazságügyi hatóság előzetes hozzájárulására ahhoz, hogy a korábbi marasztaló ítélet jogerőre emelkedését követően elkövetett bűncselekmény miatt a feltételes szabadság tartama alatt, vagy a feltételes szabadság tartama alatt elkövetett bűncselekmény miatt kerüljön sor - végrehajtandó szabadságvesztésre - a korábbi ügyben alkalmazott feltételes szabadság megszüntetésére tekintettel.

Ezek a jogkövetkezmények nem tekinthetők a terhelt személyi szabadságától történő olyan megfosztásnak, amelyek az EUtv. 30. § (1) bekezdésének utolsó fordulata alapján a specialitás szabálya alá esnének.

A próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt történő büntetőjogi felelősségre vonás tehát - amennyiben a terhelt büntetőjogi felelősségre vonására a nemzetközi bűnügyi együttműködéssel érintett cselekmény(ek) miatt kerül sor - már kizárólag a belső jog kompetenciájába tartozik. Kizárólag a belső jog alapján kell eldönteni, hogy a terhelttel szemben milyen törvényes büntetőjogi jogi jogkövetkezmények alkalmazására kerül sor.

2.

A/I/1/1.2. pont alatti ügyben a szabadságvesztés végrehajtásának az utólagos elrendelésére nem az átadás alapjául szolgáló bűncselekmények miatt, hanem eltérő más okból került sor.

Az előző – B/II/1. - pont alatt vizsgált esetektől eltér annak a megítélése, amikor a terhelt személyi szabadságától történő megfosztására nem az átadással érintett bűncselekmény(ek) miatt indított eljárásban, hanem attól eltérő másik eljárásban kerül sor.

Helyes érveléssel mutatott rá indítványában a legfőbb ügyész arra, hogy az EUtv. 30-a (2) bekezdésének a-g) pontjaiban meghatározott feltételek hiányában az átadás előtt elkövetett, az átadás alapjául szolgálóhoz képest más bűncselekmény miatt a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés büntetés utólagos végrehajtása sem rendelhető el.

A korábban jogerősen kiszabott - végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett - szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelése a terhelt személyi szabadságától való megfosztását jelenti és ezért az EUbe. 30. (1) bekezdésének utolsó fordulata szerinti, a szabadságtól egyéb módon történő megfosztásnak minősül.

A Kaposvári Törvényszék A/I/1/1.3. alatti, 2.Bpkf.27/2014/4. számú végzésével törvényesen döntött, amikor a terhelttel szemben - az európai elfogatóparancs kibocsátása előtt elkövetett bűncselekmény miatt - kiszabott próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelését az EU tv. 30. §-a (2) bekezdésének g) pontjában foglalt hozzájárulás hiányában utólag hatályon kívül helyezte.

Nem kétséges ugyanis, hogy a Kaposvári Járásbíróság a 6.B.801/2012/4. számú, illetőleg a Kaposvári Törvényszék a 2.Bkf.82/2013/2. számú végzésével a Kaposvári Városi Bíróság 6.B.607/2008/39. számú (illetőleg a Somogy Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság 2.Bf.132/2010/6. számú) ítéletével jogerősen kiszabott 1 év 4 hónap – végrehajtásában 4 év próbaidőre felfüggesztett – börtönbüntetés utólagos végrehajtását nem a nemzetközi bűnügyi együttműködéssel és a terhelt átadásával érintett 3 rendbeli csalás büntette, valamint sikkasztás büntette miatt rendelte el.

A korábbi jogerősen kiszabott felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtása elrendelésének indoka ettől eltérően az volt, hogy a terhelt a vele szemben korábban már elrendelt pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegte, mert nem tartott kapcsolatot – az előírások szerint – rendszeresen a pártfogóval, majd ismeretlen helyre távozott. Attól kezdve egyáltalán nem tartotta a kapcsolatot a pártfogóval, lakcímét és tartózkodási helyét nem jelentette be.

Kétségtelenül eltér ettől annak a megítélése, ha a terhelttel szemben az ügyész vádat emel azok miatt a bűncselekmények miatt, amelyek alapján a nemzetközi bűnügyi együttműködés keretében az átadása megtörtént. E bűncselekmények (3 rendbeli csalás, valamint sikkasztás) elkövetésére az A/I/1. alatti ítélet jogerőre emelkedése után (azaz 2010. április 13. napját követően) a felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatt került sor. Ha tehát a A/I/1. alatti terhelttel szemben az ügyész a felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatt elkövetett 3 rendbeli csalás, valamint sikkasztás miatt vádat emel, akkor nincs jogi akadálya annak, hogy a bíróság, szabadságvesztés mellett a korábban jogerősen kiszabott felfüggesztett szabadságvesztés próbaidejét is megszüntesse.

Márpedig pontosan ez történt a A/I/2. alatti ügyben. Ott mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság helyes érveléssel mutatott rá erre a A/I/2/2.3. szám alatt részletezett végzésében.

III.

A kifejtettekre figyelemmel a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a Bszi. 32. § (1) bekezdése a) pontjának második fordulata szerinti okból a jogegységi indítványnak – részben - helyt adott és a rendelkező rész szerint határozott.

A jogegységi tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2015. szeptember 28. napján

Dr. Székely Ákos sk.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Molnár Gábor Miklós sk.
előadó bíró

Dr. Csák Zsolt sk.
bíró

Dr. Krecsik Eldoróda sk.
bíró

Dr. Varga Zoltán sk.
bíró

a jogegységi tanács tagjai

2/2015. BJE számú jogegységi határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész által benyújtott jogegységi indítvány alapján eljárva Budapesten, a 2015. június 29. napján tartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A másodfokú bíróság elsőfokú határozatot hatályon kívül helyező és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasító végzése alaki jogerővel bír, ekként ellene a legfőbb ügyész a törvényesség érdekében jogorvoslatot jelenthet be.

Indokolás

I.

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 33. § (1) bekezdésének c) pontjában biztosított jogkörében a Bsz. 32. § (1) bekezdése a) pontjának második fordulata alapján a legfőbb ügyész BF.1736/2014/3. számon - az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében - jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

A jogegységi indítvány szerint az ítélkezési gyakorlat megosztott abban a kérdésben, hogy a legfőbb ügyész jogosult-e a törvényesség érdekében jogorvoslat benyújtására olyan nem ügydöntő végzés ellen, amelyben a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatát hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasítja.

Az indítványozó az eltérő álláspontok szemléltetésére a következő bírósági határozatokra hivatkozott:

1.) Az A. K. és 172 társával szemben magánokirat-hamisítás vétsége miatt indult eljárást a Budai Központi Kerületi Bíróság a 3.B.1390/2006/3. számú határozatában valamennyi terhelt esetében megszüntette, mert jogi álláspontja szerint a terhelték cselekményének büntethetősége elévült, egyben utalt arra, hogy – törvényes vád hiánya miatt – a megszüntetésnek a felhívott törvényhely j) pontja szerinti oka is fennáll.

V. I. CLXVI. rendű terhelt és védője által bejelentett fellebbezés alapján eljárva a Fővárosi Bíróság a 28.Bf.5598/2008/14. számú végzésével az elsőfokú bíróság határozatát a CLXVI. rendű terhelt tekintetében hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította, valamint az elsőfokú határozat jogerejének feloldásával az elsőfokú határozatot szintén hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította I-XV. rendű, XVII-XLVI. rendű, XLVIII-CLXV. rendű és CLXVII-CLXXIII. rendű terhelték tekintetében, továbbá ugyancsak hatályon kívül helyezte F. L. A-né XLVII. rendű terhelt tekintetében és az e terhelt ellen bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége miatt a büntetőeljárást megszüntette. A másodfokú bíróság határozatának indokolásában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság jogi álláspontja téves az elévülés bekövetkeztének megállapítása és a törvényes vád hiányára hivatkozással kapcsolatban. A terhelték büntethetősége nem évült el, így az eljárás megszüntetése törvénytörő volt.

A Legfelsőbb Bíróság Bt.III.286/2009/11. számú, 2009. október 13. napján kihirdetett ítéletében – mely BH.2010.146. számon közzétételre került – a magánokirat-hamisítás vétsége

miatt A. K. és társai ellen folyamatban volt bűnügyben a legfőbb ügyész által a törvényesség érdekében benyújtott jogorvoslati indítványt elbírálva megállapította, hogy a Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság 28.Bf.5598/2008/14. számú végzésének a Budai Központi Kerületi Bíróság 3.B.1390/2006/3. számú végzése jogerejét feloldó, valamint azt az érintett terheltek tekintetében hatályon kívül helyező és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasító rendelkezése törvénysértő. A Fővárosi Bíróság 28.Bf.5598/2008/14. számú végzésének a Budai Központi Kerületi Bíróság 3.B.1390/2006/3. számú végzését az érintett terheltek tekintetében hatályon kívül helyező és új eljárásra utasító rendelkezését hatályon kívül helyezte.

2.) A Fővárosi Törvényszék a 15.B.516/2013/170. számú, 2014. február 10. napján kelt ítéletével P. T. I. rendű és H. I. II. rendű terhelteket bűnösnek mondta ki emberölés büntetében. Ezért P. T. I. rendű terhelte – mint felbujtót – 11 év, H. I. II. rendű terhelte – mint tettest – 10 év fegyházbüntetésre és mindkettőjüket 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. F. F. III. rendű terhelte az ellene bűnsegédként elkövetett emberölés büntette miatt emelt vád alól felmentette.

A kétirányú fellebbezések alapján másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla a 3.Bf.253/2014/10. számú, 2014. október 2. napján kelt végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét mindhárom terhelt tekintetében hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította. Az ítéltábla álláspontja szerint az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy a Fővárosi Főügyészség a 2013. február 27. napján kelt NF.3208/2013/1-I. számú vádiratában már jelezte: P. T. I. rendű terhelt és társai ellen egy másik emberölési ügyben nyomozás van folyamatban, melyben később – az elsőfokú bíróság ítéletének meghozatalát követően – 2014. szeptember 2. napján vádemelés benyújtására is sor került és az eljárás a Fővárosi Törvényszék előtt 5.B.1424/2014. számon folyik. Az ítéltábla hivatkozott a 3/2013. számú Büntető jogegységi határozat II/6. pontjában foglaltakra, miszerint a több ember sérelmére elkövetett emberölés törvényi egység. Az ítéltábla ennek alapján megállapította, hogy a két ügyben elkövetett cselekményekre figyelemmel, a több emberen elkövetett emberölés büntetnének a megállapítására van lehetőség. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság eljárási szabályt sértett, amikor nem biztosított lehetőséget a két ügy egyesítésére, továbbá indokolási kötelezettségét is megsértette a törvényi egységgel kapcsolatban, ezért az ügy felülbírálatra alkalmatlan.

A másodfokú ítélet ellen a legfőbb ügyész a Be. 431. §-a alapján, a törvényesség érdekében jogorvoslatot jelentett be.

A Kúria a Bt.II.1592/2014/12. számú, 2014. december 4. napján kihirdetett végzésével az emberölés büntette miatt P. T. és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság 3.Bf.253/2014/10. számú végzése ellen a legfőbb ügyész által a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslatot elutasította.

A Kúria végzésének indokolásában kifejtette, hogy a rendkívüli jogorvoslat tartalmi vizsgálata előtt, elsődlegesen a formai feltételek vizsgálata szükséges. E rendkívüli jogorvoslat kizárólag jogerős és más jogorvoslattal nem támadható bírósági határozat ellen vehető igénybe. A törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat tehát a bíróság nem minden határozatával szemben vehető igénybe, hanem csak a jogerőre képes és ténylegesen jogerőre emelkedett határozattal szemben (amennyiben az egyéb jogorvoslattal nem támadható). A Kúria ezzel kapcsolatban arra az álláspontra jutott, hogy amennyiben a Be. szerint az adott

határozat ellen van helye rendes jogorvoslatnak, akkor az egyúttal alaki jogerőre is képes határozat. Ha nincs helye rendes jogorvoslatnak, akkor az jogerőre nem emelkedhet.

A másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatát hatályon kívül helyező és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasító határozata nem jogerőképessé teszi, hanem emelkedhet jogerőre. A törvény azonban a Be. 431.§-a szerinti jogorvoslatot nem minden bírósági határozat, hanem csak a jogerős bírósági határozat ellen teszi lehetővé. Kétségtelenül azért, mert amely határozat ellen rendes jogorvoslatnak nincs helye, az ellen rendkívüli jogorvoslat sem vehető igénybe. A legfőbb ügyész nem jogerős határozat ellen kezdeményezte a jogorvoslatot, ezért a jogorvoslati indítvány érveinek érdemi megvizsgálására nem kerülhetett sor.

3) A Legfőbb Ügyészség jogegységi indítványában kifejtette, hogy a Bt.III.286/2009/11. számú határozatot tartja helytállóknak.

Álláspontja szerint e rendkívüli jogorvoslat igénybevételével összefüggésben egységes a joggyakorlat abban, hogy az előfeltételek között említett „jogerős” kitétel megállapításához nem szükséges az anyagi, hanem elégséges az alaki jogerő is. Így számos kizárólag alaki jogerővel rendelkező bírósági határozat (előzetes letartóztatás megszűnésének megállapítása, védő kizárásának elutasítása, feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezés utólagos módosítása, összbüntetésbe foglalási eljárás megszüntetése, külföldi ítélet érvényének elismerése, szabadságvesztés végrehajtásának átvétele, európai elfogatóparancs végrehajthatósága, perújítást elutasító határozat helybenhagyása tárgyában hozott végzések) ellen jelentettek be jogorvoslatot a törvényesség érdekében, s azokat a legfőbb bírói fórum elbírálta.

II.

Az eldöntendő elvi kérdés az, hogy az elsőfokú bíróság határozatát hatályon kívül helyező és új eljárásra utasító másodfokú határozat ellen a Be. 431.§ -a alapján a legfőbb ügyész a törvényesség érdekében jogorvoslat benyújtására jogosult-e, és ha igen akkor milyen jogszabályi alapon.

Kétségtelen, hogy a jogegységi indítványban megjelölt jogkérdést a Kúria eljáró tanácsai eltérően értelmezték, ezért az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a Bszi. 32. § (1) bekezdése a) pontjának második fordulata szerinti okból jogegységi határozat meghozatala szükséges.

A Kúria ezért a jogegységi indítvány érdemi elbírálása végett a Bszi. 38. §-a szerint ülést tartott, amelyen a legfőbb ügyész képviselője a jogegységi indítványt fenntartva az abban foglaltakkal egyező tartalommal szólalt fel.

III.

Az indítvány előterjesztőjének az elbírálandó elvi kérdés eldöntésére tett javaslata az alábbiak szerint alapos:

1) A Be. 431. §-a szerint „A legfőbb ügyész a bíróság törvénysértő és jogerős határozata ellen a Kúriánál a törvényesség érdekében jogorvoslatot jelenthet be feltéve, hogy a jogerős határozat más jogorvoslattal nem támadható meg”.

A jogorvoslati indítványt a Kúriánál kizárólag a legfőbb ügyész jogosult bejelenteni, aki diszkrecionális jogkörében dönt annak benyújtásáról. E szabályozással a jogintézmény eszközt biztosít a legfőbb ügyész számára annak érdekében, hogy közreműködjék az egységes joggyakorlat kialakításában.

A törvényességi jogorvoslat bejelenthető, bármely jogerős, más jogorvoslattal nem támadható törvénysértő határozat ellen. Tárgya lehet ezért anyagi jogerőhatás kiváltásra alkalmatlan bírósági határozat is. Nincs helye, azonban a különleges eljárások keretében orvosolható törvénysértések esetében.

Megállapítható tehát, hogy a törvény mindössze két konjunktív feltételt fogalmaz meg, miszerint csak jogerős határozat ellen van helye e rendkívüli jogorvoslat igénybevételének, és kizárólag akkor, ha a határozat rendes jogorvoslattal nem támadható meg. Kizáró rendelkezést mindössze a Be. 433. §-a tartalmaz, amely szerint nincs helye törvényesség érdekében jogorvoslat bejelentésének, ha a határozatot a Kúria hozta.

2) A más jogorvoslattal nem támadható jogerős határozatok esetleges törvénysértésének az orvoslása a magyar eljárásjogban nem újkeletű jogintézmény.

A büntetőeljárásról szóló törvény XVIII. Fejezetében tárgyalt Jogorvoslat a törvényesség érdekében jogtörténeti elődjeként a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. tc. (Bp.) XX. Fejezete IV. címében a perorvoslatok körébe felvett „Perorvoslat a jogegység érdekében” intézményét kell megemlíteni, ugyanis a 441. § alapján a „koronaügyész bármely büntetőbíróságnak jogerős határozata, vagy egyéb intézkedése ellen, mely a törvényt megsértette, a jogegység érdekében közvetlenül a kir. Curiánál perorvoslattal élhet”. E jogintézmény tovább élt az 1949. évi XI. törvény 82. §-a szerinti „törvényességi perorvoslat” néven, majd az 1951. évi III. törvény 225. §-ban írt „törvényesség érdekében használt perorvoslat” megnevezéssel, míg végül a III. Bpn. 20. §-a úgy rendelkezett, hogy ahol a Bp. a törvényesség érdekében bejelentett perorvoslatról tesz említést, azon törvényességi óvást kell érteni. A büntetőeljárásról szóló 1962. évi 8. tvr. XII. Fejezete – azon belül a 280-282. §-a – majd az ezt felváltó 1973. évi I. tv. XII. Fejezetének 284-291. §-a „törvényességi óvás” elnevezéssel a Legfelsőbb Bíróság elnöke, vagy a legfőbb ügyész számára biztosította annak a lehetőségét, hogy a bíróság jogerős határozata, vagy határozatának meghatározott része ellen törvényességi óvást emeljen, ha az törvénysértő, vagy megalapozatlan. Az Alkotmánybíróság 1992. december 31-i hatállyal a 9/1992. (I. 30.) AB határozatában megsemmisítette a fenti, törvényességi óvás emelésére vonatkozó jogszabályokat.

Ezt követően került sor arra, hogy a korábbi törvényességi óvás jogintézménye helyett az 1992. évi LXIX. törvény 1993. január 1. napjától kezdődően meghatározott büntető anyagi és egyes eljárásjogi jogsértések orvoslására bevezette a „Felülvizsgálat” jogintézményét.

A törvényességi jogorvoslat benyújtásának lehetőségével kapcsolatosan a válasz - bár eltérő terjedelemben ugyan -, minden esetben igenlő volt.

3) A Kúria a Bt.II.1592/2014/12. számú határozatában a következőket fejtette ki: „A Kúria... azt állapította meg, hogy amennyiben a Be. szerint az adott határozat ellen van helye rendes jogorvoslatnak, akkor az egyúttal alaki jogerőre is képes határozat. Ha nincs helye rendes jogorvoslatnak, akkor az jogerőre nem emelkedhet.

A másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatát hatályon kívül helyező és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasító határozata nem jogerőképes határozat, nem emelkedhet jogerőre, nem jogerős határozat”.

4) A jogegységi tanács e jogi okfejtést nem tartotta megalapozottnak elsősorban azért, mert álláspontját nem a normatív joganyagból és annak dogmatikai elemzéséből vezette le, hanem döntően egy monográfiából többé-kevésbé önkényesen kiragadott részletekkel igyekezett álláspontját alátámasztani, következésképpen ez az egyoldalúság eredményezte a téves jogértelmezést is.

A jogegységi tanács az érdemi döntés jogi indokolása előtt a teljesség igénye nélkül - a tételes jogtörténeti anyag ismertetésén túl – az alábbi törvénytárgyarázatokat említi meg.

a) „A hatályon kívül helyező végzés ellen a gyakorlat szerint törvényességi óvásnak van helye, amelynek csak a helytelen hatályon kívül helyezés, vagy esetleg csupán az elsőfokú bíróságnak adott helytelen kötelező irányítás feloldása lehet a célja, de nem érdemi döntés, mert utóbbival a törvényességi tanács a fellebbezési bíróság hatáskörét vonná magához” (Dr. Móra M. A magyar büntető eljárásjog tankönyv 453.old.).

b) „A jogerő fogalmát egyébként tágran kell értelmezni. Amíg a perújításnak csak a bíróság jogerős határozatával befejezett ügyben van helye, addig a törvényességi óvás nemcsak az ügyet befejező, hanem olyan jogerős bírósági határozat ellen is emelhető, amelynek anyagi jogereje nincsen, csupán alakilag emelkedik jogerőre, vagyis amikor érvényesül a határozatnak az a tulajdonsága, hogy rendes perorvoslattal nem támadható meg és nem változtatható meg. A másodfokú bíróság által hozott hatályon kívül helyező végzésnek pedig nem csak az alaki jogerő a jellemzője, hanem az is, hogy a másodfokú bíróság az ügyet a maga részéről végleg lezárta, még akkor is, ha ez a jogerő nem az ügy érdemében következett be” (A büntető eljárás magyarázata 1982. 903. oldal).

c) Ezzel kapcsolatos az alábbi jogi álláspont is: „A másodfokú határozatokkal kapcsolatban első sorban az a megvizsgálandó kérdés, hogy ha a szóban forgó határozatot hozták volna, akkor lett volna e helye rendes perorvoslatnak? Igenlő esetben a másodfokú határozat is jogerőre képes (pl. másodfokú ítélet). Ha kizárólag a másodfokú vagy általában a perorvoslati eljárásban előforduló határozatfajtáról van szó, akkor viszont az eldöntendő kérdés, hogy az adott perorvoslati határozat meghozatalával a bíróság a maga részéről elintézte e az ügyet? A kérdés igenlően válaszolható meg pl. az un. hatályon kívül helyező (kasszációs) végzések esetében” (Fenyvesi-Herke-Tremmel Új magyar büntető eljárás 507. old.).

d) A Be. 431.§-hoz fűzött kommentár szerint „a jogorvoslat a bíróság jogerős határozata ellen terjeszthető elő. Ebbe nem csak az ügydöntő határozatok tartoznak, hanem minden olyan bírósági határozat – végzés -, amelyek jogerőhatással bírnak” továbbá „Nem zárja ki a 431.§ a törvényességi jogorvoslatot az első fokú, a másodfokú és az ítéletábla előtt folyó harmadfokú eljárás során hozott nem ügydöntő végzés ellen, tekintet nélkül arra, hogy az megtámadható-e fellebbezéssel” (Büntetőeljárás törvény magyarázata 1684. oldal.).

Ezzel összefüggően helytálló, és a jogegységi tanács is egyetért a legfőbb ügyész azon álláspontjával, hogy a fentebb idézett mondat második fele, és a bekezdés zárómondata, miszerint azok a deklaratív, illetve kötéserővel sem rendelkező határozatok amelyek még alaki jogerő kiváltására sem alkalmasak, e rendkívüli jogorvoslattal megtámadhatók, téves kiterjesztő értelmezést adott a Be. 431.§-ának.

5) A kérdés tehát az, hogy a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatát hatályon kívül helyező és új eljárás lefolytatását elrendelő határozata jogerős határozatnak tekinthető-e vagy sem.

A kérdés megválaszolásakor feltétlenül foglalkozni kell az anyagi és az alaki jogerő értelmezésével.

Az anyagi jogerő a határozat megváltoztathatatlanságát, míg az alaki jogerő a megtámadhatatlanságát jelenti.

Az anyagi jogerő az ügy tárgyának végleges, minősített kötőerővel történő lezárását jelenti, vagyis ítélt dolgot (res iudicatum) eredményez. Az alaki jogerő ezzel szemben egyszerű kötőerőt jelent, amely kizárólag a határozat rendes jogorvoslattal történő megtámadhatóságát zárja ki (ne bis in idem).

Az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésével anyagi jogerővel rendelkezik, amely természetesen az alaki jogerőt, a megtámadhatatlanságot is jelenti, következésképpen végleges döntést jelent a bűnösség kérdéséről a büntetőjogi következményekről, szankciókról vagy éppen ezek hiányáról. Az anyagi jogerő egyben azt is jelenti, hogy a büntetőjogi főkérdés eldöntését követően a határozat végrehajthatóvá válik.

Más megítélés alá esnek a bíróság nem ügydöntő határozatai, ugyanis azok kizárólag alaki jogerővel rendelkeznek és vagy megtámadhatóak fellebbezéssel - és csak ezt követően áll be az alaki jogerő és válik végrehajthatóvá -, vagy rendes jogorvoslattal egyáltalán nem támadhatóak meg, következésképpen az alaki jogerő nyomában a határozat meghozatalával bekövetkezik, és végrehajthatóvá válik. E körbe tartozik a másodfokú bíróság hatályon kívül helyező és új eljárás lefolytatását elrendelő határozata.

A jogegységi tanács a Bt.II.1592/2014/12. számú határozatának azon jogi okfejtését miszerint „Ha nincs helye rendes jogorvoslatnak, akkor az jogerőre nem emelkedhet”, nem találta megalapozottnak.

A Kúria ezzel kapcsolatos álláspontja az, hogy mind az első, mind a másodfokú bíróság határozatának jogereje bekövetkezhet azáltal, hogy a) az arra jogosultak a rendes jogorvoslati lehetőségüket kihasználták, vagy b) nem éltek vele, illetve c) nem is élhettek, mert a törvény kizárta a határozat elleni fellebbezés lehetőségét.

A Be. 588. § (3) bekezdés a) pontja szerint a másodfokú bíróság ítélete azon a napon emelkedik jogerőre amelynél meghozták, feltéve, hogy ellene a törvény a fellebbezést kizárja. E törvényi megfogalmazásból pedig egyértelműen következik, hogy a határozatok végrehajthatósága szorosan kötődik a jogerőhatáshoz. A Be. 589. § a végzések végrehajthatóságával kapcsolatosan mindössze a Be. 347. § (3) bekezdésére utal, vagyis a halasztó hatály kizárásáról, amennyiben a törvény eltérően nem rendelkezik.

A másodfokú bíróságnak a felülvizsgálat során hozott határozata ellen - a Be.386. §-ban írtak kivételével - rendes jogorvoslatnak már nincs helye, következésképpen a hatályon kívül helyező és új eljárás lefolytatására utasító végzése ellen sincs helye fellebbezésnek, ugyanakkor az perjogilag végrehajtandó, vagyis az utasított bíróság köteles a megismételt eljárás lefolytatására és annak eredményeként határozat meghozatalára. A kizárólag a fellebbezési eljárásban előforduló hatályon kívül helyező végzés alaki jogerőhatása biztosítja a határozat végrehajthatóságát.

Ez okból nem helytálló a fellebbezési - rendes perorvoslati - lehetőség hiányát az alaki jogerő tételes kimondásával összekötni, ugyanis a törvény több esetben, másodfokú határozat, vagy a Kúria által hozott határozat esetében kizárja a rendes jogorvoslat lehetőségét, azonban sem a másodfokú, sem a kúriai határozat első, másodfokú vagy harmadfokú határozatának jogereje nem kérdőjelezhető meg.

A Be. 431. §-a kizárólag jogerős és más jogorvoslattal nem támadható határozattal szemben teszi lehetővé a törvényesség érdekében jogorvoslat benyújtását, következésképpen amennyiben a hatályon kívül helyező és új elsőfokú eljárást elrendelő határozat törvénysértését észleli a legfőbb ügyész, érvényesítheti rendkívüli jogorvoslati jogát.

Ezzel kapcsolatos jogi álláspontját a Legfelsőbb Bíróság a BH.2010.146. számú eseti döntésében a joggyakorlat számára útmutatásul közzé is tette, amelyet a Kúria jelen jogegységi határozatával követendőnek tart.

A Kúria a Bt.II.1592/2014/12. számú határozatát ezen eseti döntés ismeretében hozta meg, azonban azt kizárólag az alapügyben elkövetett eljárási szabálysértés szempontjából tette vizsgálat tárgyává és nem a rendkívüli jogorvoslat befogadásának eljárásjogi feltételeit vizsgálta, amelynek következtében válasz sem született a tekintetben, hogy a közzétett eseti döntést a Be. 431. § szempontjából miért nem tartotta követendő jogi megoldásnak, ugyanis a hatályon kívül helyező végzés jogerejével kapcsolatosan kifejtett érvei alapvetően ellentétben álltak a Bt.III.286/2009/11. számú határozat döntésével. Ezt a hiányt pótolta a Kúria jogegységi tanácsa, kimondva, hogy a másodfokú bíróság hatályon kívül helyező és új eljárás lefolytatására utasító végzése alaki jogerővel bír, és ellene a legfőbb ügyész a törvényesség érdekében jogorvoslatot terjeszthet elő.

IV.

Ekként a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa az egységes ítélezési gyakorlat biztosítása érdekében a Bszi. 32. § (1) bekezdése a) pontjának második fordulata szerinti okból a jogegységi indítványnak helyt adott és a rendelkező rész szerint határozott.

A jogegységi tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2015. június 29.

Dr. Kónya István sk.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Varga Zoltán sk.
előadó bíró

Dr. Belegi József sk.
bíró

Dr. Mészár Róza sk.
bíró

Dr. Csere Katalin sk.
bíró
a jogegységi tanács tagjai

3/2015. BJE számú jogegységi határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a Büntető Kollégium vezetője által indítványozott jogegységi eljárásban Budapesten, a 2015. év július hó 1. napján megtartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

1. Az életfogytig tartó szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátás kizárásának lehetősége az alkotmányos jogrend része, amelynek – törvényi előfeltételek megvalósulása esetén történő – bírósági alkalmazását nemzetközi szerződés nem tiltja. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés (TÉSZ) kiszabásának kialakult ítélkezési gyakorlatától eltérésre a hatályos jogszabályok, az EJEB esetjoga, alkotmánybírósági döntés és a Kúria Bfv.II.1812/2014/7. számú, 2015. június 11-én kihirdetett felülvizsgálati határozata nem adnak okot.

2. Nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv döntése folytán, törvényben kihirdetett nemzetközi szerződésnek megfelelő határozat meghozatala nem közvetlenül, az Emberi Jogok Európai Egyezménye (Egyezmény), mint ítélkezésre szolgáló anyagi vagy eljárási jogszabály alapján, hanem az emberi jogi szerv döntésének alapulvételével annak magyar jogrendszerbe beillesztésével, a büntetőeljárásról szóló törvény szerinti felülvizsgálati eljárás lefolytatásával, az egyezményesértéssel nem érintett hatályos jogszabályok alkalmazásával történik.

I n d o k o l á s

I.

A Kúria Büntető Kollégiumának vezetője a 2015. június 17-én kelt jogegységi indítványában az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, elvi kérdésben a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban Bszi.) 32. §-a (1) bekezdés a) pontjának második fordulatában meghatározott okból, a Bszi. 33. § (1) bekezdés a) pontjában megállapított jogkörében a 2013. évi CCXL. törvény 46/A. § alkalmazásának tárgyában jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta, annak kimondása végett, hogy:

1. Nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv által megállapított egyezményesértés nem az azt feltáró határozat magyar bíróság általi közvetlen alkalmazásával, hanem az emberi jogi szerv döntésének a magyar jogrendbe beillesztésével, a Be. szerinti felülvizsgálati eljárás során hozott kúriai határozat alapján vagy a Kúria határozatának következtében megismételt eljárás eredményeképpen küszöbölhető ki.

2. Az 1978. évi IV. törvény 47/A. §-a, valamint a 2012. évi C. törvény 42-44. §-ai alapján az életfogytig tartó szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátást kizáró rendelkezést (a továbbiakban: TÉSZ) tartalmazó ítélkezési gyakorlat megváltoztatására – a hatályos jogi szabályozásra, az EJEB esetjogára és az Alkotmánybíróság 2015. január 20-án hozott 3013/2015. (I. 27.) AB számú végzésére figyelemmel – tényleges ok nem állapítható meg.

Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria Bfv.II.1812/2014/18. számú, 2015. június hó 11-én kihirdetett felülvizsgálati határozata megosztja az ítélkezési gyakorlatot, mivel a tényleges

életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt Magyar László III. rendű terhelt ügyében mellőzte a jogerős ítélet feltételes szabadságra bocsátásból kizárást kimondó rendelkezését, és kimondta, hogy a terhelt legkorábban negyven év kitöltése után bocsátható feltételes szabadságra.

Magyar László III. rendű terheltet a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság a 8.B.184/2006/385. számú és a Debreceni Ítéltábla a 2009. december 16. napján jogerős Bf.II.292/2009/56. számú ítéletével társtettesként, nyereségvágyból és több emberen elkövetett emberölés büntette, 21 rendbeli rablás büntette és más bűncselekmények elkövetése miatt – halmazati büntetésül – mint többszörös visszaesőt életfogytig tartó fegyházbüntetésre és 10 évi közügyektől eltiltásra ítélete azzal, hogy a terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható.

A terhelt és védője felülvizsgálati indítványt nyújtott be, részben arra hivatkozással, hogy a kiszabott büntetés „indokolatlanul és törvénysértően súlyos és aránytalan”.

A Legfelsőbb Bíróság a 2010. szeptember 28. napján kelt Bfv.I.334/2010/10. számú határozatával a megtámadott határozatokat hatályában fenntartotta, amelyben az életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazásával összefüggésben rámutatott, hogy „a büntetés mértéke megfelel a bűncselekmények minősítésének, és a büntetőjog más szabályaiba sem ütközik”.

A terhelt 2010. december 9-én a Magyar Köztársaság ellen kérelmet nyújtott be a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságához (a továbbiakban: EJEB) az Emberi Jogok Európai Egyezménye(a továbbiakban: Egyezmény) 3. Cikkének megsértése, a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége nélküli életfogytig tartó büntetés kiszabása miatt.

Az EJEB a Magyar László kontra Magyarország ügyben 2014. május 20-án meghozott és 2014. október 13-án véglegessé vált ítéletében megállapította, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége nélküli életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélet megsértette az Egyezmény 3. Cikkének azon rendelkezését miszerint „senkit nem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni”. Márpedig az elnöki kegyelmezés jogintézménye nem teszi lehetővé annak megismerését, hogy mikor és milyen feltételek mellett kerülhet az elítélt feltételes szabadságra.

Az EJEB rendelkezéseit is figyelembe véve a 2014. évi LXXII. törvény 93-162. §-ai módosították a 2013. évi CCXL. törvényt (továbbiakban Bv.tv.) és a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés esetére 2015. január 1. napjával bevezette a kötelező kegyelmi eljárás jogintézményét.

A Bv.tv. 436. §-nak (1) bekezdése szerint az 1978. évi IV. törvény alkalmazásával kiszabott büntetések és intézkedések végrehajtása során – egyes, a Bv.tv.-ben meghatározott, de jelen ügyre nem vonatkozatható kivételtől eltekintve – a Bv.tv. rendelkezései az irányadóak, következésképpen azt a módosítás hatályba lépése előtt kiszabott büntetések esetén is alkalmazni kell.

Az indítvány hivatkozott arra, hogy az Alkotmánybíróság a 2015. január 20-án kelt 3013/2015. (I.27.) AB számú végzésével az 1978. évi IV. törvény 47/A. § (1) bekezdés II. fordulója, (3) bekezdése és a 2012. évi C. törvény 42. § második fordulója, a 44. § (1) bekezdése nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszüntette, és a végzés 14. pontjában kifejtette, hogy „Az indítvány benyújtását követően az Országgyűlés törvényt alkotott a büntetések és intézkedések, egyes

kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról. A 2014. évi LXXII. törvény 93-162. §-ai módosították a Bv.tv.-t”.

A 15. pont egyértelműen rögzítette, hogy „Ezzel lényegesen módosult az indítvány benyújtásakor fennállt az a jogi helyzet, amely az indítványra okot adott”.

Az Alkotmánybíróság a 17. pontban kifejtette, hogy az indítvány oka fogyottá vált, ugyanis az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn.

Az indítványozó szerint jelenleg nincs olyan EJEB döntés vagy különösen alkotmánybírósági határozat, amely a hazai jogrend részét képező törvényi rendelkezés, a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés alkalmazását akadályozná vagy kizárná.

A hatályos büntető jogszabályok [1978. évi IV. törvény; módosította a 2013. évi CCCXL. törvény] alkalmazását kizáró EJEB határozat vagy alkotmánybírósági döntés hiányában – sőt a 2015. január 20-i alkotmánybírósági határozattal szemben – a Bfv.II.1812/2014/18. számú felülvizsgálati határozat szembe helyezkedett a hatályos büntető anyagi joggal és alaki szabályt is sértett, amikor az anyagi jogerőt felbontva mellőzte a feltételes szabadságra bocsátásból kizárást kimondó rendelkezést és megállapította, hogy a terhelt határozott időtartam (negyven év) kiállása után bocsátható feltételes szabadságra.

A felülvizsgálatra vonatkozó szabályoknak (Be. XVIII. Fejezet) a szóban levő határozat azért nem felel meg, mert az Emberi Jogok Európai Bírósága jóllehet megállapította az Egyezmény 3. Cikkének megsértését, de a jogsértés okozójának nem a jogerős határozatot hozó bíróságot, hanem a Magyar Államot tekintette. Az EJEB által hiányolt felülvizsgálati eljárás bevezetésére ugyanis csak a jogalkotás lehet képes. Az EJEB határozatának 51. pontja megállapítja, hogy „a bíróságnak nem feladata, hogy előírja azon formát (végrehajtó vagy bírói), amiben a felülvizsgálatnak meg kell valósulnia. Ugyanezen ok miatt annak meghatározása sem a Bíróság feladata, hogy mikor kerüljön sor az ilyen felülvizsgálatra”. Az 52. pont szerint „ezen megállapításból következően, ha a hazai jog nem biztosítja egy ilyen felülvizsgálat lehetőségét, akkor a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés nem tesz eleget az Egyezmény 3. Cikke által támasztott követelményeknek”.

Az EJEB tehát nem a jogerős ítéleti büntetést tekintette egyezményesértőnek, hanem a feltételes szabadlábra helyezés megfontolására lehetőséget nyújtó és elítélt által megismerhető szabályozás előírásának a hiányát. Ekként az EJEB határozatának a címzettje nem a jogalkalmazó bíróság, hanem a Magyar Állam jogalkotása.

Az EJEB határozatában foglaltaknak a magyar jogalkotás a 2013. évi CCXL. törvényt módosító 2014. évi LXXII. törvény rendelkezéseinek megalkotásával kívánt eleget tenni, amelyet a törvényhez fűzött általános indokolás a következőkben állapított meg: „A törvény ezen rendelkezései rögzítik, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt személyek esetében különleges, nem kérelemre induló kegyelmi eljárást kell lefolytatni. Ezzel biztosítja a magyar jogrendszer az Emberi Jogok Európai Bírósága 2014. május 20-án hozott, a Magyar kontra Magyarország ügyben hozott ítéletében (a továbbiakban: ítélet) kifejtett azon követelményt, hogy a TÉSZ esetében legyen olyan eljárás, amelynek révén – ha a szabadságvesztésből már megfelelő hosszúságú idő eltelt – vizsgálható, hogy a büntetés büntetőpolitikai indokai továbbra is fennállnak-e”.

Az EJEB határozatban felhozott hiányosságot a magyar jogalkotás – indokolásából megállapíthatóan – megszüntette, azzal szemben az Alkotmánybíróság aggályt nem támasztott és a megszüntető határozattal szabad utat biztosított annak a jogalkalmazói gyakorlatnak, amely közel másfél évtized alatt több mint harminc jogerősen befejezett ügyben értelmezte a törvényt és formálta az ítélkezést.

Az EJEB a 2015. január 1-jétől hatályos egyezményesértést megszüntetni szándékozó jogalkotási eredményt nem vizsgálta és nem is volt abban a helyzetben, hogy azt megítélje. A Bv.tv. beállott, immár hatályos módosítása a 436. § (2) bekezdése alapján Magyar László ügyében is alkalmazandó és értelemszerűen – a törvényben megkívánt idő elteltével – hatályosulni fog.

Az EJEB határozatának szükségszerű következményeként benyújtott felülvizsgálati indítvány elbírálásakor ez az utóbbi hatályos törvényi rendelkezés a felülvizsgálatot lefolytató tanácsot is kötelezte. Így nem volt ok „az egyezményesértés” rendkívüli perorvoslatban történő kiküszöbölésére, mert azt a jogalkotás elvégezte és a megváltozott jogi szabályozás betartását EJEB határozat vagy alkotmánybírói döntés nem gátolta meg.

Nem a felülvizsgálatot lefolytató bíróság feladata a jogalkotás által elvégzett egyezményesértés kiküszöbölését célzó törvény olyan normakontrolljának elvégzése, amelyet csak a hiányosságot megállapítani jogosult Emberi Jogok Európai Bírósága tehet meg.

Az indítványozó álláspontja szerint a felülvizsgálatot elvégző tanács eljárása során nem tartotta be a Be. 423. §-ának (3) bekezdésében írt korlátokat, amikor a köztársasági elnök kegyelmezési jogkörét és az Alaptörvényben megszabott miniszteri ellenjegyzés intézményét vizsgálódásának körébe vonta és kritika tárgyává tette.

Az indítványozó utalt arra, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt terhelt feltételes szabadságra bocsátásból kizárását a magyar jogrend tartalmazza, alkalmazhatóságáról az Alaptörvény [IV. cikk (2) bekezdés] rendelkezik.

Az 1978. évi IV. törvény 47/A. § (1) bekezdése, illetve a 2012. évi C. törvény (Btk.) 38. § (1) bekezdése és a 44. § (1) bekezdése alapján az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből történő kizárásnak kiforrott ítélkezési gyakorlata van, amely a Kúria Bfv.II.1812/2014/7. számú alábbi határozata folytán veszélybe került.

A Kúria felülvizsgálati ügyben hozott határozata a TÉSZ alkalmazásával kapcsolatban kialakult és zökkenőmentes – több mint harminc jogerősen befejezett ügyben nyomon követhető – ítélkezési gyakorlatot megbontja.

II.

A Legfőbb Ügyész a BF.1078/2015. számú írásbeli nyilatkozatában egyetértett azzal, hogy a Kúria az ítélkezési gyakorlat egységének biztosítása érdekében jogegységi határozatot hozzon.

Egyetértett azzal, hogy egy jogszabálynak az Egyezménybe ütközését a hazai bíróságok, így a Kúria sem állapíthatja meg. A magyar jogalkalmazó erre hivatkozva nem mellőzheti a törvényesen meghozott és hatályba lépett hazai jogszabály alkalmazását. Az egyezményesértés megállapítása az EJEB hatáskörébe tartozik.

Egyetértett azzal is, hogy az EJEK ítéletében kifejtetteknek megfelelő ténylegesen életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására, az eddigi gyakorlatnak megfelelően a jövőben is lehetőség van.

Mindemellett kifejtette a következőket:

Az EJEK hangsúlyozta, hogy az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény 3. cikkét sérti, ha az elítéltet megfosztják a börtönből való valamikori szabadulás minden reményétől. Nem merülhet fel azonban az Egyezmény megsértése, ha a hazai jog biztosítja a szabadságra helyezés lehetőségének a megvizsgálását, de a szabadságra helyezés megtagadására kerül sor azon az alapon, hogy az elítélt továbbra is veszélyt jelent a társadalomra. Amennyiben a nemzeti jog biztosítja az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés olyan felülvizsgálatát, ami lehetővé teszi a büntetés megváltoztatását, mérsékelését, megszüntetését, vagy a fogvatartott feltételes szabadságra bocsátását, akkor ez elegendő ahhoz, hogy kielégítse a 3. cikket.

Az EJEK kifejtette, hogy meghaladja a feladatkörét annak előírása, hogy a felülvizsgálatnak milyen formában kell megvalósulnia illetve, hogy arra mikor kerüljön sor. Az EJEK nem önmagában a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását tekintette egyezményesértőnek, hanem azt a helyzetet, hogy ennek megváltoztatására akkor sem kerülhet sor, ha a büntetés már elérte a célját, és a szabadságvesztés fenntartása törvényes büntetéstanai indokok alapján már nem igazolható.

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést töltő elítéltnak már a büntetés megkezdésekor joga van tudni, hogy milyen feltételek mellett és mit kell tennie ahhoz, hogy szabadságra helyezése megfontolásra kerüljön.

Mindezekből az következik, hogy önmagában az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása nem sérti az Egyezményt, ha ennek mérséklésére megvan a lehetőség. Az EJEK nem írta elő a felülvizsgálat formáját és idejét. Ennek megfelelően nem következik az ítéletéből az, hogy a szabadságra helyezésre kizárólag feltételes szabadságra bocsátás formájában kerülhet sor.

Azért kerültek a Bv.tv.-be a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték esetében kötelező kegyelmi eljárás lefolytatására vonatkozó szabályok, hogy a hazai szabályozás megfeleljen az EJEK ítéletében kifejtetteknek.

A Legfőbb Ügyész indítványozta, hogy az átiratában foglaltaknak megfelelő tartalommal hozzon jogegységi határozatot a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa.

III.

A Kúria az ügyben - a Be. 439. § (1) bekezdése szerint - a Bszi. 37. § (1) bekezdése alapján ülést tartott; melyen az indítványozó a jogegységi indítványt, a legfőbb ügyész képviselője pedig az írásbeli nyilatkozatban foglaltakat fenntartotta és azzal egyező tartalommal szólalt fel.

IV.

A jogegységi indítvány - a következők szerint - alapos.

1. Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése szerint a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz [ezzel egyezően rendelkezik a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 24. § (1) bekezdése c) pontja].

Jogegységi igény érvényesítése valamely elvi kérdésben követendő jogi álláspont kialakítását célozza.

A Bsz. meghatározza, hogy mi lehet jogegységi igény tárgya [32. § (1) bek.], ki jogosult azt érvényesíteni [33. § (1) bek.] és rendelkezik a jogegységi tanács összetételéről, döntési jogköréről, határozathozataláról [34-35. §, 39-40. §].

2. A Bsz. 33. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi eljárást kell lefolytatni, ha azt a Kúria elnöke, vagy kollégiumvezetője, illetve helyetteseik, valamint az ítélőtábla elnöke indítványozza.

A Bsz. értelmében a jogegységi eljárást mindenképp le kell folytatni, ha jogosult indítványozza és indítványában – a Bsz. alapján jogegységi igény tárgyát képező - eldöntendő elvi kérdés van.

Jogosult indítványa esetén akkor is helye van jogegységi eljárásnak, ha utóbb az indítványát visszavonta, viszont fennállnak a Bsz. 32. § (1) bekezdés szerinti okok [Bsz. 39. § (2) bek.].

Következésképpen – a Bsz. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerinti esetben - törvény erejénél fogva a jogegységi tanács döntési jogkörébe tartozik, hogy az indítványban foglaltak alapján mi képezi eldöntendő elvi kérdés (jogegységi igény) tárgyát, illetve ehhez képest mi tartozik érdemi elbírálás alá.

A törvényi szabályozásból kitűnően jogosulti indítvány esetében nem maradhat érdemi válasz nélkül a Bsz. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi igény tárgyát képező elvi kérdés, viszont a jogegységi tanács dönt abban, hogy az indítványban foglaltak alapján a Bsz. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerinti törvényi feltételek fennállnak-e.

A Bsz. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerinti esetben a jogegységi igényről a jogegységi tanács érdemben akkor dönthet, ha azt maga is szükségesnek tartja, viszont ez esetben a jogegységi tanácsnak nem csak joga dönteni, hanem – törvény erejénél fogva – kötelessége is.

3. A Bsz. 32. § (1) bekezdés a) pontja alapján jogegységi eljárásnak van helye, ha a joggyakorlat továbbfejlesztése vagy az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben jogegységi határozat meghozatala, korábban meghozott jogegységi határozat megváltoztatása vagy hatályon kívül helyezése szükséges.

A Bsz. 34. § (1) bekezdés zárómondata szerint a jogegységi tanács az elnökből és további 4 tagból áll; a (4) bekezdése szerint pedig a jogegységi tanács a Kúria teljes kollégiuma, ha a jogegységi eljárás célja korábban meghozott jogegységi határozat megváltoztatása vagy hatályon kívül helyezése vagy a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében szükséges elvi kérdés eldöntése.

A Bszi. rendelkezéseinek összevetéséből kitűnően lényeges tartalmi különbség van a joggyakorlat továbbfejlesztését és az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítását célzó jogegységi igény között.

A joggyakorlat továbbfejlesztése azt jelenti, hogy a kialakult joggyakorlatot - a meglévőhöz képest - más irányba indokolt elmozdítani. Ez nem feltétlenül a korábbi joggyakorlat felszámolása, viszont kétségtelen, hogy valamilyen mértékben szembehelyezkedés a korábbival, mégpedig felülről, a jogegységi határozat által kezdődő reformálással.

Másrészt a joggyakorlat az ítélkezési gyakorlatnál horizontálisan szélesebb terjedelmű fogalom, nyilvánvaló, hogy az elmozdulás (elmozdítás) eleve kihatással van az ítélkezésen kívüli jogalkalmazásra is, illetve értelemszerűen ilyen igénnyel lép fel.

Az általánosan követett gyakorlattól továbblépés és annak a jogalkalmazást befolyásoló hatása egyaránt indokolja, hogy ilyenkor a Kúria teljes kollégiuma alkosson jogegységi tanácsot.

Az ítélkezési gyakorlat egységének biztosítása viszont azt jelenti, hogy a meglévő, kiforrott gyakorlatot közrehatás érte, ami azt elmozdítaná, ennek azonban nincs indoka, vagy azért mert ilyen szándék valójában nem volt, vagy pedig azért mert az ilyen igény nem alapos. Ez esetben a jogegységi tanács - amennyiben nincs szükség korábbi jogegységi határozat megváltoztatására, vagy hatályon kívül helyezésére - öttagú.

Az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében hozott jogegységi határozat valójában annak megerősítése, hogy a bírósági jogalkalmazás – az ítélkezés valamely területén – kiegyensúlyozott, a bíróságok által általánosan követett, ezért nincs ok a változtatásra.

Jelen esetben erről van szó.

4. Az indítvány alapján a jogegységi eljárás lefolytatásának minden törvényi feltétele adott.

Az indítványt a Kúria kollégiumvezetője terjesztette elő.

Az indítványban meghatározott elvi kérdés az, hogy életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásakor a perbíró ítéletében továbbra is kizárhatja-e a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét.

A büntetőtörvény ennek lehetőségét 1999. március 1-je óta biztosítja, így az a hatályos Btk. alapján is alkalmazható.

Kérdéssé azért vált, mert a Kúria egyik felülvizsgálati tanácsa a hatályos jog e rendelkezését mellőzte.

Ez pedig felveti a jövőbeni alkalmazhatóság, azaz e büntetés kiszabhatóságának kérdését, ami kétirányú: egyaránt célozhatja a joggyakorlat továbbfejlesztését és az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítását.

A kérdés eldöntése jogegységi igény tárgyát képezi.

Ezzel összefüggő elvi kérdés, hogy az EJEB határozata közvetlenül képezhet-e jogalapot a nemzeti bíróság (így a Kúria) számára valamely büntetőjogi főkérdés eldöntéséhez, illetve ügydöntő rendelkezéshez, s ehhez képest hogyan teljesíthető a Be. 423. § (3) bekezdésében meghatározott követelmény.

5. Az eldöntendő kérdések kapcsán a jogegységi tanács előzetesen áttekintette az érintett jogintézményre vonatkozó jogi szabályozás alakulását, és indokoltak látta rögzíteni az EJEB döntésének lényegét.

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására Magyarországon 1999. március 1-je óta van törvényi lehetőség. Tartalmazza az Alaptörvény és a hatályos büntető törvénykönyv is.

Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés az, amikor az ítéldbíró ítéletében életfogytig tartó szabadságvesztést szab ki, s egyidejűleg kizárja a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét.

Az 1978. évi IV. törvény 1999. március 1-jén hatályba lépett 47/A. § (1) bekezdése szerint életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

A rendelkezés - hatálybalépésétől kezdve - változatlan szöveggel, jelenleg a Btk. 42. § alapján hatályos.

Az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdésének második mondata szerint tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.

Tény, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés bevezetése, illetve fenntartása együtt járt a feltételes szabadság lehetőségével. Ennek oka valójában az, hogy egyidejűleg a halálbüntetés is hatályban volt.

Ez magyarázza az 1961. évi V. tv. szabályozását is, amikor a halálbüntetés fenntartása mellett lemondott az életfogytig tartó szabadságvesztésről. Az 1971. évi 28. tvr. azonban azt - a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségével a halálbüntetés mellé - újból beiktatta.

E körülmények közepette társult az életfogytig tartó szabadságvesztéshez a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége, mint e büntetés általános eleme.

A halálbüntetés alkotmánybírósági megsemmisítése azonban e jogi környezetet lényegesen megváltoztatta, ám érintetlenül maradt az életfogytig tartó szabadságvesztés feltételes szabadságra bocsátás lehetőségével együtt járó szabályozása.

Az 1993. évi XVII. törvény 1993. május 15-étől hatályba lévő módosítása szerint a törvény erejénél fogva „nem bocsátható feltételes szabadságra az életfogytig tartó szabadságra ítélt, ha ismételen életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélik”.

Ezt követte az 1999. március 1-jén hatályba lépett módosítás, miáltal a perbíró törvényi lehetőséget kapott arra, hogy a bűnösség kimondásával és az életfogytig tartó

szabadságvesztés kiszabásával egyidejűleg az ítéletében kizárja a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét.

Ezt a lehetőséget a hatályos Btk. is tartalmazza, s akként szabályozza, hogy taxációt ad azokról a bűncselekményekről, amelyek miatt kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadság – bírói mérlegelés alapján – kizárható. Emellett megállapít két olyan további feltételt, amelyek megvalósulásakor a kizárás kötelező.

Mindez azt jelenti, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés szankciórendszeren belüli súlya (rangja) a határozott tartamú szabadságvesztéshez képest megkülönböztetett jelentőséggel bír.

Az EJEB által a 73593/10. számú kérelem folytán, Magyar László kontra Magyarország ügyben hozott ítéletének 3. rendelkezése megállapította, hogy az Egyezmény 3. cikkét megsértették.

E megállapítás indoka a következő:

„58. Ezért a Bíróság nincs meggyőződve arról, hogy az elnöki kegyelem önállóan (nem a feltételes szabadságra bocsátásra való jogosultsággal együtt) vett jogintézménye, és annak jelenlegi szabályozása lehetővé teszi a fogvatartott elítélt számára annak megtudását, hogy milyen feltételek mellett és mit kell tennie ahhoz, hogy szabadlábra helyezése megfontolásra kerülhessen. A Bíróság szerint a szabályozás még abban az esetben sem biztosítja a fogvatartott elítéltben bekövetkezett változás és a rehabilitáció irányába történt fejlődés megfelelő figyelembevételét, ha ezen változás és fejlődés jelentős (ld. a fenti 50. és 53. bekezdést). A Bíróság ezért nincs meggyőződve arról, hogy a kérelmező életfogytiglani szabadságvesztés büntetése jelenleg csökkenthetőnek tekinthető az Egyezmény 3. cikkének céljaira.

Ezért az Egyezmény 3. cikkét megsértették”.

Következésképpen az EJEB ebben az ügyben nem a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés elkövetéskor és elbíráláskor egyaránt hatályos Btk. 47/A. §-át (illetve a jelenleg hatályos Btk. 42. §-át) vizsgálta, és minősítette, hanem az életfogytig tartó szabadságvesztésre vonatkozó további szabályozást.

Kétségtelen az is, hogy az EJEB nem vizsgálta - értelemszerűen még nem is vizsgálhatta - a 2013. évi CCXL. törvény (Bv.tv.) - 2014. évi LXXII. törvény 109. §-ával, 2014. december 31-i hatállyal beiktatott s ekként 2015. január 1-jén hatályba lépett - 46/A-46/H. §-a szerinti rendelkezéseit (melyek a Bv.tv. 436. § (1) bekezdése értelmében a folyamatban lévő végrehajtás során is alkalmazandók).

Ehhez képest nyilvánvaló, hogy az EJEB nem vizsgálta a Btk. és a Bv.tv. ezen rendelkezéseinek együttes szabályozást sem.

Ebből pedig nem vonható arra következtetés, hogy a meglévő szabály önmagában véve egyezményesértőnek tekintendő.

6. Előrebocsátja a jogegységi tanács, hogy a jogegységi eljárás és a jogegységi határozat tárgyát nem a Kúria felülvizsgálati határozatának felülbírálata, hanem annak kapcsán a jogegységi indítványban megjelölt elvi kérdések képezik.

A jogegységi tanács álláspontja szerint jelen esetben az eldöntendő kérdések jogegységi igénye azért nem a joggyakorlat továbbfejlesztését, hanem az ítélkezési gyakorlat egységének biztosítását célozzák, mert a bírónak mindig a hatályos jogot kell alkalmaznia, a hatályos jog ellenében nem határozhat.

A hatályos jog ellenében pedig jogegységi határozat, jogegységi igény sem érvényesíthető.

Az Alaptörvény R) cikke szerint:

(1) Az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja.

(2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.

Az Alaptörvény 26. cikke szerint:

(1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélkezési tevékenységükben nem utasíthatók.

A bíró törvénynek alávetettsége a hatályos jogszabályok megtartását és másokkal megtartatását foglalja magában.

E követelménynek eleget tenni nem a hatályos jog bármilyen áron történő alkalmazásával, hanem a hatályos jog tiszteletével, és a hatályos joggal szembehelyezkedő jogalkalmazás tilalmának betartásával lehet.

7. Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményt kihirdető 1993. évi XXXI. törvény 3. §-ában foglaltak szerint megtörtént az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) illetékességének és joghatóságának elismerése [1993. évi XXXI. törvény, illetve 1998. évi XLII. törvény].

Az Egyezmény 46. Cikk 1. bekezdése szerint a szerződő felek vállalják, hogy magukra nézve kötelezőnek tekintik az EJEB végleges ítéletét minden ügyben, amelyben félként szerepelnek.

Az EJEB joghatóságának, illetve ítélete kötelező érvényének Magyarország általi elismerése ténylegesen azáltal valósul meg, hogy törvényben biztosított annak lehetősége, miszerint az EJEB által megállapított egyezményesértést feloldó, már nem magában rejtő – tehát az Egyezménynek megfelelő – határozat születhessen a korábban jogerősen lezárt eljárás esetében.

E törvényi lehetőséget korábban az 1973. évi I. törvény 276. § (5) bekezdés a) pontja, majd azt felváltva a Be. 406. § (1) bekezdés b) pontja tartalmazta, jelenleg pedig a Be. 416. § (1) bekezdés g) pontja rendezi.

A Be. 416. § (1) bekezdés g) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv megállapította, hogy az eljárás lefolytatása vagy a bíróság jogerős határozata megsértette a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely

rendelkezését feltéve, hogy a nemzetközi emberi jogi szerv joghatóságának Magyarország alávetette magát.

Magyarországnak az Egyezményben részes félként vállalt kötelezettsége teljesítését szolgálja továbbá, hogy a Be. 416. § (1) bekezdés g) pontja szerinti felülvizsgálati ok esetében a legfőbb ügyész hivatalból köteles felülvizsgálati indítványt benyújtani.

A Be. 423. § (3) bekezdése alapján a 416. § (1) bekezdés g) pontjában meghatározott esetben a felülvizsgálati indítványt a törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, illetve a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével kell elbírálni.

E rendelkezés célja az, hogy a Be. 416. § (1) bekezdés g) pontja esetében a felülvizsgálat – Be. 423. § (2) bekezdése szerinti – fő szabályától eltérően határozza meg a felülvizsgálati indítvány elbírálásánál alkalmazandó jogot (lényegében a Be. 416. § (1) bekezdés e) és f) pontja szerinti esettel azonos megfontolásból).

A Be. 423. § (2) és (3) bekezdése egyaránt a felülvizsgálati indítvány elbírálására alkalmazandó jog megválasztására vonatkozik.

A felülvizsgálati ok megvalósulása azonban nem feltétlenül eredményezi a jogerős határozat megváltoztatását.

Ilyen következménye egyedül a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjának van. Ehhez hasonló továbbá a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjának második és harmadik fordulata, s a 416. § (1) bekezdés d) pontja.

Ezek ugyanis a felülvizsgálatnak olyan törvényi okai, amelyek megállapítása esetében a törvénysértés már nem lehet vitás.

Magyar László ügyében az EJEB döntésében kifogásoltak nem valamely konkrét jogszabályra, hanem egy szabályozás hiányosságára vonatkoztak, ezért a Be. 416. §-ának (1) bekezdés g) pontja alapján benyújtott felülvizsgálati indítvány elbírálására a Be. 423. §-ának (3) bekezdés utolsó fordulata az irányadó.

Az EJEB döntése jelen esetben nem azt állapította meg, hogy az eljáró bíróságok által alkalmazott valamely jogszabály, hanem azt, hogy a szabályozás ellentétes az Egyezménnyel. Ebből nem következik feltétlenül az, hogy a bíróság által alkalmazott jogszabály, vagy annak ítéleti rendelkezésben kimondása egyezményesértő.

Egyedül az következik, hogy az alkalmazott jogszabály mellett további szabályozás szükséges, ami nem jogalkalmazói, hanem jogalkotói feladat.

Ezért ebben az esetben a hatályos és egyezményesértőnek nem minősített jogszabályi rendelkezések betartásával és az EJEB döntés alapulvételével kell eljárni.

A Be. 423. § (3) bekezdése annak a jogállapotnak a figyelmen kívül hagyását kívánja, amely az EJEB döntés szerinti egyezményesértés (tehát az EJEB vizsgálatának) tárgyát képezte.

A Be. ezen rendelkezése nem ad felhatalmazást az EJEK által nem vizsgált hatályos jog figyelmen kívül hagyására.

A már kifejtettek szerint az EJEK nem azt a büntetőtörvényi rendelkezést vizsgálta és tartotta egyezményesértőnek, amelynek alapján a perbíróság az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásával egyidejűleg ítéletében kizárta a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét.

Következésképpen ezen EJEK határozat alapján e büntetőtörvényi rendelkezés alkalmazása sem lehet felülvizsgálat tárgya (mivel az adott egyezményesértésnek sem volt a tárgya, s ekként a felülvizsgálat törvényi oka nem nyitotta meg vizsgálatának lehetőségét).

Az EJEK nem az adott büntetés kiszabhatóságát, hanem végrehajtásának szabályait bírálta, amelyeken változtatni nem jogalkalmazói, hanem jogalkotói feladat.

Tény azonban, hogy az EJEK döntése és a felülvizsgálat időpontjában jogerősen kiszabott szabadságvesztés végrehajtása folyt, s időközben megváltozott a végrehajtás – EJEK által kifogásolt – módja.

Ehhez képest utóbbinak, vagyis az időközben - éppen az EJEK által kifogásolt helyzet megszüntetése érdekében - történt jogalkotás eredményének figyelmen kívül hagyása, viszont az EJEK döntés tárgyát nem képező jogszabály [1978. évi IV. törvény 47/A.§ (1) bekezdés] alkalmazásának megváltoztatása, valójában a Be. 423. § (3) bekezdésének félreértelmezését, - és a felülvizsgálat kereteinek túllépését – valósítja meg.

8. Az egyezményesértést megállapító EJEK döntés a jogerős elítélés felülvizsgálati oka.

Az EJEK azonban nem fellebbezési fórum a nemzeti bíróságok határozatával szemben, nem tárgyalja újra az ügyeket, nem helyezheti hatályon kívül, nem változtathatja meg és nincs hatásköre arra, hogy nemzeti jogszabályokat hatályon kívül helyezzen.

Az EJEK számos ítéletében maga is leszögezte, hogy „nem az a feladata, hogy a hazai joghatóságok helyébe lépjen. Elsődlegesen a nemzeti hatóságokra, nevezetesen a bíróságokra tartozik a hazai jogszabályok értelmezési problémáinak megoldása. Ez azokra az esetekre is vonatkozik, amikor a hazai jog az általános nemzetközi jog vagy nemzetközi szerződések szabályaira utal. A Bíróság szerepe arra korlátozódik, hogy megbizonyosodjon a felől, hogy az ilyen értelmezés hatásai összeegyeztethetők az Egyezménnyel [Korbely kontra Magyarország; 72. pont]”.

Következésképpen a Be. 416. § (1) bekezdés g) pontjára alapított felülvizsgálat esetében is a Kúriára tartozik annak vizsgálata, hogy a jogerős határozatban megállapított tényállás alapján a felülvizsgálati eljárásban meghozható-e az Egyezménynek megfelelő határozat, avagy ahhoz az eljárás megismétlése szükséges.

Vitathatatlan, hogy az Egyezmény, valamint kiegészítő jegyzőkönyvei a kihirdetés folytán a magyar jog részévé váltak. Ezért azokat a magyar bíróságnak a nemzeti jog értelmezése során figyelembe kell vennie.

Az Egyezmény azonban nem közvetlen jogalap, hanem az alapjogok értelmezési segítsége. Amint az EJEK döntése, úgy az Egyezmény sem képezi a büntetőjogi felelősségre vonás valamely anyagi jogi akadályát [Btk. IV-VI. Fejezet], büntetés, intézkedés jogcímét [Btk. VII-

VIII. Fejezet], büntetés kiszabás jogalapját [Btk. IX. Fejezet], illetve feltételét, vagy felmentés, illetve eljárás megszüntetés valamely eljárásjogi jogcímét [Be. 6. § (3) bek., 331-332. §].

Az EJEB határozatai az eljárásban szereplő valamennyi félre, de csak rájuk nézve kötelező. A nemzeti bíróságokra az a feladat hárul, hogy a hatáskörükbe tartozó ügyekben a hatályos jogszabályok alkalmazása során az Egyezményt ne sértsék meg. A Kúriára emellett az a kötelezettség hárul, hogy egyezménysértés miatt benyújtott felülvizsgálati ok esetén eljárjon, s ha az eljárás megisméltésére nincs szükség, akkor e rendkívüli jogorvoslatot a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével bírálja el.

A bíróság a hatáskörét hivatalból – és döntéséig – folyamatosan vizsgálja. E tevékenysége szorosan összefügg a hatályos jog alkalmazásának követelményével. Ez a szabály a Kúriára is vonatkozik.

Mindez azt jelenti, hogy az EJEB döntés, illetve az Egyezmény közvetlen jogalapként történő alkalmazása egyidejűleg hatáskörtúllépést jelent. Ezt ugyanis sem az Egyezmény, sem az Alaptörvény, sem a Bszi., sem a Be. nem teszi lehetővé.

9. Az EJEB döntése szabályozásbeli hiányosság miatt értékelte egyezménysértőnek a támadott jogerős ítéletet. Ennek megváltoztatására, az Egyezmény rendelkezésével harmóniát teremtő megoldásra nem a bíróság, hanem a magyar állam jogalkotása lehet képes. A már hivatkozott 2014. évi LXXII. törvény Bv. törvényt módosító rendelkezései a nemzetközi emberi jogi szerv által hiányoltaknak tettek eleget. E feladat címzettje az EJEB előtt perelt magyar állam volt, aki ezt a jogalkotás útján lehetett képes teljesíteni.

Ha jogalkotásra van szükség, akkor felülvizsgálati ok nem valósul meg, nem keletkezik felülvizsgálati döntési jogkör, mert a hiányzó szabályt a Kúria nem alkothatja meg, s nem pótolhatja azt az Egyezmény közvetlen alkalmazásával.

Jogszabálynak az Egyezménybe ütközését a hazai bíróságok és a Kúria sem állapíthatja meg. Az egyezménysértés megállapítása az EJEB hatáskörébe tartozik.

A nemzeti bíróság feladata az EJEB határozatának a jogrendszerbe való óvatos beillesztése, ami nyilvánvalóan nem mellőzheti annak figyelembevételét, ha az EJEB határozatát követően, annak nyomán jogalkotás történt.

Amint az Alkotmánybíróság 3013/2015. (I.27.) AB végzésében kifejtette, s ezt a Kúria Bfv.I.1751/2014/7. számú határozatában foglaltak is tükrözik:

„Törvényi felhatalmazás hiányában nem tartozik a hatáskörébe annak a vizsgálata, hogy a jogi köznyelv által is „tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés”-nek nevezett jogintézmény, vagy az egyes kiszabott szabadságvesztések megfelelnek-e az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 3. cikkének. Megjegyzi azonban, hogy az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 47/A. § (1) bekezdés 2. fordulata és (3) bekezdése, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 42. § 2. fordulata és 44. § (1) bekezdése nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló bírói indítvány tárgyában a 2015. január 20. napján meghozott III/833/2014. számú határozatában az eljárást megszüntette.

Azonban utal a Kúria arra, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága a Magyar László kontra Magyarország ügyben (73593/10) a 2014. május 20-án hozott ítéletében ezt az összevetést elvégezte. Abban megállapította, hogy „jogalkotási intézkedéssel olyan mechanizmus létrehozására van szükség, amely biztosítja, hogy minden ügyet egyedileg felülvizsgálják abból a szempontból, hogy legitim büntetőpolitikai indokok továbbra is igazolják-e a fogvatartás szükségességét, és amely lehetővé teszi az életfogytiglani szabadságvesztésre ítélt személyek számára, hogy megfelelő pontossággal előre láthassák, hogy mit kell tenniük, hogy szabadlábra helyezésüket megfontolják, és milyen feltételekkel. A Bíróság ugyanakkor hangsúlyozta, hogy nem sérti a 3. cikket, ha a szabadságvesztés a gyakorlatban tényleg életfogytig, azaz az elítélt haláláig tart, a felülvizsgálat eredményeként nem kell kötelezően szabadlábra helyezni az elítéltet”.

Éppen erre tekintettel módosította az Országgyűlés a 2014. évi LXXII. törvénnyel a büntetések, az intézkedések egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvényt, beiktatva a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó rendelkezéseket (Bv.tv. 46/A-46/H. §-ok)”.

Az EJEB esetjogi értékelése az Egyezmény 3. Cikkének megsértését azért állapította meg, mert a vizsgálatának időpontjában fennálló hazai szabályozás éppen a kegyelmi eljárás során nem kötelezte a hatóságokat arra, hogy a kegyelmi kérelem elítélt általi benyújtásakor megvizsgálják a fogva tartás fenntartásának törvényes büntetéstani indokok alapján fennálló igazolhatóságát.

Az EJEB értékelés tehát nem egy pozitív (létező) és a bíróság által alkalmazott törvényi rendelkezést sérelmezett, hanem egy szabályozási hiányt ítélt egyezményesértőnek. Olyan feltételrendszer előírását hiányolta, amelynek az ítélezést követően, a büntetés-végrehajtás során kell érvényesülnie.

Az EJEB tárgyalt döntésében kimondott egyezményesértésre a jogalkotás a hiányosság megszüntetésének szándékával válaszolt, mert bevezette azt a kötelező kegyelmi eljárást, amelyet minden TЭСZ-re ítélt tekintetében alkalmazni kell, függetlenül attól, hogy az 1978. évi IV. törvény vagy a hatályos Btk. alapján ítélték életfogytig tartó szabadságvesztésre, és zárták ki a feltétles szabadságra bocsátásból.

10. A beállott jogállapot elválaszthatatlanná tette a TЭСZ alkalmazásának elrendelését lehetővé tevő általános részi anyagi szabályok és a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv.tv) együttes értékelését, amelynek egyezmény konformitását az EJEB nem vizsgálta, és azt helyette magyar bíróság nem is teheti meg. Magyar bíróság az Alaptörvény, az 1978. évi IV. törvény, a hatályos Btk. és - az Alkotmánybíróság által kétségbe nem vont - (Bv.tv-t érintő) törvénymódosítás alapján, a törvényi előfeltételek teljesülése mellett az életfogytig tartó szabadságvesztést a feltételes szabadságra bocsátás egyidejű kizárásával nemzetközi szerződésbe ütközés nélkül kiszabhatja.

Fogalmilag kizárt ugyanis, hogy egyezményesértő legyen az a döntés, amely a hatályos jogot, s egyben az EJEB által el nem bírált, egyezményesértőnek nem ítélt, és az Alkotmánybíróság által megengedett szabályt alkalmazza.

IV.

Ekként a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulata szerinti okból, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, a Bszi. 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján a Kúria Büntető Kollégiumának vezetője indítványára a jogegységi eljárást lefolytatta, a Bszi. 34. § (1) bekezdésének zárómondata alapján öttagú tanácsban eljárva, a Bszi. 37. § (1) bekezdése szerint ülést tartott, s a Bszi. 40. § (2) bekezdése alapján a jogegységi indítványnak helyt adott és a rendelkező rész szerint határozott.

A jogegységi határozatot a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest 2015. július 1.

Dr. Kónya István sk. a jogegységi tanács elnöke

Dr. Márki Zoltán sk. előadó bíró

Dr. Akác Zoltán sk. bíró

Dr. Varga Zoltán sk. bíró

Dr. Vaskuti András sk. bíró

4/2015. BJE számú jogegységi határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a Pécsi Ítéltábla elnöke által benyújtott jogegységi indítvány alapján eljárva Budapesten, a 2015. november 16. napján tartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal a büntetőeljárás során a hatáskörébe tartozó kötelező befizetésekkel vagy költségvetési támogatással kapcsolatban elkövetett bűncselekménnyel okozott kár megtérítése érdekében magánfélként polgári jogi igényt nem érvényesíthet, és ennek biztosítása érdekében zár alá vételt sem indítványozhat.

Indokolás

I.

A Pécsi Ítéltábla elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés a) pontja és a 33. § a) pontja alapján – az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében – jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta (2014.El.II.E.52/2. szám). A jogegységi indítvány szerint az ítélkezési gyakorlat megosztott abban a kérdésben, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) jogosult-e a büntetőeljárás során magánfélként fellépve polgári jogi igényt érvényesíteni, és ennek biztosítására zár alá vételt indítványozni. Az indítványozó utalt arra, hogy a Pécsi Törvényszék másodfokú tanácsai és más bíróságok is ellentétes elvi alapokon nyugvó határozatokat hoztak a nyomozási bírók döntéseinek felülbírlata során a zár alá vétel elrendelése kérdésében.

Az indítványozó az eltérő álláspontok szemléltetésére a következő bírósági határozatokra hivatkozott:

1./ A Pécsi Járásbíróság Nyomozási Szabálysértési Csoportja a 2014. július 28. napján meghozott 13.Bny.276/2014/2. számú végzésével a NAV Dél-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága által előterjesztett polgári jogi igény és zár alá vételre vonatkozó indítvány alapján a gyanúsított tulajdonában lévő ingatlanra a zár alá vételt elrendelte.

A másodfokon eljáró Pécsi Törvényszék a 2014. augusztus 15. napján meghozott 2.Bnyf.133/2014/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Indokolásában kifejtette, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: NAV tv.) 13. § (1) bekezdés e) pontja alapján a NAV jogosult a polgári jogi igény előterjesztésére, azaz erre a törvényi rendelkezésre figyelemmel az állam az őt megillető polgári jogi igény érvényesítésével kifejezetten a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt bízta meg.

2./ A Pécsi Járásbíróság Nyomozási Szabálysértési Csoportja a 2014. április 24. napján meghozott 9.Bny.156/2014/2. számú végzésével a NAV Dél-dunántúli Regionális Adóigazgatási Főigazgatósága által előterjesztett polgári jogi igény és zár alá vétel elrendelésére vonatkozó indítvány alapján a gyanúsított tulajdonában álló ingatlanokra zár alá vételt rendelt el.

A másodfokon eljáró Pécsi Törvényszék a 2014. május 19. napján meghozott 2.Bnyf.73/2014/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Indokolásában csak arra hivatkozott, hogy a NAV Dél-dunántúli Regionális Főigazgatóságának főigazgatója polgári jogi igényt terjesztett elő, és egyben zár alá vétel elrendelését indítványozta.

3./ A Kaposvári Járásbíróság a 2013. április 24. napján meghozott 3.Bny.266/2013/2. számú végzésével a NAV Dél-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága által bejelentett polgári jogi igény, valamint zár alá vétel elrendelésére vonatkozó indítványa alapján a gyanúsított ingatlanaira zár alá vételt rendelt el.

A másodfokon eljáró Kaposvári Törvényszék a 2013. május 17. napján meghozott Bnyf.193/2013/3. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Indokolásában csupán arra hivatkozott, hogy az ügyben a polgári jogi igény előterjesztésére jogosult NAV az igényt előterjesztette, és indítványt tett a zár alá vétel elrendelésére, az elsőfokú bíróság pedig helyesen állapította meg, hogy a zár alá vétel elrendelésének feltételei fennállanak.

4./ A Szolnoki Járásbíróság a 2013. október 16. napján meghozott 16.Bny.516/2013/2. számú végzésével a gyanúsított ingatlanára zár alá vételt rendelt el.

A másodfokon eljáró Szolnoki Törvényszék a 2013. november 27. napján meghozott 1.Bnf.411/2013/3. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Végzésének indokolásában kifejtette, miszerint helyes a nyomozási bíró azon álláspontja, hogy a NAV az állam, mint magánfél képviselőjeként polgári jogi igényt terjeszthet elő.

Az indítványozó a következő, az előző határozatokban kifejtettel ellentétes álláspontot tartalmazó döntésekre hivatkozott:

5./ a Pécsi Járásbíróság Nyomozási Szabálysértési Csoportja a 2014. május 29. napján meghozott 13.Bny.202/2014/2. számú végzésével a gyanúsított rendelkező részben megjelölt ingóságaira, valamint bankszámláira nézve zár alá vételt rendelt el, ugyanakkor a NAV Dél-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága polgári jogi igény biztosítását célzó zár alá vétel elrendelésére irányuló indítványát elutasította.

A végzés indokainak lényege a következő:

A gyanú tárgyát képező bűncselekmény sértette a Magyar Állam, és nem a NAV Dél-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága. Az 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 54. § (2) bekezdése szerint a magánfél a terhelttel szemben azt a polgári jogi igényt érvényesítheti, amely a vád tárgyává tett cselekmény következtében keletkezett, míg a (4) bekezdés alapján a polgári jogi igényt – a polgári perrendtartásban meghatározott feltételek esetén – az ügyész is érvényesítheti. Ezért az állam nevében csak az ügyész léphet fel polgári jogi igénnyel, annak előterjesztésére a NAV nem jogosult, az erre vonatkozó felhatalmazást adó NAV tv. a Be. vonatkozó rendelkezéseivel ellentétes.

A fentiekben túl gátolja az adóhatóság büntetőeljárásban való igényérvényesítésének jogát az a tény is, hogy a NAV Dél-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága az igényét a közigazgatási jog, közigazgatási-adóhatósági, adóigazgatási eljárás keretében jogosult és köteles érvényesíteni, ezen alá-fölé rendeltségen nyugvó eljárás alapjaiban különbözik a

mellérendeltségen alapuló polgári jogi jogviszonyoktól, és ezen eljárás a büntetőeljáráson kívül, attól függetlenül zajlik.

A másodfokon eljáró Pécsi Törvényszék a 2014. szeptember 1. napján meghozott 3.Bnyf.119/2014/3. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Végzésének indokolásában kifejtette, hogy az eljárás tárgyát képező költségvetési csalás büntettének sértettje a magyar költségvetés, azaz a Magyar Állam, és a Be., valamint az 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) rendelkezései értelmében a Magyar Állam sértett nevében nem a NAV, hanem az ügyész jogosult a polgári jogi igény előterjesztésére. Utalt arra is, hogy abban az esetben, ha a NAV sértettként, illetve magánfélként lépne fel a büntetőeljárásban, az ellentétes lenne a büntetőeljárás jellegével, miután a NAV mint nyomozhatóság a Be. 36. § (2) bekezdésében írt felhatalmazás alapján nyomozati feladatokat lát el a költségvetési csalás miatt folyó büntetőügyben, így a Be. 38. § (1) bekezdés b) pontjában írt tilalom ellenére a magánfél végezné a nyomozási tevékenységet.

Kifejtette, hogy az adóhatóság saját hatáskörében jogosult határozathozatalra, így az adóalannyal szemben az adójogviszonyból eredő követelése érvényesítése érdekében polgári peres eljárást nem indíthat. Az adóhatóság határozatának megtámadását követően született másodfokú adóhatósági határozatot a kötelezett a Pp. XX. Fejezete szerint folyó eljárás keretében jogosult megtámadni, és ebben az eljárásban a Pp. 327. § (1) és (2) bekezdésében írtak szerint az adóhatóság kizárólag alperes lehet; tehát a Pp. szabályai szerint igényének érvényesítése érdekében nincs keresetindítási joga, ugyanakkor az ügyésznek a Pp. 9. § (1) bekezdésén alapuló perindítási joga nem áll ellentétben a Be. egyetlen rendelkezésével sem. Utalt arra is a másodfokú bíróság, hogy az adóhatóság az adóigazgatási jogkörében széles körű jogosítványokkal rendelkezik, így a bírósági döntés nem zárja el az igény érvényesítésének lehetőségétől.

6./ A Kaposvári Járásbíróság a 2014. július 30. napján meghozott 4.Bny.452/2014/4. számú végzésével a terheltek ingó és ingatlan vagyonára zár alá vételt rendelt el. Végzésének indokolásában csupán arra hivatkozott, hogy a NAV Dél-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága a polgári jogi igény biztosítására zár alá vételi indítványt terjesztett elő.

A másodfokon eljáró Kaposvári Törvényszék a 2014. augusztus 25. napján meghozott 2.Bnyf.313/2014/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta és a NAV Dél-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága zár alá vételre irányuló indítványát elutasította.

Határozatának indokolásában kifejtette, hogy a NAV tv. 13. § (2) bekezdés e) pontjában foglaltak, valamint a büntetőeljárás törvény rendelkezései ellentétesek, és irányadónak a büntetőeljárás törvény rendelkezéseit tekinti. Megítélése szerint a Be. 56. § (1) bekezdése nem ad lehetőséget arra, hogy nem az állam arra feljogosított szerve által adott meghatalmazás alapján, hanem más törvény felhatalmazása alapján járjon el a NAV az állam nevében a polgári jogi igény előterjesztése során, ezért a NAV képviseleti jogosultsága hiányzik, így a Be. 159. §-ában írt kényszerintézkedés, a zár alá vétel indítványozására a sértett nevében a NAV tv. sem jogosítja fel a NAV-ot.

7./ A Veszprémi Városi Bíróság a 2013. szeptember 30. napján meghozott 14.Bny.545/2013/3. számú végzésével a gyanúsítottak tulajdonában lévő, tételesen megjelölt ingóságokra és ingatlanokra zár alá vételt rendelt el a NAV Közép-dunántúli Regionális Vám-és Pénzügyőri Főigazgatósága által bejelentett polgári jogi igény kielégítésének biztosítása érdekében.

A másodfokon eljáró Veszprémi Törvényszék a 2013. december 10. napján meghozott 2.Bnyf.340/2013/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta és a NAV Közép-dunántúli Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatóságának a zár alá vétel elrendelése érdekében előterjesztett indítványát elutasította. Végzésének indokolásában a Be. 51. § (1) bekezdésére, valamint 54. § (1) bekezdésére hivatkozott azzal, hogy a NAV a büntetőeljárás törvény szerint nem sértett, és ennek folytán magánfélként nem léphet fel; a külön törvényben képviselőre feljogosított személy kitétel pedig gyűjtőfogalom, ilyen jogosultságot a NAV tv. nem eredményezhet. A NAV a Be. 56. § (1) bekezdésében írt meghatalmazottnak sem tekinthető, így képviselői jogosultság hiányában az állam nevében polgári jogi igény előterjesztésére – és értelemszerűen az ezzel kapcsolatos zár alá vétel elrendelésének indítványozására – nem jogosult.

Az indítványozó hangsúlyozta, hogy az ellentétes döntésekkel érintett ügyek mindegyikének közös jellemzője, hogy a költségvetési csalás büntette miatt indult büntetőeljárásokban a nyomozást a Be. 36. § (2) bekezdés d) pontja alapján a NAV végezte, és a döntésekben megfogalmazott ellentétes elvi álláspontok a NAV tv. és a Be. rendelkezésének inkoherenciájából következnek.

Ezért az egységes bírói gyakorlat biztosítása érdekében a jogegységi eljárásra tett indítványt.

A legfőbb ügyész BF.762/2015/1. számú indítványában úgy nyilatkozott, hogy a NAV tv. 13. § (2) bekezdés e) pontja alapján a NAV előterjesztheti a hatáskörébe tartozó kötelező befizetésekkel vagy költségvetési támogatással kapcsolatban elkövetett bűncselekménnyel okozott kár megtérítése iránt az állam nevében a polgári jogi igényt. Az Alaptörvény R) Cikkének (2) bekezdése szerint az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek. Ezért nincs alap a NAV tv. - a NAV adóztatási szervét és vámszervét polgári jogi igény benyújtására felhatalmazó - rendelkezésének figyelmen kívül hagyására.

Álláspontja szerint ezt támasztja alá a Be. 335. § (2) bekezdése, mely szerint a bíróság ítéletében a bűncselekménnyel okozott kár, vagyoni hátrány, adóbevétel-csökkenés, vámbevétel-csökkenés összegét, illetve a bűncselekmény elkövetési értékét meghatározza, és ezen összeg mértékéig az előterjesztett polgári jogi igényt érdemben el kell bírálnia.

Egyetértett ugyanakkor azzal az állásponttal, hogy a költségvetési csalás sértettje nem a NAV, hanem a Magyar Állam, amennyiben az a NAV hatáskörébe tartozó kötelező befizetéssel vagy költségvetési támogatással összefüggésben elkövetett bűncselekmény. Ugyanakkor – miután a Magyar Állam nevében eljárva a NAV adóztatási szerve és vámszerve jogosult a polgári jogi igény érvényesítésére – a polgári perrendtartásban foglalt rendelkezések, valamint a felek rendelkezési jogának tiszteletben tartása mellett az ügyész ebben az esetben nem jogosult a polgári jogi igény érvényesítésére.

Hivatkozott a 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) elévülésre vonatkozó rendelkezéseire is; az Art. 164. § (1a) bekezdésének a-e) pontja szerint az adó megállapításához való jog nem évül el mindaddig, amíg a törvényben felsorolt bűncselekmények büntethetősége el nem évül. Az Art. idézett rendelkezéseiből álláspontja szerint az következik, hogy a Magyar Állam a központi költségvetést károsító bűncselekményekkel okozott adó- és vámbevétel csökkenés megtérítése iránti jogát egy közhatalmi funkcióval felruházott intézmény, a NAV szervein keresztül érvényesíteni képes, ezért a Pp. 9. § (1) bekezdésében írtak alapján az ügyész ilyen bűncselekményekkel összefüggésben nem jogosult polgári jogi igény előterjesztésére, és arra a 2013. évi V.

törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:405. § (2) bekezdése alapján az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter sem jogosult.

Így megítélése szerint a Be. 335. § (2) bekezdéséből következően a polgári jogi igény bejelentésére lehetőség van, azonban annak előterjesztésére nem jogosult sem a Magyar Állam sértettet a polgári jogviszonyokban képviselő miniszter, sem pedig az ügyész; erre a NAV tv. a NAV-nak adott felhatalmazást.

Emellett azonban álláspontja szerint a NAV tv. kizárólag a polgári jogi igény előterjesztésére jogosítja fel a NAV adóztatási szervét és vámszervét abban az esetben, ha a NAV hatáskörébe tartozó kötelező befizetéssel, illetve költségvetési támogatással összefüggésben elkövetett bűncselekménnyről van szó, és ebből következően a Be. 51. § (2) bekezdésében felsorolt egyéb sértetti jogosítványokat a NAV adóztatási és vámszervei nem gyakorolhatják, így nincs lehetőségük a zár alá vételre irányuló joghatályos indítvány előterjesztésére sem.

Ezért arra tett indítványt, hogy a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa jogegységi határozatában állapítsa meg: a NAV adóztatási szerve, illetve vámszerve a hatáskörébe tartozó kötelező befizetésekkel vagy költségvetési támogatással kapcsolatban elkövetett bűncselekménnyel okozott kár megtérítése iránt polgári jogi igény bejelentésére jogosult, azonban egyéb sértetti jogok gyakorlására, így az általa bejelentett polgári jogi igény biztosítása érdekében zár alá vételi indítvány előterjesztésére nincs törvényes lehetősége.

II.

Miután a jogegységi indítványban megjelölt jogkérdése kapcsán az eljáró bíróságok eltérő jogértelmezés alapján hozták meg döntéseiket, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjának II. fordulata szerinti okból a jogegységi határozat meghozatala indokolt.

A Kúria ezért a jogegységi indítvány érdemi elbírálása végett a Bszi. 38. §-a szerint ülést tartott, amelyen a legfőbb ügyész képviselője az írásbeli indítványában foglaltakat fenntartotta, és azzal egyezően szólalt fel. Hivatkozott emellett a Questor-károsultak kárrendezéséről szóló 2015. évi XXXIX. törvény 9. §-ának (1) bekezdésére és 12. §-ának (1) bekezdésére, mint a képviseleti jogosultság hasonló módon történő, külön törvény általi szabályozására.

III.

Az eldöntendő elvi kérdés az, hogy a büntetőeljárás során a NAV jogosult-e magánfélként fellépve polgári jogi igényt érvényesíteni, és ha igen, ennek biztosítására zár alá vétel elrendelését indítványozni.

A) A kérdés eldöntése kapcsán az alábbi törvényi rendelkezések az irányadók:

A büntetőeljárásról szóló a Be. 51. § (1) bekezdése alapján sértett az, akinek jogát vagy jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette. A Be. 54. § (1) bekezdése alapján magánfél az a sértett, aki a büntetőeljárásban polgári jogi igényt érvényesít, és a felhívott törvényhely (4) bekezdése alapján a polgári jogi igényt – a polgári perrendtartásban meghatározott feltételek esetén – az ügyész is érvényesítheti.

A Be. 56. (1) bekezdése szerint a sértett jogait képviselője útján is gyakorolhatja; képviselőként meghatalmazás alapján ügyvéd, nagykorú hozzátartozó vagy külön törvényben feljogosított személy járhat el.

A NAV tv. 13. § (2) bekezdés e) pontja szerint a NAV adóztatási szerve, illetve vámszerve előterjeszti a hatáskörébe tartozó kötelező befizetésekkel vagy költségvetési támogatással kapcsolatban elkövetett bűncselekménnyel okozott kár megtérítése iránt az állam nevében a polgári jogi igényt.

A Be. 159. § (2) bekezdése szerint akkor, ha az eljárás során polgári jogi igényt érvényesítenek, és alaposan tartani lehet attól, hogy a kielégítést megghiúsítják, ezek biztosítására dolog, vagyoni értékű jog, követelés vagy szerződés alapján kezelt pénzeszköz zár alá vétele rendelhető el; a (3) bekezdés szerint a magánfél által érvényesített polgári jogi igény biztosítására zár alá vételnek csak a magánfél indítványára van helye.

A Be. 36. § (1) bekezdés (2) bekezdésének d) pontja szerint – többek között - a társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással visszaélés, költségvetési csalás miatt indult büntetőeljárásban a nyomozást a NAV végzi.

A Be. 38. § (1) bekezdés b) pontja szerint a büntetőügyben a nyomozóhatóság tagjaként nem járhat el az, aki az ügyben magánfélként vagy annak képviselőjeként vesz részt.

B) A Be. 51. § (1) bekezdése alapján tehát sértett az, akinek jogát vagy jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette, és a Be. 54. § (1) bekezdése alapján magánfél az a sértett, aki a büntetőeljárásban polgári jogi igényt érvényesít.

A joggyakorlat egységes annak megítélésében, hogy az 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 310. §-a, valamint a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 396. §-a szerinti költségvetési csalás büntetnének sértettje – amennyiben azt a NAV hatáskörébe tartozó kötelező befizetéssel vagy költségvetési támogatással összefüggésben követik el – a Magyar Állam.

A Be. nem hagy kétséget afelől, hogy polgári jogi igény előterjesztésére magánfélként kizárólag a sértett, illetve a Pp.-ben meghatározott feltételek esetén - a Be. 54. § (4) bekezdése alapján - az ügyész jogosult; a Be. más személyt ilyen jogosultsággal nem ruház fel.

A zár alá vétel elrendelésére vonatkozó jogosultság szabályozása körében sem tartalmaz a törvény egyéb szabályt, mint azt, hogy kizárólag a magánfél jogosult a kényszerintézkedés indítványozására.

Kétségtelenül ettől eltérő rendelkezést tartalmaz a NAV tv. 13. § (2) bekezdés e) pontja, amely szerint a NAV adóztatási szerve, illetve vámszerve előterjeszti a hatáskörébe tartozó kötelező befizetésekkel vagy költségvetési támogatással kapcsolatban elkövetett bűncselekménnyel okozott kár megtérítése iránt az állam nevében a polgári jogi igényt.

Az adóhatóság polgári jogi igény előterjesztésére vonatkozó jogosultsága nem ismeretlen a büntetőeljárás rendszerében. A Be. 54. § (4) bekezdése 2003. július 1. és 2006. június 3-a között hatályos rendelkezése szerint az állami adóhatóság hatáskörébe tartozó adóval vagy költségvetési támogatással kapcsolatban elkövetett bűncselekménnyel okozott kár megtérítése iránt az állam nevében a polgári jogi igény előterjesztésére az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési

Hivatal volt jogosult. Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról szóló 2002. évi LXV. törvény 2. § (7) és (8) bekezdése – 2003. január 1-jétől – összhangban állt a Be. ezen rendelkezésével, és alapvetően ezt a rendelkezést vette át a NAV tv. fent idézett 13. § (2) bekezdés e) pontja is.

A Be. 54. § (4) bekezdését azonban a 2006. évi LI. törvény 285. § (1) bekezdés b) pontja módosította, és ezen időponttól az eljárási törvény már nem tartalmazza az adóhatóságnak a polgári jogi igény bejelentésére vonatkozó felhatalmazását.

A Be.-t módosító törvény indokolása szerint a Be. 54. § (5) bekezdésének hatályon kívül helyezését az indokolta, hogy az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal e jogosultsága a külön törvény (2002. évi L. törvény) alapján megszűnt.

Azaz a Be. hatályos rendelkezései nem jogosítanak fel - az ügyész erre vonatkozó jogosultságán túlmenően - sértettnek nem minősülő személyt arra, hogy magánfélként fellépjen, azaz polgári jogi igényt érvényesítsen, és így arra sem, hogy ennek biztosítására zár alá vételt indítványozzon.

C) Az elvi kérdés vizsgálata során nem hagyhatóak figyelmen kívül a NAV további feladatai sem.

A NAV tv. 13. § (2) bekezdés f) pontja alapján a NAV lefolytatja az Art. szerint a központosított ellenőrzést, a felhívott törvényhely (4) bekezdés c) pontja alapján ellátja az adók módjára behajtandó köztartozás végrehajtásával kapcsolatos, illetve az egyéb kötelező befizetésekkel kapcsolatos állami, az adó- és vámhatóság hatáskörébe utalt feladatokat, a (7) bekezdés alapján pedig a NAV a bűnüldözési és nyomozóhatósági jogkörében végzi a Be. által hatáskörébe utalt bűncselekmények megelőzését, felderítését, megszakítását és nyomozását.

Mindebből is következően az adóhatóságnak nem csak a polgári jogi igény révén van törvényes lehetősége arra, hogy az államnak a kötelező befizetéssel vagy költségvetési támogatással összefüggésben keletkezett igényét érvényesítse.

A legfőbb ügyész által is hivatkozott Art. 35. § (2) bekezdés e) pontja szerint akkor, ha az adózó az esedékes adót nem fizette meg, és azt tőle nem lehet behajtani, az adó megfizetésére határozattal kötelezhető, így az adóbevétel csökkentésével kapcsolatos, valamint a költségvetési csalás elkövetésével vagyoni hátrányt okozó bűncselekmény elkövetője is az azzal összefüggő adó tekintetében.

Az Art. 164. § (1a) bekezdés a-e) pontja alapján a bíróság által jogerősen megállapított, a Btk. szerinti csalás, költségvetési csalás, a 2013. június 30-ig hatályban volt korábbi Btk. szerinti költségvetési csalás, csalás, továbbá annak a 2011. december 31-ig hatályban volt rendelkezései szerinti jogosulatlan gazdasági előny megszerzése, adócsalás, munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás, vagy a 2005. szeptember 1-ig hatályban volt rendelkezései szerinti társadalombiztosítási, egészségbiztosítási vagy nyugdíjjárulék-fizetési kötelezettség megsértése, csődbűncselekmény esetén - ha azt adóra, járulékra, vagy költségvetési támogatásra követték el - az adó megállapításához való jog nem évül el mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül.

A fenti rendelkezések tehát egyértelművé teszik, hogy az adóhatóság az Art. rendelkezéseinek megfelelően jogosult, illetve kötelezett már a büntetőeljárás megindítása előtt a törvényben foglalt intézkedéseket megtenni a kötelező befizetésekkel vagy költségvetési támogatással kapcsolatban elkövetett bűncselekménnyel okozott kár megtérítése érdekében, és a jogosultsága nem évül el mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül.

Emellett a NAV jogosultsága nem kizárólag az adó megfizetésére kötelező határozat meghozatalában merül ki; az Art. 165. §-a alapján késedelmi pótlék, 170. §-a alapján adóbírság kiszabásáról is határozhat.

Az általa megállapított követelés érvényesítéséhez pedig más állami szerv, így a bíróság közreműködését igénybe sem kell vennie; közvetlenül intézkedéseket foganatosíthat a végrehajtás érdekében.

A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban Vht.) 1. §-a szerint a bíróságok és a jogvitát eldöntő más szervek határozatait, továbbá az egyes okiratokon alapuló követeléseket bírósági végrehajtás útján e törvény szerint kell végrehajtani, és a 3. § szerint akkor, ha a törvény másképpen nem rendelkezik, a bírósági végrehajtás szabályai irányadók a közigazgatási végrehajtás során foganatosított ingó- és ingatlan-végrehajtás esetén is.

Az adóhatóság közigazgatási végrehajtási jogát az Art. rendelkezései biztosítják; a 72. § (1) bekezdése alapján az állami adóhatóság jár el minden adó, költségvetési támogatás, adó-visszaigénylés, visszatérítés, állami garancia (kezesség) kiutalása és visszakövetelése során. Jogosult ugyanakkor az adók módjára behajtandó köztartozás végrehajtására, feltéve, ha azt a törvény nem utalja más hatóság vagy adóhatóság hatáskörébe. A felhívott törvényhely (3) bekezdése szerint a végrehajtás foganatosítójaként az e törvény szabályai alapján az állami adóhatóság jár el.

Az Art. 144. §-a pedig rögzíti, hogy az adóhatóság alkalmazottja a végrehajtási eljárásban az egyes végrehajtási cselekmények foganatosításakor a Vht. rendelkezéseit alkalmazza, ha e törvény másként nem rendelkezik. Az adóvégrehajtót az eredményes végrehajtás érdekében mindazok a jogok megilletik, amit a Vht. a bírósági végrehajtónak biztosít.

A fenti törvényi rendelkezések tehát nem hagynak kétséget afelől, hogy az adóhatóság a közigazgatási végrehajtás szabályai szerint jogosult eljárni. A közigazgatási végrehajtás a Vht.-ban szabályozott végrehajtási eljárások közötti gyűjtő kategória, körébe tartozik az adóvégrehajtás épp úgy, mint a szűkebb értelemben vett és a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) alapján elrendelt végrehajtás. A közigazgatási végrehajtás azonban minden esetben a közigazgatási hatóság eljárási cselekménye, és mint ilyen kívül esik az igazságszolgáltatás körén.

Mindezek alapján az adóhatóság a büntetőeljárásban bejelentett polgári jogi igény érvényesítésétől függetlenül a Magyar Állam érdekében törvényi felhatalmazás alapján hozhat kötelező rendelkezéseket, és intézkedhet azok végrehajtása iránt.

A Legfelsőbb Bíróság a BH 2003.378. számú eseti döntésben mutatott rá arra, hogy a foglalás bejegyzésének nem csak a bírósági végrehajtó értesítése alapján, hanem a közigazgatási végrehajtás kapcsán tett intézkedés alapján is helye van. Indokolásában kifejtette, hogy a Vht. 3. §-a szerint - ha a törvény másként nem rendelkezik - a közigazgatási végrehajtás során foganatosított ingó- és ingatlan-végrehajtás során is a bírósági végrehajtás szabályai irányadók; az adóhatóság alkalmazottja a végrehajtási eljárásban a Vht. rendelkezéseit

alkalmazza, és az adóvégrehajtót az eredményes végrehajtás érdekében mindazok a jogok megilletik, amelyeket a Vht. a bírósági végrehajtónak biztosít.

A BH 2005.69. számú eseti döntésben pedig leszögezte, hogy az adóhatósági végrehajtás során elrendelt üzletrész-foglalás a bírósági végrehajtás során foganatosított foglalással azonos, így – hivatalból – e körülményt is be kell jegyezni a cégjegyzékbe az adóvégrehajtó megkeresése alapján.

A NAV a fentiek, azaz a NAV tv., az Art., valamint a Vht. vonatkozó rendelkezései alapján – miként arra a Pécsi Törvényszék a 3.Bnyf.119/2014/3. számú határozatában helytállóan hivatkozott – saját hatáskörébe jogosult határozathozatalra, így polgári peres eljárást nem indíthat az adóalannal szemben az adójogviszonyból eredő követelése érvényesítése érdekében.

Az adóhatóság igényét a közigazgatási- adóhatósági, adóigazgatósági eljárás keretében jogosult, de egyben köteles is érvényesíteni akár a büntetőeljárás megindulása előtt, akár a büntetőeljárás alatt is. A számára törvényben megállapított közhatalmi jogosítványával élve köteles a végrehajtó hatalom részeként eljárni, és ezért nem terelheti a büntető igazságszolgáltatás adhéziós keretei közé az állam közhatalmi jellegű, Alaptörvényben lefektetett jogosítványával kapcsolatos igényét.

D) A Be. 54. § (4) bekezdését módosító törvény alapján egyértelmű, hogy a jogalkotó a büntetőeljárás szabályok közül azért mellőzte az adóhatóság polgári jogi igény bejelentésére vonatkozó jogosultságát, mert ezt nem kívánta a továbbiakban biztosítani; a módosítással a jogalkotó nem iktatott a Be. 54. §-ába olyan rendelkezést, amely a sértetten, illetőleg az ügyészen kívül külön jogszabályban meghatározott személyt is felhatalmazna a polgári jogi igény érvényesítésére.

A Be. 54. § (1) bekezdése szerint magánfél a sértett, és a törvény nem ismer kétféle jogosultságot a polgári jogi igény előterjesztésére, hanem kizárólag a sértettet jogosítja fel erre.

Az Alkotmánybíróság 42/2005. (XI.14.) AB számú határozatának indokolása szerint annak nincs akadálya, hogy a közhatalommal rendelkező állami szervezet mint sértett a bűncselekményből származó vagyoni kárának megtérítése végett magánfélként fellépjen.

Azaz az Alkotmánybíróság is azt a közhatalommal rendelkező állami szervezetet tekinti feljogosítottnak a polgári jogi igény előterjesztésére, amely szervezet tényleges sértetti pozícióban van és így a Be. 54. §-a alapján jogosult fellépni a saját vagyoni hátrányának, kárának megtérítése érdekében.

Miután azonban a NAV nem minősül a költségvetést érintő bűncselekmények sértettjének, ezért polgári jogi igényt sem terjeszthet elő.

Így a legfőbb ügyész indítványa ugyan helytállóan hivatkozott az Alaptörvény R) cikkének (2) bekezdésére, mely szerint az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek, azonban akkor, ha a bíróság a NAV tv. rendelkezései alapján járna el, és az adóhatóság polgári jogi igényét befogadná, úgy a Be. vonatkozó rendelkezéseit sértené meg.

Emellett a Be. 54. § (1) és (4) bekezdésében foglaltakat nem lehet elkülönítetten értékelni a Be.-nek a zár alá vételre vonatkozó rendelkezéseitől.

A Be. 159. § (3) bekezdése alapján ugyanis a magánfél által érvényesített polgári jogi igény biztosítására zár alá vételnek csak a magánfél indítványára van helye. Azaz a polgári jogi igény, illetőleg a zár alá vétel indítványozására vonatkozó jogosultság nem különíthető el a sértettől; ezen jogosultságokkal csak és kizárólag a sértett élhet, olyan rendelkezést pedig az eljárási törvény nem tartalmaz, amely erre – akár kiterjesztő értelmezéssel - más személyt is feljogosítana.

Nem osztotta a Jogegységi Tanács a legfőbb ügyésznek az ügyész képviseleti jogosultságának kizárására vonatkozó érveit sem.

A Ptk. 1:1. §-a szerint e törvény a mellérendeltség és egyenjogúság elve szerint szabályozza a személyek alapvető vagyoni és személyi viszonyait.

A Ptk. 3:405. § (2) bekezdése szerint az államot a polgári jogi jogviszonyokban az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter képviseli.

Ahogy arra a legfőbb ügyész helytállóan rámutatott: a költségvetést károsító bűncselekménnyel okozott kár esetében nem a Ptk. 1:1. §-a szerinti mellérendeltségen és az egyenjogúság elvén alapuló polgári jogviszonyról van szó, hiszen a cselekménnyel okozott kár egy adóhatósági jogviszonyban jelenik meg, és ebben a közjogi jogviszonyban a Magyar Állam a jogai gyakorlására közhatalmi jogosítványokkal felruházott intézményrendszert működtet. Az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter ezért nem jogosult a polgári jogi igény bejelentésére.

Ez azonban nem zárja ki az ügyész jogát a polgári jogi igény bejelentésére.

A Be. 54. § (4) bekezdése a Pp.-ben meghatározott feltételekkel jogosítja fel az ügyészt a polgári jogi igény érvényesítésére. A Pp. 9. § (1) bekezdése alapján az ügyész a felek rendelkezési jogának tiszteletben tartása mellett indíthat keresetet, ha a jogosult jogainak védelmére bármely okból nem képes. Nem indíthat az ügyész keresetet olyan jog iránt, amelyet csak jogszabályban meghatározott személy vagy szervezet érvényesíthet.

Mindebből következően a Be. rendelkezései alapján a sértett – az adott ügyekben a Magyar Állam – érdekében az ügyész jogosult a polgári jogi igény bejelentésére.

Ennek nem mond ellent a Be. 335. § (2) bekezdésének rendelkezése sem, amely szerint akkor, ha a bíróság az ítéletében megállapítja a bűncselekménnyel okozott kár, vagyoni hátrány, adóbevétel-csökkenés, vámbevétel-csökkenés összegét, illetve a bűncselekmény elkövetési értékét, ezen összeg mértékéig az előterjesztett polgári jogi igényt érdemben el kell bírálni, kivéve, ha az okozott kár vagy a vagyoni hátrány megtérítése iránti igény az 54. § (2a) bekezdése szerinti polgári jogi igény része.

Fentiekből következően akkor, ha a büntetőügyben eljáró bíróság az adóbevétel-csökkenés, vámbevétel-csökkenés összegét megállapítja, az ügyész által érvényesített polgári jogi igényt is elbírálja. A Be. 335. § (2) bekezdése tehát nem cáfolja, hanem alátámasztja az ügyész jogérvényesítési lehetőségét.

Miután a Be. 56. § (1) bekezdése alapján a sértett jogait képviselője útján is gyakorolhatja, a jogegységi tanács vizsgálta azt is, hogy a NAV tv. 13. § (2) bekezdés e) pontjában foglalt rendelkezés értelmezhető-e úgy, mint az adóhatóság számára teremtett képviseleti jogosultság.

Képviselőként meghatalmazás alapján ügyvéd, nagykorú hozzátartozó, vagy külön törvényben erre feljogosított személy járhat el.

A NAV tv. 13. § (2) bekezdés e) pontja azonban csak annyit tartalmaz, hogy a NAV az állam nevében polgári jogi igényt jelenthet be. A törvény tehát a Be. szerint megkívánt képviseleti jogosultságot nem teremti meg, arra vonatkozóan semmilyen rendelkezést nem tartalmaz.

Azaz a NAV nem tekinthető az állam, mint sértett képviselőjének.

Erre tekintettel a jogkérdés eldöntése kapcsán nem tekinthető irányadónak a legfőbb ügyész képviselője által hivatkozott, a Questor-károsultak kárrendezéséről szóló 2015. évi XXXIX. törvény.

Ennek 9. § (1) bekezdése szerint az 1. § szerinti követeléseknek ellenérték fejében az Alapra történő átszállására a jogosult kérelmére, e törvény erejénél fogva kerül sor. A 12. § (1) bekezdése alapján pedig az Alapra átszállt követelések felszámolási eljárás során történő igényérvényesítéskor az Alapot a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény szerinti kielégítési sorrendben az Országos Betétbiztosítási Alappal és a BEVA-val azonos helyen, velük követelésarányosan illeti meg.

A büntetőeljárásban érvényesíthető polgári jogi igény kapcsán azonban nem erről van szó.

Nem vitás, hogy külön törvény képviseleti jogosultságot teremthet, azonban a 2015. évi XXXIX. törvény részint nem büntetőeljárásra, hanem felszámolási eljárásra vonatkozik, másrészt a Be. nem tartalmazza a képviseleti jogosultság szabályait a NAV tv. rendelkezései vonatkozásában. A felszámolási eljárás során ugyanis a képviseleti jog általános szabályai érvényesülnek, míg a Be. ettől eltérő, szigorúbb feltételek között szabályozza az igényérvényesítés lehetőségeit.

E) További érv az is, hogy a Be. 36. § (2) bekezdése alapján a NAV végzi a nyomozást a törvényben felsorolt bűncselekmények miatt; a taxatív felsorolás d) pontja tartalmazza a költségvetési csalást.

Az adóhatóság tehát a felsorolt bűncselekmények és így a költségvetési csalás miatt is nyomozó hatóságként jár el.

A Be. 38. § (1) bekezdés b) pontja szerint azonban büntetőügyben a nyomozó hatóság tagjaként nem járhat el, aki az ügyben mint terhelt, védő, továbbá sértett, magánvádló, pótmagánvádló, magánfél, vagy azok képviselőjeként vesz, vagy vett részt, valamint ezek hozzátartozója.

Annak sincs jelentősége, hogy a nyomozás, illetve az igények érvényesítése során esetlegesen a NAV különálló szervei járnak el. A Be. 36. § (2) bekezdése ugyanis egységesen a NAV-ot nevezi meg nyomozó hatóságként, ezért a kizárás szabályai is a teljes szervezetre vonatkoznak.

Így az indítványozó által felhívott határozatokban a NAV indítványát elutasító bíróságok okszerűen mutattak rá arra, hogy a NAV nem járhat el ugyanabban az eljárásban egyszerre nyomozó hatóságként és polgári jogi igényt érvényesítő, illetve zár alá vételt indítványozó magánfélként.

Az elsődleges érdek pedig nyilvánvalóan az, hogy a Be. 36. § (2) bekezdés d) pontjának megfelelően a NAV a nyomozást végezze el, és az állam vagyoni igényének biztosítása érdekében az egyéb törvényekben meghatározott közhatalmi jogosítványával élve járjon el.

F) A költségvetési csalásként minősülő bűncselekmények kapcsán emellett jelentősége van a Btk. 74. § (1) bekezdése szerinti vagyonek Kobzásnak is.

A Kúria BK. 95. számú véleményének III. pontja szerint a költségvetési csalás elkövetőjével szemben akkor, ha a bűncselekmény a költségvetésbe történő befizetési kötelezettséggel függ össze, a költségvetési bevétel csökkenésével azonos mértékű vagyonek Kobzást kell elrendelni. Ugyanez irányadó, ha az elkövető a költségvetésbe történő befizetési kötelezettséggel kapcsolatos kedvezményt veszi jogosulatlanul igénybe, azzal, hogy ilyenkor a vagyonek Kobzás mértékénél a jogosulatlanul igénybe vett kedvezmény az irányadó.

A kollégiumi vélemény szerint a kétszeres elvonás tilalmára tekintettel akkor, ha kiesett bevétel megfizetésére a jogosulatlanul igénybe vett kedvezmény, illetve a jóváhagyott céltól eltérően felhasznált pénzeszközök visszafizetésére az annak kapcsán eljárni jogosult hatóság az elkövetőt vagy azt a gazdálkodó szervezetet, amelyik azzal gazdagodott, már kötelezte, nincs helye vagyonek Kobzás alkalmazásának. Amennyiben pedig a kötelezés nem éri el a bíróság által megállapított bevétel-kiesés, jogosulatlanul igénybe vett kedvezmény, illetve a jóváhagyott céltól eltérő felhasználás mértékét, az intézkedést – az egyéb feltételek fennállása esetén – a fennmaradó részre kell alkalmazni.

Fentiekből következően az állam megtérítési igénye a kötelezően alkalmazandó vagyonek Kobzás elrendelésével akkor is megtérül, ha a NAV nem élhet a polgári jogi igény bejelentésének jogosultságával.

A vagyonek Kobzás biztosítása érdekében pedig az ügyész a Be. 28. § (7) bekezdésében, illetve 159. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezésekre figyelemmel már a nyomozás során zár alá vétel elrendelését indítványozhatja.

IV.

Mindezek alapján a Kúria Jogegységi Tanácsa megállapította, hogy a NAV a költségvetési csalás bűncselekménye miatt indult eljárásban nem minősül sértettnek, így magánfélként polgári jogi igényt nem érvényesíthet és ennek biztosítására zár alá vétel elrendelésére vonatkozó indítványt sem terjeszthet elő, és a jogegységi indítvány alapján eljárva az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjának II. fordulata szerinti okból a rendelkező rész szerint határozott.

A jogegységi tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2015. november 16.

Dr. Székely Ákos sk. a jogegységi tanács elnöke
Dr. Csák Zsolt sk. előadó bíró
Dr. Mészár Róza sk. bíró
Dr. Akác József sk. bíró
Dr. Katona Sándor sk. bíró
a jogegységi tanács tagjai

2. Polgári jogegységi határozatok

1/2015. PJE számú jogegységi határozat

A Kúria Polgári Kollégiumának összevont Polgári-Gazdasági Jogegységi Tanácsa, a Kúria Polgári Kollégiumának Kollégiumvezetője által a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 34.§ (1) bekezdése és 32.§ (1) bekezdésének a) pontja alapján előterjesztett jogegységi indítvány folytán indult jogegységi eljárásban meghozta a következő

j o g e g y s é g i h a t á r o z a t o t:

A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 49/D.§ (1) bekezdésében szabályozott, a zálogtárgy megőrzésének, állagmegóvásának, értékesítésének költségei körébe tartozik, és így a zálogtárgy értékesítése során befolyt vételárból levonható, a zálogtárggyal kapcsolatban a felszámolás kezdő időpontját követően keletkezett adókötelezettség, illetve egyéb közteher.

I n d o k o l á s

I.

A Kúria Polgári Kollégiumának Kollégiumvezetője a kialakult eltérő joggyakorlat miatt jogegységi eljárás lefolytatását indítványozta abban a kérdésben, hogy a Cstv. 49/D.§ (1) bekezdése alkalmazása során „a zálogtárgy megőrzésének, állagmegóvásának, értékesítésének költségei” körébe vonhatók-e – és így a zálogtárgy értékesítése során befolyt vételárból levonhatók-e – a zálogtárgyra vonatkozó, azzal szoros kapcsolatban lévő, a felszámolás kezdő időpontját követően keletkezett adókötelezettségek, illetve egyéb közterhek.

A kérdésben eddig meghozott felsőbbbíróági határozatok alapján megállapítható egyik álláspont szerint, az egyébként a felszámolási költségek között szereplő, a vagyonmegóvással kapcsolatos költségek köre szélesebb, a zálogtárgy állagmegóvásával, megőrzésével kapcsolatos költségeknél. A felszámolási vagyon létevel összefüggő közterhek, adók – mint felszámolási költségek – esetenként a vagyon megóvásához kapcsolódó költségek tágabb kategóriájába tartoznak, de nem esnek a zálogtárgy állagának megóvásával, megőrzésével felmerülő kiadások szűkebb körébe, ezért ezek a közterhek az értékesítés során befolyt árbevételből nem vonhatók le (Fővárosi Ítéltábla 12.Fpkf.44.232/2013/2; 11.Fpkf.44.621/2012/2; ÍH2014.40; 12.Fpkf.44.095/2013/2).

A másik álláspont szerint a Cstv. 49/D.§ (1) bekezdésében meghatározott, a zálogtárgy értékesítése során befolyt vételár terhére elszámolható felszámolási költségek (a zálogtárgy megőrzésének, állagmegóvásának, értékesítésének költségei, valamint a felszámoló díja) mind felszámolási költségnek minősülnek (57.§ (2) bekezdés). Ezek a zálogjoggal terhelt ingatlan értékesítéséből befolyó vételárból éppen azért vonhatók le a zálogjogosult kielégítését megelőzően (szemben az egyéb felszámolási költségekkel), mert szorosan kapcsolódnak a zálogtárgyhoz. E szempont a zálogjoggal terhelt ingatlanra vonatkozó építményadóra is jellemző, hiszen az adókivetés alapjául szolgáló tárgy maga az ingatlan. Ebből az

összefüggésből következően az értékesített ingatlant terhelő építményadó is olyan, a zálogtárggyal szoros összefüggésben lévő, költségnek minősül, amely a vagyontárgy (a zálogtárgy) megőrzésével kapcsolatos költségnek számít, tehát a zálogtárgy értékesítéséből befolyó vételárból a zálogjogosult kielégítését megelőzően levonható. A Cstv.49/D.§ szabályozási logikája az, hogy a speciális felszámolási vagyonnak minősített zálogjoggal terhelt vagyon esetében, a zálogjogosult kielégítését csupán azok a (egyébként is felszámolási költségnek minősülő) költségek előzhetik meg, amelyek szorosan a zálogjoggal terhelt vagyontárgyhoz, illetve annak értékesítéséhez tartoznak. E szabályozási logikával a fenti értelmezés áll összhangban (Fővárosi Ítéltábla 15.Fpkf.44.152/2013/3).

II.

A Legfőbb Ügyész álláspontja szerint a felszámoló a Cstv. 49/D.§ (1) bekezdésének alkalmazása során a zálogtárgy értékesítéséből befolyt bevételekből a zálogtárgyat terhelő adót kizárólag abban az esetben vonhatja le, ha az adófizetési kötelezettség keletkezése bizonyítottan szoros és szükségszerű kapcsolatban van a zálogtárgy megőrzésével, állagmegóvásával vagy értékesítésével. A jogegységi eljárás során vizsgált végzésekkel érintett adók – építményadó, telekadó, gépjárműadó – a szoros és szükségszerű összefüggés hiányában az állagmegóvás, illetve megőrzés költségként nem vonhatók le.

III.

A Cstv. 49/D.§ (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „ha a zálogjog a felszámolás kezdő időpontja előtt keletkezett, a felszámoló a zálogtárgy értékesítése során befolyt vételárból kizárólag a zálogtárgy megőrzésének, állagmegóvásának, értékesítésének költségeit” vonhatja le költségként. Több zálogtárgy esetén a felmerült költségeket egyenként kell elszámolni, a zálogtárgyak egyenként „viselik” a saját költségeiket. Külön szabályozásra került a zálogtárgy értékesítéséből befolyó vételár után elszámolható, felszámolót megillető díj mértéke, kielégítése is (39/2009.(IX.3.) IRM. rendelet).

Az indítványban feltett kérdés a zálogtárgyhoz kapcsolódó, a felszámolás tartama alatt keletkező, az adóst terhelő adókötelezettségek viselésére vonatkozik, mert a felszámolás kezdő időpontját megelőzően keletkezett és ki nem fizetett pénzköveteléseket a jogosultaknak hitelezői igényként kell bejelenteniük, és azokat nem a zálogtárgy értékesítése során befolyt vételárból, hanem az adósnak az ezen kívül eső, a felszámolás hatálya alá tartozó vagyonrészéből kell kiegyenlíteni.

A jogegységi tanács álláspontja szerint, a törvény a zálogjogosult hitelezők igényének a felszámolási költségeket megelőző kielégítése biztosításával nemcsak a kielégítési sorrendet módosította oly módon, hogy a zálogtárgy értékesítése során befolyt vételárból elsőként – a Cstv. 57.§ (1) bekezdésben foglaltakat megelőzően – a Cstv. 49/D.§-a alapján besorolt követeléseket rendelte kielégíteni, hanem egyúttal a felszámolás kezdő időpontjától lényegében elkülönített két vagyontömeget egymástól és a zálogtárgyak értékesítéséből befolyó vételárra, illetve a zálogjoggal nem terhelt vagyonból befolyó összegre külön elszámolási és kielégítési szabályokat írt elő. A zálogtárgy értékesítéséből befolyt vételárat a felszámolási költségeket is megelőzően, a zálogjogosultak részére rendelte kifizetni azzal a korlátozással, hogy a felszámolás kezdő időpontját követően keletkezett azokat a költségeket, amelyek kifejezetten a zálogtárgy

megőrzéséhez, megóvásához, értékesítéséhez kapcsolódnak, a zálogtárgy értékesítése során befolyt vételárból tette levonhatóvá.

Az adós zálogjoggal nem terhelt, a felszámolás hatálya alá eső vagyonából, illetve a zálogjogosultak kielégítését követően megmaradt összegből kell a felszámolási költségeket, illetve a határidőben bejelentett, zálogjoggal nem biztosított hitelezői igényeket kifizetni, a Cstv. kielégítési sorrendje szerint. Ebben a csoportban azonban a Cstv. nem rendelkezik a konkrét vagyontárgyokhoz kötődő költségviselésről. A felszámolás kezdő időpontját követően keletkezett, a zálogtárgynak nem minősülő vagyontárgyak megóvásának, megőrzésének, értékesítésének valamennyi költségét felszámolási költségként (Cstv. 57.§ (1) bekezdés a) pont) kell kiegyenlíteni.

A jogegységi eljárásban eldöntendő jogkérdés valójában az, hogy a „megőrzés, állagmegóvás, értékesítés költségei” fogalomkör alá csak a fizikai állag megóvásának, megőrzésének a költségei tartoznak, vagy ide sorolhatók azok a költségek is, amelyek a zálogtárgy értékének bármilyen módon történő megőrzését, megóvását szolgálják, illetve a zálogtárgy tulajdonjogának fennállásához szorosan kapcsolódnak.

A jogegységi tanács álláspontja szerint a „megőrzés” fogalmi körébe azok a költségek is beletartoznak, amelyek a zálogtárgy értékének, tulajdonjogának a megőrzésére irányulnak, tehát nem kizárólag a zálogtárgy fizikai állagának megóvásával, megőrzésével kapcsolatban felmerülő költségeket lehet a zálogtárgy értékesítéséből befolyt vételárral szemben elszámolni.

A zálogtárgy értékének a megőrzése elsősorban a zálogjogosult érdekét szolgálja, ezért az emiatt kifizetett költségeket a zálogtárgy értékesítése során befolyt vételárból kell fedezni. A zálogtárgynak – az értékesítésből befolyó vételárnak - kell viselnie a zálogtárgy tulajdonához kapcsolódó és a felszámolás tartama alatt keletkezett valamennyi kötelezettséget is. A szabályozás logikája alapján ugyanis a felszámolás kezdő időpontjában kettéválasztott vagyontömeghez szorosan – a régi Ptk. 99.§-a, illetve az új Ptk.5:22.§-a által meghatározottan a tulajdonjoghoz – kapcsolódó terhek az elválasztott, privilegizált kielégítést lehetővé tevő vagyontömegeből fizetendők ki.

A jogegységi tanács ezért arra a jogi következtetésre jutott, hogy a Cstv. 49/D.§ (1) bekezdésében szereplő, a zálogtárgy megőrzésének, állagmegóvásának, értékesítésének költségei körébe tartozik a zálogtárgyra vonatkozóan a felszámolás kezdő időpontját követően keletkezett adókötelezettség, illetve egyéb közteher.

IV.

A kifejtett indokok alapján a jogegységi tanács a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében (Bszi.25.§) a rendelkező részben foglaltak szerint határozott és a határozatát a Bszi. 42. §-ának (1) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Budapest, 2015. január 22.

Dr. Török Judit s.k. a jogegységi tanács elnöke
Dr.Csóke Andrea s.k. előadó bíró
Dr.Vezekényi Ursula s.k. bíró
Dr.Pethőné dr.Kovács Ágnes s.k. bíró
Dr.Farkas Attila s.k. bíró

2/2015. PJE számú jogegységi határozat

A Kúria Polgári Kollégiumának összevont Polgári-Gazdasági Jogegységi Tanácsa, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CXLI. törvény (Bszi.) 34. § (1) bekezdése és a Bszi. 32. § (1) bekezdésének a) pontja alapján a Polgári Kollégium vezetője által a felszámoló jogszabálysértő intézkedése, illetve mulasztása elleni kifogás előterjesztésére megengedett 8 napos határidő jogi természete tárgyában, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében indítványozott jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A felszámoló jogszabálysértő intézkedése, illetve mulasztása elleni kifogás előterjesztésére megengedett 8 napos határidő eljárásjogi határidő, amelynek elmulasztása igazolási kérelemmel kimenthető.

I n d o k o l á s

I.

A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 51. § (1) bekezdése szerint a felszámoló jogszabálysértő intézkedése vagy mulasztása ellen a tudomásszerzéstől számított 8 napon belül a sérelmet szenvedett fél, valamint a hitelezői választmány, a hitelezői képviselő a felszámolást elrendelő bíróságnál kifogással élhet. Az adós nevében kifogást a 8. § (1) bekezdésében meghatározott szervek képviselője nyújthat be. A Cstv. 51. §-ában foglaltak megfelelően irányadóak a csődeljárásban is a Cstv. 15. § (3) bekezdése értelmében.

A bírósági gyakorlatban – a Fővárosi Ítéltábla Polgári Kollégiuma Gazdasági Szakágának kollégiumvezető-helyettese által megjelölt jogerős határozatokból megállapíthatóan – ellentétes álláspontok alakultak ki annak megítélése tárgyában, hogy a Cstv. 51. § (1) bekezdésében a kifogás előterjesztésére engedett 8 napos határidő anyagi jogi, elévülési jellegű határidőnek vagy olyan eljárásjogi határidőnek minősül-e, amelyre a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 103-109. §-ai alkalmazhatók.

Az egyik álláspont szerint a kifogás előterjesztésére engedett 8 napos határidő eljárásjogi határidő, tehát a kifogás nem tekinthető elkésztettnek, ha a beadványt legkésőbb a határidő utolsó napján ajánlott küldeményként postára adták (Pp. 105. § (4) bekezdés), az esetleges késelelem pedig igazolási kérelemmel kimenthető (Pp. 106-109. §-ai). Az előbb írtaknak megfelelő döntést tartalmaz a Fővárosi Ítéltábla kollégiumvezető-helyettese által hivatkozott 12.Fpkf.43.391/2012/2., 12.Fpkf.43.274/2012/2., 12.Fpkf.45.037/2011/2., 12.Fpkf.43.008/2013/2. számú, valamint a Debreceni Ítéltábla Fpkf.III.30.525/2005., Fpkhf.III.30.040/2012., Fpkhf.IV.30.167/2012. számú, a Pécsi Ítéltábla Fpkf.IV.30.126/2007., 4.Fpkhf.30.313/2013/2. számú, valamint a Kúria Gfv.VII.30.114/2013/6., Gfv.X.30.375/2010/4., Gfv.XI.30.513/2007/6. számú határozata.

A másik álláspont szerint az említett határidő a 4/2003. Polgári jogegységi határozatban (a továbbiakban: 4/2003. PJE) kifejtettekből is következően olyan anyagi jogi, elévülési jellegű határidő, amelynél a jogszabály jogvesztést nem mond ki és a mulasztás kimentésére az elévülés kimentésénél szigorúbb feltételekkel előterjeszhető igazolási kérelem

előterjesztheségéről nem rendelkezik, amiből az következik, hogy a határidő elévülését a bíróság hivatalból nem állapíthatja meg és a kérelem hivatalbóli elutasításának sincs helye. Az ellenérdekű fél elévülési kifogása esetén pedig a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) 6:21.-6:25. §-ai kerülhetnek alkalmazásra. Elévülési jellegűnek minősítette a határidőt a Pécsi Ítéltábla az Fpkhf.IV.30.313/2013/2. számú határozatában, valamint erre vonható le következtetés a Kúria Gfv.VII.30.053/2013/6. számú, Gfv.VII.30.054/2013/6. számú, Gfv.VII.30.056/2013/6. számú, Gfv.VII.30.069/2013/4. számú, Gfv.VII.30.066/2013/5. számú határozataiból.

Az indítványozó szerint az eltérő jogi álláspontot elfoglaló jogerős határozatokra tekintettel a felvetett kérdésben az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi határozat meghozatala szükséges.

II.

A legfőbb ügyész álláspontja szerint a Cstv. 51. §-ának (1) bekezdésében a felszámoló jogszabálysértő intézkedése vagy mulasztása ellen a tudomásszerzéstől számított 8 napon belül előterjesztett kifogásra vonatkozó határidő anyagi jogi, elévülési jellegű határidőnek minősül.

III.

A Kúria jogegységi tanácsa a kérdés eldöntéséhez elemezte a jogi szabályozást, a jogintézmény célját és feladatát az alábbiak szerint.

A Cstv. 51. §-a a kifogást a felszámoló törvénysértő intézkedése elleni jogvédelmi eszközként szabályozza, és azt megfelelően alkalmazni rendeli a Cstv. 15. § (3) bekezdése értelmében a csődeljárásban is a vagyonfelügyelő jogszabálysértő tevékenysége vagy mulasztása ellen. A kifogás az előbbi személyek intézkedése vagy mulasztása elleni alanyi jog bírósági érvényesítésének eszköze. A kifogásról a bíróság nemperes eljárásban, a Cstv. rendelkezései alapján dönt. A kifogás előterjesztésére a Cstv. az arra jogosultnak a tudomásszerzéstől számított 8 napos (csődeljárásban 5 munkanapos) határidőt biztosít. Annak ellenére, hogy a Cstv. 51. §-a a Cstv. hatálybalépése óta többször is módosult, a kifogás előterjesztésére nyitva álló határidőre vonatkozó szabályozás a törvény hatálybalépése óta nem változott. A határidő jogvesztő jellegét a Cstv. nem mondja ki, és nem szól az előterjesztésre nyitva álló határidő elmulasztása esetére igazolási kérelem benyújtásáról sem. Magából a Cstv. rendelkezéséből nem állapítható meg, hogy anyagi jogi, vagy eljárásjogi határidőről van-e szó. Ennek megállapításához meg kell vizsgálni a felszámolási eljárás keretében előterjeszthető kifogás jogintézményének rendeltetését, összevetve a felszámolási eljárás, mint nemperes eljárás jogi jellegével és az abban résztvevőknek biztosított egyéb jogokkal és kötelezettségekkel.

A jogirodalom egyértelműen megkülönbözteti az anyagi jogi és az eljárásjogi határidőket. Ebben a körben következetes az az álláspont, hogy amennyiben egy eljárás megindítására vonatkozó határidő anyagi jogi, de nem jogvesztő jellegű határidőnek minősül, úgy a határidő elmulasztása esetén a Pp-nek az igazolási kérelemre vonatkozó szabályai nem alkalmazhatók. A Pp. e rendelkezései ugyanis a perbeli cselekmények elmulasztásának kimentésére szolgálnak, az eljárás megindítására vonatkozó beadvány benyújtása pedig még nem minősül perbeli cselekménynek.

Az anyagi joginak minősülő határidő a jogirodalom megállapításai szerint jogvesztő, vagy elévülési jellegű határidő lehet. A bírósági eljárást megindító keresetlevél vagy kérelem késedelmes benyújtásáról szóló 4/2003. polgári jogegységi határozat – a jogirodalomban és a bírói gyakorlatban kialakult álláspontnak megfelelően - egyértelműen akként foglalt állást, hogy a jogszabályban megállapított keresetindítási határidő nem a bírósági eljárás része, az az anyagi joghoz kötődik és mint ilyen szükségképpen anyagi jogi természetű. A keresetlevélnek a bírósághoz történő benyújtása nem perbeli cselekmény. A bírósági út az igényérvényesítés önálló szakasza.

Az említett polgári jogegységi határozat leszögezte, hogy a jogvesztés súlyos következménye csak a jogszabály kifejezett rendelkezése alapján állhat be. A jogvesztéssel nem járó anyagi jogi határidő elévülési jellegű. A jogegységi határozatban foglalt megállapítás valójában csak kiváncsalm volt. Például a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény 98. § (1) bekezdése a közkereseti társaság esetében az új tag bejelentésére három hónapos jogvesztő határidőt jelölt meg, míg lényegében a közkereseti társaság altípusának tekinthető betéti társaság vonatkozásában ugyanezen törvény 104. § (2) bekezdésének a) pontja a három hónapos határidőt a jogvesztésre való utalás nélkül határozta meg. A bírói gyakorlat az anyagi jogi határidőt mindkét esetben – analógia alapján - jogvesztőnek minősítette (lásd pl. a Cgf.31.635/2000/2. számú határozatot). Az előforduló kodifikációs hibák miatt a jövőben sem zárható ki, hogy egy-egy anyagi jogi határidő vonatkozásában a bírói gyakorlat indokolt esetben analógiát alkalmazzon.

Anyagi jogi határidő esetében a 4/2003. PJE és a jogirodalom álláspontja is az, hogy a bírósági eljárást megindító beadványnak a határidő utolsó napján, a hivatali idő végéig a bíróságra meg kell érkeznie (Pp. 103. § (5) bekezdés). Ilyenkor az eljárást megindító beadvány vonatkozásában nem alkalmazható a perbeli cselekményekre irányadó Pp-beli rendelkezés, miszerint a határidő nem tekinthető elmulasztottnak, ha az azt benyújtó személy az iratot a határidő utolsó napján ajánlott küldeményként postára adja (Pp. 105. § (4) bekezdés).

Amennyiben a jogszabály a keresetindításra úgy ír elő határidőt, hogy elmulasztásához nem fűzi a jogvesztés következményét, a mulasztás kimenthető. A 4/2003. PJE III. pontjában számos olyan, a jogegységi határozat megszületésekor hatályos jogszabályt említ, amely az anyagi joginak tekintendő keresetindítási határidőhöz az igazolási kérelem előterjesztésének lehetőségét kapcsolja, a határidő elmulasztásának kimenthetősege érdekében. A jelen eljárásban előterjesztett indítványban felsorolt határozatok egy része is - bár a kifogás előterjesztésére nyitva álló határidőt anyagi jogi, elévülési határidőnek minősíti - arra utal, hogy a Cstv. 51. §-ában foglalt határidő elmulasztása csak akkor állapítható meg, ha a kifogást benyújtó személy igazolási kérelmet nem terjesztett elő, tekintet nélkül arra, hogy maga a Cstv. szabályozása az igazolási kérelem előterjesztésének lehetőségéről nem tesz említést.

A kifejtettekből megállapítható tehát, hogy mind a jogalkotó, mind a jelenlegi bírói gyakorlat az anyagi jogi és eljárásjogi határidők elmulasztásának jogkövetkezményeit meglehetősen következetlenül alkalmazza, gyakran az anyagi jogi határidőnek minősített határidő esetében is a Pp-ben szabályozott eljárásjogi kimentési lehetőségre utal. (Ez napjainkban is előfordul a jogszabályalkotás során. Például a Pp. 343. § (3) bekezdése a sajtó-helyreigazítási perben a keresetindításra nyitva álló 15 napos határidő elmulasztása esetére biztosítja az igazolási kérelem előterjesztésének lehetőségét.) Mivel számos jogszabály az anyagi jogi határidőkhöz kapcsolódóan is a mulasztás kimentésének eszközeként az igazolási kérelem

előterjeszhetőségére utal, így a 4/2003. PJE alappal állapította meg, hogy abban az esetben, ha az anyagi jogszabály az igazolás előterjesztésére lehetőséget ad, úgy az anyagi jogi, elévülési jellegű határidő esetében is az igazolási kérelem előterjesztésére vonatkozó Pp-beli rendelkezések irányadók.

Valójában anyagi jogi, elévülési jellegű határidő esetében a kimentésre – dogmatikailag helyesen – az elévülés nyugvására és megszakadására irányadó szabályokat kell alkalmazni. A keresetlevél (kezdő irat) bírósághoz történő benyújtása ugyanis nem perbeli cselekmény, ebből következően a Pp-nek a perbeli cselekmények elmulasztásához kapcsolódó, az igazolásra vonatkozó szabályai nem alkalmazhatók. Az ilyen határidők esetében kimentési lehetőségként korábban a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régii Ptk.) 326-327. §-ában foglalt, a követelés érvényesítésének menthető okból történő elmulasztására vonatkozó rendelkezései szolgáltak, jelenleg pedig az új Ptk. 6:24-6:25. §-ának előírásai irányadók. Például a régi Ptk. 236. § (3) bekezdése a megtámadási határidő elmulasztásával kapcsolatban ezt a kérdést egyértelműen és világosan rendezte. A (3) bekezdés szerint a megtámadási határidőre az elévülés nyugvásának és megszakadásának szabályai megfelelően irányadók. Az új Ptk. 6:89. §-a ez utóbbi rendelkezést nem tartalmazza, ugyanakkor az új Ptk-hoz fűzött jogirodalmi magyarázat egyértelműen utal arra, hogy az egyéves megtámadási határidő elévülési természetű, vonatkoznak rá tehát az elévülés nyugvásának és megszakadásának szabályai.

Anyagi jogi határidőt eljárási jogszabály is megállapíthat, ebből következően a Cstv-ben meghatározott határidők vonatkozásában is minden esetben vizsgálni kell, hogy a határidő anyagi jogi természetű, úgy a Cstv. 6. §-a (3) bekezdésének visszautalása a Pp. szabályainak alkalmazhatóságára, nem releváns. A Cstv. 6. § (3) bekezdése ugyanis eljárási kérdésekben utal vissza a Pp. rendelkezéseire, mint olyanokra, amelyeket a Cstv. külön szabályozása hiányában megfelelően alkalmazni kell. Maga a jogalkotó a Cstv. 51. §-ában az igazolási kérelem előterjesztését nem tette lehetővé, ezért, ha az ott meghatározott határidő anyagi joginak minősül, az igazolási kérelem előterjeszhetősége fel sem merül, mert anyagi jogi határidő esetében az igazolás jogintézménye csak a jogalkotó kifejezett rendelkezése alapján kerülhet alkalmazásra.

Valójában tehát az eltérő joggyakorlatot kiváltó probléma megoldásához annak a kérdésnek az eldöntése szükséges, hogy a Cstv. 51. § (1) bekezdésében foglalt határidő milyen jogi természetű. A Cstv. hatályos 22. § (1) bekezdése értelmében a felszámolási eljárás megindítására hivatalból, az adós, a hitelező, vagy a végelszámoló kérelmére, a cégbíróság értesítése, illetve a büntető ügyben eljáró bíróság értesítése alapján kerülhet sor. A bírósági eljárást megindító kérelem tehát az a kérelem, amelyben a felsoroltak a fizetési képtelenség megállapítását és a felszámolás elrendelését kérik. Amennyiben ezen kérelem előterjesztésére a Cstv. határidőt állapítana meg, úgy az anyagi jogi határidő lenne, aszerint minősülne jogvesztőnek, vagy elévülési jellegűnek, hogy a Cstv. ebben a körben milyen rendelkezést tartalmazna. A kérelem előterjesztésére vonatkozóan azonban a Cstv. határidőt nem állapít meg.

A Cstv. 51. § (1) bekezdése alapján a felszámoló jogszabálysértő intézkedése, vagy mulasztása miatt előterjeszhető kifogásra vonatkozó határidő anyagi jogi, elévülési jellege arra tekintettel merülhetett fel a bírói gyakorlatban, mert ebben az esetben külön ügyszámon (Büsz. 62. § b) pont), a felszámolási eljáráson belül, elkülönült eljárás lefolytatása történik meg a felszámolást elrendelő bíróság előtt. Ha e határidőt anyagi jogi határidőnek kellene

tekinteni, amely esetében a határidő elmulasztása miatt nincs helye igazolási kérelem előterjesztésének, a határidő elmulasztása esetén a régi Ptk-nak, illetve az új Ptk-nak már ismertett, az elévülés nyugvására és megszakadására vonatkozó szabályozása lenne irányadó. Ebből következően a határidő elévülését a bíróság hivatalból nem állapíthatná meg, és csak az ellenérdekű fél elévülési kifogása alapján lehetne a határidő elmulasztásának tényét vizsgálni. Ez a jogi megoldás olyan hosszú ideig fennálló kimentési lehetőséget biztosítana a határidő elmulasztása miatt, amely nyilvánvalóan nem egyeztethető össze a csőd- és a felszámolási eljárásban benyújtható kifogás jogintézményének rendeltetésével és céljával. A jogalkotó a felszámolási eljárás lefolytatásának menetére számos, jellemzően eljárásjogi határidőt állapít meg (Cstv. 28. § (2) bekezdés f) pont, 37. § (2)-(3) bekezdés, 34. § (1) bekezdés, Cstv. 50. § (2) bekezdés, stb.) annak érdekében, hogy az eljárás lefolytatása mielőbb megtörténhessen. A felszámolási eljárás elhúzódása súlyos sérelmet jelent a hitelezőknek és általában nem szolgálja az adós érdekeit sem. Az eljárás nemperes jellegével, a szabályozás logikai rendjével nem egyeztethető össze a Cstv. 51. § (1) bekezdésében meghatározott határidőnek az az értelmezése, amely a kifogás előterjesztője számára a kifejezetten rövid törvényi határidő elmulasztása esetén, akadályoztatásra hivatkozással, annál jóval hosszabb kimentési határidőt biztosít. Magyarország Alaptörvényének 28. cikke egyértelműen előírja, hogy a bíróságoknak a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét azok céljával összhangban kell értelmezniük. Erre és a már kifejtettekre tekintettel a kifogás előterjesztésére nyitva álló határidő csak eljárásjogi határidőnek minősülhet, amelyre vonatkozóan a Cstv. 6. § (3) bekezdése alapján a Pp. szabályai megfelelően alkalmazandók. Tehát a kifogás előterjesztésére vonatkozó eljárásjogi határidőt elmulasztó fél a Pp. 105-109. §-ai szerint igazolási kérelemmel élhet, és irányadók a határidők számítására vonatkozó rendelkezések is (Pp. 103-104. §).

Ezt az álláspontot alátámasztja a korábbi, a Cstv. hatályba lépését követően kialakult joggyakorlat is. A BH 1996. 118. számú jogesetben a Cstv. 51. § (1) bekezdésében írt határidőt a bíróság egyértelműen eljárásjogi határidőnek minősítette azzal, hogy e határidő elmulasztása igazolási kérelemmel orvosolható. Hasonló megállapítást tartalmaz a BH 1999. 327. jogeset indokolása, amely szintén leszögezi, hogy a Cstv. 51. § (1) bekezdésében meghatározott határidő eljárásjogi határidő. A jogirodalom a Cstv. 51. § (1) bekezdésében meghatározott határidőt következetesen eljárásjogi határidőnek tekintette.

IV.

A kifejtett indokok alapján a jogegységi tanács a rendelkező részben foglaltak szerint határozott és határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2015. január 28.

Dr. Török Judit s.k. a jogegységi tanács elnöke
Tamáné dr. Nagy Erzsébet s.k. előadó bíró
Dr. Csőke Andrea s.k. bíró
Dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes s.k. bíró
Dr. Farkas Attila s.k. bíró

3/2015. PJE számú jogegységi határozat

A Kúria Polgári Kollégiuma a kollégiumvezető indítványa folytán, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 34. § (4) bekezdés a) pontja, valamint 195. § (3) bekezdése alapján jogegységi tanácsként eljárva meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A jogegységi tanács

1. az 1/1998. PJE határozatot, a 4/1999. PJE határozatot, a 2/2000. PJE határozatot és az 1/2006. PJE határozatot hatályon kívül helyezi;
2. a 2/2004. (XII. 2.) PK véleményt nem tartja fenn;
3. a PK 129., PK 132., PK 140., PK 147., PK 150., PK 153., PK 155., PK 156., PK 162., PK 165., PK 167., PK 170., PK 182., PK 184., PK 198., PK 205., PK 206., PK 210., PK 211., PK 219., PK 220. és PK 263. állásfoglalások, továbbá a GK 1., GK 60., GK 61. és a GK 62. állásfoglalások kollégiumi állásfoglalásként, valamint a GKT 58/1973. számú állásfoglalás elvi iránymutatásként való fenntartását megszünteti;
4. a PK 152., PK 158. és a PK 264. állásfoglalások indokolását nem tartja fenn.

Indokolás

I.

A Kúria Polgári Kollégiuma mint jogegységi tanács a 2014. május 3-án meghozott 1/2014. PJE határozatával – a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2014. március 15-ei hatályba lépése kapcsán – felülvizsgálta a Ptk. által szabályozott jogterületekre vonatkozó elvi iránymutatásait. Mivel azonban ez a felülvizsgálat nem volt teljes körű, mert egyrészt csak az anyagi jogi tárgyú iránymutatásokat érintette, másrészt nem terjedt ki a társkollégiumokkal közösen megalkotott elvi iránymutatásokra, továbbá tekintettel arra is, hogy azt megelőzően legutóbb a 2/2006. (V. 22.) PK véleménnyel került sor átfogó felülvizsgálatra, szükségessé vált az 1/2014. PJE határozattal nem érintett elvi iránymutatások felülvizsgálata.

A Kúria Polgári Kollégiumának vezetője – az Elvi Előkészítő Csoport által készített vitaanyag tanácselnöki értekezleten történt megvitatását követően – 2015. június 18-án a Bszi. 33. § (1) bekezdés a) pontja, illetve a Bszi. 195. § (3) bekezdése alapján indítványozta, hogy – a Kúria Büntető Kollégiumának, Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának és Polgári Kollégiumának tagjaiból álló jogegységi tanács a közösen megalkotott iránymutatások tekintetében, míg

– a Polgári Kollégium mint jogegységi tanács a kizárólag a Polgári Kollégium, illetve az egykori Gazdasági Kollégium által megalkotott, az 1/2014. PJE határozattal nem érintett elvi iránymutatások tekintetében folytasson le jogegységi eljárást, amelynek során vizsgálja felül az érintett elvi iránymutatásokat abból a szempontból, hogy

- a) melyek azok, amelyek már nem tartandók fenn;
- b) melyek azok, amelyek indokolása nem tartható már fenn; és
- c) melyek azok, amelyek továbbra is alkalmazhatóak és így hatályukban fenntartandóak.

A jogegységi indítványnak a közösen megalkotott elvi iránymutatásokra vonatkozó részéről a Kúria Büntető, Közigazgatási-Munkaügyi és Polgári Kollégiumának együttes ülése mint jogegységi tanács a 2/2015.(VII. 6.) BKMPJE határozattal döntött.

II.

A Legfőbb Ügyész észrevételében kifejtette, hogy a jogegységi indítvánnyal érintett elvi iránymutatások közül csak a jogegységi határozat tekintetében van legfőbb ügyészi hatáskör, míg a további eszközök kúriai, szakmai testületi állásfoglalások, ezért a Legfőbb Ügyész csak a jogegységi határozatokra korlátozottan tett észrevételt.

A Legfőbb Ügyész észrevételében a részére a jogegységi indítvány mellékleteként megküldött előkészítő anyagban foglaltakkal – a 2/2000. PJE határozattal és az 5/2013. PJE határozattal kapcsolatban kifejtettek kivételével – érdemben egyetértett. A Legfőbb Ügyész álláspontja szerint az 2/2000. PJE határozat első pontja beépült a Cstv. 59. § (5) bekezdésébe, míg Cstv. 59. § (1) bekezdése a 2/2000. PJE határozat második bekezdésével ellentétes szabályt tartalmaz, ezért e jogegységi határozat az utólagos jogszabályváltozás folytán részben szükségtelenné, részben meghaladottá vált. Az 5/2013. PJE határozatról az 1/2014. PJE határozat indokolása V.1.b) pontjának első bekezdése már rendelkezett.

III.

A Bszi. 34. § (4) bekezdés a) pontja kimondja, hogy a Kúria teljes kollégiuma jogegységi tanácsként dönt akkor is, ha a jogegységi eljárás célja korábban meghozott jogegységi határozat megváltoztatása vagy hatályon kívül helyezése. A Bszi. 195.§ (3) bekezdése értelmében a Kúria elnökének vagy kollégiumvezetőjének indítványára a Kúria teljes kollégiuma jogegységi tanácsként eljárva, jogegységi eljárás keretében a törvény hatályba lépését megelőzően hozott irányelvek, elvi döntések és kollégiumi állásfoglalások irányelvként, elvi döntésként, kollégiumi állásfoglalásként való fenntartását megszüntetheti abban az esetben is, ha egyébként a jogegységi eljárás kezdeményezésének feltételei [Bszi. 32. § (1) bek.] nem állnak fenn. Ennek hiányában az elvi iránymutatások a Bszi. 195. § (2) bekezdése szerint az eltérő iránymutatást tartalmazó jogegységi határozat meghozataláig alkalmazhatóak.

IV.

A jogegységi tanács a Polgári Kollégium Elvi Előkészítő Csoportja, valamint tanácselnöki értekezlete általi előkészítés és a jogegységi tanács ülésén történt megvitatás után – a Legfőbb Ügyész észrevételeire is tekintettel – a rendelkező rész szerinti döntését az alábbi indokok alapján hozta meg:

1. Az 1/1998. PJE határozat és a 4/1999. PJE határozat jogszabályi alapjukat veszítették, ezért nem tartandók fenn. A 2/2000. PJE határozat és az 1/2006. PJE határozat pedig az idő múlása folytán tárgyát veszítette.

Az alapul vett jogszabályok tartalmilag jelentős változása miatt vált meghaladottá a 2/2004. (XII. 2.) PK vélemény (a felülvizsgálati eljárás újraszabályozása miatt), valamint a PK 129., PK 156., PK 182., PK 184., PK. 205., PK, 220. és a PK 263., továbbá a GK 60. és GK 61. állásfoglalás.

A megváltozott jogszabályi környezetre figyelemmel vált meghaladottá a PK 140., PK 150., PK 153., PK 162., PK 165., továbbá a GK 1. állásfoglalás.

2. A PK 206. számú állásfoglalás az 1/2009. (VI. 24.) PK véleményre és az 1/2014. (VI. 30.) PK véleményre tekintettel okafogyottá vált, ezért nem tartandó fenn.

3. A terminológiai változásokra tekintettel a PK 167. állásfoglalás meghaladottá vált.

4. A bírói gyakorlat szemléletváltása miatt vált meghaladottá a PK 132., PK 198., PK 210. és a PK 211. állásfoglalás.

5. Az időközben bekövetkezett változásokra tekintettel tárgyát veszítette, illetve elvi iránymutatást már nem igénylő tárgyra vonatkozik a PK 147., PK 170., PK 219. és a GK 62. állásfoglalás, valamint a GKT 58/1973. állásfoglalás.

6. A PK 155. állásfoglalás munkajogi tárgyú, fenntartása a Kúria Polgári Kollégiuma szempontjából szükségtelenné vált.

7. A jogegységi tanács úgy ítélte, hogy a PK 152., PK 158. és a PK 264. állásfoglalások rendelkező részében szereplő jogértelmezés továbbra is helyes és megfelelően irányadó, azonban az indokolásban annak alapjaként hivatkozott jogszabályok nagymértékű változására, illetve az indokolásban megjelenő érvelés elavultságára tekintettel ezeknek az elvi iránymutatásoknak az indokolását nem tartja fenn.

V.

A jogegységi tanács a többi felülvizsgált elvi iránymutatást fenntartandónak ítélte.

1. A jogegységi tanács az alapul vett jogi szabályozás szövegszerű vagy tartalmi változatlanságára tekintettel tartotta fenn:

– a jogegységi határozatok közül: a 3/2000. PJE, 3/2002. PJE, 4/2003. PJE, 2/2008. PJE, 4/2008. PJE, 1/2009. PJE, 2/2009. PJE, 2/2011. PJE, 1/2013. PJE, 2/2013. PJE, 4/2013. PJE, 2/2014. PJE, 1/2015. PJE és a 2/2015. PJE határozatokat;

– a kollégiumi vélemények közül: a 2/2008. (V. 19.) PK, 3/2008. (XI. 24.) PK, 1/2009. (VI. 24.) PK, 4/2009. (XII. 14.) PK és 1/2014. (VI. 30.) PK véleményeket;

– a kollégiumi állásfoglalások közül: a PK-GK 2., PK 12., PK 13., PK 14., PK 15., PK 127., PK 133., PK 134., PK 137., PK 138., PK 139., PK 142., PK 145., PK 146., PK 148., PK 149., PK 151., PK 154., PK 157., PK 163., PK 164., PK 166., PK 169., PK 171., PK 175., PK 176., PK 177., PK 178., PK 179., PK 180., PK 187., PK 188., PK 189., PK 190., PK 191., PK 193., PK 194., PK 195., PK 196., PK 199., PK 200., PK 202., PK 212., PK 216., PK 218., PK 221., PK 226., PK 274., PK 275., PK 276., PK 277., PK 291. és a PK 292. állásfoglalásokat.

Tekintettel arra, hogy a jelen felülvizsgálat az elvi iránymutatások újraszövegezését nem tűzte ki célul, ezért az azokban szereplő jogszabályi hivatkozások és az azokban használt kifejezések (terminológia) módosítására sem került sor. Ebből következően a fenntartandónak ítélt, az elvi tartalmát tekintve továbbra is irányadó elvi iránymutatásokban foglalt jogszabályokra történő hivatkozások és jogi kifejezések alatt természetesen a tartalmilag azonos más jogszabályi rendelkezést, újraszámozás folytán megváltozott jogszabályhelyet, illetőleg az elnevezésében megváltozott jogintézményt, kifejezést kell érteni.

2. A jogegységi tanács az 1959. évi IV. törvény (régii Ptk.) alkalmazásában megfelelően irányadónak és ezért fenntartandónak ítélte a 3/2010. (XI. 24.) PK véleményt és a PK 52. számú állásfoglalást azzal, hogy ezeket az elvi iránymutatásokat a Ptk. alkalmazása során – a Ptk. részben eltérő szabályozására tekintettel – nem tekinti irányadónak.

3. A jogegységi tanács fenntartandónak ítélte azokat az a jogegységi határozatokat és kollégiumi véleményeket, amelyek kizárólag más elvi iránymutatás hatályon kívül helyezésére, illetőleg fenn nem tartására vagy fenntartására vonatkozó rendelkezést tartalmaznak, nevezetesen:

– a jogegységi határozatok közül: a 2/2012. PJE határozatot és az 1/2014. PJE határozatot;

– a kollégiumi vélemények közül: a 2/2006. (V. 22.) PK véleményt és az 1/2013. (VI. 17.) PK véleményt.

4. A jogegységi tanács az elvi irányítás 1997 előtti eszközei (irányelv, elvi döntés, kollégiumi állásfoglalás, továbbá tanácselnöki értekezletii állásfoglalás) közül azokat, amelyek a polgári és gazdasági szakág ügykörét érintik, és fenntartásukról az 1/2014. PJE határozat, a 2/2015. BKMPJE határozat továbbá a jelen jogegységi határozat nem rendelkezett, hatályban nem lévőnek tekinti.

VI.

A kifejtett indokok alapján a Kúria Polgári Kollégiuma mint jogegységi tanács a Bszi. 40. § (1) és (2) bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.

A jogegységi határozatot a Bszi. 42. § (1) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2015. július 6.

Dr. Darák Péter s.k. a jogegységi tanács elnöke

Dr. Orosz Árpád s.k. előadó bíró

Dr. Baka András s.k. bíró

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k. bíró

Dr. Bartal Géza s.k. bíró

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró

Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes s.k. bíró

Dr. Csiki Péter s.k. bíró

Dr. Csőke Andrea s.k. bíró

Dr. Farkas Attila s.k. bíró

Dr. Harter Mária s.k. bíró

Dr. Havasi Péter s.k. bíró
Dr. Kemenes István s.k. bíró
Dr. Kiss Gábor s.k. bíró
Dr. Kollár Márta s.k. bíró
Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró
Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró
Dr. Madarász Anna s.k. bíró
Dr. Mészáros Mátyás s.k. bíró
Dr. Molnár Ambrus s.k. bíró
Dr. Osztovits András s.k. bíró
Dr. Pataki Árpád s.k. bíró
Dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes s.k. bíró
Dr. Puskás Péter s.k. bíró
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró
Dr. Szabó Klára s.k. bíró
Dr. Szentpéteriné dr. Bán Erzsébet s.k. bíró
Dr. Szűcs József s.k. bíró
Tamáné dr. Nagy Erzsébet s.k. bíró
Dr. Török Judit s.k. bíró
Dr. Udvary Katalin s.k. bíró
Dr. Varga Edit s.k. bíró
Dr. Vezekényi Ursula s.k. bíró
Dr. Wellmann György s.k. bíró
Dr. Zámbó Tamás s.k. bíró

3. Közigazgatási-munkaügyi jogegységi határozatok

1/2015. KMJE számú jogegységi határozat

Az alperes személyének meghatározásáról a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletével kapcsolatos határozat bírósági felülvizsgálata iránti perben.

A Kúria jogegységi tanácsa a Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának kollégiumvezetője részéről indítványozott jogegységi eljárásban a 2015. április 29. napján megtartott nem nyilvános ülésén meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A 2014. december 31. napjáig hatályos, a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény 4.§ (9) bekezdésében meghatározott feladatokkal kapcsolatos határozat bírósági felülvizsgálata iránti közigazgatási pernek a Magyar Nemzeti Bank az alperese; a Pénzügyi Stabilitási Tanács a Magyar Nemzeti Bank nevében jár el.

Indokolás

I.

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának kollégiumvezetője az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32.§ (1) bekezdés 2. fordulata, és 33.§ (1) bekezdés a) pontja alapján jogegységi eljárás lefolytatását indítványozta a következő kérdésben:

A 2014. december 31. napjáig hatályos szabályozás értelmében a Pénzügyi Stabilitási Tanács (a továbbiakban: PST) által hozott határozat felülvizsgálatára irányuló közigazgatási pernek ki az alperese?

Az indítvány szerint az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke a Kúria elnökét jelzésében arról tájékoztatta, hogy a PST által hozott határozatok bírósági felülvizsgálatára irányuló perekben eltérő a bírói gyakorlat a per alperesének meghatározására. A megkeresés utalt a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) megelőző tájékoztatására, mely szerint a PST határozatainak felülvizsgálatára irányuló perekben a bíróságok részben a MNB-t, részben pedig a PST-t tekintik alperesnek.

Ennek oka, hogy a Fővárosi Törvényszék az 1.Kpkf.670.162/2014/4. számú másodfokú végzésével megváltoztatta az addig egységes gyakorlatot, megállapítva, hogy az érintett perekben a PST-t kell alperesként perbe vonni, az MNB-t pedig a perből el kell bocsátani.

A Fővárosi Törvényszéki Közigazgatási és Munkaügyi Regionális Kollégium kollégiumvezető-helyettese szakmai vizsgálatából és a mellékelt határozatokból megállapítható, hogy a bírói gyakorlat ebben a kérdésben nem egységes. Az alperes személyének eltérő meghatározása az egyébként nagyobb számú és közérdeket érintő pereket magában foglaló percsoporthoz az eljárások időszerű befejezését szakmai okból gátolhatja.

A jogkérdés eldöntése során irányadó a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: MNB tv.) vonatkozó rendelkezéseit a 2014. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Mód. tv.) 47.§ (1) bekezdése 2015. január 1. napjától módosította, ezzel az ezt követően indult ügyek vonatkozásában a kérdést megoldotta. Azonban a módosítás nem rendelkezik a folyamatban lévő hatósági és peres eljárásokról, így mivel az elsőfokú bíróság előtt nagyobb számú per van folyamatban – és a Fővárosi Törvényszék álláspontja a 2014. december 31. napjáig indult ügyekre vonatkozóan nem változott –, ezért az eljárási kérdés egységes eldöntése nem mellőzhető.

Az eltérő joggyakorlatot bizonyítja az is, hogy a Fővárosi Törvényszék a hivatkozott 1.Kpkf.670.162/2014/4. számú végzésének meghozatalát – 2014. június 17. napja – követően az 1.Kpkf.670.289/2014/3. számú, és 1.Kpkf.670.301/2014/6. számú – 2014. augusztus 26. napján kelt – végzéseiben az MNB tv. 4.§ (9) bekezdésében megjelölt hatáskörben hozott határozat felülvizsgálata iránti közigazgatási perben az MNB alperesként történő szerepeltetését nem kifogásolta, a fellebbezéssel támadott elsőfokú végzést helybenhagyta, ezzel eltért az 1.Kpkf.670.162/2014/4. számú végzésében kialakított gyakorlatától.

II.

A jogegységi tanács nem nyilvános ülésén a legfőbb ügyész képviselője útján tett felszólásában kifejtette, hogy az érintett határozat felülvizsgálatára irányuló perben a 2015. január 1-jét megelőző szabályozás szerint a PST ellen kellett keresetet indítani.

III.

A vitás jogkérdésben azért is alakulhatott ki eltérő bírósági gyakorlat, mert a keresettel támadott közigazgatási határozatok egyes elemeikben ellentmondóak, azok nem az MNB-nek az OBH elnöke felé tett megkeresésében elfoglalt jogi álláspontot tükrözik. A határozatokon az MNB logója és bélyegzőlenyomata szerepelt, de azokat az MNB alelnöke a PST felhatalmazása alapján írta alá, és a határozatok fejrészében döntéshozó szervként nem az - egyébként eljáróként jelölt - MNB, hanem a PST került feltüntetésre.

A közigazgatási perek speciális szabályait a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) XX. Fejezete tartalmazza. Ezen belül a 327.§ (2) és (4) bekezdése határozza meg, hogy mely szerv lehet a közigazgatási per alperese. A 327.§ (2) bekezdés első mondata szerint a keresetet az ellen a közigazgatási szerv ellen kell indítani, amelyik a felülvizsgálni kért határozatot hozta. A 327.§ (4) bekezdése értelmében a perben fél lehet az is, akit a közigazgatási jog szabályai szerint jogok illethetnek és kötelezettségek terhelhetnek, továbbá az a közigazgatási szerv, amelynek egyébként nincs perbeli jogképessége. A Pp. 324.§ (3) bekezdés a) pontja kimondja, e fejezet alkalmazásában közigazgatási szerv: a (2) bekezdés szerint közigazgatási határozat meghozatalára jogosult szerv, szervezet vagy személy.

Az alperesi pozícióban jogszerűen eljáró közigazgatási szerv meghatározása érdekében szükséges az MNB tv. 2014. december 31. napjáig hatályos rendelkezéseinek ez irányú elemzése.

Az MNB tv. 176.§ (1) bekezdése alapján a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (a továbbiakban: PSZÁF) 2013. október 1-jén megszűnt. A 176.§ (6) bekezdése szerint a 2013. október 1-je előtt indult, folyamatban lévő peres és nemperes eljárásokban a PSZÁF helyébe

az MNB, továbbá a PSZÁF által működtetett Pénzügyi Békéltető Testület helyébe a Pénzügyi Békéltető Testület lép. Ugyanezt a szabályozást tartalmazza a folyamatban lévő közigazgatási hatósági eljárásokra az MNB tv. 178.§ (1) bekezdése és (3) bekezdése.

A fentiekből láthatóan a folyamatban lévő hatósági és bírósági ügyekben a PSZÁF jogutódjaként nincs megjelölve a PST, pedig az MNB tv. 4.§ (9) bekezdésében megjelölt hatáskört korábban a PSZÁF gyakorolta.

Figyelembe kell venni azt is, hogy az MNB tv. 55.§ (2) bekezdése értelmében az MNB mulasztása esetén (közigazgatási szerv hallgatása) az ügyfél kérelmére a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az MNB-t kötelezi az eljárás lefolytatására.

Ezek a rendelkezések három különböző területen (folyamatban lévő hatósági eljárások, folyamatban lévő perek és közigazgatási szerv hallgatása miatti bírósági kötelezések) egységesen azt a jogalkotói akaratot tükrözik, hogy a korábban PSZÁF hatáskörbe tartozó feladatok tekintetében 2013. október 1-jétől az MNB legyen a hatáskörrel rendelkező hatóság.

Az Alaptörvény 41. cikk (2) bekezdése, továbbá az MNB tv. 4.§ (9) bekezdése és (12) bekezdése szerint a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét kizárólagosan az MNB látja el. Az MNB tv. V. Fejezete rendelkezik a felügyeleti feladatokról, annak 39.§-a, 40.§-a, 41.§-a, 42.§-a határozzák meg az MNB feladatait a 4.§ (9) bekezdésében megjelöltek tekintetében. Az V. Fejezetben a PST-ről - mint a 4.§ (9) bekezdésében megjelölt „hatáskör gyakorlójáról” - nem esik szó.

Az MNB tv. VI. Fejezete rögzíti a hatósági eljárások közös szabályait. E fejezet az MNB, mint hatóság egyes hatósági eljárásait szabályozza, a PST-re a jogalkotó nem utal.

A 45.§ a) pontja egyértelmű rendelkezést tartalmaz arra nézve, hogy az MNB hatóságként jár el a 4.§ (9) bekezdésében meghatározott feladatkörében a 39.§ (1) bekezdésében meghatározott törvények hatálya alá tartozó személyek, szervezetek, valamint tevékenységek feletti felügyelet gyakorlása során. A 46.§ kiemeli, miszerint az MNB hatósági eljárására a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni meghatározott eltérésekkel. A 48.§ (1) bekezdése pontosan leírja, hogy az MNB a 45.§ a) pontjában meghatározott tevékenységének részeként milyen eljárásokat folytat le. Az 53.§ (1) bekezdése rögzíti az MNB hatósági eljárásban hozott döntéseivel kapcsolatban a honlapon történő közzététel szabályait.

Kiemelt jelentőséggel bír az, hogy az 55.§ (1) bekezdése értelmében az MNB döntése ellen fellebbezésnek nincs helye, az ügyfél az MNB határozatának és önálló jogorvoslattal megtámadható végzésének bírósági felülvizsgálatát kérheti a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságtól.

A jogegységi tanács álláspontja szerint a fent írtakkal együtt értelmezendő az MNB tv. 4.§ (9) bekezdése, valamint 13.§ (1) bekezdése és (2) bekezdés k) pontja, utóbbi két jogszabályhely a PST pénzügyi rendszer felügyeletével összefüggő döntéshozatali jogköréről rendelkezik. Kiemelendő, a 4.§ az MNB tv. I. Fejezet 2.) pontjában került elhelyezésre, mely az MNB alapvető és egyéb feladatait szabályozza. A 4.§ (9) bekezdése az MNB hatáskörébe adja a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletének ellátását az ott írt célok biztosítása érdekében.

Az MNB tv. 8.§-a szerint a PST egyike az MNB szerveinek, éppúgy, ahogy a legfőbb döntéshozó Monetáris Tanács, a döntések végrehajtásáért és az MNB irányításáért felelős igazgatóság, és a tulajdonosi ellenőrzést ellátó felügyelőbizottság. Ezek egyike sem önálló szerv.

A 13.§ (1) bekezdése értelmében a PST - mint az MNB vezetőiből felállított testület - hatáskörébe tartozik a Monetáris Tanács által meghatározott stratégiai keretek között – egyebek mellett - a 4.§ (9) bekezdésében meghatározott feladatokkal kapcsolatos döntéshozatal. A 13.§ (2) bekezdés k) pontja kimondja, a PST az (1) bekezdés szerinti hatáskörében döntést hoz a 39.§-ban meghatározott törvények hatálya alá tartozó személyek és szervezetek, valamint tevékenységek feletti 4.§ (9) bekezdése szerinti felügyelet gyakorlásával kapcsolatos hatósági eljárásokban.

E döntéshozatali jogkör értelmezése során - annak saját, vagy más nevében való eljárásnak megítélése kapcsán - nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a döntéshozatal része pl. az MNB tv. 53.§ (5) bekezdése szerinti mérlegelési jogkör gyakorlása, a 74.§ (1) bekezdés b) pontja szerinti intézkedések, illetve a 75.§ (1) bekezdésében felsorolt intézkedések tétele és bírság kiszabása is, melyeket az MNB tv. kifejezetten az MNB döntéseként nevesít.

A fentiekre figyelemmel az MNB tv. rendelkezései abba az irányba mutatnak, hogy a 4.§ (9) bekezdésében meghatározott hatáskör kizárólagos gyakorlója az MNB, a PST csak a nevében eljáró szerve.

A jogkérdés eldöntése során meghatározó jelentőségű a már idézett 4.§ (9) bekezdése és 55.§ (1) bekezdése, hiszen a jogalkotó egyértelműen az MNB hatáskörébe adja a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét, és az ebben a vonatkozásban hozott közigazgatási határozatokkal szembeni jogorvoslat lehetőségét kifejezetten az MNB határozata ellen biztosítja.

A jogszabály mindenre kötelező rendelkezésével szemben bírói jogértelmezéssel - ezen belül jogegységi határozattal - sem lehet arra a következtetésre jutni, miszerint az MNB tv. 55.§ (1) bekezdésébe a PST határozata elleni jogorvoslat is beleértendő.

Azon jogi álláspont elfogadása esetén, miszerint a közigazgatási határozatot nem az MNB, hanem a PST hozta, úgy ezen határozat bírósági felülvizsgálatára - figyelemmel az MNB tv. 55.§ (1) bekezdésére - nem lenne lehetőség, mely nyilvánvalóan ellentétben állna a jogalkotó - a Mód. tv. 47.§ (1) bekezdéséhez kapcsolódó indoklásában is kifejezésre jutó - akaratával és az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdés b) pontjával.

A jogegységi tanács álláspontja szerint az 1/2003. Közigazgatási-polgári jogegységi határozat rendelkező része I.) pontjában megjelölt delegálás nem valósult meg, így ezen az alapon sem lehet a közigazgatási per alperese a PST.

A fentiekre figyelemmel a jogegységi tanács arra a következtetésre jutott, hogy a 2014. december 31. napjáig hatályos szabályozás alapulvételével az MNB tv. 4.§ (9) bekezdésében meghatározott feladatokkal kapcsolatos határozatot az MNB hozta, annak bírósági felülvizsgálatára irányuló perben az alperes az MNB; a PST az MNB nevében jár el.

A jogegységi indítvány a közigazgatási per alperese személyének meghatározására vonatkozott, ugyanakkor a jogegységi tanács álláspontja irányadó az MNB tv. 4.§ (9)

bekezdésében meghatározott feladatokkal kapcsolatos bíróság által felülvizsgálható végzések bírósági felülvizsgálata iránti nemperes eljárásokra is, melyeknek a kérelmezettje szintén az MNB.

IV.

Mindezek folytán a jogegységi tanács a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében a rendelkező részben foglaltak szerint határozott, és e határozatát a Bszi. 42.§ (1) bekezdésének alapulvételével a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2015. április 29.

Dr. Darák Péter s.k. a Jogegységi tanács elnöke

Dr. Sugár Tamás s.k. előadó bíró

Dr. Tóth Kincső s.k. bíró

Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró

Dr. Hajnal Péter s.k. bíró

2/2015. KJE számú jogegységi határozat

A Kúria öttagú közigazgatási-munkaügyi jogegységi tanácsa a Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának Vezetője által kezdeményezett jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A Harm.tv. 18.§ (1) bekezdés b) pontját úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a harmadik országbeli állampolgár a tartózkodási jogosultság megszerzése, meghosszabbítása iránti eljárásban hamis adatot, valótlan tényt közöl, annak objektív jogkövetkezményeit viselnie kell.

A keresőtevékenység célú tartózkodás esetén a megélhetést jogszerű keresőtevékenységből származó, jogszerű (adózott) jövedelemmel lehet igazolni.

A hamis adat vagy valótlan tény közlése az adatszolgáltatás időpontjában valósul meg.

Az idegenrendészeti hatóságnak a közölt adat hamis tartalmáról vagy a tény valótlanágáról meg kell győződnie. A Harm.tv. 18.§ (1) bekezdése az abban foglalt jogkövetkezményt illetően (megtagadás, visszavonás) kógens előírást tartalmaz, a hatóságnak mérlegelési lehetősége nincs.

I n d o k o l á s

I.

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának Vezetője a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 32.§ (1) bekezdés a) pontja alapján, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi eljárás lefolytatását kezdeményezte **a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 18.§ (1) bekezdés b) pontjának értelmezésére.** Indítványozta, hogy a jogegységi tanács foglaljon állást a 2007. évi II. törvény (a továbbiakban: Harm.tv.) 18.§ (1) bekezdés b) pontjában foglalt tényállás megvalósulása esetén arról, hogy

- a jogszabályhely milyen felelősségi alakzatot tartalmaz a kérelmező szempontjából (1.), illetve
- a hatóság számára melyek az eljárási lehetőségek és kötelezettségek (2.), továbbá
- foglaljon állást abban a járulékos kérdésben, hogy a munkáltatóval kapcsolatos adatok későbbi módosítása vagy az adózás körében végzett önrevízió mennyiben érinti a hamis - adatközlés megvalósulását és jogkövetkezményeit(3.),
- döntsön a hamis adat, illetve a valótlan tényközlés jogkövetkezményéről (4.).

A Harm.tv. 18.§ (1) bekezdés b) pontja hatályos szövege szerint: **a tartózkodási engedély kiadását vagy meghosszabbítását - ha e törvény másként nem rendelkezik - meg kell tagadni, illetve a kiadott tartózkodási engedélyt vissza kell vonni, ha a harmadik országbeli állampolgár a tartózkodási jogosultság megszerzése érdekében az eljáró hatósággal hamis adatot, valótlan tényt közölt, vagy a tartózkodási cél vonatkozásában az eljáró hatóságot megtévesztette.**

Az indítványozó előzményként hivatkozott arra, hogy a Kúria Elvi Közzétételi Tanácsa 2015. január 29-i ülésén a Kfv.III.37.138/2014/7. számú ítélet (a továbbiakban: elvi ítélet) elvi határozatként való közzétételéről döntött. E határozat elvi tartalma szerint az idegenrendészeti eljárásban a hamis adat, valótlan tény közlése akkor lehet a tartózkodási engedély visszavonásának alapja, ha az a tartózkodási engedély megszerzése érdekében történt. Ez akkor állapítható meg, ha az adat hamis voltáról, a tény valótlanságáról a kérelmező tudott, vagy kellő körültekintés mellett tudnia kellett volna. Az elvi ítélet a vizsgált rendelkezést szubjektív felelősségi alakzatként fogja fel, ezért annak vizsgálatába bocsátkozott, hogy a kérelmező (adatszolgáltató) mennyiben tudhatott az adat valótlanságáról.

Az indítványozó szerint megállapítható volt, hogy a Kúria Kfv.II., illetőleg Kfv.III. ítélkező tanácsai azonos ténybeli helyzet mellett a fenti jogszabályi rendelkezést eltérően értelmezték. A Kfv.II. tanács következetesen, míg a Kfv.III. tanács egyes ítéleteiben a hamis adatszolgáltatásért való felelősséget objektív felelősségnek tekintette. Ezek az ítéletek kiemelték, hogy a harmadik országbeli állampolgár (kérelmező/ügyfél) a kérelmére indult eljárásban köteles a kérelme alapjául szolgáló bizonyítékok előterjesztésére. Amennyiben ezen bizonyítékok valótlan adatokat tartalmaznak, az megvalósítja a hamis adatközlést függetlenül a kérelmező tudatától, így a hatóságnak azt nem kell vizsgálnia. Az érintett döntések hangsúlyozták, hogy a kérelmező valamennyi iratot (bizonyítékot) - köztük a megélhetését igazoló okiratot is - a tartózkodási engedély megszerzése érdekében nyújtja be. A megélhetést igazoló okirat akkor valós, ha a jogszerű jövedelmet tartalmazza, mert a nem jogszerű jövedelem megjelölése már hamis adatnak minősül. A jövedelem későbbi, a munkáltató által elvégzett revíziója az idegenrendészeti eljárásban nem értékelhető, mert a kérelmező eredeti nyilatkozatával a hamis adatközlés megvalósult.

A problémát a Kúria idegenrendészeti joggyakorlat-elemző csoportja szintén vizsgálta, ennek során a hamis adatközlés kapcsán a kérelmező szubjektív tudatának vizsgálata mellett foglalt állást.

A jogszabályi rendelkezés uniós jogi háttere az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról szóló 2004/38/EK irányelvhez (a továbbiakban: Irányelv) kapcsolható. Az Irányelv maga is ismeri, illetőleg a tagállamok lehetőségévé tette a tartózkodással kapcsolatos visszaélések és csalások esetében a jog visszavételét. Erre az Irányelv 35. cikke is utal, ugyanakkor a megfogalmazások általános jellege inkább a nemzeti jogalkotások részére biztosít igen tág kereteket. Az Irányelvnek megfelelő módosítást beépítő törvény 37.§-ához fűzött indokolás egyértelmű abban, hogy ezen rendelkezés (Harm.tv. 18.§) a joggal való visszaélés eseteinek visszaszorítását célozza elsősorban azokban a tényállásokban, ahol a kérelmező a hatóság megtévesztésére törekszik. Az uniós esetjogban a C-202/13. számú McCarthy-ítélet jelölhető meg, mely azonban a tartózkodási kártyák felhasználásával és hamisításával függött össze, és tartalmában az Egyesült Királyság sajátos nemzeti jogát érintette.

Az indítványozó hangsúlyozta, hogy a probléma szempontjából alapkérdés, hogy Harm.tv. 18.§ (1) bekezdés b) pontja milyen felelősségi alakzatot jelent. Az értelmezés ugyanis egységes abban a kérdésben, hogy a hamis adatszolgáltatás megvalósulása esetén a szankció alkalmazása kötelező.

Az indítványozó kifejtette, hogy a rendelkezés jogértelmezési szempontból „tisztán” objektív felelősségi alakzatként jelenik meg, amelyben vannak határozatlan jogfogalmak is, mint a „hamis adat”, „valótlan tény” azonban mindkét fogalom, tényállási elem az objektív

értékeléshez kapcsolódik. A fentiekből az indítványozó azt a következtetést vonta le, hogy az idegenrendészeti eljárásokban különös jelentősége van a kérelmező által szolgáltatott adatok értékelésének.

II.

A Legfőbb Ügyész a jogegységi indítvány érdemében kifejtett álláspontja szerint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 13.§ (2) bekezdés c) pontja értelmében a Ket. fontos háttér szabályként alkalmazandó az idegenrendészeti eljárásban. Ennek folytán figyelembe kell venni, a Ket. 6.§ (2) bekezdését, amely szerint az ügyfél jóhiszeműségét az eljárásban vélelmezni kell, rosszhiszeműségét a hatóságnak kell bizonyítania. A fentiek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az idegenrendészeti eljárásban ahhoz, hogy a kérelmező rosszhiszemű, a hatóság megtévesztésére irányuló magatartása megalapozottan megállapítható legyen a kérelmező ebbeli szándékának feltárása körében a hatóságnak azt kell bizonyítania, hogy a kérelmező tudott a szolgáltatott adat valótlan tartalmáról. A Legfőbb Ügyész arra, hogy a Harm.tv. 18.§ (1) bekezdés b) pontjából mennyiben következik a szubjektív felelősség azt a választ adta, hogy akkor, amikor a jogalkotó a valótlan adatközlést összekapcsolta a tartózkodási engedély megszerzésének céljával, megadta a kulcsot az ilyen irányú nyelvtani alapú jogértelmezéshez. Kifejtette, hogy a jogalkotó kizárólag a rosszhiszemű kérelmezőket kívánja szankcionálni, akik a hatóság megtévesztésével akarnak olyan jogosultságot megszerezni, amelynek jogszabályi feltételeivel nem rendelkeznek.

A Legfőbb Ügyész annak a kérdésnek a vonatkozásában, hogy a tévedésből történt hamis adatközlés sem maradhat jogkövetkezmények nélkül úgy foglalt állást, hogy amennyiben a valós adatok alapján a külföldi nem felel meg a tartózkodási feltételeknek, akkor más jogcímen - a Harm.tv. 18.§ (1) bekezdés a) pontjára alapítva - kell a kérelmet elutasítani. Végül a hamis adatszolgáltatás utólagos korrekciójára nézve kifejtette, hogy az nem változtat a kérelmező felelősségén, tekintettel arra, hogy a jogalkalmazó a törvényi előírás folytán a szankció alkalmazásától nem tekinthet el, mivel a mellőzés lehetőségét külön törvényi rendelkezésnek kellene kimondania, de ilyet a Harm.tv. nem tartalmaz.

III.

A migráció (népvándorlás) egyidős az emberiséggel, a lakóhely változtatás igénye éppen a megélhetés biztosítása okán a leggyakoribb. A külföldinek azonban - feltéve, hogy a befogadó országba a beilleszkedés céljával érkeznek - minden időben számolnia kellett a célország befogadási hajlamát kifejező jogszabályi előírásokkal. Ezek az ország szuverenitását szem előtt tartva kifejezik a többségi társadalom védelmét éppúgy, mint a külföldi iránti toleranciát. A magyar jogalkotás az idegenrendészeti szabályok terén meglévő jelentős honi előzmények mellett az uniós csatlakozásból adódó kötelezettségeknek is megfelel. A szabályozási terület több okból különleges, így a közigazgatási jogviszony egyik alanyát jelentő ügyféli kör is eltérő. Az idegenrendészet, illetőleg a menekültügy területén megjelenő ügyfél jogállását tekintve több különböző típust testesít meg. Éppen ezért hangsúlyozni kell, hogy a jelen jogegységi határozattal érintett ügyfelek abba a kategóriába tartoznak, akik Magyarországra ún. harmadik országból, a hatóság által megfelelően tájékoztatva, legálisan, a magyar jogszabályokat magukra nézve kötelezőként elismerve, az önkéntes jogkövetés hallgatólagos ígéretével, az itt tartózkodás, beilleszkedés céljával lépnek be. A fentieket figyelembe véve a jogalkotó az idegenrendészeti hatósági eljárásra, mint

közigazgatási eljárásra vonatkozó elsődleges eljárási szabályokat a Harm.tv.-ben fogalmazta meg, melyeket ez a törvény önállóan határozhat meg a Ket. 13.§ (2) bekezdés c) pontja alapján. Ebbe a körbe tartozik az ügyfél/kérelmező által szolgáltatott adat értékelésére vonatkozó szabály, amelyet a Harm.tv. 18.§ (1) bekezdés b) pontja tartalmaz.

A jogszabályhely megalkotásának előzménye annyiban valóban az Irányelv, hogy ez az uniós jogszabály irányította a hazai jogalkotás figyelmét a csalások és egyéb visszaélések elszaporodására. Az Irányelv 35. cikke lehetővé teszi, hogy a tagállamok - a személyek szabad mozgását szabályozó közösségi jog tárgyi hatálya alá tartozó területeken - a visszaélések és csalások elleni küzdelem érdekében hathatós és szükséges intézkedéseket hozzanak, azaz a joggal való visszaélés vagy csalás, például érdekházasság esetében megtagadják, megszüntessék vagy visszavonják az Irányelv által juttatott bármely jogot. Hangsúlyozandó ugyanakkor, hogy az ilyen intézkedéseknek arányosnak kell lenniük, és összhangban kell állniuk a 30. és 31. cikkben megállapított eljárási biztosítékokkal (értesítési, tájékoztatási kötelezettség, jogorvoslati jog). A Harm.tv.-t a jogalkotó módosította, kiegészítve - a tartózkodási cél vonatkozásában - a 18.§ (1) bekezdés b) pontját. A módosító törvény 37.§-ához tartozó indokolás szerint: „A törvény joggal való visszaélés eseteinek visszaszorítását célozza, és a jelenlegi szabályozást pontosítja. Jogalkalmazási tapasztalatok szerint nagy számban fordul elő, hogy a harmadik országbeli állampolgárok a tartózkodási engedélyt olyan célokból kérik, melyek könnyebben igazolhatóak, azonban a tényleges beutazási céljuk nem egyezik meg a kérelemben jelzett céllal, hanem a schengeni térségbe történő könnyebb bejutás reményében az eljáró hatóság megtévesztésére törekednek. Ezen visszaélés szankcionálása indokolt.” A jogegységi döntés éppen arra kíván választ adni, hogy ezt a rendelkezést miként kell értelmezni. Ebben az összefüggésben emellett, hogy a Ket. másodlagos jellege egyértelmű, nem lehet kiindulni a Ket. az ügyfél jóhiszeműségét feltételező alapelvéből akkor, amikor az Irányelvet és annak nyomán az elsődleges szabályt a rosszhiszemű ügyféli magatartás indokolta.

1. Az indítványozónak a felelősségi alakzatra vonatkozó kérdésére a jogegységi tanács a jogszabályhely vizsgálata során azt a megállapítást tette, hogy az - a mérlegelésre és a tudatállapot tartalmára való utalás hiánya, a jogkövetkezmény jellege folytán - egyértelműen objektív alakzatként értelmezhető. A vizsgált jogszabályhely objektív jellegét erősíti, hogy a tartózkodási engedély iránti kérelem folytán megindult eljárásban a kérelmezőnek a saját, általa nyilvánvalóan ismert személyi körülményeiről, (kivel él, milyen családi kapcsolatban, hány embert tart el, hol dolgozik, mennyit keres, hol lakik, stb.) kell adatot szolgáltatnia. E kérdésekre egyértelmű válaszok adhatók, a releváns körülményekre vonatkozó válaszok alapvetően befolyásolják a kérelem elbírálását, a valótlan állítás, a megtévesztés pedig joggal való visszaélést eredményez.

Ennek folytán az ilyen adatszolgáltatási kötelezettséghez fűzött jogkövetkezmény objektív jellegének kimondása - a szabályozással védendő jogi tárgyra is tekintettel - nem aránytalan. Az objektív jogkövetkezmény végső soron azt eredményezi, hogy a kérelmezőtől a saját ügyében olyan körültekintő eljárást kíván meg a jogalkotó, amely kizárja részéről a hamis adatközlést. Eszerint a kérelmező felelőssége - a kérelmére indult eljárásban, a személyi körülményeit érintő adatszolgáltatások és tényközlések tekintetében - a tudatállapotától függetlenül fennáll. Ezt az eljárásjogi helyzetet értelmezte felelősségi alakzatként az indítványozó.

A Harm.tv. 18.§ (1) bekezdés b) pontja úgy értelmezendő, hogy a jogalkotó határozott eljárási következményt helyezett kilátásba, ha a hamis adatközlés a tartózkodási engedély megszerzése céljából történt. A Harm.tv. rendelkezik más eljárásokról is, amelyek során szintén sor kerülhet adatközlésre, mint például a külföldi egyes bejelentési kötelezettsége, az úti okmánnyal való ellátása, vagy éppen a vele szemben kezdeményezett rendészeti eljárások alkalmával, ekkor a jogszabály nem szankcionálja a hamis adatközlést.

Nem vezethető le - miként erre az indítványozó is helyesen utalt - az uniós esetjogban felmerült egyetlen, a C-202/13. számú McCarthy-ítéletből az előnyszerzésre irányuló tudatos szándék vizsgálatának kívánalma, mint szükségszerű döntési elem. Az uniós ítélet vonatkozásában ki kell emelni, hogy szemben a tartózkodási kártyák hamisításával a jelen jogegységi döntés arról foglal állást, hogy személyes adatokat kell a kérelmezőnek szolgáltatnia, amelynek valóságtartalmáért felel. [Harm.tv. 13.§ (1) bekezdés]

Az Irányelv a visszaélések kiküszöbölése érdekében fogalmazódott meg, a visszaélések elhárításának módját pedig a tagállami szabályozásnak engedte át. A tagállami szabályozásnak ezért biztosítania kell, hogy hamis állításokkal, a hatóság megtévesztésével a csalárd módon eljáró kérelmező ne juthasson előnyhöz, adott esetben tartózkodási engedélyhez, a hatóságnak legyen eszköze ezek kiszűrésére, megakadályozására. A tudatállapot vizsgálatát szükségesnek tartó álláspont szerint csak akkor valósul meg a tartózkodási engedély megszerzése céljából a hamis adatközlés, ha annak valótlanságáról az adatszolgáltató tudott. Utóbbi bizonyítása pedig a hatóságra hárul. Ennek az értelmezésnek a logikájából az következik, hogy amennyiben az engedélyezési eljárásban a kérelmező a saját magára vonatkozó adatközlés során valótlanságot állít, csak akkor esik a Harm.tv. 18.§ (1) bekezdés b) pont hatálya alá, ha a hatóság az előnyszerzésre irányuló tudatos szándékát rábizonyítja. A jogegységi tanács álláspontja szerint azonban a jogértelmezés során nem hagyható figyelmen kívül, hogy ezen álláspont elfogadása esetén a hatóság szinte lehetetlen bizonyításra kényszerülne (lásd részletesen a 2. pontban). A fenti értelmezés továbbá nem felel meg a jogegységi eljárás tárgyát képező jogszabály szövegének, amely világossá teszi, hogy a tartózkodási „cél”-on a kérelmező beutazási/tartózkodási jogcímét érti, míg „a tartózkodási jogosultság megszerzése érdekében” fordulat a tartózkodási feltételekre utal, amelyek teljesítése az adatközléssel hozható a hatóság tudomására.

A jogegységi eljárás alapját képező döntéseket vizsgálva megállapítható, hogy a kérelmező valamennyi iratot - így különösen a tartózkodás alapfeltételéül szolgáló, a megélhetést igazoló iratot - a tartózkodási engedélye megszerzése érdekében nyújtja be, mivel az önként vagy hatósági hiánypótlásra előterjesztett bizonyítékok a kérelem elbírálása szempontjából releváns kérdésekre adnak választ, ezért azok tartalmától a hatóságnak nincs módja eltekinteni.

2. Az idegenrendészeti hatóság természetesen köteles tisztázni a tényállást a Ket. 50.§-a szerint, így ellenőriznie kell a tartózkodási feltételek tényleges teljesülését, továbbá azt, hogy van-e köztük valótlan adat, és a Harm.tv. 18.§ (1) bekezdés b) pontjában foglaltak megállapítása során minősíteniük kell a közölt adatot abból a szempontból, hogy a tartózkodási engedély megszerzése érdekében került-e közlésre vagy sem. Ugyanakkor nem vizsgálható az adatközlő tudatállapota. A tartózkodási engedélyezési eljárás kérelemre induló eljárás, a tudatállapot vizsgálata olyan eljárási cselekmények elvégzését kívánna meg, amelyek a jogszabály szövegéből nem vezethetők le, sőt ellentétesek a kérelemre indult eljárás jellegével. A szubjektív közrehatás kiderítése olyan alapos „nyomozás” elvégzését kívánna, amelyre a hatóságnak nincs hatásköre. Az ilyen „nyomozás” az idegenrendészeti eljárás kereteit messzemenően meghaladná és merőben ellentétes azzal a jogalkotói

elvárással, miszerint a harmadik országbeli állampolgárra az idegenrendészeti jogszabályok értelemszerűen fokozott eljárási kötelezettséget rónak, melynek következménye objektív. Az ügyfél ellenbizonyításra jogosult. A legtöbb esetben ugyanis a kérelmező a személyes körülményeiről (családi állapot és jogállás, megélhetés, lakhatás, stb.) szolgáltat adatot, amely esetben elő sem állhat azzal, hogy nem tudott vagy tudhatott annak hamis voltáról, annyira nyilvánvaló a kérelmező ismerete, és valótlan adat közlése esetén a csalás szándéka (például az általa bejelentett munkahelyen nem végez munkát ott még sosem járt; a hatósággal közölt lakcímen sem a bejelentéskor, sem az ellenőrzéskor nem lakott;). Hangsúlyozandó, hogy a hamis adatközlést bármely az engedélyezés feltételéhez kapcsolódó adat/tény vonatkozásában, de kizárólag pozitív tényközlés útján lehet elkövetni. A jogegységi kezdeményezésre okot adó esetekben az előbbiekhöz képest árnyaltabb a helyzet. A munkáltató, mint harmadik személy közrehatása okán lehetőség kínálkozna a kérelmező számára a mentesülésre. E körülmény vizsgálata során nem lehet eltekinteni attól, hogy a kérelmező és a munkáltató magatartását, a különböző hatóságokhoz eljuttatott eltérő adatszolgáltatást jól felfogott érdek vezérli. A munkaszerződésben feltüntetett magasabb összeg a megélhetés biztosíthatósága szempontjából a kérelmezőnek kedvezőbb, míg a munkáltatói adóhatósági bevallásban szereplő jóval alacsonyabb összeg csökkenti a fizetendő köztartozást, ami a munkáltató érdeke. A tudatállapot vizsgálata két olyan személy nyilatkozatának beszerzését igényelné, akik mindketten érdekeltek az objektív jogkövetkezmény elhárításában, illetőleg a hatóság megtévesztésében. E magatartás idegenrendészeti következményeinek elmaradása azt is eredményezheti, hogy a munkáltató „zsebbe” fizet. Ezzel költségvetési bevétel kiesés, a szürke vagy fekete gazdaság erősödhet, így a tartózkodási engedély kiadására, meghosszabbítására a hatóság megtévesztésével és nem a megélhetést valóban biztosító jövedelem alapján kerülhet sor, amely szintén a fekete gazdaság térnyerését, bűncselekmények elkövetésének veszélyét hordozza. Ugyanakkor az eljárás egészének és mozzanatainak vizsgálata a jogorvoslat során (fellebbezési, vagy bírósági felülvizsgálati eljárásban) teret enged annak megállapítására, hogy tisztességes volt-e az ügyintézés vagy sem. Nincs elzárva az ügyfél annak bizonyításától sem, hogy a hatóság által hamisnak minősített adat valós, vagy a hamisnak bizonyult adatot nem a tartózkodási engedély megszerzése érdekében szolgáltatotta, illetőleg a hamis okirat kapcsán bizonyítható, hogy valós adatot tartalmaz, míg a hamis adatról megállapítható, hogy nyilvánvaló tévedés vagy elírás eredménye. Ez azonban nem a tudatállapot vizsgálatát jelenti, és a bizonyítás a kérelmezőt terheli. Az ügyféli kör és annak fentiekben elemzett viszonya az általa szolgáltatott adatokhoz tehát megnyugtató válasz arra a kérdésre, hogy az objektív jogkövetkezmény nem túlzó, hanem „kellően arányos intézkedés a csalások visszaszorítására”.

3. Az idegenrendészeti hatóság pontos hiánypótlási felhívás után, az általa lefolytatott eljárásban a részére a kérelmező által szolgáltatott adatok alapján állapítja meg a tényállást, azok valóságtartalmát ellenőrzi. Az adatszolgáltatás, a tényközlés időpontja az, amikor a tényről a kérelmező tájékoztatja a hatóságot, az adatot a hatóság tudomására hozza, és az azt alátámasztó dokumentumokat a rendelkezésre bocsájtja. A Harm.tv. 13.§ (1) bekezdése határozza meg azokat a körülményeket, amelyek igazolása esetén a harmadik országbeli állampolgár Magyarország területén három hónapot meghaladóan tartózkodhat. E feltételrendszerhez igazodik a keresőtevékenység folytatása célú tartózkodás, amely úgy valósul meg, hogy a harmadik országbeli állampolgár foglalkoztatásra irányuló jogviszony alapján, ellenérték fejében, más részére, illetve irányítása alatt tényleges munkát végez [Harm.tv. 20.§ (1) bekezdés a) pontja]. A 114/2007.(V.24.) Korm.r. (a továbbiakban: Vhr.) 29.§ (5) bekezdése alapján a harmadik országbeli állampolgár a három hónapot meghaladó tartózkodáshoz szükséges anyagi fedezettel akkor rendelkezik, ha ő maga vagy részére

családtagja a rendelkezésére álló jogszerűen megszerzett jövedelemből, illetve vagyonból megélhetése, lakhatása, kiutazása, valamint szükség esetén egészségügyi ellátása költségeit biztosítani tudja. A keresőtevékenység célú tartózkodás esetében jellemzően a munkavégzés válik a megélhetés alapjává, mely □ többek között a kérelmező által Magyarország területén folytatni kívánt, vagy folytatott jogszerű keresőtevékenységből származó jövedelemmel igazolható [Vhr. 29.§ (6) bekezdés g) pontja]. A fenti jogszabályhelyek együttes értelmezése egyfelől azt jelenti, hogy a harmadik országbeli állampolgár a magyar jogi előírások betartásával létesít munkaviszonyt, érvényes munkavállalási engedéllyel és munkaszerződéssel rendelkezik, mely alapján ténylegesen munkát végez. Egyidejűleg azt is jelenti, hogy a jogszerű munkavégzés számára jövedelem szerzését eredményezi, amelynek jogszerűsége ugyancsak feltétel. Az idézett jogszabályi rendelkezés a jogszerű munkavégzés mellett tehát egyszersmind a jogszerű jövedelem megszerzését is előírja, a kettő együttesen igazolja a megélhetés biztosítottságát. A jogalkotó - miközben megköveteli a jogszerű kereső tevékenységet - nem mond le a jövedelem jogszerűségéről. A jogszerű jövedelem az a jövedelem, amely után a közterheket megfizették, amelynek mértékéről nem más, mint az adóhatóság rendelkezik megbízható információval. A fentiek alapján (a jogszerű jövedelem értelmezése folytán) az idegenrendészeti hatóság okkal tájékozódott az adóhatóságnál és fogadta el az adóhatóság által visszaigazolt jövedelmet jogszerű jövedelemként, e közlést valós adatként szemben a kérelmező munkaszerződésében közölt jóval magasabb összeggel. Így téves az a feltételezés, hogy a munkaszerződésben megjelölt összeg a valós, és az adóhatósággal közölt és ennek alapján az adóhatóság által igazolt jövedelem tekinthető hamis adatnak. Itt kell megjegyezni, hogy a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szja.tv.) szerint a magánszemély bevallási kötelezettségét a (2) bekezdés szerint önadózással [11.§ (1)-(2) bekezdései], vagy munkáltatói adómegállapítás [14.§] révén teljesíti. Az Szja.tv. 14.§ (1)-(2) bekezdései és az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 27.§ (1)-(4) bekezdései szólnak a munkáltatói adómegállapítás szabályairól, rögzítve a kötelezettségek teljesítése körében való együttműködést, mely a munkavállalói tudomást erősítik. Az Art. 27.§ (2) bekezdése értelmében a munkáltatói adómegállapítás az ellenőrzés és jogkövetkezmények szempontjából a magánszemély bevallásának minősül. Ily módon a munkáltató által készített adóbevallásért is fennáll a munkavállaló felelőssége.

A kérelmező tartózkodási engedély megszerzése érdekében csatolja munkaszerződését - és nem mást pl.: munkáltatói igazolást -, amely meghatározott összegű fizetésre jogosítaná. A hatóság ennek teljesülését ellenőrzi a csatolt munkaszerződés és az adóhatósági bejelentések összevetésével.

Az a körülmény, hogy a munkáltató utólag, a kérelmező hamis adatközlését követően korrigálja az Art. 49.§ szerint önellenőrzéssel az adóhatóság felé a kérelmező munkaviszonyból származó jövedelmének összegét, nem változtat azon a tényen, hogy a kérelmező a tartózkodási engedély megszerzése érdekében hamis adatot, valótlan tényt közölt, tekintettel arra, hogy a tényközlés időpontja az adatszolgáltatással egyszer és mindenkorra rögzült. Ami az önrevíziót illeti, hangsúlyozni kell, hogy arra egy adóhatósági eljárásban került sor, amely esetben a jogalkotó a bevallást készítő számára lehetővé tette az önrevíziót, azaz az adózó az adóhatósági jogviszonyban lehetőséget kap arra, hogy a téves vagy hiányos bevallás következményei alól mentesüljön. Ez a lehetőség azonban az idegenrendészeti eljárásban nem mentesít a jogkövetkezmények alól. A hamis adatközlés ténye szempontjából sem a munkáltató, sem a kérelmező utólagos önrevíziója nem releváns, tekintettel arra, hogy a tényközlés a munkaszerződés csatolásával megvalósult. A Harm.tv. ezzel ellentétes megengedő rendelkezést nem tartalmaz és a jogszabályi környezetből sem vonható le ilyen következtetés.

4. A hamis adatszolgáltatás, tényközlés jogkövetkezménye tekintetében a jogalkotó kétséget kizáró (kógens) módon úgy rendelkezett, hogy amennyiben a tartózkodási engedély megszerzése céljából közölt adat valótlanúsága megállapítható, a hatóság köteles a szigorú jogkövetkezményeket alkalmazni. A kérelmezőnek a hamis adatközlés következményeit annak ellenére viselnie kell, hogy a későbbiekben - esetleg a másodfokú eljárás alatt - a tartózkodás feltételeit megteremtette, tekintettel arra, hogy az idegenrendészeti hatóságnak nemcsak a tartózkodási feltételek meglétét, hanem a kizáró okok fennállását egyaránt vizsgálnia kell. A Harm.tv. 18.§ (1) bekezdés b) pontja kógens törvényi rendelkezés, a hatóság e tekintetben nem mérlegelhet.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Darák Péter s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Rothermel Erika s.k.
előadó bíró

Dr. Buzinkay Zoltán s.k.
bíró

Dr. Fekete Ildikó s.k.
bíró

Dr. Sperka Kálmán s.k.
bíró

3/2015. KMJE számú jogegységi határozat

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának öttagú közigazgatási-munkaügyi jogegységi tanácsa a Kúria Elnöke által kezdeményezett jogegységi eljárásban meghozta a következő jogegységi határozatot:

A Pp. 340/A. §(2) bekezdés b) pontja csak azon ügyben zárja ki a felülvizsgálatot, amelyben a közigazgatási határozat kizárólag bírságot kiszabó rendelkezést tartalmaz.

I n d o k o l á s

I.

A Kúria Elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 32.§ (1) bekezdés 2. fordulata alapján az egységes ítélezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi eljárás lefolytatását kezdeményezte a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 340/A. § (2) bekezdésének b) pontja értelmezésére. Az indítvány értelmében a jogegységi tanácsnak azt kellett eldöntenie, hogy a felülvizsgálati eljárás lefolytatásának lehetősége miként alakul, ha a közigazgatási határozat az egymillió forintnál alacsonyabb összegű bírság mellett azonos jogalpból származó más határozati rendelkezést is tartalmaz.

A kezdeményezés szerint a kérdésben eltérő bírói gyakorlat alakult ki, különösen fogyasztóvédelmi tárgyú ügyekben. Ez elsősorban arra az esetre vonatkozott, amikor a Kúria olyan felülvizsgálati ügyekben döntött, amelyekben a megtámadott közigazgatási határozat egymillió forint meg nem haladó bírságot, valamint egyéb kötelezést tartalmazó rendelkezést foglalt magában.

Az előterjesztés hivatkozott a Kfv.III.37.790/2014/6.számú végzésre, amelyben az elsőfokú hatóság határozatával a fogyasztó részére 450.000.- forint fogyasztóvédelmi bírság megfizetésére, továbbá 2 x 5.000.- forint kötbér megfizetésére kötelezte a felperest, ezen túlmenően pedig arra, hogy a kikapcsolás kezdeményezésére kizárólag a jogszabályban előírt feltételek megvalósulása esetén kerüljön sor. A Kúria a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasította a Pp. 340/A. § (2) bekezdésének a)-b) pontjára hivatkozva. Hasonló megközelítést alkalmazott a Kúria Kfv.III.38.195/2014/2., Kfv.II.37.741/2014/3., Kfv.III.38.003/2014/3., Kfv.III.37.792/2014/7., Kfv.III.37.973/2014/4., Kfv.III.38.089/2014/2., Kfv.II.37.557/2014/2. számú végzések esetén is.

E gyakorlattal szemben a Kfv.II.37.534/2014/6.számú ítélete – az ügyben kirótt 60.000 forint fogyasztóvédelmi bírságon kívül az alperesként eljáró hatóság eltiltotta a felperest a további jogsértő magatartástól is – elfogadta az alperesi felülvizsgálati kérelemben foglaltakat a bírságösszege túlmenően meglévő egyéb kötelezés megléte okán érdemben bírálta el a felülvizsgálati kérelmet. Utóbbi megközelítést követte a Kúria a Kfv.III.37.279/2013/7., Kfv.III.37.180/2014/4., Kfv.II.37.707/2012/5. számú ítéletei esetében is.

II.

A Legfőbb Ügyész az indítványra írásbeli nyilatkozatot tett. Utalt arra, hogy a Pp. 340/A. §-ának (2) bekezdését a Pp.-be az igazságügyi és közigazgatási tárgyú törvények módosításáról szóló 2012. évi CXVII. törvény (továbbiakban: Módtv.) 12. §-a iktatta be, amelyhez fűzött indokolás alapján a rendelkezés bevezetésével a törvényalkotó alapvető célja az volt, hogy

összhangban a vagyoni ügyekre irányadó szabályozással a Kúria elé a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálata keretében se érkezenek egy meghatározott értékhatár alatti, úgynevezett „bagatell” ügyek. Azonban sem a tételes jogi rendelkezés, sem a Módtv. indokolása nem ad eligazítást abban a kérdésben, hogy van-e helye felülvizsgálatnak az olyan közigazgatási határozat esetében, ahol a megállapított fizetési kötelezettség mértéke az egymillió forintot nem éri el, és a határozat egyéb jogkövetkezményt is megállapít.

Álláspontja szerint a Pp. 340/A. §-a (2) bekezdésének b) pontja bizonytalan tartalmú, túlzottan leegyszerűsítő (nincs tekintettel a szabályozott életviszonyok összetettségére), értelmezési igénye igen magas, továbbá a bírság és az ügy (a felmerülő jogkérdés) szakmai, társadalmi, gazdasági jelentősége közötti korreláció hiányára nincs figyelemmel.

Indítványában azt is rögzítette: ha a közigazgatási szerv határozata az összességében egymillió forintot meg nem haladó mértékű bírság kiszabása és egyéb fizetési kötelezettség megállapítása mellett egyéb, a fizetési kötelezettség körébe nem tartozó kötelezést is tartalmaz, a jogerős ítélet felülvizsgálata megengedett.

III.

A Pp. 340/A. § (2) bekezdésében írt korlátozások közös jellemzője az, hogy a korlátozás nem a pertárgyértékhez vagy a felülvizsgálati kérelemben vitássá tett értékhez kapcsolódik, hanem a közigazgatási határozatban megállapított fizetési kötelezettséghez. Ez a szabályozás kiküszöbölte annak lehetőségét, hogy a fél által előterjesztett kereseti vagy felülvizsgálati igény képezze az alapját a későbbi jogorvoslat lehetőségének. Ennek nyomán olyan objektívnek tekinthető helyzet jött létre, amely a közigazgatási határozat ismeretében már meghatározza az ügy Kúria elé kerülésének lehetőségét.

Mindezzel együtt a Pp. 340/A. § (2) bekezdés megfogalmazásai több esetben vitára adhatnak alapot.

Az eltelt évek joggyakorlata a felszínre hozta a Pp. 340/A.§. (2) bekezdés b) pontjában szabályozott felülvizsgálati korláttal kapcsolatos jogértelmezési problémákat, amely alapvetően abból fakad, hogy a közigazgatási hatósági ügyek többségében a jogsértés megállapításához rendelhető jogkövetkezmények között a bírság csak az egyik lehetőség, amely mellett több nem összegszerű - hatásában akár súlyosabb - jogkövetkezmény is alkalmazható. Példaként megjelölhető a közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. tv. 152.§ (3) és (4) bekezdése, ahol a bírság és a gazdasági szereplőnek a közbeszerzési eljárásban való részvételtől (külön jogszabályban meghatározottak szerinti) eltiltása együtt jelenhet meg.

A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 47. § (4) bekezdése is hasonlóképpen rendelkezik, bár az nem elkülönített törvényi kategóriaként szabályozza az intézkedéseket, csak jogkövetkezményekről rendelkezik, amelyek között egyértelmű minősítésbeli megkülönböztetést nem tesz, sőt az (anyagi jogi) bírságot a 47. § felsorolásának utolsó elemeként szerepelteti.

Ugyanígy más típusú ügyekben az egyéb jogkövetkezmények - például tevékenység kifejtésétől eltiltás, építmény bontásának elrendelése, üzlethelyiség vagy telephely bezárása - súlyosabb hátrányt jelenthetnek, mint a bírság vagy más fizetési kötelezettség teljesítése.

A szabályozás problémája az is, hogy a bírság felső határát, tételét számos esetben a bírságolt ügyfél személyi jellemzői határozzák meg. Így a munkaügyi ellenőrzésről szóló 1996. évi

LXXV. törvény 7. §-ának (5) bekezdése szerint természetes személy munkáltatóra első jogsértés esetén legfeljebb egymillió forint összegű bírság szabható ki, emiatt az ítélet felülvizsgálata a vizsgált jogszabályhely szabályozása miatt eleve kizárt.

IV.

A jogegységi tanács elsődlegesen indokoltak látta a felülvizsgálati kérelem benyújtására jogosultak jogorvoslatához fűződő alapjogának vizsgálatát is a kérdés megválaszolásához.

Az Alkotmánybíróság Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéséhez fűzött jogértelmezéséből [9/2013.(III.6.) AB határozat, 22/2013.(VII.19.) AB határozat, 35/2013.(XI.22.) AB határozat, 22/2014.(VII.15.) AB határozat, 12/2015.(V.14.) AB határozat, 17/2015.(VI.5.) AB határozat] az alábbi következtetésre jutott: A jogorvoslatához való jog kizárólag egyfokú, az nem terjed ki a rendkívüli jogorvoslatokra. Amennyiben egyszer megtörtént a hatékony és érdemi felülvizsgálat, úgy lehetséges a sérelem további vizsgálata, az abban való döntés, de ahhoz már nem fűződnek az alapjogi intézményvédelmi kötelezettségek az állam oldaláról és garanciák a jogosultak részére. Tekintettel arra, hogy a Kúria peres ügyekben – az értelmezési hierarchia csúcsán - soha nem hoz „elsőként” döntést és közigazgatási ügyekben a közigazgatási határozat bírósági felülbírálata egyszer már megtörtént mielőtt a Kúria elé kerül az ügy, ezért a rendkívüli jogorvoslatra nem vonatkoztathatók az alapjog érvényesülése kapcsán megkerülhetetlen szabályok.

Mindazonáltal figyelemmel kell lenni arra a körülményre, hogy bármely törvényben biztosított jogorvoslat – így a felülvizsgálati kérelem is – akkor felel meg az Alkotmánybíróság által támasztott követelményeknek, amennyiben a jogorvoslati fórum az állított jogsérelmet megvizsgálja és a döntés hibás - törvényt sértő (megalapozatlan) - volta esetén azt orvosol(hat)ja, a jogszabálysértést kiküszöböl(het)i [22/1995.(III.31.) AB határozat, 42/2004.(XI.9.) AB határozat].

Amennyiben a törvényben biztosított, de értékhatárhoz kötött felülvizsgálati kérelem esetében a Kúria az állított jogsértést egészében nem tudja reparálni, így az azonos jogalaphoz származó többes kötelezések esetében a bírsággkötelezést érintetlenül kell hagynia, úgy nem teljesülnek a jogorvoslattal szembeni általános alkotmányossági követelmények. A jogerőssé vált bírsággkötelezés a fél számára a továbbiakban sem jogalapját, sem pedig összecszerúságát tekintve nem vitatható.

Utalni kell továbbá arra is, hogy a 340/A. § (2) bekezdés b) pontjának az a) és c) pontok szerinti, megszorító értelmezése az egyes ágazati szabályok sajátosságai folytán akadályát képezi annak, hogy bizonyos ügycsoportok a Kúria ítélezési területébe kerüljenek. Jóllehet a felülvizsgálati hatáskör teljessége nem feltétele a Kúria jogegységesítő alkotmányos hatásköre gyakorolhatóságának, mégis szükséges annak ésszerű keretek között tartása.

V.

A Kúriának a jogegységi indítvány alapján eljárásjogi szempontból a Pp. 340/A. § (2) bekezdés b) pontjának tartalmát kellett megvizsgálnia. Másképpen fogalmazva: abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a közigazgatási perben milyen körben vizsgálhatók érdemben azok a felülvizsgálati kérelmek, amelyek alapját bírságot kiszabó közigazgatási határozat adja.

A Pp. 340/A. § (2) bekezdése szerint:

(2) Nincs helye felülvizsgálatnak

a) az adóhatóságnál fennálló, továbbá az adók módjára behajtandó köztartozásnak minősülő fizetési kötelezettséget megállapító,

b) a bírságot kiszabó és

c) a kisajátítási

ügyekben, ha a közigazgatási hatósági ügyben vagy a bírságot kiszabó határozatban megállapított fizetési kötelezettség, illetőleg kártalanítási összeg az egymillió forintot nem haladja meg.

A Pp. 340/A. § (2) bekezdésének módosításához fűzött miniszteri indokolás szerint az értékhatárhoz kötött korlátozás nem alkotmányellenes, azonban az az egyéb, például bírói mérlegeléshez kötött korlátozáshoz képest a jogbiztonságot jobban, egyértelműbben szolgálja, előreláthatóvá, illetve kiszámíthatóbbá teszi. A jogalkotás előkészítője a Polgári perrendtartás módosításakor az értékhatár korlát meghatározásának indokait a magánjogi, gazdasági perek esetében alkalmazott korlátozó rendelkezésekkel hozta párhuzamba azzal, hogy annak bevezetése hozzájárul a Kúria előtti felülvizsgálati eljárás hatékonyságának növeléséhez, a harmadfokú ítékezés helyett jogkérdésekben történő állásfoglalás irányában történő elmozduláshoz.

A hatósági jogalkalmazás során hatóság alkalmazza konkrét egyedi ügyre a jogszabályt, ennek során engedélyez, hozzájárulásokat ad, kötelez, szankcionál, kényszereszközöket alkalmaz, ha a hatóság döntésének az érintettek önként nem tesznek eleget. Határozatai így összetettek, mert ugyanazon jogalapról eredően nem csupán bírság kiszabására jogosult, hanem emellett egyéb intézkedések foganatosítására is.

Erre tekintettel megválaszolásra váró kérdés, hogy ilyen esetben kizárólag a határozatban kiszabott bírság összeg mértéke-e a mérvadó a felülvizsgálat szempontjából. A válaszhoz elsőként a „bírságot kiszabó” ügy fogalmát kell meghatározni. A jogalkotó akaratát figyelembe vevő értelmezés alapján - az ügyészi indítvánnyal egyetértve - arra a következtetésre lehet jutni, hogy a rendelkezés bevezetésével a törvényalkotó alapvető célja az volt: összhangban a vagyoni jogi ügyekre irányadó szabályozással a Kúria elé a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálata keretében se érkezzenek egy meghatározott értékhatár alatti ügyek.

Az önmagában a jogszabályhelyre koncentráló objektív értelmezésből az következik, hogy az értékhatár szerinti korlátozás kizárólag a bírságoló határozatokra értelmezhető. A bírságoló határozat alatt pedig nem érthető más, mint az a határozat, amely az adott cselekmény jogkövetkezményeként bírságot szab ki, de semmilyen további jogkövetkezményt nem alkalmaz, s nem tartalmaznak további előírást valamely magatartás tanúsítására vagy korlátozásra.

Ennek értelmében a jogszabályhely nyelvtani és objektíve tételezhető célja szerinti értelme alapján arra az álláspontra kell helyezkedni, hogy a Pp. 340/A. § (2) bekezdés b) pontjának hatálya alá csak azon közigazgatási ügyek tartoznak, amelyekben a közigazgatási határozat

kizárólag bírságot kiszabó rendelkezést tartalmaz. Más tartalmat csak abban az esetben lehet tulajdonítani a vizsgált szabályozásnak, amennyiben az a bírságoló határozat megjelölés mellett alkalmazta volna a „más jogkövetkezmény” fordulatot is. Ennek hiányában a kiterjesztő értelmezés kizárná az olyan határozatok elleni felülvizsgálatot, ahol a bírságolás mellett egyéb - nem pénzbeli – kötelezésre, magatartás tanúsítására, attól való eltiltásra is kiterjed a határozat érdeme.

A közigazgatási határozatban jogkövetkezményként megállapított bírság, valamint egyéb rendelkezés az esetek döntő többségében azonos jogalpból ered, illetőleg azonos anyagi joghoz kapcsolódik. Emiatt eljárási szempontból sem választható szét a bírság és az egyéb rendelkezés felülvizsgálata, mivel az ügyben alapul fekvő közigazgatási anyagi jogi kérdés mindkét rendelkezést érinti. A felülvizsgálati eljárásban a bírósági döntés következményét és végrehajthatóságát érintő visszás helyzetet idézne elő a bírság és a további hatósági rendelkezés vizsgálatának különválasztása, illetőleg az ezzel kapcsolatos jogerős ítélet felülvizsgálatának korlátozása. Amennyiben a felülvizsgálati eljárás eredményeként a Kúria a jogerős ítélet azon részét, amely a bírság melletti hatósági rendelkezés törvényességét érinti, jogsértőnek találná, úgy az nyilvánvalóan a bírság törvényességét is érintené, arra kihatna, azonban ennek eljárási következményét nem lehetne levonni. Lényegében olyan helyzet állna elő, hogy az azonos jogalpból eredő bírságra vonatkozó rendelkezés hatályában maradna, ugyanakkor bíróság az összefüggő külön hatósági rendelkezést jogszabálysértés miatt mellőzi vagy megváltoztatja. Hangsúlyozza azt is a Kúria, hogy sem a peres eljárás szabályai, sem pedig a közigazgatási hatósági eljárás szabályai nem teszik lehetővé ebben az esetben a jogerős ítéleti rendelkezés bármilyen tartalmú korrekcióját. Mindez tehát azt jelenti, hogy sem anyagi jogi sem eljárásjogi szempontból nem valósítható meg felülvizsgálati eljárásban az azonos jogalaphoz kötődő bírság, valamint egyéb határozati rendelkezés elválasztása, a jogorvoslatot ilyen helyzetben egységesen és korlátozástól mentesen kell biztosítani.

A kifejtettekre tekintettel a Pp. 340/A. § (2) bekezdésében foglalt értékhatárhoz kötött korlátozást úgy kell értelmezni, hogy a törvényi rendelkezés betölthesse pergátló funkcióját, ugyanakkor ne korlátozza szükségtelenül az ügyek meghatározott csoportjában a Kúria Alaptörvényben megfogalmazott jogegységesítő feladatát.

Budapest, 2015. június 29.

Dr. Kalas Tibor
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Heinemann Csilla
bíró, előadó
Dr. Kurucz Krisztina
bíró
Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
bíró
Dr. Stark Marianna
bíró

4. Együttes jogegységi határozatok

1/2015. BKMPJE számú jogegységi határozat

A Kúria kollégiumainak együttes ülése mint jogegységi tanács a Polgári Kollégium vezetőjének indítványa folytán, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 34. § (4) bekezdés a) pontja alapján jogegységi tanácsként eljárva meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A jogegységi tanács a Kúria 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozatát hatályon kívül helyezi.

Indokolás

I.

A Kúria Polgári Kollégiumának vezetője a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 34. § (4) bekezdése alapján indítványozta, hogy a Kúria teljes ülése vizsgálja meg az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozat hatályon kívül helyezésének indokoltságát. A jogegységi indítvány az 1/2014. Polgári jogegységi határozatban foglaltakra hivatkozással megállapította, hogy a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) hatálya alatt meghozott jogegységesítő eszközök közül csupán a Kúria által kifejezetten megjelöltek fejtenek ki joghatást a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) alkalmazása és értelmezése során. Az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozatot a Kúria Polgári Kollégiuma mint jogegységi tanács az 1/2014. Polgári jogegységi határozatában hatáskör hiányában nem vizsgálhatta.

A jogegységi indítvány kitért az Alkotmánybíróság 28/2014. (IX. 29.) AB határozatára is (a továbbiakban: Abh.) megállapítva, hogy az Alkotmánybíróság által megsemmisített bírói döntésben tükröződő, az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozatban foglaltakkal megegyező joggyakorlat, valamint az Abh. megközelítése között tartalmi ellentmondás feszül.

A jogegységi indítvány értelmében a jogegységi tanács vizsgálatát a fentiekén túl az is indokoltá teszi, hogy a régi Ptk. hatályon kívül helyezése ellenére lehetnek még folyamatban peres eljárások, amelyekben felmerülhet az 1/2012. BKMPJE számú határozat alkalmazásának szükségessége.

Végül a jogegységi indítvány az új Ptk. módosításának igényét is megfogalmazta annak érdekében, hogy az új Ptk. 2:48 § (2) bekezdése minősítse a főszabály alóli kivételnek a közhatalmat gyakorló, a bírói jogértelmezés szerint azonban közszereplőnek, „közéleti szereplőnek” nem tekinthető személyről készült képmás nyilvánosságra hozatalát.

II.

A jogegységi tanács elnöke beszerezte a legfőbb ügyész nyilatkozatát. A legfőbb ügyész nyilatkozatában az új Ptk. hatályba lépésére, a régi Ptk. alapján megítélendő még folyamatban lévő perekre, valamint az Abh.-ban foglaltakra tekintettel maga is szükségesnek ítélte az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozat felülvizsgálatát és hatályon kívül helyezését.

Az Abh.-ban foglaltakra utalva – az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozathoz megküldött korábbi nyilatkozatával egyezően – kifejtette, hogy „differentiáltabb megközelítést igényelne a szolgálatot teljesítő rendőr és más, nyilvános helyen munkát végzők megítélése”. Hangsúlyozta, hogy a nyilvánosság előtt folytatott munkavégzés önmagában nem minősül a régi Ptk. 80. § (2) bekezdése szerinti közszereplésnek. Ahhoz többtényállási elemre, a közhatalmi tevékenység ellenőrizhetőségéhez fűződő érdek megállapíthatóságára van szükség. A közéletet befolyásoló és közérdeklődésre számot tartó események minősíthetők olyan többtelelemnek, amelyek a konkrét esetekben indokolhatják a közhatalmat gyakorló személy kép- és hangfelvételhez fűződő személyiségi jogainak korlátozhatóságát.

A legfőbb ügyész nyilatkozatában kitért arra is, hogy a közéleti szereplés, a közszereplő, a közhatalmat gyakorló személy törvényi meghatározásának hiánya számos jogértelmezési vitát vethet fel. A legfőbb ügyész álláspontja értelmében ennek elkerülését szolgálná az új Ptk. megfelelő módosítása.

III.

A jogegységi tanács elnöke a Bszi. 36. § (1) bekezdése alapján a jogegységi indítvánnyal kapcsolatosan a jogtudomány képviselőinek véleménye mellett beszerezte a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság elnökének (a továbbiakban: NAIH elnöke) véleményét.

A jogtudomány képviselői a rendőri képmás rögzítésének és nyilvánosságra hozatalának megítélését tényálláshoz kötötten javasolták elbírálni a konkrét ügyekben.

A NAIH elnöke szerint a rendőr nyilvánosság előtti intézkedése nem tekinthető közszereplésnek. Következésképpen a róla készült képfelvétel adat, amelynek nyilvánosságra hozatalához – törvényi szabályozás hiányában - a rendőr hozzájárulása szükséges. A NAIH elnöke törvényi szinten is rögzítendőnek ítélte a közhatalmat gyakorló rendőr képmásának nyilvánosságra hozhatóságát.

IV.

1. Az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozatban foglaltak szerint a régi Ptk. 80. § (1) bekezdése személyhez fűződő alanyi jogként rögzítette a képmáshoz való jogot, amely főszabályként mindenkiel szemben megilleti az alanyi jog jogosultját. A (2) bekezdés engedélyhez kötötte a képmás bármilyen „használatát” (rögzítését, egyéb felhasználását). A „képmás-használatra”, az alanyi jog korlátozására [rég Ptk. 80. § (2) bekezdése] akkor volt jogszerűen lehetőség, ha a jogosult ahhoz hozzájárult, illetve hozzájárulása nélkül, amennyiben a jogosult közszereplő.

Az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozat foglalkozott a közszereplés jogi értelmezésével. Megállapította, hogy bár a rendőri munkavégzés közhatalom-gyakorlásnak

minősül, az a rendőri intézkedés tartalmától függetlenül nem tekinthető közszereplésnek. Ezért a közterületen intézkedő rendőr képmásának felhasználására csak hozzájárulása beszerzésével volt lehetőség. Az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozatot elfogadó jogegységi tanács által lefolytatott eljárásában megállapította, hogy az az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.), az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény, valamint a Rendőrségről szóló 1994. évi XXIV. törvény sem tartalmazott olyan rendelkezéseket, amelyek a régi Ptk. főszabálya alól felmentést adtak volna, azaz lehetőséget teremtettek volna a rendőri képmás engedély nélküli felhasználására. Az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozat értelmében a közhatalmi tevékenység ellenőrzéséhez fűződő jogállami érdek az intézkedő rendőr képmásának megismerése nélkül is megvalósulhat, főként az azonosításra szolgáló jelzések használatával.

2. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban bírói döntéssel szemben benyújtott és a sajtószabadság jogának sérelmére alapozott alkotmányjogi panaszt bírált el. Az Alkotmánybíróság a sajtószabadság jogának lényegét a közügyek szabad vitatásának lehetőségében foglalta össze, amely tartalmát tekintve azt a kérdést veti fel, hogy a sajtó tájékoztató funkciója a közügyek szabad vitathatósága érdekében mire terjed ki. Megállapította, hogy a sajtószabadság joga az Alaptörvényben nevesített, a demokratikus berendezkedésben kitüntetett jelentőségű alapjog. Ezzel szemben az emberi személyiség külső megnyilvánulását, a személyiség azonosítására szolgáló képmást védő alanyi jog nem önálló alapjog, az a méltóságvédelem közbejöttével részesül alkotmányos védelemben és szolgálhat más alapjog korlátozására. A továbbiakban az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy meddig terjedhet alkotmányosan a sajtószabadság jogának a közhatalmat gyakorló személy képmásvédelmére tekintettel történő korlátozásának lehetősége.

Az Alkotmánybíróság vizsgálata során különbséget tett a közszereplők és a közhatalmat gyakorló személyek között. Az Alkotmánybíróság határozata szerint a közhatalmat gyakorló személy tevékenysége és ahhoz kapcsolódóan személyét azonosító képmása nem önmagában és nem bármely körülmények között, hanem csak a közéleti események („a jelenkor eseményeiről szóló tudósítás teljessége”) szempontjából képezi a tájékoztatás részét. Hangsúlyozta, hogy a média-tartalomszolgáltatók tájékoztatása sem lehet mindenre kiterjedő: a közéleti kérdések vitathatóságához már nem tartozik hozzá az emberi mivolt legbensőbb lényegét érintő, azt sértő helyzet. Ilyen esetben a közhatalmat gyakorló személy méltóságvédelme miatt a sajtószabadság érvényesülésének is meg kell hajolnia. Végül az Alkotmánybíróság egyértelművé tette azt is, hogy a képmáshasználat nem lehet öncélú, annak a közéleti esemény vitathatóságához kell kapcsolódnia. Nem lehet sértő, azaz a felhasználásnak tárgyilagosságnak kell lennie.

3. Az Alkotmánybíróság döntésével az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozat a sajtószabadság jogával került alkotmányos összefüggésbe.

A Kúria magánjogi jogvédelmet garantáló jogegységesítő döntése a közszereplés fogalmi kereteit határozta meg. A fogalom-meghatározásból arra a következtetésre jutott, hogy az autonóm döntésen alapuló, a politikai közösség érdekében való fellépés hiányában, a közhatalom birtokában történő feladatteljesítés önmagában nem teszi a rendőrt közszereplővé.

Az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozat ezen tartalmi megállapítását a Kúria kollégiumainak együttes ülése mint jogegységi tanács az Abh. ismeretében is helytállónak ítélte.

Megállapította ugyanakkor, hogy a jogegységi indítványban is jelzett ellentmondás az adott ügyben irányadó tényállás sajátosságaihoz kötötten fennáll. Szemben az Abh.-ban foglaltakkal, az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozat a közszereplő fogalom-meghatározására összpontosító indokolása nem vizsgálta a rendőr meghatározott helyzethez kötött intézkedésének, fellépésének hatását a rendőr képmáshoz fűződő személyiségi jogaira nézve és nem értékelte annak alkotmányos összefüggéseit sem.

Amennyiben a közhatalmat gyakorló személy fellépésére a közéletet befolyásoló események során kerül sor, úgy a képmáshoz való személyiségi jogainak gyakorlása, azok korlátozhatósága az általános, azaz a közéleti eseményeken pusztán jelenlévő magánszemélyek jogvédelmének szabályaihoz képest eltérő megítélés alá eshet.

Az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozat régi Ptk. rendelkezéseire fűzött, az ott alkalmazott fogalmakhoz kötött magánjogi természetű értékelése és az Abh. helyzethez kötött, alapjogi megközelítése közötti ellentmondás önmagában az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozat hatályon kívül helyezésével nem oldható fel.

4. A régi Ptk.-t a jogalkotó 2014. március 15-ével hatályon kívül helyezte, amely önmagában is indokolja az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozatban foglalt jogértelmezés fenntarthatóságának felülvizsgálatát.

Szükséges továbbá utalni arra is, hogy az új Ptk. 2:48. §-ának megfogalmazásában eltér a régi Ptk. 80. § (1)-(2) bekezdéseitől, amely szintén azt indokolja, hogy a Kúria jogegységi határozattal csak a szükséges mértékben korlátozza az új Ptk. szabályaihoz fűződő bírói gyakorlat formálódását.

5. Mindezen indokok alapján a Kúria kollégiumainak együttes ülése mint jogegységi tanács – részben a 4. pont szerinti joganyagváltásra, részben az Abh.-ban foglaltakra tekintettel - teret engedve az új Ptk. rendelkezéseire fűződő bírói gyakorlat formálódásának az 1/2012. BKMPJE számú jogegységi határozatot - a Bszi 34. § (4) bekezdés a) pontja megfelelő alkalmazásával - hatályon kívül helyezte.

6. A jelen jogegységi határozat közzététele a Bszi. 42. § (3) bekezdésén alapul.

Budapest, 2015. január 26.

Dr. Darák Péter s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s.k.
előadó bíró

Dr. Pataki Árpád s.k.
előadó bíró

Dr. AkácZ József s.k. bíró
Dr. Almásy Mária s.k. bíró
Dr. Baka András s.k. bíró
Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró
Dr. Bartal Géza s.k. bíró
Dr. Belegi József s.k. bíró
Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró
Dr. Buzinkay Zoltán s.k. bíró
Dr. Csák Zsolt s.k. bíró
Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes s.k. bíró
Dr. Csere Katalin s.k. bíró
Dr. Csöke Andrea s.k. bíró
Dr. Eröss Monika s.k. bíró
Dr. Farkas Attila s.k. bíró
Dr. Farkas Katalin Éva s.k. bíró
Dr. Fekete Ildikó s.k. bíró
Dr. Feleky István s.k. bíró
Dr. Hajdu Edit s.k. bíró
Dr. Hajnal Péter s.k. bíró
Dr. Harter Mária s.k. bíró
Dr. Havasi Péter s.k. bíró
Dr. Heinemann Csilla s.k. bíró
Huszárné dr. Oláh Éva s.k. bíró
Dr. Kalas Tibor s.k. bíró
Dr. Kárpáti Magdolna s.k. bíró
Dr. Katona Sándor s.k. bíró
Dr. Kiss Gábor s.k. bíró
Dr. Kiss Sándor s.k. bíró
Dr. Kollár Márta s.k. bíró
Dr. Kónya István s.k. bíró
Dr. Kovács Ákos s.k. bíró
Dr. Kovács András s.k. bíró
Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró
Dr. Kozma György s.k. bíró
Dr. Krecsik Eldoróda s.k. bíró
Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró
Dr. Lomnici Zoltán s.k. bíró
Dr. Madarász Anna s.k. bíró
Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró
Dr. Makai Katalin s.k. bíró
Dr. Márki Zoltán s.k. bíró
Dr. Márton Gizella s.k. bíró
Dr. Mészár Róza s.k. bíró
Dr. Mészáros Mátyás s.k. bíró
Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró
Dr. Mocsár Attila Zsolt s.k. bíró
Dr. Molnár Ambrus s.k. bíró
Dr. Molnár Gábor Miklós s.k. bíró
Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró
Dr. Orosz Árpád Gábor s.k. bíró

Dr. Osztovits András s.k. bíró
Dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes s.k. bíró
Dr. Puskás Péter s.k. bíró
Dr. Rothermel Erika s.k. bíró
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró
Sipőczné dr. Tánzos Rita s.k. bíró
Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró
Dr. Soós László s.k. bíró
Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró
Dr. Stark Marianna s.k. bíró
Dr. Suba Ildikó s.k. bíró
Dr. Sugár Tamás s.k. bíró
Dr. Székely Ákos s.k. bíró
Szolnokiné dr. Csernay Krisztina s.k. bíró
Dr. Szűcs József s.k. bíró
Dr. Tallián Blanka s.k. bíró
Dr. Tálné dr. Molnár Erika s.k. bíró
Tamáné dr. Nagy Erzsébet s.k. bíró
Dr. Tóth Kincső s.k. bíró
Dr. Török Judit s.k. bíró
Dr. Udvary Katalin s.k. bíró
Dr. Varga Edit Mária s.k. bíró
Dr. Varga Zoltán s.k. bíró
Dr. Vaskuti András s.k. bíró
Dr. Vezekényi Ursula s.k. bíró
Dr. Wellmann György s.k. bíró
Dr. Zanathy János s.k. bíró

2/2015. BKMPJE számú jogegységi határozat

A Kúria Büntető, Közigazgatási-Munkaügyi és Polgári Kollégiumának együttes ülése a Polgári Kollégium vezetőjének indítványa folytán, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 34. § (4) bekezdés a) pontja, valamint 195. § (3) bekezdése alapján jogegységi tanácsként eljárva meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A jogegységi tanács

1. az 1/2003. KPJE határozatot, az 1/2007. KPJE határozatot, az 1/2008. KPJE határozatot és a 2/2008. KPJE határozatot hatályon kívül helyezi;
2. az 1/2002. (IV. 22.) PK-KK közös véleményt, az 1/2003. (II. 17.) PK (helyesen: PK-KK közös) véleményt, a 3/2005. (XI. 14.) PK-KK közös vélemény 2. pontját, továbbá az 1/2009. (VI. 24.) PK-KK közös vélemény 2-3. pontját nem tartja fenn;
3. a BKT-PKT-GKT 1/1981. számú közös állásfoglalást és a BKT-PKT-GKT 1/1986. számú közös állásfoglalást elvi iránymutatásként nem tartja fenn.

Indokolás

I.

A Kúria Polgári Kollégiuma mint jogegységi tanács a 2014. május 3-án meghozott 1/2014. PJE határozatával – a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2014. március 15-ei hatályba lépése kapcsán – felülvizsgálta a Ptk. által szabályozott jogterületekre vonatkozó elvi iránymutatásait. Mivel azonban ez a felülvizsgálat nem volt teljes körű, mert egyrészt csak az anyagi jogi tárgyú iránymutatásokat érintette, másrészt nem terjedt ki a társkollégiumokkal közösen megalkotott elvi iránymutatásokra, továbbá tekintettel arra is, hogy azt megelőzően legutóbb a 2/2006. (V. 22.) PK véleménnyel került sor átfogó felülvizsgálatra szükségessé vált az 1/2014. PJE határozattal nem érintett elvi iránymutatások felülvizsgálata.

A Kúria Polgári Kollégiumának vezetője – mindhárom kollégiumot érintő egyeztetést követően – 2015. június 18-án a Bszi. 33. § (1) bekezdés a) pontja, illetve a Bszi. 195. § (3) bekezdése alapján indítványozta, hogy

– a Kúria Büntető Kollégiumának, Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának és Polgári Kollégiumának tagjaiból álló jogegységi tanács a közösen megalkotott iránymutatások tekintetében, míg

– a Polgári Kollégium mint jogegységi tanács a kizárólag a Polgári Kollégium, illetve az egykori Gazdasági Kollégium által megalkotott, az 1/2014. PJE határozattal nem érintett elvi iránymutatások tekintetében

folytasson le jogegységi eljárást, amelynek során vizsgálja felül az érintett elvi iránymutatásokat abból a szempontból, hogy

- a) melyek azok, amelyek már nem tartandók fenn;
- b) melyek azok, amelyek indokolása nem tartható már fenn; és
- c) melyek azok, amelyek továbbra is alkalmazhatóak és így hatályukban fenntarthatóak.

II.

A Legfőbb Ügyész észrevételében kifejtette, hogy a jogegységi indítvánnyal érintett elvi iránymutatások közül csak a jogegységi határozat tekintetében van legfőbb ügyészi hatáskör, míg a további eszközök kúriai, szakmai testületi állásfoglalások, ezért a Legfőbb Ügyész csak a jogegységi határozatokra korlátozottan tett észrevételt. A közösen meghozott jogegységi határozatok tekintetében a Legfőbb Ügyész egyetértett a jogegységi indítvány mellékleteként megküldött előkészítő anyagban foglaltakkal.

III.

A Bszi. 34. § (4) bekezdés a) pontja kimondja, hogy a Kúria teljes kollégiuma jogegységi tanácsként dönt akkor is, ha a jogegységi eljárás célja korábban meghozott jogegységi határozat megváltoztatása vagy hatályon kívül helyezése. A Bszi. 195.§ (3) bekezdése értelmében a Kúria elnökének vagy kollégiumvezetőjének indítványára a Kúria teljes kollégiuma jogegységi tanácsként eljárva, jogegységi eljárás keretében a törvény hatályba lépését megelőzően hozott irányelvek, elvi döntések és kollégiumi állásfoglalások irányelvként, elvi döntésként, kollégiumi állásfoglalásként való fenntartását megszüntetheti abban az esetben is, ha egyébként a jogegységi eljárás kezdeményezésének feltételei [Bszi. 32. § (1) bek.] nem állnak fenn. Ennek hiányában az elvi iránymutatások a Bszi. 195. § (2) bekezdése szerint az eltérő iránymutatást tartalmazó jogegységi határozat meghozataláig alkalmazhatóak. Több kollégium által hozott elvi iránymutatások felülvizsgálata értelemszerűen csak valamennyi érintett kollégium tagjaiból álló jogegységi tanács által meghozott határozattal történhet.

IV.

A jogegységi tanács – a kollégiumok közötti egyeztetés és a jogegységi tanács ülésén történt megvitatás után, a Legfőbb Ügyész észrevételeire is tekintettel – a rendelkező rész szerinti döntését az alábbi indokok alapján hozta meg:

1. Az 1/2003. KPJE határozat a közigazgatási szervezetrendszer időközben bekövetkezett változására tekintettel meghaladottá vált.

Az 1/2007. KPJE határozat az idő múlására tekintettel tárgyát veszítette.

Az 1/2008. KPJE határozat fenntartása – a közigazgatási perjog folyamatban lévő kodifikációjára tekintettel – nem indokolt.

A 2/2008. KPJE határozat az alapul vett jogszabályok tartalmilag jelentős változása miatt meghaladottá vált.

2. Az 1/2002. (IV. 22.) PK-KK közös vélemény és az 1/2003. (II. 17.) PK (helyesen: PK-KK közös) vélemény a felülvizsgálatra vonatkozó Pp. szabályok megváltozása folytán mára meghaladottá vált.

A 3/2005. (XI. 14.) PK-KK közös vélemény 2. pontja az Alkotmánybíróság hatáskörére és eljárására vonatkozó szabályok változása miatt vált meghaladottá.

Az 1/2009. (VI. 24.) PK-KK vélemény 2-3. pontja a Pp. 155/A. § (3) bekezdésének módosítására, valamint a Pp. 249/A. §-ának és 340. § (3) bekezdésének hatályon kívül helyezésére tekintettel elvesztette jogszabályi alapját, ezért nem tartandó fenn.

3. A BKT-PKT-GKT 1/1981. számú közös állásfoglalás a Be. és a Pp. szakértőkre vonatkozó szabályainak megváltozása folytán – figyelemmel a Kúria tárgybeli joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleményére is – meghaladottá vált.

A BKT-PKT-GKT 1/1986. számú közös állásfoglalás részben a büntetőjogi szabályozás megváltozása folytán, részben a Ptk. részletesebb szabályozására [Ptk. 5:42. §] tekintettel meghaladottá, illetve szükségtelenné vált.

V.

A jogegységi tanács a többi felülvizsgált közös elvi iránymutatást fenntartandónak ítélte.

1. A jogegységi tanács az alapul vett jogi szabályozás szövegszerű vagy tartalmi változatlanságára tekintettel tartotta fenn:

– a jogegységi határozatok közül: az 1/1999. BKPJE, 1/2000. BKPJE, 1/2004. KPJE, 1/2005. BPJE, 1/2005. KPJE, 1/2006. KPJE, 3/2007. KPJE, 1/2010. BKPJE, 1/2010. KPJE, 1/2012. KMPJE és 2/2012. KMPJE határozatokat;

– a kollégiumi vélemények közül: a 3/2005. (XI. 14.) PK-KK vélemény 1. pontját, az 1/2009. (VI. 24.) PK-KK vélemény 1. pontját és az 1/2012. (XII. 10.) KMK-PK véleményt;

– a kollégiumi állásfoglalások közül: a BK-PK 1. számú állásfoglalást, amelyet a Ptk. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekint.

2. Tekintettel arra, hogy a jelen felülvizsgálat az elvi iránymutatások újraszövegezését nem tűzte ki célul, ezért az azokban szereplő jogszabályi hivatkozások és az azokban használt kifejezések (terminológia) módosítására sem került sor. Ebből következően a fenntartandónak ítélt, az elvi tartalmát tekintve továbbra is irányadó elvi iránymutatásokban foglalt jogszabályokra történő hivatkozások és jogi kifejezések alatt természetesen a tartalmilag azonos más jogszabályi rendelkezést, újraszámozás folytán megváltozott jogszabályhelyet, illetőleg az elnevezésében megváltozott jogintézményt, kifejezést kell érteni.

3. Az 1/1999. BKPJE határozatban foglalt iránymutatás beépült az 1998. évi XIX. törvény 22. §-ába, ezért a jogegységi határozat fenntartása a büntető szakág vonatkozásában szükségtelen.

4. A jogegységi tanács fenntartandónak ítélte azokat a jogegységi határozatokat, amelyek kizárólag korábban meghozott jogegységi határozatok hatályon kívül helyezésére vonatkozó

rendelkezést tartalmaznak, nevezetesen a 2/2007. KPJE, 1/2009. KPJE és az 1/2015. BKMPJE határozatokat.

VI.

A kifejtett indokok alapján a Kúria Büntető, Közigazgatási-Munkaügyi és Polgári Kollégiumának együttes ülése mint jogegységi tanács a Bszi. 40. § (1) és (2) bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.

A jogegységi határozatot a Bszi. 42. § (1) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2015. július 6.

Dr. Darák Péter s.k. a jogegységi tanács elnöke

Dr. Orosz Árpád s.k. előadó bíró

Dr. Akác József s.k. bíró

Dr. Baka András s.k. bíró

Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k. bíró

Dr. Bartal Géza s.k. bíró

Dr. Belegi József s.k. bíró

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró

Dr. Csák Zsolt s.k. bíró

Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes s.k. bíró

Dr. Csere Katalin s.k. bíró

Dr. Csiki Péter s.k. bíró

Dr. Csőke Andrea s.k. bíró

Dr. Farkas Attila s.k. bíró

Dr. Farkas Katalin Éva s.k. bíró

Dr. Fekete Ildikó s.k. bíró

Dr. Feleky István s.k. bíró

Dr. Ficsór Gabriella s.k. bíró

Dr. Hajdu Edit s.k. bíró

Dr. Hajnal Péter s.k. bíró

Dr. Harter Mária s.k. bíró

Dr. Havasi Péter s.k. bíró

Dr. Heinemann Csilla s.k. bíró

Huszárné dr. Oláh Éva s.k. bíró

Dr. Kalas Tibor s.k. bíró

Dr. Kárpáti Magdolna s.k. bíró

Dr. Kárpáti Zoltán s.k. bíró

Dr. Katona Sándor s.k. bíró

Dr. Kemenes István s.k. bíró

Dr. Kiss Gábor s.k. bíró

Dr. Kiss Sándor s.k. bíró

Dr. Kollár Márta s.k. bíró

Dr. Kovács András s.k. bíró

Dr. Kovács Ákos s.k. bíró

Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró

Dr. Kozma György s.k. bíró
Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró
Dr. Krecsik Eldoróda s.k. bíró
Dr. Krémer László s.k. bíró
Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró
Dr. Lomnici Zoltán s.k. bíró
Dr. Madarász Anna s.k. bíró
Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró
Dr. Márki Zoltán s.k. bíró
Dr. Márton Gizella s.k. bíró
Dr. Mészár Róza s.k. bíró
Dr. Mészáros Mátyás s.k. bíró
Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró
Dr. Molnár Ambrus s.k. bíró
Dr. Molnár Gábor Miklós s.k. bíró
Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró
Dr. Osztoivits András s.k. bíró
Dr. Pataki Árpád s.k. bíró
Dr. Pethóné dr. Kovács Ágnes s.k. bíró
Dr. Puskás Péter s.k. bíró
Dr. Rothermel Erika s.k. bíró
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró
Sipőczné dr. Tánczos Rita s.k. bíró
Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró
Dr. Soós László s.k. bíró
Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró
Dr. Stark Marianna s.k. bíró
Dr. Suba Ildikó s.k. bíró
Dr. Sugár Tamás s.k. bíró
Dr. Szabó Klára s.k. bíró
Dr. Szentpéteriné dr. Bán Erzsébet s.k. bíró
Dr. Székely Ákos s.k. bíró
Dr. Széplaki László s.k. bíró
Szolnokiné dr. Csernay Krisztina s.k. bíró
Dr. Szűcs József s.k. bíró
Dr. Tallián Blanka s.k. bíró
Dr. Tálné dr. Molnár Erika s.k. bíró
Tamáné dr. Nagy Erzsébet s.k. bíró
Dr. Tóth Kincső s.k. bíró
Dr. Török Judit s.k. bíró
Dr. Udvary Katalin s.k. bíró
Dr. Varga Edit s.k. bíró
Dr. Varga Zoltán s.k. bíró
Dr. Vaskuti András s.k. bíró
Dr. Vezekényi Ursula s.k. bíró
Dr. Wellmann György s.k. bíró
Dr. Zámbó Tamás s.k. bíró

2. sz. melléklet

A KÚRIA 2015. ÉVBEN ELFOGADOTT KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNYEI

TARTALOM

1. Büntető Kollégium.....	2
2. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium	3
1/2015. (III.23.) KMK vélemény a KK 21. (MK 145.) számú és a KK 22.(MK 146.) számú állásfoglalás felülvizsgálatáról	3
2/2015. (XI.23.) KMK vélemény a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozatok felülvizsgálatáról	5
3. Polgári Kollégium.....	9

1. Büntető Kollégium

2015-ben a Büntető Kollégium nem alkotott kollégiumi véleményt.

2. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium

1/2015. (III.23.) KMK vélemény a KK 21. (MK 145.) számú és a KK 22.(MK 146.) számú állásfoglalás felülvizsgálatáról

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. CLX. törvény 27. § (1) bekezdése alapján a KK 21. (MK 145.) számú és a KK 22. (MK 146.) számú állásfoglalások helyébe lépő következő kollégiumi véleményyt alkotta:

I. A megváltozott munkaképességűek ellátásainak (rehabilitációs ellátás, rokkantsági ellátás) állapotváltozás miatti módosítása vagy megszüntetése tárgyában hozott társadalombiztosítási határozat végrehajtását a bíróság az eljárás folyamán bármikor felfüggesztheti

II. Az igénylő egészségromlása folytán utóbb bekövetkezett változások a társadalombiztosítási határozat jogszerűsége szempontjából nem vehetők figyelembe

III. A megváltozott munkaképességűek ellátása (rehabilitációs ellátás, rokkantsági ellátás) iránti igényt elutasító társadalombiztosítási határozat ellen csak e határozat meghozatalát követően megváltozott munkaképességűek ellátására jogosulttá vált személy által benyújtott kereset bíróság általi elutasításának van helye

I. A megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (a továbbiakban Mmtv.) 30. § (1) bekezdése szerint: 2012. január 1-jétől rokkantsági nyugdíj, baleseti rokkantsági nyugdíj, rehabilitációs járadék, rendszeres szociális járadék, átmeneti járadék, bányász dolgozók egészségkárosodási járadéka nem állapítható meg. Az Mmtv. 3. § (1) bekezdése szerint: A megváltozott munkaképességű személyek ellátásai a rehabilitációs hatóság komplex minősítése keretében megállapított rehabilitációs javaslatról függően: rehabilitációs ellátás, vagy rokkantsági ellátás. A bíróság a rokkantsági ellátásnak az Mmtv. 13. § (2) bekezdésének c) pontjában, a rehabilitációs ellátásnak pedig az Mmtv. 10. § (2) bekezdésének d)-e) pontjaiban írt állapotváltozás miatt történt módosítása, vagy megszüntetése tárgyában hozott társadalombiztosítási határozat végrehajtásának felfüggesztését az eljárás folyamán bármikor elrendelheti.

Az Mmtv. 19. § (1)-(2) bekezdése értelmében amennyiben a rehabilitációs hatóság a komplex minősítés során megállapított körülményekre vonatkozóan elvégzett felülvizsgálat eredményeképp megállapítja, hogy az Mmtv. 3. § (2) bekezdés szerinti minősítési kategória eltér a felülvizsgálatot megelőzően megállapított minősítési kategóriától (állapotváltozás), akkor a megváltozott munkaképességű személyek ellátását és annak összegét az új minősítési kategória figyelembevételével, az erről szóló döntést követő második hónap első napjával kell megállapítania. A felhívott jogszabályoknak megfelelően meghozott intézkedésről a társadalombiztosítás szervének az Mmtv. 19. § (2) bekezdés értelmében határozatot kell hoznia. Az e tárgyban hozott másodfokú határozat ellen pedig a Ket. 109. § (1) bekezdése alapján bíróság előtti keresetindításnak van helye. A Pp. 341. §-a szerint a társadalombiztosítási határozat bírósági felülvizsgálata iránti perekben a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti perekre vonatkozó XX. fejezetének rendelkezéseit kell alkalmazni az e §-ban meghatározott eltérésekkel. A

társadalombiztosítási határozat bírósági felülvizsgálata iránti perekben is alkalmazható a Pp. 332. §-ának (3) bekezdése, amely szerint ha a keresetlevél a közigazgatási határozat végrehajtásának felfüggesztésére irányuló kérelmet tartalmaz, a bíróság annak tárgyában az iratoknak a bírósághoz való érkezését követő nyolc napon belül határoz. A későbbiek során a bíróság a közigazgatási határozat végrehajtásának felfüggesztését – már a tárgyalás kitűzése előtt is – kérelemre bármikor elrendelheti. A végrehajtás felfüggesztéséről szóló végzés meghozatala során a bíróságnak figyelemmel kell lennie arra, hogy a végrehajtást követően az eredeti állapot helyreállítható-e, vagy hogy a végrehajtás elmaradása nem okoz-e súlyosabb károsodást, mint amilyennel a végrehajtás felfüggesztésének elmaradása járna.

II. Ha a megváltozott munkaképességű személyek ellátását (rokkantsági ellátást, vagy rehabilitációs ellátást) igénylő egészségi állapotának mértéke az igényét elbíráló és azt elutasító társadalombiztosítási határozat meghozatalakor még nem érte el az Mmtv. 2. § (1) bekezdésében meghatározott 60%-os vagy kisebb mértéket, ezt követően azonban egészségi állapota rosszabbodása folytán megváltozott munkaképességű személyek ellátására jogosulttá válhat, a határozat felülvizsgálata iránt indított perben hozott ítéletével a bíróság jogszabálysértés hiányában akkor jár el helyesen, ha a keresetet elutasítja. A társadalombiztosítási határozat felülvizsgálata iránt indított perben a bíróságnak a társadalombiztosítási határozat meghozatalakor fennálló tényeket kell tisztáznia, amikor azt vizsgálja, hogy a támadott határozat az irányadó anyagi és eljárási szabályoknak megfelelt-e. Az igénylő egészségromlása folytán utóbb bekövetkezett változások a társadalombiztosítási határozat jogszerűsége szempontjából nem vehetők figyelembe. Mindez azonban nem zárja ki, hogy a bíróság a Pp. 221. §-ának (1) bekezdése szerint az ítélete indokolásában a bizonyítás, főként pedig a perben kirendelt orvosszakértő véleményének adataira figyelemmel tényként rögzítse az egészségi állapotnak utóbb bekövetkezett, a rokkantsági ellátás vagy a rehabilitációs ellátás feltételét jelentő mértékét, és ezáltal lehetővé tegye, hogy a felperes az újabb adatok birtokában megváltozott munkaképességű személyek ellátásának megállapítása iránti igényét a társadalombiztosítási szervek előtt ismételten előterjessze.

Az egészségi állapotra tekintettel hozott elutasító döntés jogerőre emelkedését követő 12 hónapon belül előterjesztett újabb kérelmet – az Mmtv. 14. § (1) bekezdés második mondata értelmében – csak akkor kell elbírálni, ha a rendelkezésre álló egészségügyi dokumentáció alapján megállapítható, hogy a kérelmező egészségi állapotában az elutasítást követően tartós rosszabbodás következett be.

2/2015. (XI.23.) KMK vélemény a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozatok felülvizsgálatáról

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatával kapcsolatos egyes kérdések egységes értelmezése céljából a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 27. § (1) bekezdése alapján a következő véleményt alkotta:

Mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozatnak minősül az a határozat, amelyben a hatóság döntését olyan jogszabályra alapozza mely kizárólag a döntés kereteit jelöli ki.

Mérlegelési jogkörben hozott határozat az is, ahol a döntési lehetőségeket meghatározó jogszabályi rendelkezés a döntés meghozatalának feltételeit és szempontjait nem jelöli meg.

Az a közigazgatási határozat nem minősül mérlegelési jogkörben hozott határozatnak, amelyben a hatóság a határozathozatalhoz szükséges bizonyítékok értékelése alapján döntési lehetőségeket nem biztosító jogszabály alkalmazásával dönt.

A mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálatának célja – a közigazgatási perek általános céljával összhangban – a határozat törvényességének elbírálása.

Amennyiben a jogszabály a mérlegelési tevékenységhez feltételeket határoz meg, a hatósági határozat törvényességének alapja ezek vizsgálata. Ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a mérlegeléshez szükséges feltételeket a hatóság nem vizsgálta, az ahhoz szükséges bizonyítást nem folytatta le, úgy szükségtelen a mérlegelési tevékenység közvetlen vizsgálata.

Mérlegelési szempontoknak azok a körülmények tekinthetők, amelyeket a hatóságnak az érdemi mérlegelési tevékenység során kötelezően figyelembe kell venniük. A mérlegelési szempontok vizsgálatának elmulasztása szintén a határozat megalapozatlanságát eredményezi. Téves vagy az ügy érdemével össze nem függő mérlegelési szempont alkalmazása esetén a mérlegelés jogsértőnek minősülhet.

Ha a bírósági felülvizsgálat eredményeként a jogsértés terjedelme vagy jogalapja változik, módosulhat az azzal összefüggésben mérlegelési jogkörben alkalmazott bírság összege is.

• • •

A közigazgatási bíráskodás 1991. évi újraindulását követően hamar felmerülő kérdés volt a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat törvényességének megítélése, mivel a bíróság előtti jogvitákban - elsősorban a közigazgatási hatóságok részéről - rendre megjelentek az olyan típusú hivatkozások, melyek a mérlegelési jogkörre tekintettel megkérdőjelezték a határozat érdemi felülvizsgálhatóságát. A közigazgatási bírói gyakorlat rövid idő alatt kialakította megközelítését a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozatok felülvizsgálatával kapcsolatban és ez a gyakorlat főbb vonalaiban két évtized óta alig változott.

A közigazgatási bíráskodásban a mérlegelési jogkörben hozott határozatok felülvizsgálatának széleskörű, a konkrét jogintézményeket érintő bírósági értelmezése alakult ki, azonban a Pp. 339/B. § hatálybalépéséig – 2005-ig - sem jogszabály, sem a jogintézmény általános jellegű legfelsőbb bírósági értelmezése nem segítette az egységes gyakorlat alakítását. A Legfelsőbb Bíróság KK.31. számú állásfoglalása az államigazgatási ügy érdemében hozott határozat felülvizsgálata iránti hivatkozási alapon ugyanakkor már általánosságban megjelölte a felülvizsgálat lehetőségét, így az anyagi és eljárási jogsértésre történő hivatkozást is lehetővé tette. A Pp. 339/B.§ megjelenése valójában a bírói gyakorlat beépítését jelentette a közigazgatási perek eljárási szabályai közé, mivel a mérlegelés „feltétele, szempontja” fogalmakat korábban egyedi határozatokban a bírói gyakorlat munkálta ki.

Minderre tekintettel szükséges volt – figyelemmel a Kúria közigazgatási bírságokat vizsgáló joggyakorlat-elemző csoportjának megállapításaira is – összefoglaló jelleggel áttekinteni a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálatának főbb irányait és alapkategóriáit.

• • •

A közigazgatási anyagi jogra rendkívül jellemző a döntési lehetőségek megjelölésében jelentkező mérlegelési jogkör. Klasszikus esetei ennek egyes korábbi szociális ellátásokra vonatkozó jogszabályi rendelkezések, mivel ezek az előírások kizárólag az adott juttatás lehetőségét teremtették meg („adható” megnevezéssel) meghatározott feltételek fennállása esetén.

A döntési lehetőségekben rejlő mérlegelési jogkör másik nagy esetcsoportja a különböző típusú döntési lehetőségek felsorolása, melyek közül a hatóság választhat. A harmadik jelentős szabályozási kör pedig az, amikor csak a döntés kereteit jelöli ki a jogszabály. Ez döntően a bírságolásra vonatkozó ügyekben érvényesül, általában a bírság felső, vagy mindkét határának a megállapításával.

A közigazgatási jogban előfordulnak olyan szabályozási megoldások is, amikor a jogszabály csak az adott döntésre hatalmazza fel a hatóságot, de annak sem a feltételeit sem a szempontjait nem jelöli meg. Ez - a munkajogban diszkrecionális jogkörnek nevezett - eset a hatóság részére teljes körű döntési szabadságot biztosít, azonban az ilyen határozatnak is vannak törvényességi követelményei azzal együtt, hogy az alapul vett jogszabály alkotmányossága is felvethető.

A mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálatától a gyakorlatban meg kell különböztetni a méltányossági jogkörben hozott határozat felülvizsgálatát. A méltányosság gyakorlása bizonyos esetekben mutathat ugyan mérlegelési elemeket, azonban e határozatok törvényességének elbírálása önálló szakmai kérdésnek minősül.

• • •

Amennyiben a jogszabály a hatóság számára bizonyos feltételek megléte esetén kötelező irányú döntést határoz meg, s a hatóság e feltételek vizsgálatához bizonyítást vesz fel, melynek eredményét értékeli, úgy az utóbbira tekintettel a határozat nem minősíthető mérlegelési jogkörben hozott határozatnak. A bírói gyakorlatban többször volt látható olyan döntés, amely a hatósági eljárásban felvett bizonyítást és az annak alapján történő értékelést is mérlegelésnek tekintette és a határozat felülvizsgálatát ilyen megközelítés alapján végezte el.

Kétségkívül a bizonyítás értékelése a hatóság részéről egyfajta mérlegelés, azonban ez a típusú „mérlegelés” a bírósági felülvizsgálat szempontjából nem jelent mérlegelési jogkört, ha a jogszabály az adott ügyben döntési lehetőségeket vagy kereteket nem tartalmaz.

• • •

A mérlegelési jogkör törvényességének vizsgálata sajátos bírói feladat. Az az álláspont, amely a mérlegelési határozat törvényességi vizsgálatának lehetőségét megkérdőjelezi, még rendre felbukkan ugyan, de ezzel együtt ma már az ilyen típusú közigazgatási határozat felülvizsgálhatósága sem a jogszabály sem a bírói gyakorlat szintjén nem kérdés. A különböző döntési lehetőségek miatt azonban a határozat törvényességének vizsgálata sokszor problémát okoz. Amennyiben a jogszabály a mérlegeléshez feltételeket is fűz, úgy ezen feltételek megléte és vizsgálata a határozat törvényességének alapját képezi. A közigazgatási szerv döntésének indokait az ügyfélnek minden esetben meg kell ismernie, s ez a mérlegelési határozat esetében a mérlegelési elemre is kiterjedő indokolás meglétét is jelenti. Mindebből az következik, hogy nem elegendő a határozatot egyfajta „általános” indokolással ellátni, a hatóságnak azt is tudatnia kell, hogy a mérlegelés során miből indult ki, milyen jellegű körülményeket vett figyelembe. E körülményeknek az ügy érdekével, az eldöntendő tény vagy jogkérdéssel összhangban kell állniuk, emellett okszerűeknek és ésszerűeknek kell lenniük.

• • •

A közigazgatási jogszabályok gyakran meghatározzák a hatósági mérlegelés feltételeit, tehát azokat a körülményeket, amelyeket a hatóságnak kötelezően vizsgálnia kell mielőtt mérlegelési jogkörét gyakorolná. Ezeket a feltételeket a jogszabályok általában objektív körülményeként határozzák meg, s ha a hatóság fennállásukat nem állapítja meg, úgy a tényleges mérlegelésre sem kerülhet sor. A szociális jogban például gyakori az a szabályozási megoldás, mely az adható ellátás feltételeként az egy főre jutó jövedelem szintjét határozza meg. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a mérlegelési feltételek vizsgálata az abban esetenként jelentkező értékelési tevékenység nem azonos magával a mérlegelési jogkörrel, a kettő nem keverhető össze.

Abban az esetben, ha a hatóság a mérlegelési feltétel vizsgálatát elmulasztja, akkor a mérlegeléshez szükséges jogszabályi feltétel is hiányzik és a határozat jogszabálysértőnek minősül. Ez azt is jelenti, hogy a jogszabályban írt mérlegelési feltételek, tehát azok a körülmények, amelyek vizsgálatát követően a hatóság tényleges mérlegelési tevékenységet végezhet, a törvényes mérlegelés alapfeltételének minősülnek. E körben a vizsgálatok hiánya nem csupán a mérlegelést, de tágabb értelemben a határozat megalapozatlanságát vonja maga után.

Amennyiben a bíróság azt állapítja meg, hogy a mérlegeléshez szükséges feltételeket a hatóság nem vizsgálta, az ahhoz szükséges bizonyítást nem folytatta le, úgy szükségtelen az ügy érdekének, tehát a mérlegelési tevékenységnek a közvetlen vizsgálata. Az ilyen közigazgatási határozat megalapozatlan, a bíróságnak kizárólag a megalapozatlanság alátámasztásához szükséges eljárást kell lefolytatnia. A mérlegelési feltételek hiánya esetén a határozat érdemi vizsgálata a közigazgatási hatáskör átvételét jelentené a bíróság részéről. Más megfogalmazásban ez azt jelenti, hogy a bíróság anélkül döntene érdemben az ügyben, hogy annak törvényi feltétele, a felülvizsgálható közigazgatási határozat rendelkezésre állna.

• • •

A közigazgatási anyagi jogszabályok több esetben megjelölik a mérlegelés szempontjait, azonban e szempontok ritkán minősíthetők teljes körűeknek. A jogszabályok főleg a „különösen” kitévelt használják, amiből következően csak a nagyobb súllyal figyelembe vehető, legfontosabb mérlegelési szempontok kerülnek megjelölésre. Ilyen például a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 47.§ rendelkezése. Ebben az esetben a hatóságokat megilleti az a lehetőség, hogy a jogszabályban felsoroltakon kívül egyéb szempontokat is mérlegeljenek, azonban ennek kapcsán követelmény, hogy a mérlegelt körülménynek az ügy tárgyával és a jogsértés körülményeivel összefüggésben kell állnia. Lényegében az ilyen további körülmények vizsgálata az ügyféli magatartás felróhatósága körébe esik. A bíróságnak a törvényességi felülvizsgálat során arra kell gondot fordítania, hogy ezeknek a többlet mérlegelési követelmények kiválasztása mennyiben tekinthető indokoltnak a hatóság részéről, s azok körének meghatározása reális-e, és az eljárásban adataival összhangban áll-e. A hatóság által a jogszabályi rendelkezésen túl alkalmazott további mérlegelési szempontok nem ütközhetnek a közigazgatási eljárás általános alapelveibe és a mérlegelés során nem eredményezhetnek a tételes jogszabályi rendelkezésekhez képest felhatalmazás nélküli mérlegelési helyzetet.

A jogszabályi rendelkezések sok esetben magához a mérlegelési tevékenységhez fűznek kötelezően figyelembe venni rendelt szempontokat. Ezek tekinthetők a klasszikus mérlegelési szempontoknak, illetve tartalmaz például a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996.évi LVII. törvény 78.§ (3) bekezdése, amikor többek között a jogsértő piaci helyzetének vagy magatartásának értékelését írja elő. Az ilyen rendelkezések nem keverhetők össze a mérlegelési tevékenység feltételeivel, mivel ezek már magához a mérlegelési elemhez tartoznak. A határozat indokolásában ezen szempontok értékeléséről és döntést befolyásoló jellegükről is számot kell adni, hiányuk szintén a határozat megalapozatlanságát jelenti.

A mérlegelési jogkör a gyakorlatban legtöbbször a különböző összegű bírságok alkalmazásában érvényesül. Egyes bírságok szempontjait a jogszabályok rendkívül pontosan meghatározzák és ez a meghatározás egész odáig terjedhet, hogy az objektív szempontok alkalmazása valójában már nem biztosít mérlegelési lehetőséget a hatóság számára. Ilyen eset például a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII.21.) Korm. rendelet, amely a csatornabírság és a vízszennyezési bírságra irányuló rendelkezéseket tartalmazza.

• • •

A bírság kiszabásáról rendelkező mérlegelési jogkörben hozott határozat jogszerűen akkor változtatható meg, ha a jogsértés fennáll, de akár a jogalap tekintetében, akár a cselekmény súlyának értékelése körében eltérő tényállás állapítható meg, továbbá akkor is, ha a bíróság azt észleli, hogy a hatóság az egyedi ügy sajátosságait tévesen, logikátlanul, nem a súlyuknak megfelelően értékelte.

A bírság összegének megváltozását nyilvánvalóan indokolhatja a jogsértés körének módosulása (csökkenése), különösen abban az esetben, ha a bírság többféle jogsértéshez kapcsolódik. E tekintetben szakmai problémát az okozhat, hogy az egyes jogsértésekhez általában nem kapcsolódik külön összegű bírság, így a bíróságnak vizsgálnia kell, hogy az egyes jogsértések milyen súlyúak, s azok egyedül értékelve milyen összegű bírságot indokolhatnak.

3. Polgári Kollégium

A Polgári Kollégium 2015-ben nem fogadott el kollégiumi véleményt.

3. sz. melléklet

A KÚRIA ÁLTAL A 2015. ÉVBEN KÖZZÉTETT ELVI BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK ÉS ELVI BÍRÓSÁGI DÖNTÉSEK

TARTALOM

1. A Büntető Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések.....	2
Büntető elvi határozatok.....	2
Büntető elvi döntések	8
2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések.....	12
Közigazgatási elvi határozatok.....	12
Közigazgatási elvi döntések	17
Munkaügyi elvi határozatok.....	18
Munkaügyi elvi döntések	21
3. A Polgári Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések.....	23
Polgári elvi határozatok.....	23
Polgári elvi döntések	24
Gazdasági elvi határozatok.....	25
Gazdasági elvi döntések	26

1. A Büntető Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések

Büntető elvi határozatok

EBH 2015. B.1.

I. A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvényt - a 2008/98/EK irányelvvel összhangot teremtő szabályozás érdekében - felváltotta a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény, amelynek 2013. július 12-től hatályos rendelkezése szerint a szennyvízre a 2012. évi CLXXXV. törvény hatálya nem terjed ki. A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvízre vonatkozó szabályozást pedig a vízgazdálkodásról szóló törvény módosult tartalma vette át. A hulladék fogalmába ezért a szennyvíz már nem tartozik bele, ekként sem az 1978. évi IV. törvény 281/A. §-a szerinti hulladékgazdálkodás rendje megsértése büntetnének, sem pedig az 1978. évi IV. törvény 248. §-a szerinti bűncselekmények elkövetési tárgya nem lehet (1978. évi IV. törvény 281/A. §; 1978. évi IV. törvény 248. §; 2012. évi CLXXXV. törvény; 1995. évi LVII. törvény IX/A. Fejezete).

II. A kihirdetés útján közölt és tudomásul vett - tényállást a törvény megengedő rendelkezése miatt nem tartalmazó - jogerős felmentő ítélet ellen sem kizárt a felülvizsgálati indítvány benyújtása és a felülvizsgálati eljárás lefolytatása, ha az ítéletből az idézett vádirati tényállás és a kifejtett jogi indokolás alapján a bíróság döntése, a jogkérdések megválaszolása megismerhető, és a felülvizsgálati ok fennállása, vagy hiánya pedig megítélhető [1998. évi XIX. törvény 259. § (1) bekezdése, 416. § (1) bekezdés a) pontja]. (Kúria Bfv. III. 574/2014.)

EBH 2015. B.2.

A bíróság a tárgyalást megelőző bírósági szakaszban, azaz a tárgyalás előkészítése során, avagy a tárgyalás kitzűzését követően, de feltétlenül a tárgyalás megtartása előtt - bűncselekmény hiányában - végzéssel akkor szüntetheti meg a büntetőeljárást, ha e döntést a vádirat tényeire alapítja, azokból ez a jogi következtetés önmagában levonható.

A tárgyalás előkészítésének szakaszában bizonyítás felvételére, a bizonyítékok értékelésére és a bizonyítékok értékelésén alapuló ténymegállapítására nincs mód [1998. évi XIX. törvény 234. § (1) bekezdése, 267. § (1) bekezdése, 275. § (1) bekezdése]. (Kúria Bfv.III.876/2013.)

EBH 2015. B.5.

I. A büntetés törvénysértő kiszabása miatt valósul meg felülvizsgálati ok, ha a szabadságvesztés felfüggesztése esetén a próbaidő tartama rövidebb a kiszabott szabadságvesztésnél [1978. évi IV. tv. 89. § (2) bek.; 2012. évi C. tv. 85. § (2) bek.; 1998. évi XIX. tv. 416. § (1) bek. b) pont III. ford.].

II. A kiszabott szabadságvesztés felfüggesztése próbaidejének tartamára vonatkozó kötelező törvényi előírások megsértése a felülvizsgálati eljárásban a Kúria felülbírálati jogkörét a kiszabott büntetés egészének törvényességi vizsgálatára megalapozza.

Ekként a törvénynek megfelelő határozat meghozatala érdekében a Kúria döntési jogköre nemcsak a próbaidő, hanem a kiszabott szabadságvesztés tartamának megváltoztatása által is megvalósulhat [1998. évi XIX. tv. 423. § (4) bek.]. (Kúria Bfv.III.951/2014.)

EBH 2015. B.6.

I. Közfeladatot ellátó személynek a személytaxi szolgáltatást végző 2013. július 1-jétől csak akkor tekinthető, ha tevékenysége igényvezérelt személyszállítási szolgáltatásként, a személyszállítási közszolgáltatás részeként valósul meg [2012. évi C. tv. 310. § (1) bek. c) pont; 2012. évi XLI. tv.; 2/2014. (VII. 7.) BK vélemény].

II. Felülvizsgálati eljárás szempontjából nem eredményez törvénysértő büntetést, és ezért nem felülvizsgálati ok, ha az alapügyben eljáró bíróság nem, vagy törvénysértően határozta meg a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját [2012. évi C. tv. 38. § (1) bek.; 1998. évi XIX. tv. 416. § (1) bek. b) pont; 4/2013. (X. 14.) BK vélemény]. (Kúria Bfv.I.720/2014.)

EBH 2015. B.7.

I. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) egyezményesértést megállapító döntése akkor képezi felülvizsgálati eljárás alapját, ha a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely rendelkezésének sérelme a büntetőügyben eljáró bíróság jogerős ügydöntő határozatában, vagy az ügydöntő határozathoz vezető büntetőeljárásban valósult meg [1998. évi XIX. tv. 416. § (1) bek. g) pont].

II. Az EJEB ítélete önmagában nem dönti el a bűnfelelősséget, de olyan jogi tény, amely megalapozza a jogerős ügydöntő határozat egyezményesértő részének kiküszöbölésére alkalmas felülvizsgálati eljárást, tehát felülvizsgálati ok [1998. évi XIX. tv. 416. § (1) bek. g) pont].

III. A büntetőeljárás törvény 2013. december 31. napjáig biztosított felülvizsgálati jogosultságot a pótmagánvádló számára - kizárólag a terhelt terhére -, a felmentett vádlott bűnösségének megállapítása érdekében. A 2014. január 1-jétől hatályos szabályozás alapján a pótmagánvádló felülvizsgálati indítvány benyújtására már nem jogosult [1998. évi XIX. tv. 417. § (1) bek.]. (Kúria Bfv.III.124/2014.)

EBH 2015. B.10.

I. A vád törvényessége a vádirattal szemben támasztott azoknak a tartalmi követelményeknek a minimuma, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a büntetőeljárás bírósági szakasza meginduljon, s a bíróság az eljárást lefolytathassa [1998. évi XIX. tv. 2. § (2) bek., 6. § (1) bek., 217. § (3) bek., 267. § (1) bek. j), k) pont].

II. A vád tárgyává tett történeti események leírásának nem a különös részi törvényi tényállás jogi fogalmait kell felsorolnia, hanem konkrétan azokat az eseményeket, amelyek alkalmasak az indítványozott (vagy akár eltérő), ám mindenképpen büntető törvénybe ütköző cselekmény bíróság által történő megállapítására. Ez a feltétel teljesül, ha a vádirati tényállás a bűncselekmény tárgyi oldali ismérveit olyan részletességgel tartalmazza, amelyből az alanyi oldal szükséges elemére alapos következtetést lehet vonni [1998. évi XIX. tv. 2. § (2) bek.].

III. A vád törvényessége szempontjából azonban annak megalapozottsága - bizonyíthatósága - közömbös, az a büntetőper érdemi kérdése, amelyre a bíróság ügydöntő határozata ad választ [1998. évi XIX. tv. 257. § (1) bek.]. (Kúria Bfv.III.942/2014.)

EBH 2015. B.12.

I. A zsarolás büntettének tényállásszerűségéhez megkívánt jogtalan haszonszerzési célzat megállapítható, ha a tettes a sértettől az általa annak kölcsönzött 1 500 000 forint havi 10%-os kamat fizetése helyett - a tőketörlesztés miatti késedelem retorziójaként - életveszélyes fenyegetés mellett, heti 10%-os kamatfizetést követel meg, s ennek folytán a megfélemlített sértettől másfél év alatt az általa adott 1 500 000 forint helyett 8 400 000 forinthez jut hozzá kamat címén [1978. évi IV. tv. 323. § (1) bek., (2) bek. b) pont].

II. A zsarolás büntettének befejezett alakzata valósul meg, ha a zsaroló a fenyegetés hatása alatt álló sértett autóját a törlesztőrészlet fejében elveszi, mert ezáltal a sértettnek kárt okozott, s így a bűncselekmény befejezetté vált. A bekövetkezett kár tényleges összegének a bűncselekmény megállapíthatósága - és befejezettsége szempontjából - nincs jelentősége (1978. évi IV. tv. 16. §, 137. § 5. pont, 323. §). (Kúria Bfv.II.120/2014.)

EBH 2015. B.13.

I. A vádely sérelme nem valósul meg, ha a bíróság a vádiratban megnevezett terheltnek a vádiratban terhére rótt cselekmény elkövetési magatartását rögzíti, és a tettazonosság keretei között a sértett személyét - a vádiratban foglaltaktól - eltérően állapítja meg. Akkor sem valósul meg a vádhoz kötöttség sérelme, ha a bíróság ténymegállapítása szerint a vádiratban leírt és elbírált cselekménynek nem egy, hanem több sértettje van [1998. évi XIX. tv. 2. § (2) bek.].

II. A hűtlen kezelés felbujtója vagy bűnsegéde olyan kívülálló személy is lehet, akinek nincs vagytonkezelői kötelezettsége, a vagytonkezelői megbízatás csak a tettesi elkövetői alakzat nélkülözhetetlen feltétele (1978. évi IV. tv. 319. §, 19. §, 21. §).

III. A hűtlen kezelés tettesi alanyiségéhez megkívánt vagyonkezelői kötelezettség nem korlátozható csak olyan tevékenységre, amely a vagyonban egyébként beálló értékcsökkenést hártja el. A vagyonkezelés mint a gazdálkodás körébe tartozó tevékenység olyan magatartást is jelent, ami a vagyon jellegétől függően, annak hasznát, jövedelmét is biztosítja. A bűncselekmény eredménye ezért a károsult vagyonában beállott értékcsökkenés és az elmaradt haszon (1978. évi IV. tv. 137. § 5. pont). (Kúria Bfv.I.814/2014.)

EBH 2015. B.14.

I. Az elsőfokú ítéletben megállapított tényállástól - a törvényi előfeltételek hiányában - történő olyan eltérés, amely a másodfokú bíróság hibás elvi kiindulásából a felülbírált tényállás egy részének önkényes kirekesztése által valósul meg, éppen a másodfokú ítélet tényállásának megalapozatlanságát eredményezi. A törvénysértéssel így előállott megalapozatlanság a harmadfokú eljárásban a másodfokú ítélet felülbíralata során a törvénysértéssel mellőzött tényeknek a felülbírált ítéleti tényállás kiegészítése által kiküszöbölhető [1998. évi XIX. tv. 351. § (1)-(2) bek., 352. § (2)-(3) bek., 388. § (2) bek.].

II. Rablás büntette bűnsegédének és tettesének szándékegysége attól függetlenül megállapítható, hogy a tettes személye ismeretlen volt, mert a vádlott (bűnsegéd) nem tárta fel bűntársa személyét.

A szándékegységre vont következtetés alapja, hogy az irányadó tényállás kellő pontossággal rögzítse mind a tettesi cselekményt, mind a részesi magatartást, illetve megismerhetően tartalmazza a tettesi és részesi magatartás közötti kapcsolatot [2012. évi C. tv. 12. §, 13. §, 14. § (2) bek.]. (Kúria Bhar.III.87/2014.)

EBH 2015. B.17.

A folytatólagos egységet alkotó bűncselekmény részselekményeinek ugyanabban az eljárásban történő elbírálása akkor is követelmény, ha az ügyész az egyes részselekmények miatt eltérő időpontokban és/vagy más-más bíróságok előtt emel vádat.

Az egy eljárásban elbírálás követelményének figyelmen kívül hagyása az ügydöntő bírósági határozat rendes jogorvoslati eljárásban ki nem küszöbölhető megalapozatlanságát eredményezi.

Amennyiben a folyamatban levő eljárásban az ügyek egyesítésére azért nem kerülhetett sor, mert az egyes részselekmény(ek) nem jogerős elbírálása után történt más - addig vád tárgyává nem tett - részselekmény(ek) miatt a vádemelés, a nem jogerős ítélet rendes jogorvoslat során történő hatályon kívül helyezésével és a bíróság új eljárásra utasításával kell biztosítani az ekként azonos szinten folyó ügyek egyesítésével a folytatólagosság körébe tartozó valamennyi részselekmény egységes elbírálását.

Perújításra az egy eljárásban történő elbírálás érdekében akkor kerülhet sor, ha legalább az egyik részselekmény(ek)et elbíráló határozat jogerőre emelkedett [1978. évi IV. tv. 12. § (2) bek.; 1998. évi XIX. tv. 399. § (5) bek.; 6/2009. BJE határozat]. (Kúria Bhar.III.912/2014.)

EBH 2015. B.18.

A bíró kizárásának szabályait a büntetőeljárás törvény a bíró előtt folyamatban levő, általa tárgyalt, illetve elbírálására váró ügyre állapítja meg.

Ezért, ha a bírót az adott ügy terheltje trágár szavakkal illeti, s emiatt a bíró magánindítványt terjeszt elő, az általa elbírálendő konkrét ügynek nem lesz a sértettje, s az ügy elbírálásából - emiatt - nincs kizárva [1998. évi XIX. tv. 21. § (1) bek. b) pont, 373. § (1) bek. II/b) pont, 416. § (1) bek. c) pont]. (Kúria Bfv.II.1.165/2014.)

EBH 2015. B.19.

Az első fokon elítélt vádlott másodfokon történő felmentése megnyitja a fellebbezési jogot a harmadfokú bírósághoz, amely valamennyi fellebbezésre jogosultat az eljárási törvényben meghatározottak szerinti tartalommal (1998. évi XIX. tv. 367/A. §) illet meg. A törvény nem zárja ki, és nem is korlátozza, ezért joghatályosnak kell tekinteni a felmentés okát támadó fellebbezést is.

A felmentés jogcímében történő esetleges tévedés nem a büntetőjog szabályainak a megsértése (nem anyagi jogi sérelem), tehát harmadfokú megváltoztató határozathoz nem vezethet. Eljárási hibaként csak relatív természetű lehet, mert nem tartozik az 1998. évi XIX. tv. 373. § (1) bekezdésének esetkörébe, ezért hatályon kívül helyezést sem eredményezhet [1998. évi XIX. tv. 331. § (3) bek., 346. § (2) bek., 367/A. § (1) bek., 386. § (1) bek. c) pont, 387. § (1) bek., 399. § (1) bek.]. (Kúria Bhar.III.662/2014.)

EBH 2015. B.20.

Kizárási okként nem értékelhető, ezért bírák (és bíróságok) kizárását nem alapozza meg az olyan bejelentés, mely szerint az egyik megye területén működő bíróságoktól az ügy tárgyilagossága megítéléséért nem várható, mert a megyében egyes elektronikus hírportálok sorozatosan és folyamatosan rasszista hangulatkeltést folytatnak.

Az anyanyelv használata jogának téves értelmezése miatt alaptalan az olyan - a bírósággal szemben bejelentett - elfogultsági kifogás is, amely e jog gyakorlásának csorbítását abban látta, hogy a magyar állampolgárságú és magát magyar anyanyelvűnek valló vádlott részére a nyomozás során az ügy iratait „lovári nyelvre” utóbb nem fordították le.

E kizárási indítvány általánosságban, a bírói tevékenységgel összefüggésbe nem hozható olyan okokra és körülményekre hivatkozik, amelyből alaposnak és jogosnak tűnő ésszerű kételyek nem merülhetnek fel a megye területén ítélkező bírák pártatlanságával szemben [1998. évi XIX. tv. 9. §, 21. § (1) bek. e) pont]. (Kúria Bkk.III.141/2015.)

EBH 2015. B.23.

I. Az indokolási kötelezettség megsértése miatt hatályon kívül helyezést eredményező abszolút eljárási szabálysértés és felülvizsgálati ok valósul meg, ha a bíróság távol lévő terhelttel szembeni eljárásban rövidített indokolással foglal írásba ügydöntő határozatot [1998. évi XIX. tv. 258. § (3) bek., 259. § (1) bek., 373. § (1) bek. III. pont a) alpont, 416. § (1) bek. c) pont, XXV. Fejezet].

II. Távol lévő terhelttel szembeni eljárásban nincs törvényes lehetőség rövidített indokolással írásba foglalt határozat hirdetményi kézbesítéssel közlésére [1998. évi XIX. tv. 70. § (5), (6) bek., 527. § (5) bek.].

III. A határozat rövidített indokolással történő írásba foglalásának ugyanis nem az a lényegi feltétele, hogy az ügyész, a védő és a terhelt a határozat ellen ne fellebbezzon, hanem az, hogy az a határozat, amelyet tudomásul vettek, az valamennyiükkel kihirdetés útján legyen közölve [1998. évi XIX. tv. 259. § (1) bek.]. (Kúria Bfv.III.473/2014.)

EBH 2015. B.27.

Hálapénz az a juttatás, amelyet az egészségügyi szolgáltatás igénybevételét követően a beteg vagy hozzátartozója hálája, köszönete jelül a szolgáltatásban közreműködő egészségügyi dolgozónak önként nyújt. A hálapénz - amennyiben az nem a kötelességszegés honorálása - nem jogtalan előny, így annak elfogadása vesztegetést nem valósít meg (1978. évi IV. tv. 251. §; 2012. évi C. tv. 291. §). (Kúria Bhar.III.6/2015.)

EBH 2015. B.28.

Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását az 1978. évi IV. tv. azzal szemben engedte meg, aki a bűncselekmény elkövetésekor a huszadik életévét betöltötte. Ezzel egyező szabályozást tartalmaz a hatályos Büntető Törvénykönyv (2012. évi C. törvény) is. A fiatal felnőtt - 18 és 21 év közötti - életkori kategóriát az ítélkezési gyakorlat alakította ki, amelyet az eset körülményeitől függően enyhítő körülményként értékel. Ez utóbbinak azonban az életfogytig tartó szabadságvesztés törvényi korlátait tágító hatása (törvényi rendelkezés hiányában) nincs [1978. évi IV. tv. 40. § (3) bek.; 2012. évi C. tv. 41. § (1) bek.]. (Kúria Bfv.X.745/2015.)

EBH 2015. B.29.

I. Emberi méltósága csak az élő embernek lehet, a kegyeletsértés az elhunytak az őt életében megillető társadalmi megbecsülését - a magánindítvány előterjesztésére jogosult hozzátartozók (sértettek) kegyeletérzését pedig csak ezen keresztül - védi, ennél fogva a bűncselekménynek passzív alanya nincs (1978. évi IV. tv. 181. §, illetőleg 2012. évi C. tv. 228. §).

II. A politikai közélet szereplői tekintetében a véleménynyilvánítás szabadságának az általánosnál alkotmányosan tágabb terjedelme, illetőleg a közszereplőknek az őket sértő bírálatokkal szembeni nagyobb tűrés kötelessége a politikai közélet szereplői tevékenységének, életvitelének - demokratikus társadalomban nélkülözhetetlen - fokozott nyilvánosságát, ellenőrizhetőségét hivatott biztosítani, mert ezek az alkotmányos elvek az elhunytat az életében megillető társadalmi megbecsülésére (a kegyeletsértésre) nem vonatkoztathatók [36/1994. (VI. 24.) AB határozat, 13/2014. (IV. 18.) AB határozat].

III. Nincs helye valóságbizonyításnak abban a kérdésben, hogy egy bizonyos személynek egy másik - büntetőeljárás alá vont - személlyel kapcsolatban tett vallomása milyen hatással volt a büntetőítéletben az utóbbi személlyel szemben kiszabott büntetésre, mert az a jogerős ítélet eljárásjogilag nem megengedett kritikáját, a perbeli ítélelbíró adott bizonyítékra vonatkozó meggyőződésének megítélését jelentené (1978. évi IV. tv. 182. §, illetőleg 2012. évi C. tv. 229. §). (Kúria Bfv.III.973/2013.)

EBH 2015. B.31.

Amennyiben a perújítási okként megjelölt bűncselekmény kapcsán az eljárást elévülés címén megszüntették vagy a feljelentést ilyen okból elutasították, a perújítási indítvány előterjesztőjének kell igazolnia, hogy az általa hivatkozott bűncselekmény megtörtént [1998. évi XIX. tv. 408. § (3) bek.]. (Kúria Bpkf.III.425/2015.)

Büntető elvi döntések

EBD 2015. B.3.

A közösség tagja elleni erőszak bűntettének sértettjei adott esetben a többségi társadalomhoz tartozó személyek is lehetnek, amennyiben az e csoporthoz való vagy vélt tartozásuk miatt szenvednek sérelmet [1978. évi IV. törvény 174/B. § (1) bekezdése]. (Debreceni Ítéletábra Fkhar. II.248/2014.)

EBD 2015. B.4.

A külön törvényben meghatározott nemesfém vagy fémötvözet alkotórészeket tartalmazó kisebb értékű dologra elkövetett lopás vagy orgazdaság akkor minősül e körülménynél fogva súlyosabban, ha az elkövető célja nem magának a dolognak, hanem a benne levő fémtartalmú alkotórésznek az eltulajdonítása, illetőleg megszerzése [2012. évi C. törvény 370. § (1) bekezdése, (3) bekezdés b) pont be) alpontja, 379. § (1) bekezdése, (3) bekezdés c) pontja, 383. § c) pontja; 2013. évi CXL. törvény 2. § (1) bekezdés 1. pontja, 2. § (2) bekezdés a) pontja és Melléklete]. (Tatabányai Törvényszék 2.Bf.119/2014.)

EBD 2015. B.8.

Annak megítélésénél, hogy a gyalogos-átkelőhely megközelítése „fokozott óvatossággal és mérsékelt sebességgel” történt-e, figyelembe kell venni a gyalogos-átkelőhely teljes terjedelmét, nem csak annak a jármű haladási sávjába eső részét. Ezért a gyalogos elütéséért megállapítható annak a járművezetőnek a felelőssége, aki figyelmetlensége folytán nem veszi észre, hogy balról gyalogos lépett le az átkelőhelyre és halad azon, sebességét nem csökkenti, ezért a neki jobbról már féktávolságon belül lelépő másik gyalogost elüti [1978. évi IV. tv. 187. § (1) bek., (2) bek. a) pont I. fordulat; 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet 43. § (2) bek.]. (Balassagyarmati Törvényszék 3.Bf.271/2013.)

EBD 2015. B.9.

Az, hogy a nyomozó hatóság által a tanú meghallgatásánál alkalmazott formanyomtatvány valamennyi vallomástételi akadályt felsorolja, önmagában - a tanú írásbeli nyilatkozata ellenében, mely szerint a kioktatást megértette, s vallomástételének nincs akadály - még nem teszi kétségesé, hogy a releváns okra történő figyelmeztetés valóban elhangzott-e [1998. évi XIX. tv. 85. § (3) bek.]. (Szegedi Ítéltábla Bf.I.378/2013.)

EBD 2015. B.11.

Nem valósul meg az állatkínzás, ha a terhelt olyan módon öli meg az állatokat, amely a háztáji gazdaságokban a baromfi levágásának tipikus módja [1978. évi IV. tv. 266/B. § (1) bek. a) pontja]. (Debreceni Ítéltábla Bhar. II. 637/2013.)

EBD 2015. B.15.

A titkos információgyűjtés eredményének a büntetőeljárásban bizonyítékként felhasználhatósága tárgyában hozott nyomozási bírói határozat ellen nincs helye fellebbezésnek [1998. évi XIX. tv. 215. § (4) bek.]. (Nyíregyházi Törvényszék 3.Bnyf.425/2014.)

EBD 2015. B.16.

Külföldi ítélet érvényének elismerésére nem kerülhet sor, ha a külföldön elkövetett cselekmény a magyar jog szerint nem bűncselekmény, hanem szabálysértés [1996. évi XXXVIII. tv. 47. § (1) bek.]. (Debreceni Ítéltábla Bpkf.II.710/2014.)

EBD 2015. B.20.

Az elkövetéskor és az elbíráláskor hatályos büntetőtörvény alkalmazásának megválasztása szempontjából a bűncselekmény súlyánál fogva kiszabandó közérdekű munka büntetés legkisebb és legnagyobb mértékének összevetésén túl jelentősége van annak is, hogy a büntetés szabadságvesztésre átváltoztatása esetén melyik törvény alkalmazásával kerül az elkövető kedvezőbb helyzetbe.

Az 1978. évi IV. törvény alkalmazásával kiszabott közérdekű munka átváltoztatására vonatkozó rendelkezés az elbírálás időpontjában hatályos büntetés-végrehajtási szabályra tekintettel sem mellőzhető [1978. évi IV. tv. 50. § (2) bek.; 1979. évi 11. tvr. (2012. évi CCXXIII. törvénnyel módosított) 67/D. § (1) bek.]. (Egri Törvényszék 4.Fkf.21/2014.)

EBD 2015. B.21.

Amennyiben a másodfokú elbírálás idejére új törvény lép hatályba, az az időbeli hatály vizsgálata során csak az elkövetéskor hatályos büntetőtörvénnyel vethető össze, az elsőfokú elbírálás idején hatályos anyagi jogi szabály figyelmen kívül marad [1978. évi IV. tv. 309. § (1) bek., 318. § (1) bek., (2) bek. I. fordulata; 2012. évi C. tv. 2. §, 295. § (1) bek.]. (Miskolci Törvényszék 3.Bf.1603/2013.)

EBD 2015. B.22.

A kirendelt védő részére az irattanulmányozásért járó munkadíj megállapítása során óránként 100 oldal vehető figyelembe [7/2002. (III. 30.) IM rendelet 6. § (7) bek.]. (Szolnoki Törvényszék 1. Bpkf. 1059/2014.)

EBD 2015. B.24.

A cselekményt az elkövetéskor hatályos törvény szerint kell elbírálni, ha az elbírálás időpontjában hatályos 2012. évi C. törvényt alkalmazva a lopással halmazatban az orvhalászatot is meg kellene állapítani [1978. évi IV. tv. 316. §, 2012. évi C. tv. 2. §, 246. § és 370. §]. (Miskolci Törvényszék 3.Bf.1459/2013.)

EBD 2015. B.25.

Közokirat-hamisítás büntettét és nem magánokirat-hamisítást valósít meg a hamis bírósági határozat készítése akkor is, ha a megtévesztésre alkalmas hamisítványon a kiadmányra való utalás és a bíróság körbélyegzőjének lenyomata nem szerepel [2012. évi C. tv. 342. § (1) bek. a) pont]. (Tatabányai Törvényszék 1.Bf.122/2014.)

EBD 2015. B.26.

A zsarolás bűncselekménye szempontjából természetes egység, ha a vádlott több ízben fenyegeti meg a sértettet annak érdekében, hogy a követelt pénzüsszeget megkapja vagy a sértett több részletben teljesíti a követelést.

Eredmény-bűncselekmény esetén a folytatólagos egység megállapítása kizárt, ha az elkövetési magatartás többszöri megvalósítása ugyanazon eredmény előidézése érdekében történik [2012. évi C. tv. 6. § (2) bek., 367. §]. (Zalaegerszegi Törvényszék Bf.302/2014.)

EBD 2015. B.30.

A pótmagánvád jogintézménye kizárólag a nyomozási szakban igénybe vehető jogorvoslati rendszer teljes kimerítését követően alkalmazható. Amennyiben a sértett nem veszi igénybe a panasz lehetőségét, az ezt követően előterjesztett vádindítványt nem jogosulttól származónak kell tekinteni [1998. évi XIX. tv. 231. § (2) bek. d) pont]. (Kaposvári Törvényszék 1.Bf.459/2014.)

EBD 2015. B.32.

Az alapügyben kijelölés folytán eljáró bíróság a perújítás elrendelését követő megismételt eljárásban nem teheti át az ügyet az alapeljárásból kizárt bíróságra azon az alapon, hogy tudomása szerint a kizárási okot képező akadály időközben már elhárult [1998. évi XIX. tv. 413. § (1) bek.]. (Győri Törvényszék 2.Beüf.226/2015.)

2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések

Közigazgatási elvi határozatok

EBH2015. K.1.

Az egészségügyi szakmák közötti kapacitás átcsoportosítás kérdése alapvetően érinti a fenntartó feladatkörét, kötelezettségeinek teljesítését, ezért az átcsoportosítás ügyében folyó eljárásokban a fenntartó kizárólagos ügyfél, így a perindítási jog is őt illeti [2006. évi CXXXII. tv. 1. § (2) bek., 7. §, 5/A. § (1), (2), (3), (4), (5), (6) bek., 5/B. § (7) bek.; 2011. évi CLXXVI. tv. 148. §; 2004. évi CXL. tv. 15. § (1) bek.; 337/2008. Korm.r. 8. §; 1952. évi III. tv. 130. § (1) bek., 157. § (a) pont, 327. § (1) bek.].

EBH2015. K.2.

Az EMVA-ból finanszírozott Natura 2000 területet érintő kompenzációs támogatás iránti kérelem visszavonására az alkalmazásban és hatályában elsőbbséget élvező EK rendeleti szabályokat kell alkalmazni, mivel a tagállami szabály súlyosabb kötelezettségeket ír elő a kérelmező számára [36/2009. FVM r. 4. § (2) bek.; 796/2004. EK. r. 15. Cikk (1), (3) bek., 22. Cikk (1), (3) bek.; 1952. évi III. tv. 221. § (1) bek.].

EBH2015. K.3.

Az Alaptörvény 8. § (3) bekezdés d) pontja szerinti tilalomnak akkor kell érvényesülnie, ha az eredményes népszavazás nem csupán a kihirdető törvényt, hanem a nemzetközi szerződésből eredő kötelezettségeket is érinti. A tagsági lét feltételeinek újratárgyalására irányuló törekvés szükségképpen érinti e kötelezettségeket [2011. évi CDXXV. tv. 8. Cikk (3) bek.; 2013. évi CCXXVIII. tv. 11. §, 30. §].

EBH2015. K.5.

Mivel a helyi önkormányzati szabályok a jog kriminális eszközeinek segítségével kényszeríthetik a hajléktalan embert meghatározott közterület elhagyására, és figyelemmel arra a körülményre is, hogy a törvényi szabálysértési tényállással védett értékek az Alaptörvényben rögzítettek ugyan, mégis alanyi jogokat nem érintő, elvont értékek, ezért az új szabálysértési törvény felhatalmazó rendelkezéseit megszorítóan kell értelmezni: a közterületen való életvitelszerű tartózkodás csak ott lehet tilalmazható, ahol a védendő értékek kifejezetten érvényesülést kívánnak. Másrészt a megalkotott önkormányzati rendelet rendelkezéseinek a normavilágosság követelményének megfelelően, kellően pontosnak kell lenniük. [2011. CDXXV. tv. XXII. Cikk.; 2012. II. tv. 179/A. §, 250. § (4) bek.; 2011. CLXXXIX. tv. 13. §].

EBH2015. K.6.

A kikapcsolási értesítő - kikapcsolási időpontokat is tartalmazó – kiküldésével a kikapcsolási eljárás kezdeményezettnek tekintendő [2008. évi XL. tv. 29. § (3) bek.; 1952. évi III. tv. 206. § (1) bek.].

EBH2015. K.7.

A nemzetközi megkeresésre és az arra adott válaszra az adózó betekinthez, azok nem tekinthetők adóhatóságok közötti belső levelezésnek, mivel nem technikai jellegűek, hanem az ügy érdemére kihatnak [2007. évi CXXVII. tv. 89. § (1) bek., 65. § (1) bek.; 2007. évi CXXVII. tv. 12. § (1), (3) bek.].

EBH2015. K.8.

Önmagában véve az, hogy a társadalmi viszonyok meghatározott körét országos érvényű jogszabály a szabályozási körébe vonta, nem akadályozza az önkormányzati rendeletalkotásnak. A helyi önkormányzatok az Alaptörvényben biztosított jogkörükben, vagy az adott tárgyban rendeletalkotásra vonatkozó általános törvényi felhatalmazás alapján is jogosultak az országos szintű szabályozással nem ellentétes, ahhoz képest kiegészítő jellegű helyi jogalkotásra. A Kúria Önkormányzati Tanácsának az önkormányzati rendeletalkotás jogszerűségének a biztosítása mellett feladata az önkormányzatok Alaptörvényben karakterizált önállóságának a védelme is. [1991. évi XX. törvény 85. § (1) bek.; 1995. évi LIII. törvény 48. § (1) bek.; 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet 26. § (1) bek.; 49/2004. (VIII. 31.) BM r. 1/B. § (2), (3) bek., 3. § (4) bek., 8. §].

EBH2015.K. 10.

Az ingatlanrész áfa mentes értékesítésénél is az ingatlant érintő legutolsó használatbavételi engedély az irányadó [2007. évi CXXVII. tv. 86. § (1) bek., 2. §, 9. §, 65. §; 1997. évi CXLI. tv. 11. §, 12. §; 109/1999..(XII.29.) FVM r. 51. §].

EBH2015. K.11.

A Kúria a HÉA irányelv 90. cikkének (1) bekezdése alkalmazásával döntött arról, hogy a félperest megilleti az adóalap csökkentése. Az irányelv közvetlen hatályának kérdése [2007. évi CXXVII. tv. 77. § (1) bek.; 112/2006. EK irányelv 90. cikk].

EBH2015. K.12.

A Kbt. II. része szerinti közbeszerzési eljárásban megkövetelt kizáró okok tekintetében tett nyilatkozat valóságosságát az ajánlatkérő nem köteles minden esetben általános jelleggel nyilvántartásban lévő adatokkal összevetve ellenőrizni [2011. évi CVIII. tv. 36. § (5) bek., 36. § (7) bek.; 310/2011.(XII. 23.) Korm. r. 12. §].

EBH2015. K.13.

Elhárítható a szerződéskötést akadályozó lényeges körülmény, ha azt az ajánlattevő a szükséges nyilatkozat megtételével, a jogai, kötelezettségei átruházásával más szervre testálja [2010. évi CLXXXV. tv. 213. § (4) bek.; 2003. évi CXXIX. tv. 99. § (1) bek., 99/A. § (1) bek.].

EBH2015. K.14.

Mivel a helyi önkormányzati szabályok a jog kriminális eszközeinek segítségével kényszeríthetik a hajléktalan embert meghatározott közterület elhagyására, és figyelemmel arra a körülményre is, hogy a törvényi szabálysértési tényállással védett értékek az Alaptörvényben rögzítettek ugyan, mégis alanyi jogokat nem érintő, elvont értékek, ezért az új szabálysértési törvény felhatalmazó rendelkezéseit megszorítóan kell értelmezni: a közterületen való életvitelszerű tartózkodás csak ott lehet tilalmazható, ahol a védendő értékek kifejezetten érvényesülést kívánnak. Másrészt a megalkotott önkormányzati rendelet rendelkezéseinek a normavilágosság követelményének megfelelően, kellően pontosnak kell lenniük [2011. CDXXV. Tv. XXII. Cikk; 2012. II. Tv. 179/A. § , 2012. II. Tv. 250. § (4); 2011. CLXXXIX. Tv. 13. §].

EBH2015. K.15.

Weblapon megjelenő politikai hirdetés esetén a Ve. 209. § (2) bekezdése alkalmazandó a folyamatosan fennálló tevékenységre tekintettel [2013. évi XXXVI. tv. 231. § (5) bek., 220. §, 2. §].

EBH2015. K.16.

Hamis adat, valótlan tény közlése idegenrendészeti eljárásban akkor lehet a tartózkodási engedély visszavonásának az alapja, ha a közlés a tartózkodási engedély megszerzése érdekében történt. Ez akkor állapítható meg, ha az adat hamis voltáról, a tény valótlanságáról a kérelmező tudott, vagy kellő körülmények mellett tudnia kellett volna [2007. II. Tv. 20. § (1) bek., 18. §, 13. §].

EBH2015. K.17.

A közösségen belüli beszerzés esetén az adólevonási jog gyakorlásának több együttes feltétele van [2007. évi CXXVII. tv. (1) bek., 63. § (1) bek.].

EBH2015. K.18.

A Jat. 2. § (1) bekezdéséből következő normavilágosság követelményének az önkormányzati rendeletek vizsgálatához kapcsolódó érvényesítése során figyelembe kell venni, hogy az indítványozó által jelölt nem megfelelően értelmezhető normatartalom kihat-e és miként hat ki a normaalkalmazásra, jogbizonytalanságot okoz-e a jogértelmezés során. [1997. LXXVIII. tv. 29. § (6) bek. 62. § (6) bek.; 1996. XXI. tv. 27. § (1) bek.; 2004. CXL. tv. 37. § (3) bek.; 2010. CXXX. tv. 2. § (1) bek., 3. §, 6. §].

EBH2015. K.20.

Az Rtv. szabályainak megsértését állító panaszt az Rtv. szerinti panasz eljárásban, míg a Be. szabályainak megsértésén alapuló panaszt a Be. szabályai szerinti eljárásban kell kivizsgálni, függetlenül attól, hogy a büntetőeljárás folyamatban van-e, avagy nem [1952. évi III. tv. 206. §].

EBH2015. K.21.

A Kbt. 6. § (1) bekezdés e) pontja szerinti ajánlatkérői minőség megítélésénél nem csak a beszerzés tárgyát kell a feltétel fennállása körében vizsgálni, hanem azt, hogy a beszerző

folytat-e a Kbt.-ben meghatározott közszolgáltatói tevékenységet [2001. évi CVIII. tv. 6. § (1) bek., 114. § (2) bek.].

EBH2015. K.22.

A támogatási szerződéstől való elállás jogszerűsége közigazgatási perben nem, csak polgári perben vizsgálható felül. A jogszerű elállás képezi az alapját a támogatás visszafizetésére kötelező hatósági határozatnak [1992. évi XXXVIII. tv. 13/A. § (8) bek.; 1952. évi III. tv. 324. § (2) bek.; 55/2005.(III.26.) Korm.r. 2. §].

EBH2015. K.23.

A felperes biztosítási jogviszonyát érintő, de járulék utólagos megállapításával nem járó határozat meghozatalára az adóhatóság nem rendelkezik hatáskörrel. A határozat semmisségét a bíróság hivatalból vizsgálja [2003. évi XCII. tv. 4. §, 10. §; 1952. évi III. tv. 336/A. §; 1997. évi LXXX. tv. 54. §, 4. §; 2004. évi CXL. tv. 121. §].

EBH2015. K.25.

A túlsúlydíj esetén a szolgáltatás igénybe vevője a túlsúlyos, túlméretes jármű vezetője, üzembentartója, a szolgáltatás nyújtója a közútkezelő, az őt megillető közútkezelői hozzájárulás pedig a szolgáltatás ellenértéke [1988 évi I. tv. 15. § (1) bek.; 1992. évi LXXIV. tv. 3. §; 2007. évi CXXVII. tv. 2. ; 4/1999. KHVM r. 3. § (1) bek., 5 § (1), (2) bek.].

EBH2015. K.26.

Építményadó mentesség az adóalany számára csak az alapító okiratban, alapszabályban meghatározott alaptevékenység kifejtésére szolgáló épület után jár. A befektetési célú tulajdonszerzés az alaptevékenység jövőbeni megkezdésének terve nem alapozza meg az építményadó alóli mentességet [2003. XCII. tv. 99. § (2) bek.; 1952. évi III. tv. 3. §, 164. § (1) bek.; 1991. évi C. tv. 3. § (2) bek., 26. § (1), (2) bek., 32. § (2) bek., 11. §].

EBH2015. K.27.

I. A 2004/38/EK Irányelv 37. cikke folytán a hazai (tagállami) megengedő szabályozás alapján a közjegyző - mint hatóság által - a felek nyilatkozata szerint nyilvántartott élettársi kapcsolat a 2007. évi I. törvény 2.§ b), bj) pontja szerinti hatóság előtt regisztrált élettársi kapcsolattal azonos.

II. A törvényi hatály elismerése nem zárja ki, hogy a hatóság az élettársi kapcsolat valós tartalmát érdemben vizsgálja. [2007. évi I. tv. 2. §, 1. § (1) bek.; 2007. évi II. tv. 13. § (1) bek., 42. § (6) bek., 42. § (7) bek., 43. § (2) bek.; 2008. évi XLV. tv. 36/E. § (2) bek., 1. § (2) bek., 13. § (1) bek.].

EBH2015. K.28.

Az önkormányzati rendelet bevezetőjében pontosan meg kell jelölni, hogy az önkormányzat milyen törvényi felhatalmazás alapján alkotta meg rendeletét. Eredeti jogalkotói jogkör esetén az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdésre kell utalni [1995. LVII. tv. 44/C. §, 45. § (6) bek.; 2010. CXXX. tv. 8. § (2) bek.; 2012. CLXXXV. tv. 1. § (2) bek.; 61/2009. (XII.14.) IRM. r. 53. § (2) bek., 54. § (1) bek.].

EBH2015. K.29.

A keresettel támadott határozatok jogszerűségéről a bíróságnak a perrel érintett időszakban hatályos jogszabályi rendelkezések alapján kell döntenie. Ezek értelmében pedig a környezetvédelmi termékdíj nem adó, hanem adók módjára behajtandó köztartozásnak minősült, ezért visszaigénylésére nem alkalmazhatók az adózás rendjéről szóló törvény szabályai [1995. évi LVI. tv. 3. § (5) bek.; 2003. évi XCII. tv. 4. § (2) bek., 5. § (2) bek., 164. §; 1952. évi III. tv. 339/A. §; 53/2003.(IV. 11.) Korm. r. 8. § (3) bek.]

EBH2015. K.30.

Tőkeáttételes vállalatfelvásárlással kapcsolatos adójogi megállapítások a műveletsorozat komplex vizsgálata alapján tehetők. Forintban elhatározott törzstőke-emelés devizás teljesítéséből adódó árfolyamvesztés a tulajdonos kockázata, tehát nem számolható el a társaság adózás előtti eredménye terhére [1996. évi LXXXI. tv. 8. § (1) bek., 3. Mell.; 2000. évi C. tv. 35. § (8) bek.].

EBH2015. K.31.

A bíróság azon Pp-ben meghatározott kötelezettsége, hogy a perköltség viseléséről dönt, nem az Áfa tv. hatálya alá tartozó gazdasági tevékenység [2007. évi CXXVII. tv. 2. §, 26. §, 120. §; 1952. évi III. tv. 75. §, 78. §, 79. §].

EBH2015. K.32.

A tartózkodási engedély belföldi kérelmezésének engedélyezése során alapot adhat a méltányosság gyakorlásra az, ha a kérelmezőnek tartásra szoruló kiskorú gyermeke van [114/2007.(V.24.) Korm. 47. §; 2004. évi CXL. tv. 50. § (6) bek.; 1952. évi III. tv. 206. §].

EBH2015. K.33.

A tisztességes eljárás elemét képező fegyveregyenlőség elve a bizonyítékok beszerzése körében a közigazgatási eljárásban a hatóságra és az ügyfélre is vonatkozik [2011. évi CDXXV. tv. 24. cikk (1) bek.; 2003. évi XCII. tv. 97. cikk; 2004. évi CXL. tv. 72. cikk].

EBH2015. K.34.

Szerencsejáték ügyben szakértő bevonásával kell döntenie az internet-kapcsolatú játékokra alkalmas terminál működési mechanizmusáról [1991. évi XXXIV. tv. 26. § (1) bek.; 2004. évi CXL. tv. 50. §].

EBH2015. K.35.

A GYEMSZI tulajdonosi joggyakorlásának ingatlan-nyilvántartási bejegyzéséhez ingatlanlista és joggyakorlása vonatkozó nyilatkozat meglétéén túl azt is vizsgálni szükséges, hogy az ingatlanlista tényleges átadás-átvétel alapján készült-e, valamint az ingatlan a konszolidációs törvény hatálya alá tartozik-e [2012. évi XXXVIII. tv. 15/B. §; 1997. évi CXLI tv. 26. §, 29. §, 52. §; 2004. évi CXL. tv. 50. § (1) bek.].

EBH2015. K.37.

A transzferárazás jogszerűségének megítélése jogkérdés. Nem a bíróság feladata a haszonkulcs mértékének meghatározása, hanem az új eljárásban ezt az adóhatóságnak kell

számszerűsítene [1996. évi LXXXI. tv. 18. § (1), (2) bek.; 2003. évi XCII. tv. 97. § (4), (6) bek.; 1952. III. évi tv. 164. §, 206. § (1) bek.]

EBH2015. K.38.

I. A harmadik országbeli állampolgár akkor terjesztheti elő méltányossági alapon Magyarországon a tartózkodási engedély iránti kérelmét, ha valódi kivételes méltánylást érdemlő indokra tud hivatkozni.

II. Ellentétes a méltányosság lényegével az a felvetés, hogy a méltányossági kérelem elbírálásakor csak az éppen előadott érvek vehetők figyelembe, a korábbi előélet pedig nem. [114/2007.(V.24.) Korm. r. 47. § (1), (2), (4). (4a) bek.; 2004. évi CXL. tv. 1. § (1), (2) bek., 2. § (3) bek., 7. §, 213. § (1) bek., 72. §; 1952. évi III. tv. 164. § (1) bek., 336/A. § (2) bek.]

EBH2015. K.39.

A deklaratív hatósági nyilvántartásba történő bejegyzésnek vagy törlésnek nincs időbeli korlátja, és nem érvényesül a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogok védelme sem. A deklaratív jellegű nyilvántartásba való bejegyzéssel vagy törléssel ugyanis nem szerezhető jogok, annak csak közvetett és tipikusan eljárási - jog, tény, adat fennállására vonatkozó bizonyítási - jellegű joghatásai vannak [2004. évi CXL. tv. 82. §, 86. §].

EBH2015. K.40.

Törvényekbe foglalt alapvető rendelkezések sérelmére hivatkozás esetén a bíróságok nem háríthatják el a vizsgálatot. Törvényi alapelvek megsértése is jogszabálysértés.- Az állami normatíva felhasználás hatósági ellenőrzése során a Magyar Államkincstár a törvényi kötelezettségek betartását ellenőrzi. A normatíva felhasználásának jogszerűségét a feladatellátás és a költségvetési források felhasználásának transzparenciája együttesen jelenti [2004. évi CXL. tv. 1. § (1), (2), (4) bek., 2. § (3) bek.; 1992. évi XXXVIII. tv. 18/J. § (5) bek.]

EBH2015. K.41.

Az adóraktári engedéllyel rendelkező gazdasági társaság más adóraktári engedélyeshez adófelfüggesztési eljárás mellett történő szállítás esetén mentesül az adófizetési kötelezettség alól, ha a címzett adóraktári engedélyes a betárolás elektronikus átvételi elismervénnyel visszaigazolta [2003. évi CXXVII. tv. 8. § (1) bek., 11. § (2), (3) bek., 10. § (1) bek., 13. § (1) bek., 17. § (1) bek.]

EBH2015. K.42.

A Kúria Önkormányzati Tanács konkrét normakontroll hatáskörének gyakorlása során csak a perben alkalmazandó jogszabály, jogszabályi rendelkezések törvényességét vizsgálja felül [2011. évi CLXI. törvény 48. § (3) bek., 51. § (1), (2) bek.]

Közigazgatási elvi döntések

EBD2015. K.4.

A bejáró út szerves része a bányászati létesítménynek, így annak kialakításához szükséges terület kisajátítása a bányászathoz, mint közérdekű célhoz kapcsolódik [2007. évi CXXIII. tv. 2. § 4.) pont, 4. § (1) bek. g) pont, 7. § (7) bek.; 1993. évi XLVIII. tv. 49. § 4) pont].

EBD2015. K.9.

A közigazgatási eljárásban nincs jelentősége az egészségügyi szolgáltató által nyújtott szolgáltatás során tanúsított esetleges szándékosságnak, súlyos vagy enyhe gondatlanságnak, felróható magatartásnak, ezek az intézkedések alkalmazását nem, legfeljebb a mérlegelés szempontjait befolyásolják [1997. évi CLIV. tv. 7. § (1), (2) bek., 77. §)3) bek.; 2006. évi CXVI. tv. 11. § (2) bek.].

EBD2015. K.19.

A jogi érdek megállapíthatóságánál lényeges szempont, hogy a beavatkozni szándékozó jogai és érdekei változnak-e az adott közigazgatási jogviszony, illetve hatósági határozat hatására [1952. évi III. tv. 54. § (1) bek.].

EBD2015. K.23.

A fogyasztóvédelmi szankció a jogsértés objektív következménye, a jogsértést elkövető személy tudatállapotának, vétkességének vagy vétlenségének a szankció kiszabásakor a törvényi rendelkezések értelmében nincs jelentősége [1997. évi CLV. tv. 16/A. § (3) bek., 17/C. § (1) bek.; 2012. évi CXIII. tv. 16. § (1) bek., (7) bek.].

EBD2015. K.36.

A veszélyes hulladékkezelési tevékenységgel kapcsolatos hatósági ügyek nem tekinthetők egyszerű megítélésű ügyeknek, ezért az eljáró közigazgatási szervek a bizonyítás lefolytatásától és a tényállás teljes körű feltárásától nem tekinthetnek el [2004. évi CXL. tv. 29. §, 50. §, 1. §, 4. §, 5. §; 98/2001. (VI. 15.) Korm.r. 23. §].

EBD2015. K.43.

Amennyiben a jogalkotó – illetve annak alapján a jogalkalmazó – követelményeket támaszt az állampolgárokkal, gazdasági szereplőkkel szemben, akkor köteles annak informatikai, technikai háttérét úgy létrehozni, hogy használata egyszerű legyen, ne igényeljen különleges ismereteket [2013. évi LXVII. tv. 14. § a) pont].

Munkaügyi elvi határozatok

EBH2015. M.1.

A munkavállalónak az a magatartása, hogy a munkáltatójánál megszerzett szakmai tapasztalatait, ismereteit saját internetes oldalán tudásmegosztás címén a nyilvánossággal megosztja, megvalósítja a munkáltató gazdasági érdekeinek veszélyeztetését. Ezáltal a munkáltató rendes felmondásának jogszerű indoka lehet [1992. évi XXII. tv. - régi Mt. - 89. §, 103. §].

EBH2015. M.2.

A munkaviszony jogellenes megszüntetésének jogkövetkezményeként az Mt. 82. § (1) bekezdése alapján – bírói mérlegeléssel megállapított és távolléti díjjal számolt – átalánykártérítés nem ítélt meg. E rendelkezés a jogellenes jogviszony megszüntetéssel okozati összefüggésben keletkezett nem elmaradt jövedelem címen igényelt károk megítélését biztosítja. [2012. évi I. törvény 82. §, 1992. évi XXXIII. törvény 2. § (3) bekezdés]

EBH2015. M.3.

A jogviszony megszüntetése iránt a köztisztviselő (kormánytisztviselő, közalkalmazott) által előterjesztett kérelem önmagában – a munkáltató felmentő intézkedése hiányában – a jogviszony megszűnéséhez akkor sem vezethet, amennyiben a törvény a munkáltató részére – ez irányú kérelem alapján – kötelező felmentést ír elő (1992. évi XXII. törvény 17. § (2) bekezdés, 2010. évi LVIII. törvény 76. § (2) bekezdés).

EBH2015. M.4.

A saját jogú nyugellátás mindaddig nem állapítható meg, amíg az igénylő bármely olyan ellátásban részesül, amelyre való jogosultságának a munkanélküliség a feltételét képezte [1997. évi LXXXI. tv. - Tny. - 69. § (2) bek.].

EBH2015. M.6.

Az azonnali hatályú felmondás jogának gyakorlására előírt határidő megtartott, ha a tizenötödik napon a jognyilatkozatot postára adják. E határidőn belüli jog gyakorlása vizsgálatánál a jognyilatkozat postai úton való közléséről szóló szabálynak nincs jelentősége, mivel a törvény a jog gyakorlására, nem pedig az intézkedés közlésére írja elő a tizenöt napos határidőt [2012. évi I. tv. 24. § (2), (6) bek., 78. § (2) bek.].

EBH2015. M.7.

A versenytildalmi megállapodás alapján járó juttatás nem minősül munkabérnek. Ezért amikor e megállapodás szerinti ellenértéket a személyi alapbér összegének figyelembevételével határozzák meg, annak elkülönülten kell megjelennie, a személyi alapbér ugyanis más jogcímen járó juttatást nem foglalhat magába [1992. évi XXII. tv. 3. § (2) bekezdés, 76.§ (5) bekezdés].

EBH2015. M.8.

A keresetlevél szabályszerű ismételt benyújtására nyitva álló 30 napos határidő elmulasztása nem menthető ki [1952. évi III. tv. 132. § (1), (4) bek.].

EBH2015. M.9.

A rendkívüli felmondás szubjektív határidejének megtartottsága szempontjából nem jelent indokolatlan késedelmet, ha a munkáltatói jogkörgyakorlót a munkavállaló kötelezettségzegéseit zártan, titkosan folytatott vizsgálat lezárásával tájékoztatják [1992. évi XXII. tv. 96. § (4) bek.].

EBH2015. M.12.

Alapítalan a roma származású munkavállaló közvetett hátrányos megkülönböztetésre történő hivatkozása azon az alapon, hogy a létszámcsökkentés miatti felmondás folytán a származására tekintettel a munkaerőpiacon való elhelyezkedése nehezebb, mint másoknak [1992. évi XXII. tv. 5. § (1) bek.; 2013. évi CXXV. tv. 8., 9., 19., 21. §].

EBH2015. M.13.

A 2012. január 1-től hatályos nemzeti felsőoktatásról szóló törvény szerint a költségvetési szervként működő felsőoktatási intézmények vonatkozásában nem kell alkalmazni a Kjt.

30/A. § (1) bekezdés b)-c) pontját, valamint a 30/B-30/E. §-át, következésképp csak az adott felsőoktatási intézménynél felajánlható munkakörök tekintetében van a munkáltatónak tájékoztatási kötelezettsége. Megfelelő munkakör hiányában nem eredményez egymagában jogellenességet az, ha az erre vonatkozó tájékoztatást a felmentő irat tartalmazza [1992. évi XXXIII. törvény 30. § (1) bek., 30/A. § (1) bek. a) pont; 2011. évi CCIV. törvény 24. § (6) bek. b) pont].

EBH2015. M.14.

Önmagában az, hogy a munkavállaló a munkaköri feladatait önállóan végzi, és ezzel összefüggésben döntés-előkészítési feladatokat is ellát, nem teszi az új Mt. 208. (1) bekezdés szerinti vezetővé. Ezért az indokolás nélkül kiadott munkáltatói felmondás jogellenes [2012. évi LXXXVI. tv. 2. § (1) bek., 2. § (2) bek.; 2012. évi I. tv. 208. (1), (2) bek., 66. § (1) bek. 82. § (2) bek.].

EBH2015. M.15.

A jogviszony megszűntetésére irányuló munkáltatói jognyilatkozat közvetlen átadással közölhető, amelynek hatályosságához a címzettnek a jognyilatkozat átvételére vonatkozó kötelezettsége fennáll. A közlés akkor is hatályos, ha a címzett az átvételt megtagadja, vagy szándékosan megghiúsítja. E magatartás értékelésénél nem annak van jelentősége, hogy a címzett belátási képessége ideiglenes korlátozottsága folytán fel tudta-e mérni a munkáltatói jognyilatkozat tartalmát, hanem annak, hogy volt-e objektív akadálya az átvételnek, mint reálcselekménynek [1992. évi XXII. törvény (Mt.) 6. § (4) bekezdés].

EBH2015. M.16.

A munkavállaló közömbös, segítségnyújtást elmulasztó, azt kifejezetten megtagadó – az általános magatartási normákkal is ellentétes – magatartása a rendkívüli felmondás jogszerű indoka lehet [1992. évi XXII. tv. 96. § (1), (4) bek.].

EBH2015. M.17.

Az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazása a jogviszony jogellenes megszűntetésére alapított kereset alapján [1992. évi XXXIII. tv. 25. § (1) bekezdés d) pont, 2012. évi I. törvény 29. § (1)-(2) bekezdések].

EBH2015. M.18.

A rokkantsági ellátás összegét a jogosultság kezdő napját közvetlenül megelőző naptári évben elért, pénzügyi egészségbiztosítási járulék alapját képező jövedelem alapulvételével kell kiszámítani.

Ha a rehabilitációs ellátást igénybe vevőt egy meghatározott időszakra egészségbiztosítási járulék fizetési kötelezettség nem terheli, a rokkantsági ellátás összegének meghatározásánál nem törvénysértő a minimálbér alkalmazása [2011. évi CXCI. tv. 1. § (2) bek., 12. § (1) bek.; 1997. évi LXXX. tv. 4. §, 25. §].

EBH2015. M.19.

A munkavédelmi bírság mértékének meghatározásakor a szorzószámokat valamennyi veszélyeztetett munkavállaló figyelembevételével kell alkalmazni, függetlenül attól, hogy valamennyi, a mérték szempontjából értékelt szabálytalanság minden érintett munkavállaló esetében megállapításra került-e. [273/2011. (XII.20.) Korm.rend.].

EBH2015. M.21.

A munkáltató az egyoldalú kötelezettségvállalással ingyenesen biztosított munkába járási lehetőséget jogszerűen megszüntetheti [2012. évi I. tv. 16. §, 22. § (1), (4), (5) bek.].

EBH2015. M.22.

I. A vezetői megbízás visszavonása esetén a munkáltatót felajánlási kötelezettség terhelte, amely valamennyi felajánlható munkakör tekintetében fennállt [1992. évi XXIII. törvény 31. § (8) bekezdés].

II. A jogellenes jogviszony megszüntetés Kttv. szerinti jogkövetkezményeit kell alkalmazni a Ktv. alapján indult perekben is [2012. évi V. törvény 3. § (5) bekezdés].

EBH2015. M.23.

A munkaviszony jogellenes megszüntetésekor a kárt okozó munkáltató köteles bizonyítani, hogy a munkavállaló nem tett eleget a kárenyhítési kötelezettségének [2012. évi I. törvény 82. § (2) bekezdés, 167. § (2) bekezdés].

EBH2015. M.24.

Az egyenlő bánásmód megsértése esetén érvényesülő kimentéses bizonyítás alapján a munkáltatónak kell bizonyítania, hogy hiányzik az okozati összefüggés a hátrány és a védett tulajdonság között, tehát nem valósult meg diszkrimináció [2003. évi CXXV. tv. 8. §, 19. §; 1992. évi XII. tv. - régi Mt. - 5. §].

Munkaügyi elvi döntések

EBD2015. M.5.

Tanulmányi szerződésben a munkáltató a tanulmányok elvégzéséhez szükséges összeg egy részének megfizetését is vállalhatja. A támogatás összege – harmadik személy támogató döntése alapján is – felelmes. A tanulmányi szerződés a jogviszonyt nem alakítja át határozott idejűvé. A foglalkoztatott egészségbiztosítási járulék fizetésére fennálló kötelezettsége a tanulmányi szerződéstől függetlenül áll fenn [192. évi XXII. tv. - régi Mt. - 110. §, 113. §; 1997. évi LXXX. tv. – Tbj. - 24. §].

EBD2015. M.10.

A pedagógus munkakörben foglalkoztatott közalkalmazottat a törvény kogens rendelkezései alapján a betöltött munkakörére előírt legmagasabb iskolai végzettség alapján kell besorolni [2011. évi CXC. tv. - Nkt. - 64. § (4) bek.].

EBD2015. M.11.

Az önkormányzat törvényen alapuló jogutódaként az intézményfenntartó központ a közalkalmazottat megillető jubileumi jutalmat köteles megfizetni [2012. évi CLXXXVIII. tv. - Áfvtv. - 4-6. §; 202/2012. (VII. 27.) Korm.r. 6. §; 2011. évi CXC. - Nkt. - 61. §; 1992. évi XXXIII. tv. - Kjt. - 78. §].

EBD2015. M.20.

Az álláskeresési támogatásban részesülő nem minősül biztosítási jogviszonyban állónak, ezért rá nézve nem teljesülhetnek a korhatár előtti ellátás megállapításához szükséges feltételek [1997. évi LXXX. tv. - Tbj. - 5. §; 2011. évi CLXVII. tv. 7. §)

3. A Polgári Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések

Polgári elvi határozatok

EBH.2015.P.1.

A szerződő fél örököse – jogutódként – jogosult megtámadni az örökhagyó által kötött szerződést, de e vonatkozásban is csak annyi jog illeti meg, mint amennyivel a jogutódláskor a jogelődje rendelkezett. Amennyiben a megtámadási határidő már az örökhagyó életében eltelt és az örökhagyó a szerződést nem támadta meg, az örökösnek – jogutódként – a megtámadási határidő eltelte folytán már nincs lehetősége a szerződés megtámadására [1959. évi IV. tv. (Ptk.) 235. § (2) bek., 236. § (1) bek., 326. § (2) bek.].

EBH.2015.P.6.

Nem állapítható meg a jogellenes elkülönítés (szegregáció) az olyan egyházi oktatási intézmény fenntartása, működtetése miatt, ahova túlnyomó többségben cigány származású gyermekek járnak, ha az iskola választása a szülők önkéntes, kellő tájékoztatás ismeretében hozott döntésén alapul, és az oktatás színvonala miatt az abban résztvevőket hátrány nem éri [2003. évi CXXV. tv. (Ebkvtv.) 10. § (2) bek., 19. §, 28. §].

EBH.2015.P.7.

A nemi alapon való hátrányos megkülönböztetés tilalma a tagállami jog szerinti munkaviszonyban és megbízási jogviszonyban egyaránt irányadó [1959. évi IV. tv. (Ptk.) 216. § (1) bek., 240. § (1) bek., 483. § (1) bek., 1998. évi XI. tv. (Ütv.) 74. § (1) bek., 1952. évi III. tv. (Pp.) 164. § (1) bek., 206. § (1) és (2) bek.].

EBH.2015.P.8.

A Csjt. 43. §-ának (1) bekezdése (illetve a Ptk. 4:108. §-ának a) pontja) kivételes lehetőségként biztosítja a reprodukciós eljáráson alapuló apasági vélelem megdöntését, melyre csak akkor nyílik lehetőség, ha a házastárs vagy az élettárs a reprodukciós eljáráshoz nem járult hozzá. A hozzájárulást tartalmazó „beleegyező nyilatkozatban” - az Eütv. rendelkezéseinek megfelelően – fel kell tüntetni az adott esetben alkalmazásra kerülő konkrét beavatkozást. A hozzájárulás tehát nem általános (biankó) jellegű [1952. évi IV. tv. (Csjt.) 36. § (1) bek., d) pont, 43. § (1) bek., 1997. évi CLIV. tv. (Eütv.) 166. §, 167. §, 168. §].

EBH.2015.P.9.

A hitelezőt, mint a kezességi szerződés jogosultját – külön szerződési kikötés hiányában is - gondossági kötelezettség terheli a kezes megtérítési igényének érvényesíthetőségével, a követelés biztosítékainak fenntartásával kapcsolatban. Ha az ő hibájából hiúsul meg annak a zálogjognak az alapítása, amely az adóssal szembeni követelést a kezességvállalás mellett biztosította volna, és az őt – az erről való tudomásszerzését megelőzően - kielégítő kezes a megtérítési igényét emiatt nem tudja eredményesen érvényesíteni, a jogosult köteles a kezes ezzel összefüggésben keletkezett kárát megtéríteni [1959. évi IV. tv. (Ptk.) 276. § (1) és (2) bek., 318. § (1) bek., 339. § (1) bek.].

EBH.2015.P.10.

A végrendeleti tanú aláírásával szemben nem az a követelmény, hogy az megfeleljen az aláírás általánosan szokásos módjának, hanem az, hogy a tanú a rá jellemző, szokásos aláírást alkalmazza. A tanú személyének nem feltétlenül az aláírásból, hanem magából az okiratból kell – külön bizonyítás nélkül – beazonosíthatónak lennie [1959. évi IV. tv. (Ptk.) 629. § (1) bek. b) pont, 3/2012. PJE].

EBH.2015.P.11.

I. Az egészségügyi szolgáltató felel a szülőknek azokért a káraiért, amelyek azért következtek be, mert a magzat genetikai rendellenességét nem ismerték fel és ezáltal megfosztották az anyát az önrendelkezési joga, a szülőket a családtervezési joguk gyakorlásától.

II. A vagyoni károk körében a szülők a károsodottan született gyermek teljes felnevelési költségét igényelhetik. Az egészséges létből és a fogyatékosságból eredő költségek elkülönítésének nincs jogi alapja [1959. évi IV. tv. (Ptk.) 355.].

Polgári elvi döntések

EBD.2015.P.2.

I. A banki tartozás tényének a tartozó fél szüleivel való felhatalmazás nélküli közlése – a behajtás eredményességének célja ellenére – jogszerűtlen adatkezelést valósít meg. Egyben sérti a magántitkot is, mivel a félnek méltányolható érdeke fűződik ahhoz, hogy erről a közeli hozzátartozói ne szerezzenek tudomást, titokban maradjon.

II. A személyiségi jogi perekben a jogsértés megállapítása esetén elvárás, hogy az ítélet rendelkező része tartalmazza a jogsértő magatartás rövid és szabatos leírását [1959. évi IV. tv. (Ptk.) 81. §; 2011. évi CXII. tv. (Infotv.) 3. §, 5. §].

EBD.2015.P.3.

A régi Ptk. hatálya alá eső, a tulajdonostársakon kívülálló személy által nem az ingatlan egészére érvényesített elbirtoklási igény esetén a föld megoszthatóságnak a vizsgálata kizárólag akkor mellőzhető, ha az elbirtoklás a használatilag megosztott ingatlan eszmei tulajdoni hányadának a megszerzésére irányul [1959. évi IV. tv. (Ptk.) 121. § (1) és (4) bek.].

EBD.2015.P.4.

I. A felmondási jogra vonatkozó általános szerződési feltétel érvénytelenségének közérdekű perben történt megállapítását követően a szerződő felek közötti jogvitában a felmondás jogszerűségét nem e kikötés, hanem a diszpozitív jogszabályi előírások alapján kell megítélni.

II. A felmondási jog csak társadalmi rendeltetésével összhangban, súlyos szerződésszegés esetén gyakorolható. Visszaélésszerűen gyakorolja jogát a hitelező, ha egy havi törlesztő részlet elmulasztása és néhány törlesztés rövidebb idejű késedelme miatt a rendelkezésére álló óvadéknak igénye kielégítésére történő felhasználása helyett a kölcsönszerződést felmondja [Ptk. 4. § (1) bek., 5. § (1) bek., 209/A. §, 271. § (1) bek., 277. § (4) bek.].

EBD.2015.P.5.

I. Jogi értelemben nem történik hibás teljesítés, ha az eladó megfelelő tájékoztatása alapján a vevőnek a vásárolt lakás hiányosságára, fogyatékoságára számítnia kellett. Ilyen esetben a kötelezett mentesül nem csupán a szavatossági felelősség alól, hanem a hibás teljesítés valamennyi jogkövetkezménye, így a kárfelelősség alól is.

II. Ha a vevő a használatbavételi engedélyt kiadó építési hatóság, illetve a műszaki vezető szerződésen kívüli károkozó magatartását ugyanabban a tényben jelöli meg, mint ami az eladó szerződésszegésének (hibás teljesítésének) minősült volna, a hibás teljesítésben álló károkozás azonban nem valósult meg, ugyanezen körülmény miatt szerződésen kívül sem keletkezhet kártérítési felelősség. [1959. évi IV. tv. (Ptk.) 339. § (1) bek., 305/A. § (1) bek.]

Gazdasági elvi határozatok

EBH.2015.G.1.

Egy korlátolt felelősségű társaság üzletrészének megszerzése céljából nyújtott kölcsön nem minősül sem fogyasztási, sem lakossági, sem fogyasztói kölcsönszerződésnek [1996. évi CXII. tv. (Hpt.) 213. § (1) bek., Hpt. 2. sz. melléklet III.7. pont; 1959. évi IV. tv. (Ptk.) 200. § (2) bek., 209/A. § (2) bek., 685. § d) pont; 18/1999. (II.5.) Korm. r. 3. § (2) bek.].

EBH.2015.G.2.

I. A felszámoló a Cstv. 27/A. § (12) bekezdése alapján a vagyonnal kapcsolatos, harmadik személyek irányában fennálló jogviszonyokban a hatóságok, bíróságok irányában az adós vezető tisztségviselőjének helyébe lépő a vezető tisztségviselő jogait gyakorló személy, jogszabály eltérő tételes rendelkezése hiányában. Mindazon jogok és kötelezettségek őt illetik, illetve terhelik, amelyeket a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (Gt.), illetve a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) a vezető tisztségviselőkre telepít, hacsak jogszabály másként nem rendelkezik. A felszámoló jogköre egyrészt kiterjed azokra a feladatokra, amelyek egy felszámolási eljárásán kívül működő adósnál is felmerülnek, másrészt azokra is, amelyek a felszámolási eljárásból erednek.

II. A felszámoló nyilatkozata főszabályként az adós képviselője által tett nyilatkozatként értelmezendő olyan esetben is, ha az ő jogszabálysértő tevékenységét vagy mulasztását támadja kifogással a sérelmet szenvedett fél. A felszámolási eljárásban a felszámoló akkor rendelkezik saját személyében is a fél jogosítványával, amikor a felszámoló és az adós érdekellentéte miatt a felszámoló nem járhat el az adós képviseletében (így például a felszámolóval szembeni bírság kiszabása, a felszámolói díj megállapítása, a felszámoló felmentése körében). Ekkor a felszámoló szervezet önmagában jogosítható, illetve kötelezhető, és ő jogosult jogorvoslati kérelem előterjesztésére. [1991. évi XLIX. tv. (Cstv.) 27/A. § (12) bek., 34. § (2) bek., 51. §]

Gazdasági elvi döntések

EBD.2015.G.3.

Nemzetközi közúti árufuvarozási szerződéssel kapcsolatos perben a magyar bíróság joghatóságát a Nemzetközi Közúti Árufuvarozási Szerződésről szóló Egyezmény (CMR) - és nem a 44/2001/EK rendelet - alapján kell vizsgálni. Amennyiben a magyar bíróság joghatósága a CMR 31. cikk (1) bekezdése alapján kizárt, a pert az 1952. évi III. törvény 157. § a) pontja alapján - az 1952. évi III. törvény 130. § (1) bekezdés a) pontjára tekintettel - kell megszüntetni.

EBD.2015.G.4.

Az 1991. évi XLIX. törvény nem határozza meg a csődegyezségben felajánlható biztosíték nyújtásának konkrét módját, azonban az megállapítható, hogy olyan, a kötelezett által egyoldalúan vissza nem vonható vagyoni értékű jognak kell lennie, amelynek alapján a biztosíték jogosultja számára a fedezet mindaddig fennáll, amíg a vitatott követelés részben vagy egészben bizonyossá, illetve bizonyosan alaptalanná nem válik.

II. Az egyezség keretében kell megállapodni - egyebek között - az egyes követelések átvállalásáról, a követelések megfizetéséért való kezességvállalásról, melyeknek az adóstól különböző személytől kell származniuk, így megállapítható, hogy nem kizárólag az adós nyújthat biztosítékot a hitelezők javára. A biztosíték nyújtásának az egyezségkötés során kell megtörténnie, ennek hiányában a csődegyezség nem hagyható jóvá [1991. évi XLIX. tv. 12. § (6) bek., 13. § (5) bek., 19. § (1) bek.].

4. sz. melléklet

A KÚRIA 2015. ÉVI ÜGYFORGALMI ADATAI

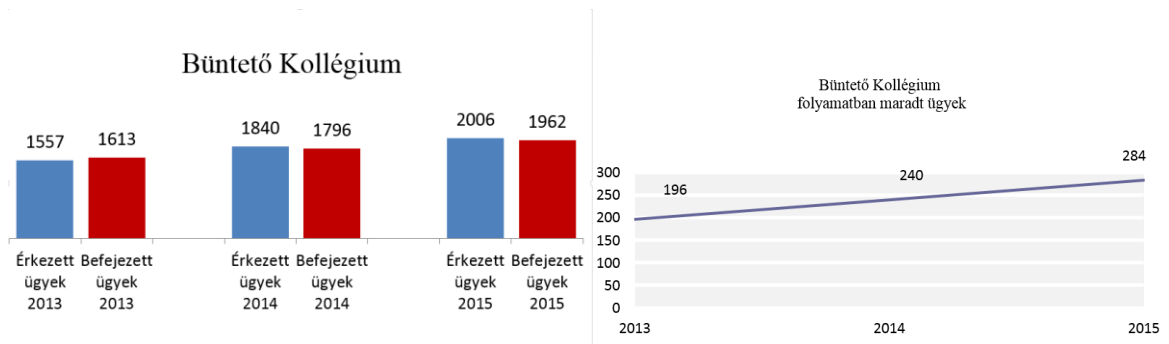
1. Az ügyérkezés, a befejezés, a folyamatban maradt ügyek általános adatai/tendenciái az előző három év viszonylatában

Az alábbi táblázatban az egyes szakágak összesített (valamennyi ügytípus adatainak egybeszámításával képzett) ügyforgalmi adatai olvashatók. A Közigazgatási- Munkaügyi Kollégium Közigazgatási Szakágának adataiban az önkormányzati és választási ügyek adatai is szerepelnek.

A Kúria ügyforgalmi adatai 2013-2015 között

	2013			2014			2015		
	Érkezett	Befejezett	Folyamatban	Érkezett	Befejezett	Folyamatban	Érkezett	Befejezett	Folyamatban
<i>Büntető Kollégium</i>	1557	1613	196	1840	1796	240	2006	1962	284
<i>Közigazgatási - Munkaügyi Kollégium Közigazgatási Szakág</i>	1710	1977	980	2143	2306	817	2038	1952	903
<i>Közigazgatási - Munkaügyi Kollégium Munkaügyi Szakág</i>	765	997	456	679	809	326	722	735	313
<i>Polgári Kollégium Polgári Szakág</i>	2357	2645	1009	2614	2594	1029	2666	2604	1091
<i>Polgári Kollégium Gazdasági Szakág</i>	380	415	157	433	454	136	373	388	121

A táblázat adatainak elemzéséből megállapítható, hogy a Büntető Kollégium emelkedő érkezés mellett évről évre növelni tudja a befejezések számát. A Kollégium a vizsgált időszakában szinte teljes mértékben fel tudta dolgozni az érkezőt, 2013 évben pedig meghaladta az érkezőt a befejezések száma. Igaz, a 2015 évi folyamatban maradt ügyek 16%-os emelkedést mutatnak az előző évhez képest, de ez az utolsó két év drasztikusan megemelkedett érkezésnek köszönhető. 2013 évi adatokhoz viszonyítva 2015 évben több mint 20 % -al emelkedett az érkezők száma, és jól látható, hogy a befejezések száma csak minimálisan, alig 2,4 % -al maradt el az emelkedett érkezőtől és jóval meghaladta az előző évi adatokat. Ez a jó munkateljesítményre és hatékony munkaszervezésre utal.

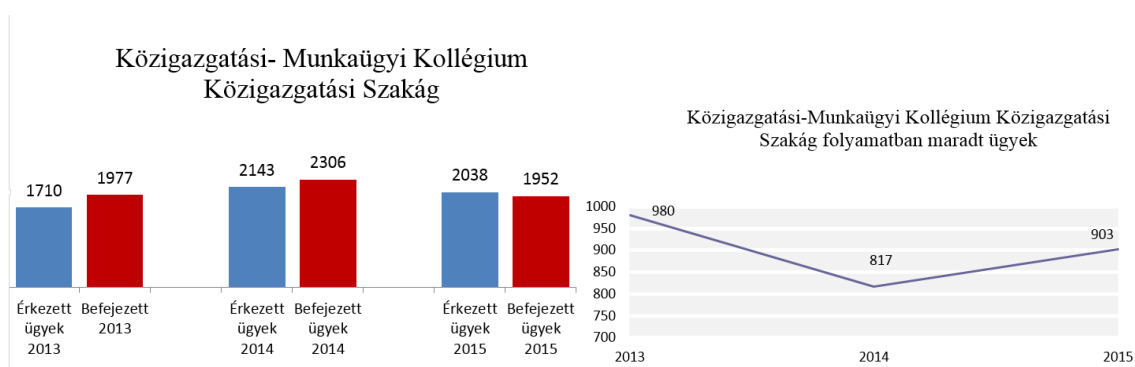

A fenti oszlopdiaagram a Büntető Kollégium utolsó három éves összesített érkezői és befejezői adatait mutatja meg. Jól látható az utolsó két évben az érkező és befejezések számának erős emelkedése. Mivel az utolsó két évben a befejezések, száma megközelítette, de nem érte el az érkezők számát, a folyamatban maradt ügyek grafikonján a 2015. évben folyamatban maradt ügyek számának előző évek adataihoz viszonyítva növekedés figyelhető meg.

A közigazgatási-munkaügyi kollégiumban 2015. évben a korábbi három évhez hasonló ügyforgalmi tendenciák érvényesültek azzal, hogy összességében a kollégium ügyforgalmi helyzete kedvezőnek mondható. 2013. évtől a bevezetett igazgatási intézkedéseknek köszönhetően az ügyforgalmi helyzet a kollégium mindkét szakágában javult, 2014. év végére a folyamatban maradt ügyek száma megközelítette az optimális szintet. Ezt az eredményt ugyanakkor közigazgatási szakágban bírói többletmunkát jelentő intézkedésekkel lehetett elérni, amelynek folyamatos fenntartására nincs lehetőség. 2015. évben ezért a kedvező ügyforgalmi helyzet fenntartása volt a célkitűzés, amelyet a kollégium teljesített.

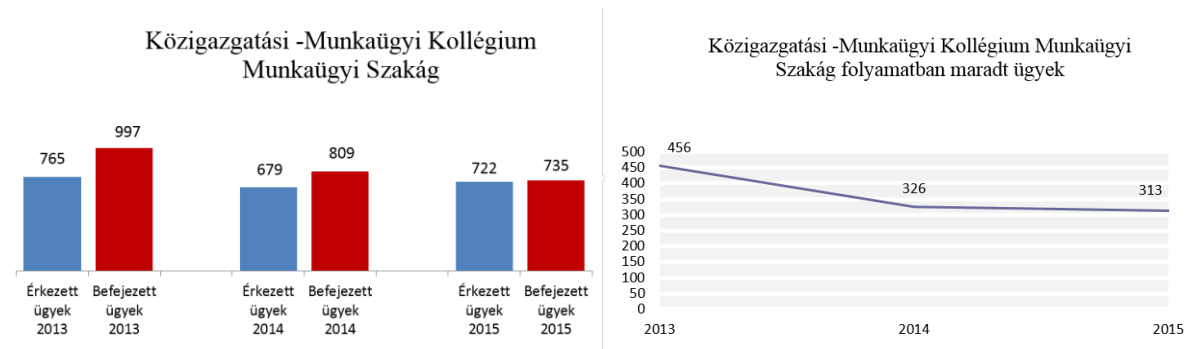
A közigazgatási szakág érkezője 2015-ben mintegy 90 üggyel volt kevesebb a 2014. évi érkezőnél, ugyanakkor a folyamatban maradt ügyek száma kisebb mértékben emelkedett.

A munkaügyi szakágban kismértékben emelkedett az érkező ügyek száma, azonban a befejezések száma az érkezőt továbbra is meghaladta, így csökkent a folyamatban maradt ügyek száma. 2015 végére az éven túli ügyek száma minimálisra csökkent

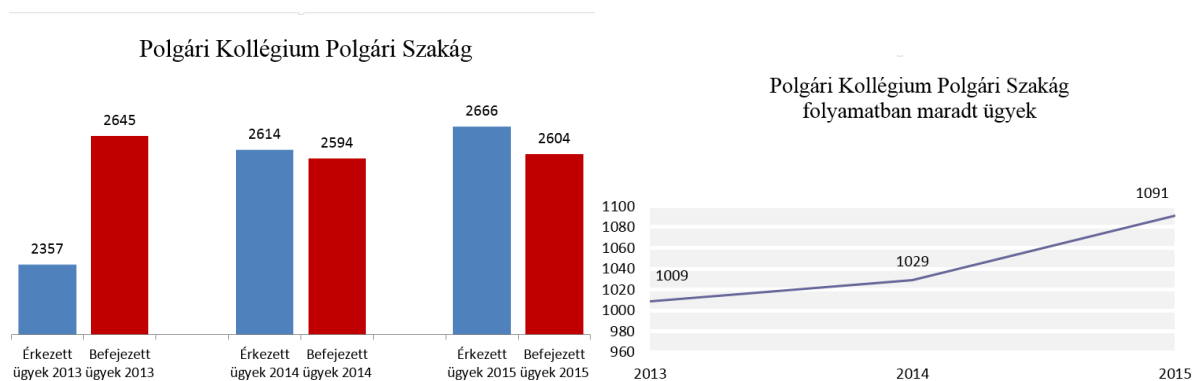

A fenti oszlopdiaagram a Közigazgatási Szakág utolsó három éves összesített érkezői és befejezői adatait mutatja meg, míg a grafikonon a folyamatos ügyek számának változó mutatói láthatók.

A Közigazgatási - Munkaügyi Kollégium Munkaügyi Szakágában az ügyérkezések száma változó, a befejezések száma pedig az előző két év adataihoz képest több mint 20 %-ban csökkent. A táblázat adatainak elemzéséből megállapítható az is, hogy a Szakágban a befejezések száma minden évben meghaladta az érkezést. Ugyanakkor a folyamatosan csökkenő érkezés és az előző évekhez képest közel 20 %-kal csökkenő befejezési mutatók mellett csökkent a folyamatos ügyek száma. A Munkaügyi Szakágban három tanács ítélkezik, így egy tanácsra átlagosan 104 ügy jut.

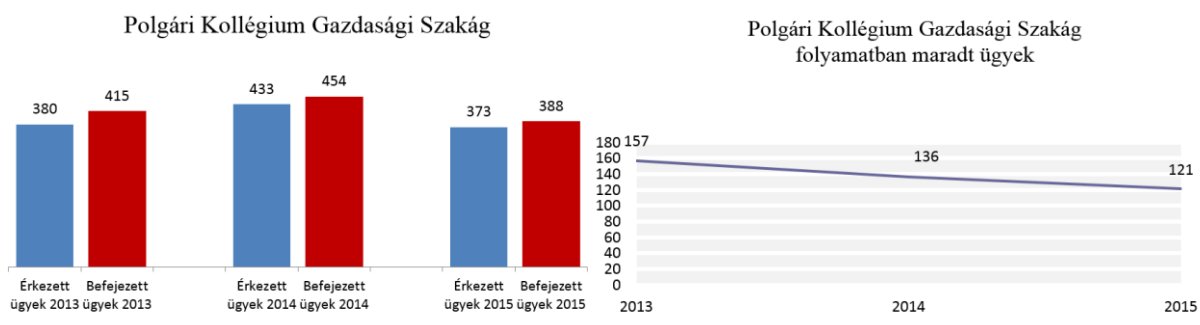

A fenti oszlopdiagram a Munkaügyi Szakág utolsó három éves összesített, változó érkezési és befejezési adatait ábrázolja, míg a grafikonon a folyamatos ügyek számának csökkenése rajzolódik ki.

A fenti oszlopdiagram a Polgári Kollégium Polgári Szakágának utolsó három éves összesített érkezési (2013 évhez képest erős emelkedést mutató) és befejezési adatait mutatja meg, míg a grafikonon a folyamatban maradt ügyek számának 2013 évtől látható kismértékű folyamatos emelkedése látható.

A Polgári Kollégium Gazdasági Szakágában az előző két év érkezéséhez és befejezéséhez képest 2015. évben kismértékű csökkenés látható, ugyanakkor a folyamatban lévő ügyek száma 2015 évben alakult a legkedvezőbbben.

A fenti oszlopdiaagram a Gazdasági Szakág utolsó három éves összesített érkezési és befejezési adatait mutatja meg, míg a grafikonon a folyamatos ügyek számának utolsó három éves folyamatos csökkenése figyelhető meg.

2. Az ügyforgalmi adatok alakulása az egyes szakágakban

2.1. Büntető Kollégium

- 2014. évről áthozott ügyek száma:	240
- 2015. évben érkezett ügyek száma:	2006
befejezett ügyek száma:	1962
folyamatban maradt ügyek száma:	284

Ügycsoportonkénti bontások:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat (Bfv.):	1419
törvényességi (Bt.)	24
fellebbezett (Bkf.)	405
harmadfok (Bhar.)	31
bíróság kijelölése (Bkk.)	124
kifogás (Bkif.)	3
Összesen:	2006

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat (Bfv.):	1399
törvényességi (Bt.)	12
fellebbezett (Bkf.)	400
harmadfok (Bhar.)	24
bíróság kijelölése (Bkk.)	125
kifogás (Bkif.)	2
Összesen:	1962

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat (Bfv.):	241
törvényességi (Bt.)	13
fellebbezett (Bkf.)	14
harmadfok (Bhar.)	9

bíróság kijelölése (Bkk.)	6
kifogás (Bkif.)	1
Összesen:	284

Vegyes ügyként (nem elnöki számra iktatott) ügyek statisztikája

2015. évtől vegyes ügyeket már csak az Elnöki iroda érkeztet, de a 2014. évről folyamatban maradt 52 db vegyes ügyet a kollégium az év első két hónapjában befejezte.

A Büntető Kollégiumba a 2015. évben befejezett felülvizsgálati és törvényességi jogorvoslati ügyek száma 1411 volt, az elbírálás időtartamát nézve az ügyek közel 70 %-a (976) 0-3 hónapon belül, a többi ügy 3-12 hónap között fejeződött be. 2015-ben 1 db 1 éven túli pertartamú ügy került befejezésre, mely ügyben „eredetileg 21 terhelttel szemben, nagyszámú részcselekmény miatt folytatott ügyben” – három központi cselekvésű – terhelt tekintetében került sor a felülvizsgálatra és hatályában fenntartó döntés hozatalára.

3.2.2. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium

3.2.2.1. Közigazgatási Szakág

- 2014. évről áthozott ügyek száma:	817
- 2015. évben érkezett ügyek száma:	2038
befejezett ügyek száma:	1952
folyamatban maradt ügyek száma:	903

Ügycsoportonkénti bontások:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	1689
fellebbezett	30
önkormányzati, választási, népszavazási	134
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	184
kifogás	1
Összesen:	2038

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	1620
fellebbezett	25
önkormányzati, választási, népszavazási	119
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	187
kifogás	1
Összesen:	1952

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat	858
fellebbezett	9
önkormányzati, választási, népszavazási	29
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	7
kifogás	0
Összesen	903

Vegyes ügyként (nem elnöki számra iktatott) ügyek statisztikája

2015. évtől vegyes ügyeket már csak az Elnöki iroda érkeztet, de a 2014. évről folyamatban maradt 1 db vegyes ügyet a kollégium a 2015. év január hónapjában befejezte.

A közigazgatási szakágban 2015. évben 2014. évi kedvező ügyforgalmi helyzet megőrzése volt a célkitűzés, amelynek a szakág eleget tudott tenni. Számszerűleg az ügyérkezés 2014. évhez képest csökkent, 2143-ról 2038-ra. Ezt a növekményt a befejezések száma nem tudta követni, mivel 2014. évi 2306 db befejezéshez képest 1952 ügy került befejezésre. Ennek eredményeként a folyamatban maradt ügyek száma 817-ről 903-ra emelkedett. Hangsúlyozni kell, hogy 2015-ben a 2014. évben elrendelt jelentős bírói többletmunkát feltételező gazdasági intézkedésekre nem volt mód, de mindezzel együtt az emelkedő érkezés ellenére is a kedvező ügyforgalmi helyzetet és az időszerűség javulását fenn lehetett tartani. A 2014. évi ügybefejezések a közigazgatási szakág létszámához igazodóan a teljesítés felső határát jelentik, a magasabb ügybefejezés csak a kirendelt bírák számának emelésével, illetőleg a kúriai bírák számára többlettételkezési feladat előírásával valósítható meg. A közigazgatási szakágban a korábbi évek ügyforgalmából adódóan lényeges kérdés az éven túli ügyek számának alakulása volt, melyben akkor lehet változást elérni, ha a szakág kedvező ügyforgalmi helyzete hosszú távon stabilizálódik. Erre 2015. évben sor került, és ez tükröződött is az éven túli ügyek számának év végére bekövetkező jelentős csökkenésében.

2.2.2. Munkaügyi Szakág

- 2014. évről áthozott ügyek száma:	326
- 2015. évben érkezett ügyek száma:	722
befejezett ügyek száma:	735
folyamatban maradt ügyek száma:	313

Ügycsoportonkénti bontások:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	699
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	23
Összesen:	722

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	713
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	22
Összesen:	735

Folyamatban maradt ügyek:

Felülvizsgálat	312
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	1
Összesen	313

Vegyes ügyként (nem elnöki számra iktatott) ügyek statisztikája

2015. évtől vegyes ügyeket már csak az Elnöki iroda érkeztet, de a 2014. évről folyamatban maradt 1 db vegyes ügyet a kollégium a 2015. év január hónapjában befejezte.

A Munkaügyi Szakág ügyforgalmi helyzetét 2015. évben az elbírálások időszerűségében kedvezőnek lehet minősíteni, mivel a szakágban az előző évekhez képest megemelkedett a féléven belüli befejezések száma és ezzel a 6-12 hónap közötti befejezések is arányosan csökkentek. Ebben az évben mindössze 4db (0,6 %) 1 éven túl befejezett ügy volt, ami óriási csökkenés az előző évek éven túli befejezési adataihoz képest.

A munkaügyi felülvizsgálati ügyek száma változó tendenciát mutat, ugyanakkor az is megállapítható, hogy a befejezett ügyek száma meghaladja az érkezést, és így a folyamatban lévő ügyek száma is csökken. 2015-ben 699 db felülvizsgálati ügy érkezett a Munkaügyi Szakághoz, a befejezések száma pedig 713 db volt. Ezen adatok alapján az év elején folyamatban lévő 326 db munkaügyi felülvizsgálati ügy 2015 decemberére 313 ügyre csökkent. 2015-ben az ügyek 60%-a hat hónapon belül, közel 40 %-a pedig 6-12 hónap között került elintézésre.

2.3. Polgári Kollégium

2.3.1. Polgári Szakág

- 2014. évről áthozott ügyek száma:	1029
- 2015. évben érkezett ügyek száma:	2666
befejezett ügyek száma:	2604
folyamatban maradt ügyek száma:	1091

Ügycsoportonkénti bontásban:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	2134
fellebbezett	145
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	374
kifogás	13
Összesen:	2666

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	2061
fellebbezett	138
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	391
kifogás	14
Összesen:	2604

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat	1031
fellebbezett	32
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	28
kifogás	0
Összesen	1091

2015. évben a Polgári Kollégiumba 13 db „kiemelt ügy” érkezett.

Vegyes ügyként (nem elnöki számra iktatott) ügyek statisztikája

2015. évtől vegyes ügyeket már csak az Elnöki iroda érkeztet, de a 2014. évről folyamatban maradt 31 db vegyes ügyet a kollégium a 2015. év január hónapjában befejezte.

3.2.3.2. Gazdasági Szakág

- 2014. évről áthozott ügyek száma:	136
- 2015. évben érkezett ügyek száma:	373
befejezett ügyek száma:	388
folyamatban maradt ügyek száma:	121

Ügycsoportonkénti bontásban:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	296
fellebbezett	75
egyéb ügyek(bírság kijelölés)	0
kifogás	2
Összesen:	373

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	307
fellebbezett	79
egyéb ügyek(bírság kijelölés)	0
kifogás	2
Összesen:	388

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat	103
fellebbezett	18
egyéb ügyek(bírság kijelölés)	0
kifogás	0
Összesen	121

2015. évben a Polgári Kollégium Gazdasági Szakágához 22 db „kiemelt ügy” érkezett.

Vegyes ügyként (nem elnöki számra iktatott) ügyek statisztikája

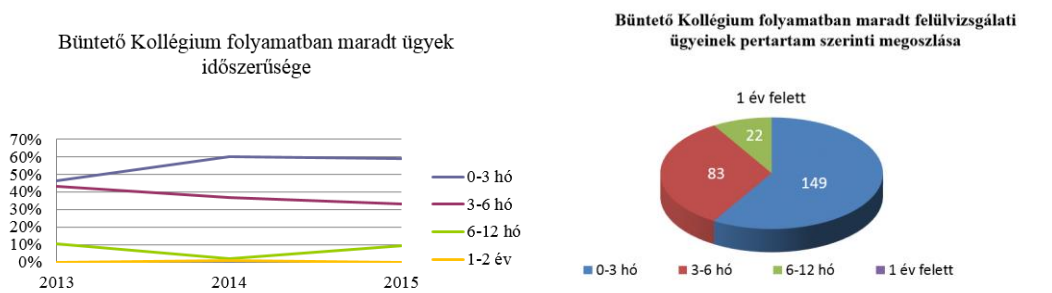
2015. évtől vegyes ügyeket már csak az Elnöki Iroda érkeztet, de a 2014. évről folyamatban maradt 4 db vegyes ügyet a gazdasági szakág a 2015. év január- február hónapjában befejezte.

A Polgári Kollégium két szakágához (polgári szakág, gazdasági szakág) 2015. évben 3039 ügy érkezett, ebből felülvizsgálati ügy 2430, fellebbezett ügy 220, nemperes ügy (bírság kijelölés) 374, elfogultság, eljárás elhúzódása miatti kifogás 15. Összehasonlításképpen ugyanez a szám 2014. évben az említett két szakágra nézve 3047 ügy volt, vagyis az ügyérkezés szinte megegyezett az előző év érkezési adatával. A befejezett ügyek száma 2992 db volt (56 üggyel kevesebb, mint az előző évben). A folyamatban lévő ügyek száma 2015. év végén 1212 db, ami minimális emelkedést mutat az előző két év folyamatban maradt ügyek számához. A befejezett ügyekből 78 db „elvi ügyként”, 46 db pedig „munkaigényes ügyként”

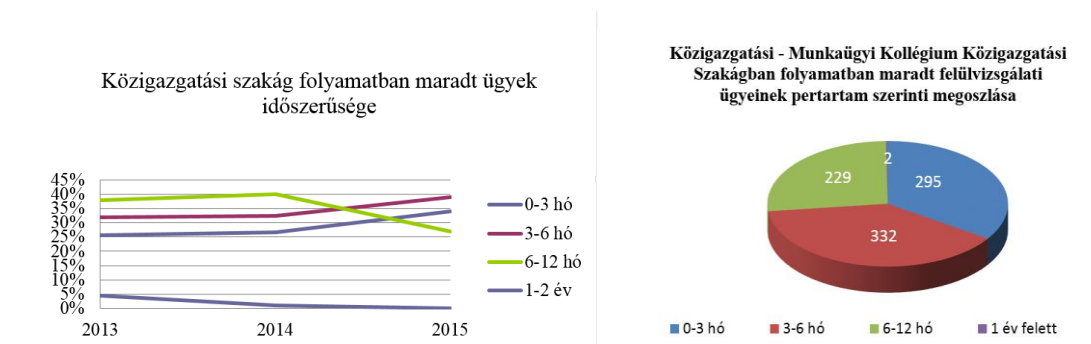
nyert befejezést. 2015-ben 13 db polgári és 22 db gazdasági kiemelt ügy érkezett a két szakágba, ebből összesen 37 db ügyet fejeztek be (15 polgári, 22 gazdasági).

Egy tanácsban átlagosan 173 folyamatban levő ügy van. A két szakágban az ügyek 65,3 %-a 6 hónapon belül, 32,9 %-a 6 hónap és egy év között és csak 51 ügy (az ügyek 1,7 %-a) fejeződött be egy éven túl.

3. Az időszerűségi adatok - különösen az éven túl folyamatban maradt ügyek alakulása

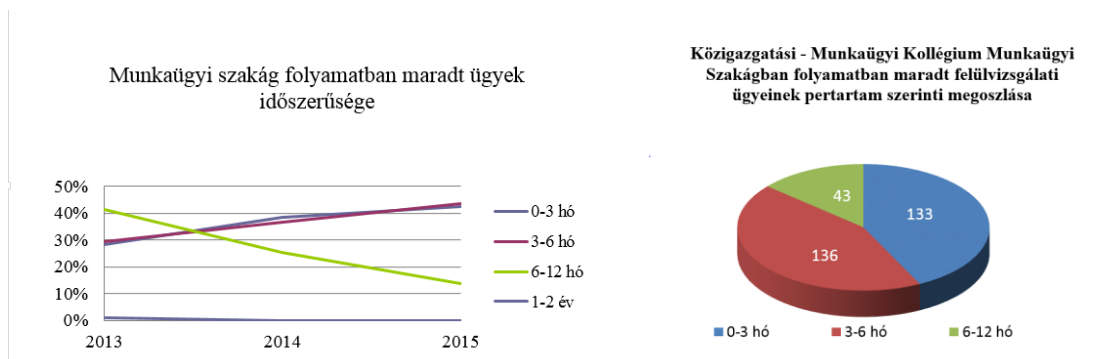

A Büntető Kollégium időszerűségi mutatói megfelelnek az elvárásoknak. A folyamatos ügyek több mint háromnegyede fél éven belüli, éven túli ügy nincs. Ugyanakkor az utóbbi három év időszerűségi mutatóiból rajzolt grafikonnál leolvasható, hogy a 0-3 hónap között folyamatos ügyek száma megegyezik az előző évvel, a 3-6 hónap közötti ügyek száma kismértékben csökkent a 2014-es évhez képest, a 6-12 hónap közötti ügyek száma pedig kismértékű emelkedést mutat az előző évhez, ami annyit jelent, hogy a folyamatos ügyek pertartama kis mértékben növekszik.

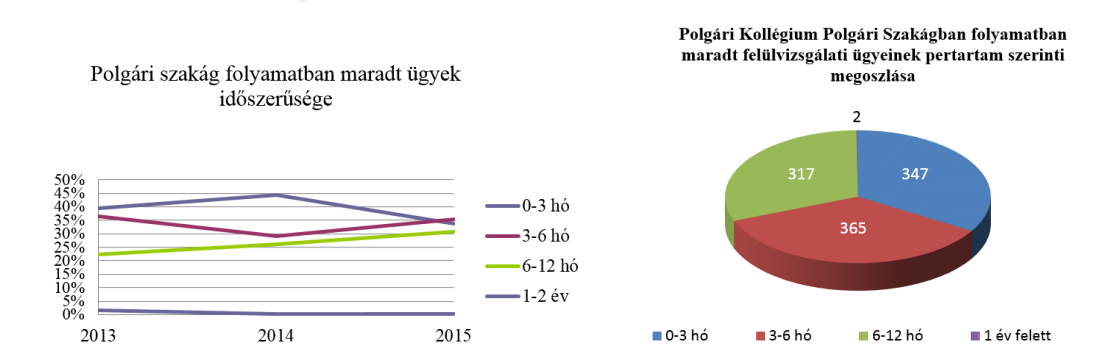

A Közigazgatási Kollégium Közigazgatási Szakágában a folyamatban maradt ügyek közel háromnegyede fél éven belüli pertartamú, a 2 db éven túli ügy mellett az ügyek 26,6 %-a 6 és 12 hónap közötti. A jelen grafikonon nem látszik, de a befejezett ügyek pertartam szerinti

statisztikájából kiderül, hogy a szakágban 219 db felülvizsgálati ügy egy éven túl került befejezésre, vagyis év közben jelentős számú ügy válik éven túlivá, noha ez az év végi statisztikában nem jelenik meg. Az utóbbi három év időszériái folyamatait bemutató grafikonról is leolvasható, hogy a folyamatban maradt ügyek között 2015-ben a fél éven túli pertartamú ügyek száma nagymértékben visszaesett és ez az utolsó három év legjobb eredményét mutatja. A Szakággal szemben évek óta igazgatási elvárás volt az éven belüli pertartamú ügyek belső időszériái arányának javítása annak érdekében, hogy éven túli ügyek ne maradjanak folyamatban. Ez az utolsó évben a folyamatban maradt 2 db ügyel, szinte teljes egészében megvalósult.

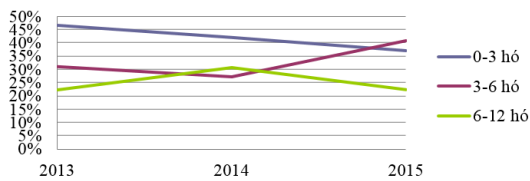
A Munkaügyi Szakágban az utolsó két évben már megszűntek az éven túli folyamatban maradt ügyek. Az év közben éven túlivá váló, az év folyamán befejezett ügyek számánál javulás figyelhető meg, hiszen az ügyek csupán 0,5 %-a került éven túli ügyként befejezésre. A Szakág előző évek adataihoz képest javuló belső időszériájának a 6-12 hónap mutatóinál 2015 évben az utolsó három év legjobb eredménye figyelhető meg, és jól látható, hogy az ügyek közel 90 %-a 6 hónapon belüli időtartamú.

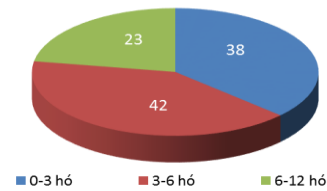
A Polgári Kollégium folyamatos ügyeinek közel $\frac{3}{4}$ része fél éven belüli pertartamú, éven túli ügy 2015. december 31-én csak 2 db volt, azonban 2015-ben 50 db éven túli ügyet fejezett be a szakág, ami arra utal, hogy a folyamatos ügyek számához képest nem jelentős számban, de a Polgári Szakágban is előfordulnak hosszabb pertartamú ügyek. Az utóbbi három év időszériái mutatóiról készített grafikonról az olvasható le, hogy a Szakág folyamatban maradt ügyeinek belső időszériái mutatóiban a 0-3 hónap tekintetében csökkenés, a 3-6 hónap között befejezett ügyek tekintetében kismértékű emelkedés, míg a 6-12 hónapos ügyeknél az előző évihez képest szintén kismértékű emelkedés látható. Az 1 éven túli

folyamatban maradt ügyek száma 2015-ben megegyezett az előző évi (0,2 %) adattal.

Gazdasági szakág folyamatban maradt ügyek időszerűsége

Polgári Kollégium Gazdasági Szakágban folyamatban maradt felülvizsgálati ügyeinek pertartam szerinti megoszlása

A Gazdasági Szakágban az ügyek közel kétharmada fél éven belüli pertartamú, éven túli ügy nincs, év közben mindössze 1 db éven túli ügy került befejezésre. Az utóbbi 3 év időszerűségi adatait bemutató grafikonon azonban látszik, hogy a Szakág folyamatban maradt, 6 hónapot meghaladó pertartamú ügyeinek száma a 2014. évhez képest is csökkent, a 3-6 hónap időtartamú ügyek száma jelentősen emelkedett, a 0-3 hónapos pertartamú ügyek száma pedig megközelíti az előző évi mutatót.